

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
HAYAT BOYU ÖĞRENME VE YETİŞKİN EĞİTİMİ
PROGRAMI

TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE OLGUNLAŞMA
ENSTİTÜLERİNİN YAPI VE İŞLEYİŞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEYNEP TÜRKSOY İLHAN

ANKARA
ŞUBAT, 2024

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
HAYAT BOYU ÖĞRENME VE YETİŞKİN EĞİTİMİ
PROGRAMI

TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE OLGUNLAŞMA
ENSTİTÜLERİNİN YAPI VE İŞLEYİŞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEYNEP TÜRKSOY İLHAN

DANIŞMAN: PROF. DR. AHMET YILDIZ

ANKARA
ŞUBAT, 2024

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Zeynep TÜRKSOY İLHAN adlı öğrencinin hazırladığı “Tarihsel Süreç İçinde Olgunlaşma Enstitülerinin Yapı ve İşleyişi” başlıklı bu çalışma Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı / Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı’nda jüri üyelerince oy birliği ile **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

	<u>Jüri Üyeleri</u>	<u>İmza</u>
Başkan	Prof. Dr. Meral UYSAL	
Üye	Prof. Dr. Ahmet YILDIZ	
Üye	Doç. Dr. Ayhan URAL	

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca, jüri üyeleri tarafından .../.../20... tarihinde, Enstitü Yönetim Kurulu tarafından ise .../.../20... tarihinde kabul edilmiştir.

.....
Prof. Dr. Mehmet İkbâl YETİŞİR
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapıtlara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmi yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.

Zeynep TÜRKSOY İLHAN

ÖZET

TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE OLGUNLAŞMA ENSTİTÜLERİNİN YAPI VE İŞLEYİŞİ

TÜRKSOY İLHAN, Zeynep

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet YILDIZ

Şubat, 2024, xviii + 262 Sayfa

Araştırmada; bir yetişkin eğitimi kurumu olarak olgunlaşma enstitülerinin kuruluşu, kurumsal yapısı ve dönüşümünü analiz etmek ve kurumun günümüzdeki işleyişini, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü odağında yönetici, öğretmen ve öğrenenlerin deneyim ve görüşleri esas alınarak değerlendirmek amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, öncelikle, olgunlaşma enstitüleri yönetmelikleri incelenmiş ve olgunlaşma enstitülerinin tarihselliği ele alınmıştır. Ardından, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde yapılan gözlem ve görüşmeler ışığında, kurumun yapı ve işleyişi ortaya konmuştur. Son olarak, öğrencilerin katılım süreçlerine ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri açığa çıkarılmıştır. Dolayısıyla, araştırmada, nitel araştırma yaklaşımından faydalanılmıştır. Bu araştırmanın deseni nitel durum çalışmasıdır.

Olgunlaşma enstitüleri, kadının toplumsal konumunu güçlendirmeyi amaçlayan cumhuriyetin önemli kurumları arasındadır. Neoliberal politikaların etkisiyle, enstitülerin, özündeki kamucu ve toplumsal katılımı teşvik eden perspektifin yerini, daha piyasa odaklı ve “geleneksel Türk kültürünü” vurgulayan söylemleri ön plana çıkaran bir yaklaşıma bıraktığı saptanmıştır. Ayrıca, bir yetişkin eğitimi kurumu olarak Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, birçok yönden örgün eğitime benzer özellikler göstermektedir. Dolayısıyla, örgün eğitimin bir uzantısı gibi işlediği bulgulanmıştır. Kurumda, mesleki beceriler kazanarak iş sahibi olma amacıyla gelen öğrenenler olduğu gibi yalnızca boş zamanlarını değerlendirmek için gelenler de bulunmaktadır. Genellikle, enstitü programları ev hanımı ve emekliler tarafından tercih edilmektedir. Piyasalaşmanın bir sonucu olarak eğitimin ikinci plana alınması, kurumun bir mesleki ve teknik yetişkin

eğitimi kurumu olarak sahip olduğu temel amacını tam anlamıyla yerine getirmesini engellemektedir.

Bu tezdeki bulgulardan elde edilen sonuçlar, genel olarak şu konularda yoğunlaşmaktadır: (1) olgunlaşma enstitüleri; kamucu ve kadını öne çıkaran konumuyla cumhuriyetin önemli kurumları arasındadır; (2) enstitülerin doğası ve işlevi, neoliberal koşulların etkisiyle önceki kamucu vurguların ötesinde, piyasalaşma ve artan piyasalaşmayla birlikte “geleneksel Türk kültürünü” vurgulayan söylemlerin ön plana çıktığı bir eksende değişime uğramıştır; (3) olgunlaşma enstitüleri bir yetişkin eğitimi kurumu olmalarına rağmen örgün eğitimin uzantısı gibi işlemektedir; (4) olgunlaşma enstitülerinin katılım örüntüleri, halk eğitimi merkezleriyle benzerlik göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Yetişkin eğitimi, olgunlaşma enstitüsü, yetişkin eğitimi kurumu, hayat boyu öğrenme.

ABSTRACT

THE STRUCTURE AND FUNCTIONING OF OLGUNLASMA INSTITUTES IN THE HISTORICAL PROCESS

TÜRKSOY İLHAN, Zeynep

Master's Degree, Department of Educational Sciences

Supervisor: Prof. Dr. Ahmet YILDIZ

February, 2024, xviii + 262 Pages

The aim of this research is to analyze the establishment, institutional structure, and transformation of olgunlaşma institutes as adult education centers, focusing on the experiences and perspectives of administrators, teachers, and learners at Ankara Olgunlaşma Institute. In this context, regulations related to olgunlaşma institutes were examined, and the historical development of these institutions was discussed. Subsequently, through observations and interviews conducted at Ankara Olgunlaşma Institute, the structure and functioning of the institution were revealed. Finally, student and teacher perspectives regarding the participation processes of students have been revealed. Therefore, a qualitative research approach was employed in this study, specifically adopting a qualitative case study design.

Olgunlaşma institutes are one of the significant institutions in the context of the Republic, aiming to empower women's societal positions. With the influence of neoliberal policies, it has been observed that institutions have shifted from their inherently public-oriented and socially participatory perspectives to an approach that is more market-oriented and emphasizes the "traditional Turkish culture.". Furthermore, as an adult education institution, Ankara Olgunlaşma Institute exhibits several characteristics similar to formal education. Hence, it was found to function as an extension of formal education. The institution caters to learners with diverse purposes, including those seeking vocational skills for employment and individuals attending solely for leisure. Typically, the institute's programs are preferred by housewives and retirees. The sidelining of education due to commercialization hinders the institution from fully achieving its fundamental goal as a vocational and technical adult education center.

The results obtained from the findings in this thesis generally concentrate on the following aspects: (1) Olgunlaşma institutes are among the significant institutions of the Republic, emphasizing a public and pro-women stance; (2) The nature and function of these institutions have changed under the influence of neoliberal conditions, beyond the previous public emphasis, with a shift towards commercialization and the foregrounding of discourse highlighting "traditional Turkish culture"; (3) Despite being adult education institutions, olgunlaşma institutes operate as an extension of formal education; (4) Participation patterns in olgunlaşma institutes resemble those of public education centers.

Keywords: Adult education, olgunlaşma institute, adult education institution, lifelong learning.

ÖNSÖZ

Olgunlaşma enstitüleri, cumhuriyet modernleşmesinin özgün mesleki eğitim kurumlarından biridir. Kız çocuklarının eğitime dahil olma sürecinde oldukça köklü bir geçmişe sahip bu enstitülerin sayıları, son on yılda çok artmış ve her yıl yeni enstitülerin açılmasıyla yaygınlaşmaya devam etmektedir. Sayıları hızla artmasına rağmen, olgunlaşma enstitülerinin yeterince tanınmadığı görülmektedir. Kadınlara, müteşebbis olmaları için eğitim vermek amacıyla kurulan bu enstitüler, günümüzde kuruluş amacından kısmen uzaklaşmış olsa da hala kadınların mesleki beceriler kazanmasında önemli birer mesleki ve teknik yetişkin eğitimi kurumlarıdır.

Hayat boyu öğrenmenin en uzun alanını yetişkin eğitimi kapsamaktadır. Dolayısıyla, yetişkin eğitimi kurumlarında uygulanan faaliyetlerin, yetişkin eğitimi ilke ve yaklaşımlarına uygun bir şekilde yürütülmesi, bireysel gelişim ve toplumsal kalkınma için de önemlidir. Olgunlaşma enstitüleri, meslek edindirme misyonundan dolayı biçimlendirici ve dönüştürücü öğrenmelerin gerçekleştirildiği önemli eğitim kurumlarıdır. Bu bağlamda, toplumsal ekonomik hayata katılımı destekleyen olgunlaşma enstitülerinin, çalışmalarını bu doğrultuda sürdürmeleri önemli görülmektedir. Bu nedenle, bir yetişkin eğitimi kurumu olarak olgunlaşma enstitülerinin tarihselliğini, kurumsal yapısını, işleyişini, katılım örüntülerini analiz etmek, yeniden canlanan olgunlaşma enstitülerinin yolunu aydınlatacaktır.

2019 yılından bu yana girilen reform süreci doğrultusunda, olgunlaşma enstitülerinin daha fazla tanınır olması, tarihselliği bağlamında geleceği için çizilecek yola katkı sağlaması ve bir yetişkin eğitimi kurumu olarak yetişkin eğitimi özelliklerini ne ölçüde yansıttığı sorusu, araştırmanın başlangıç noktasıdır. Özellikle, tez danışmanımın bu araştırmayı yürütmem konusunda beni cesaretlendirmesi ve sunduğu rehberlik, çalışmamın şekillenmesinde etkili olmuştur. Kendisi başta olmak üzere, bu çalışmada birçok kişinin emeği ve katkısı bulunmaktadır.

Öncelikle, Prof. Dr. Ahmet Yıldız'a, sunduğu büyük destek için içtenlikle teşekkür etmek istiyorum. Bu süreçteki yardımlarının değerini kelimelerle ifade etmekte zorlanıyorum. Sürecin her aşamasında; yönlendirmeleri, rehberliği ve özverili yardımları olmadan bu tez tamamlanamazdı. Danışmanlık sürecindeki bilgi birikimi ve deneyimi, araştırmamı şekillendirmemi sağladı ve çalışmamın niteliğini artırdı. Her adımda beni

yönlendirdiği, sabırla sorularımı yanıtladığı ve doğru yolu bulmam konusunda bana destek olduğu için minnettarım. Kendisinin desteğiyle, çalışmamı daha derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde ele alma fırsatı buldum. Çok teşekkür ederim.

Bilgi birikimi ve yardımseverliği, benim için büyük bir ilham kaynağı olan kıymetli hocam Dr. Niyazi Altunya'ya teşekkür etmek istiyorum. Yolun başında, tezi şekillendirmemde sunduğu katkı ile araştırmamı zenginleştirmeme ve daha da geliştirmeme olanak sağladı. Bana sürekli ilerlemem konusunda verdiği destek için sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Asiye Şahin'e, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde gerçekleştirdiğim araştırma sürecimde sağladığı rehberlik, ilgi ve destek için içtenlikle teşekkür ederim. Değerli yönlendirmeleri ve sabrı olmadan bu başarıya ulaşmam mümkün olmazdı. Asiye öğretmenin yardımıyla, araştırmamı yaparken karşılaştığım zorlukları aşabildim ve doğru yönlendirmeleri sayesinde daha verimli ilerleyebildim. Asiye öğretmene olan güvenim ve onun desteği sayesinde, araştırma sürecinde kendimi daha emin ve motive hissettim. Kendisine, bir araştırmaya ve araştırmacıya verdiği büyük destek ve katkıdan dolayı tekrar teşekkür ederim. Yıllarını Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ne vermiş bir öğretmen olarak olgunlaşma enstitüleri için göstermiş olduğu çaba çok kıymetlidir.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün idarecilerine, öğretmenlerine ve öğrencilerine ayrıca teşekkür etmek istiyorum. İki yıl boyunca beni kendilerinden biri gibi gördüler. Bütün sorularımı samimiyetle cevapladılar ve daha fazlası için yol gösterdiler. Çalışmalarımı sağlıklı yürütebilmem için her türlü kolaylığı sağladıkları için minnettarım.

Tez sürecimde yoğun bir yardım ve destek sağlayan kıymetli arkadaşlarım Dr. Ali Tansu Balcı ve Doktorant Ayşe Cansu Özdemir'e teşekkür etmek isterim. Onların değerli görüşleri, çalışmama önemli katkılar sundu. Tezimin son okuma sürecinde vakitlerini ayırarak sağladıkları dönütler, benim için çok değerli oldu. İlgileri, bilgileri ve samimiyetleri sayesinde tezim daha nitelikli bir hal aldı. Bu süreçte gösterdikleri destek için tekrar teşekkür ederim, kendilerine minnettarım.

En büyük hazinem, sevgili aileme; tez sürecimde göstermiş oldukları destek ve anlayış için teşekkür etmek istiyorum. Beni bu yolda yalnız bırakmayarak, her zaman yanımda oldukları için müteşekkirim. Onların moral desteği, sabrı ve anlayışı, bu uzun ve meşakkatli süreçte benim en büyük güç kaynağım oldu. Destekleri sayesinde, çalışmamı en iyi şekilde tamamlama şansı elde ettim.

Babam Kemal Türksoy'a, bana her zaman destek olup engin tarih bilgisiyle tezime ışık tuttuğu ve tezimin her aşamasında, eleştirel bakış açısıyla bana dönüt sağladığı için

teşekkür etmek istiyorum. Tezimin şekillenmesinde katkısı büyüktür. Tarihe olan ilgisi ve bilgi birikimi sayesinde, tez sürecimde yaptığı detaylı okumalarla sağladığı yönlendirmeleri için ve kütüphanesindeki ilgili bütün kaynakları benimle paylaştığı için çok teşekkür ederim. Hayatımın her döneminde bana rehberlik eden ve bilgelik dolu sözleriyle yolumu aydınlatan onun gibi bir babaya sahip olduğum için ne kadar şanslı olduğumu biliyorum. Özgür ve güçlü yetişmemi sağlayan babam Kemal Türksoy’a üzerimdeki emekleri için şükranlarımı sunuyorum.

Kendisi de bir eğitimci olan annem, üç çocuk büyütürken üniversite okuyup iş hayatına atılmış ve ekonomik bağımsızlığından vazgeçmemiş örnek bir kadındır. Güçlü duruşu ve kendinden emin tavrıyla, her zaman kendisi oldu. İkinci üniversitesinden 50 yaşında mezun olduğunda, beni artık geçmen gerek demişti. Yüksek lisansa başladığım ilk ay, hayatını kaybetti. Tamamladığımı göremese de duasının kabul olduğu bilinsin isterim. Öğrenmeye devam etme konusunda hayatı boyunca rol model olan annem, eğitime ve okumaya olan aşkı ve bir kadının kendi parasını kazanması gerektiği konusundaki yaklaşımıyla, bugün güçlü bir kadın olmamı sağladı. Annem Huriye Öz Türksoy’a rahmet diliyorum.

Bazen bunaldığımda stresimi azaltmak için türlü komiklikler yapan kız kardeşim Zeliha Gülsüm Türksoy’a, sevecenliği ile bana benzemek istediğini söyleyerek beni çalışmaya ve kendisine örnek olmaya motive eden minik kardeşim Zehra Didem Türksoy’a ve çalışma disiplinimi her zaman takdir eden ve beni çok uzaklardan destekleyen abim M. Emin Türksoy’a teşekkür ederim.

Ailelerinin bir parçası olduğum için çok mutlu olduğum ve her seferinde başımı okşayarak bu süreçte benden anne sevgisini esirgemeyen annem Gülser İlhan’a ve karşılıklı çay sohbetlerimizle süreci rahat geçirmemi sağlayan babam Mustafa İlhan’a teşekkür ederim.

Eşimin anlayışı ve desteği olmadan bu süreci başarıyla tamamlayamazdım. Benimle her adımda dayanışma içinde olması, her zaman cesaret vericiydi ve beni daha da motive etti. Onun sevgisi ve desteği, her zaman benim en büyük ilham kaynağım oldu. Onun yanımda olduğunu bilmek, zorlu anlarda ve her zaman benim için büyük bir güç kaynağıdır. Kendisinden alıp tez okumalarım için ayırdığım zamanı dert etmeyerek çalışmamı destekleyen ve zaman zaman evi tek başına idare etme sorumluluğunu üstlenerek bana rahat bir çalışma ortamı sağlayan canım eşim Bülent İlhan’a sonsuz teşekkür ederim.

Anneme...

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	xii
TABLolar DİZİNİ.....	xvi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvii
GÖRSELLER DİZİNİ.....	xvii
KISALTMALAR/SİMGELER	xviii
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
Problem.....	1
Amaç.....	6
Önem.....	7
BÖLÜM 2.....	9
YÖNTEM	9
Araştırmanın Modeli.....	9
Çalışma Grubu	11
Verilerin Toplanması	15
Verilerin Çözümlemesi	19
BÖLÜM 3.....	21
Tarihsel Arka Plan	21
Kuluçka Dönemi (1773-1839)	21
İlk Adımlar (1839-1876)	24
Kız Rüştıyesi.	25
Maarif-i Umumiye Nizamnamesi.....	26
Darülmuaallimat.....	28
Islahhaneler ve Kız Sanayi Mektepleri	28
I. Meşrutiyet ve II. Abdülhamit Dönemi- Kız Sanayi Mekteplerinin Gelişimi (1876-1909).....	29
II. Meşrutiyet Dönemi'nde Kızların Eğitimi (1908-1920).....	31
Kadın Gazete ve Dergileri.....	32
Cumhuriyetin İlanı ve Tevhid-i Tedrisat Kanunu (1923-1924).....	33
Tevhid-i Tedrisat Kanunu.	34
Kız Enstitüleri (1927-1974)	36
Olgunlaşma Enstitüleri (1945- ...).....	41

BÖLÜM 4.....	45
BULGULAR VE YORUMLAR	45
Olgunlaşma Enstitülerinin Tarihsel Süreç İçindeki Rol ve İşlevleri	45
Birinci Dönem (1945-1996): Çağdaş Yaşam Sahnesinde Güçlendirilen Kadın... 48	
Erişim.	51
Kendi Kadrosunu Yetiştirme ve Kendi Bünyesinde İstihdamı Destekleme. ...	52
Alanlar/Bölümler: Bölgenin İhtiyacına Göre Bölümlerin Açılması	53
Mezunların İzlenmesi ve Desteklenmesi.....	53
İkinci Dönem (1996-2024): Piyasalaşma Sürecinde İşçileştirilen Kadın	55
Erişime Karşı Geniş Eğitime Erişim Hedeflerinin Daraltılması.	58
Kendi Kadrosunu Yetiştirmeye Karşı İşçileşme	58
Mezunların İzlenmesi ve Desteklenmesi Yerine Piyasa Odaklı Uygulamalar. 59	
Alanlar/Bölümler: Bölgenin İhtiyacına Göre Bölümlerin Açılması Yerine	
Sektörün İhtiyacına Göre Bölümlerin Açılması.	60
Kurumsal Kimliğin Dönüşümü.	64
Vagon Değişikliği.	64
Tren Değişikliği.	67
Eğitim Öğretim Bölümü.	69
Araştırma Bölümü.....	70
Tasarım ve Üretim Bölümü.	71
Üretim Atölyeleri ve Yeni Ek Ders Politikası	73
Tanıtım ve Pazarlama Bölümü.....	76
Bölümlerde Görevlendirilecek Kadronun Özellikleri.....	78
Rota Değişikliği	79
Rota Değişiminde Erişim	82
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nün Kurumsal Yapı ve İşleyişi	85
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nün Konumu, Mimari Karakteristikleri ve	
Misyonu	85
Konumu	85
Binanın Genel Karakteristiği.....	86
Misyonu.....	94
Protokol Okulu Olarak Ankara Olgunlaşma Enstitüsü.....	95
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nün Program ve İçerikleri	96
İki Yıllık Olgunlaşma Bölümlerinin Program ve İçerikleri	98
Kursların Program ve İçerikleri.....	100
Müfredat	103
İki Yıllık Olgunlaşma Bölümlerinde Müfredat.....	103
Kurslarda Müfredat.....	104
ARGE Çalışmaları.....	104
Programların Hazırlanması, Bölümlerin Açılması ve Uygulama	106

İhtiyaç Saptama	106
Program Amaçları ve Eğitim İçerikleri	110
İki Yıllık Olgunlaşma Bölümü Açma/Kapama.	111
Kurs Açma/Kapama.....	114
Üretim Atölyeleri: Eğitim ve Üretim Dengesi.....	115
Öğrencilerin Programlara Yerleştirilmesi	118
İki Yıllık Olgunlaşma Bölümlerine Öğrenci Kabulü	118
Kurumun İletişim Stratejisi.....	121
Kurslara Öğrenci Kabulü.....	123
Devam-Devamsızlık, Öğrenci Sayıları ve Mezun Durumları.....	124
İki Yıllık Olgunlaşma Bölümlerine Devam Durumu.	124
Kurslara Devam Durumu	131
Eğitim Süreci.....	136
İki Yıllık Olgunlaşma Bölümlerinde Eğitim Süreci.....	138
Yetişkinlerde Öğrenme	140
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde Yetişkin Öğrenenler	141
Öğretim Stratejileri, Yöntem ve Teknikleri.....	142
Sınıf Yönetimi	146
İletişim	148
Ders Dışı Öğretim Ritüelleri Açısından Ankara Olgunlaşma Enstitüsü. ..	149
Ölçme ve Değerlendirme	154
İki Yıllık Olgunlaşma Bölümlerinde Ölçme ve Değerlendirme	154
Kurslarda Ölçme ve Değerlendirme.....	157
İzleme Faaliyetleri.....	158
İstihdam	160
Finansal Yapı	161
Donanımsal Yapı.....	164
Yönetici, Öğretmen ve Personelin Sosyo-Demografik Özellikleri	167
Öğretmenin ve Usta Öğreticinin Görev Tanımları ve Atama Şartları.....	171
Müdire Değişimi.....	176
Öğrenen Profili	178
Katılım Amaçları.....	184
BÖLÜM 5	193
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	193
Sonuçlar	193
Öneriler	197
Uygulamaya Yönelik Öneriler	198
Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	201

KAYNAKLAR.....	203
EKLER	211
EK 1. Aydınlatılmış Onam Formu.....	212
EK 2. Veri Toplama Kâğıdı- Öğretmen Soruları.....	213
EK 3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Öğretmen Soruları).....	214
EK 4. Veri Toplama Kâğıdı- Öğrenen Soruları.....	217
EK 5. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Öğrenen Soruları)	221
EK 6. Katılımcı Künyesi.....	223
EK 7. Ders Programları	224
EK 8. Olgunlaşma Enstitüsü Bitirme Belgesi.....	243
EK 9. Kurs Bitirme Belgesi	244
EK 10. Katılım Belgesi.....	245
EK 11. Puan Döküm Çizelgesi	246
EK 12. Ücretli Usta Öğretici Alımı İlan Örneği ve Değerlendirme Formu	247
EK 13. Olgunlaşma Enstitüsü Bitirme Belgesi (1996).....	249
EK 14. Devam-Devamsızlık Çizelgesi (1996)	250
EK 15. Tasdikname (1996).....	251
EK 16. Olgunlaşma Enstitüsü Bitirme Belgesi Defteri (1996).....	252
EK 17. Öğrenim Belgesi (1996)	253
EK 18. Üretim Atölyesinde Çalışma Belgesi (1996).....	254
EK 19. Not Cetveli Örneği (1962).....	255
EK 20. 2023 Yılı Mezuniyet Töreni Öğrenci Konuşma Metni	256
EK 21. Etik Kurul Onayı	257
EK 22. Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma İzni/Diğer Kurumlardan Alınan Araştırma İzinleri.....	258
BENZERLİK BİLDİRİMİ	259
ÖZGEÇMİŞ.....	261

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1. Çalışma Grubu Eğitimci Profili	13
Tablo 2. Çalışma Grubu Öğrenen Profili	14
Tablo 3. Araştırma Soruları ve Kullanılan Yöntemler	17
Tablo 4. Kız Enstitüleri Haftalık Ders Dağıtım Cetveli	39
Tablo 5. Olgunlaşma Enstitüleri ve Kuruluş Yılları.....	43
Tablo 6. Ankara Olgunlaşma Enstitüsünün Alanları, Dalları ve Atölyeleri (2023-2024).....	98
Tablo 7. Kurslara Göre Öğrenci Dağılımları (Ocak 2020-Aralık 2023)	101
Tablo 8. 2023-2024 Eğitim-Öğretim Yılında Açık Olan İki Yıllık Olgunlaşma Bölümleri.....	112
Tablo 9. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ndeki Atölye Sayıları (Ocak 2024)	117
Tablo 10. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün Yıllara Göre Öğrenci Dağılımları	121
Tablo 11. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün Yıllara Göre Açılan Kurs Sayısı ve Kursiyer Dağılımları	123
Tablo 12. Bölümlere Göre Öğrenci Dağılımları (2023-2024).....	129
Tablo 13. Kurslara Göre Öğrenci Dağılımları (Ocak 2020-Aralık 2023)	133
Tablo 14. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ndeki Açık Olan Kurslar ve Kursiyer Dağılımları (Ocak 2024)	135
Tablo 15. Belge Alan Öğrenci Sayıları	139
Tablo 16. Yıllara Göre Gelir-Gider Tablosu	163
Tablo 17. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Personel Dağılımı	167
Tablo 18. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Eğitimci Profili	168
Tablo 19. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Yıllara Göre Personel Dağılımı.....	170
Tablo 20. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Öğrenci Profili.....	179
Tablo 21. Çalışma Grubu Öğrenen Anketi.....	182

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1. Olgunlaşma Enstitülerinin Kuruldukları İller ve Bölgesel Dağılımları	5
Şekil 2. Olgunlaşma Enstitülerinin Rol ve İşlevleri	97

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel	Sayfa
Görsel 1. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Bina Önü	87
Görsel 2. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Bina Arkası	87
Görsel 3. 2019 Öncesi Olgunlaşma Enstitüleri Logoları.....	88
Görsel 4. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Tabelası	89
Görsel 5. Olgunlaşma Enstitüleri Çatı Logosu	89
Görsel 6. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Giriş Kapısı	90
Görsel 7. Giriş ve Atatürk Büstü	91
Görsel 8. Giriş Kat Sol Koridor.....	92
Görsel 9. Giriş Kat Sağ Koridor	92
Görsel 10. Giriş Kat Merdivenler ve Vitray Pencere	93
Görsel 11. Merdivenler ve Vitrinler	93
Görsel 12. Koridorlar ve Vitrinler	94
Görsel 13. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Arka Bahçe Tören Alanı	150
Görsel 14. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde 19 Mayıs Hazırlıkları	151
Görsel 15: Süslenen Enstitü Koridorlarından Bir Örnek.....	151

KISALTMALAR/SİMGELER

MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
AOE	Ankara Olgunlaşma Enstitüsü
Enstitü	Ankara Olgunlaşma Enstitüsü
bkz	Bakınız
ARGE	Araştırma ve Geliştirme

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu çalışma, olgunlaşma enstitülerini odağa almaktadır. Bu bağlamda, bu bölüm; çalışmanın odaklandığı problemi, çalışmanın amacını ve araştırmanın önemini içermektedir.

Problem

Olgunlaşma enstitüleri, öğrenci kitlesinin neredeyse tamamını kadınların oluşturduğu bir mesleki ve teknik yetişkin eğitimi kurumudur; kız enstitülerinden mezun olan genç kızların geleceklerini şekillendirmek amacıyla 1945 yılında kurulmuştur. Cumhuriyet modernleşmesinin özgün eğitim kurumlarından biri olan olgunlaşma enstitüleri, kadınların toplumsal hayattaki gücünün bilişsel, psikolojik, politik, sosyal ve ekonomik bağlamda artması bakımından önemlidir. Olgunlaşma enstitüleri; kişisel gelişimlerini, zihinsel sağlıklarını ve sosyal bütünleşmelerini geliştirmek isteyen yetişkinlere yaşam boyu öğrenme fırsatları sunmaktadır.

Osmanlı'da ilk defa kız çocuklarının mesleki eğitimi, 1865 yılında, Rusçuk'ta, ordunun elbise ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan sanayi mektepleriyle başlamış (Sakaoğlu, 2003), cumhuriyet sonrasında kız enstitüleri ile sürdürülmüştür (Akşit, 2005). Kız enstitüleri (1927) ve akşam kız sanat okullarından (1931) mezun olan kızların devam edebileceği bir üst eğitim kurumu bulunmaması ihtiyacından doğan olgunlaşma enstitüleri de bu misyonu devam ettirmiştir. Dolayısıyla, 1945 yılında kurulan olgunlaşma enstitüleri, aslında Osmanlı-Türk modernleşmesi sürecinde kız çocuklarının eğitime dahil edilmesinin bir uzantısı olarak görülmelidir. Tanzimat Dönemi'nin kız sanayi mektepleri, cumhuriyetin kız enstitüleri ve olgunlaşma enstitüleri aynı misyonu taşıyan ve birbirini tamamlar nitelikte olan meslek edindirme kurumlarıdır.

Olgunlaşma enstitüleri, iki yıl süreli, döner sermaye ile çalışan kurumlardır (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Brifingi, 1982). Kuruluş ismi Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü olan bu kurumlara ait 11264 sayılı ve 23 Kasım 1962 tarihli resmî gazetede yayınlanan ve 7 Kasım 1962 tarihinde yürürlüğe giren, toplam 138 maddeden

oluşan ilk Yönetmelik'in birinci maddesinde; olgunlaşma enstitülerinin kuruluş amacına şu şekilde yer verilmiştir (Resmî Gazete, 1962):

Madde 1- Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü, Kız Enstitülerini veya kadın meslek okullarını (Akşam Kız Sanat Okulları) bitiren öğrencilerin mesleki beceriklik, bilgi, görgü ve zevklerini artırmak; onlarda teşebbüs kabiliyeti ve kazanç fikrini geliştirmek ve meslekleriyle hayatlarını kazanabilecek şekilde yetişmelerini sağlamak amacıyla açılmış bir kurumdur.

Kuruluş amacında da görüldüğü gibi, olgunlaşma enstitüleri, kız enstitülerinden mezun olan öğrencilere, eğitimlerine devam etme imkânı sunmaktadır. Olgunlaşma enstitülerinin 1962 yılında yayınlanan ilk yönetmeliği, 1996 yılında yerini ikinci yönetmeliğe bırakmıştır. 2018 yılında ise, 1996 yılında yayınlanan yönetmelik kaldırmış ve olgunlaşma enstitüleri MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır. Tüm hayat boyu öğrenme kurumlarını tek bir çatı altında birleştiren 2018 MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği'nde (2018), olgunlaşma enstitüleri şu şekilde tanımlanmaktadır:

Olgunlaşma Enstitüleri, kültürel değerlerimizi özellikle geleneksel sanatlarımızı ve giyim kültürümüzü araştıran, asıllarını koruyarak yeni ürünler hazırlayan, arşivleyen ve gelecek kuşaklara aktaran, bunların ulusal ve uluslararası alanlarda tanıtılmasını sağlayan, teknolojik gelişmelere paralel olarak sektörde yer alacak nitelikli elemanlar yetiştiren, eğitim ve öğretimin yanı sıra araştırma, tasarım, üretim, tanıtım ve pazarlama süreçlerinin tümünü gerçekleştiren doğrudan merkeze bağlı hayat boyu öğrenme kurumlarıdır.

2018 Yönetmeliği'nde verilen tanımda da görüldüğü gibi, olgunlaşma enstitüleri, Türk milli kültürünün korunması, aktarılması ve tanıtılması misyonuyla kuruluş amaçlarında betimlenen işlevlerinden farklı olarak yeniden yapılandırılmıştır. Olgunlaşma enstitülerinin, artık, üç temel fonksiyonu bulunmaktadır. Birincisi, öğrenci yetiştirmek; ikincisi, ARGE çalışmaları yürütmek; üçüncüsü, üretim yapmak.

Olgunlaşma enstitüleri, yönetmeliğinde tanımlanan hedefler doğrultusunda bölüm şeflikleri üzerinden sahip olduğu fonksiyonları hayata geçirmektedir. Bu bağlamda, enstitüler; eğitim-öğretim, araştırma, tanıtım ve pazarlama ve tasarım ve üretim olmak üzere dört bölüme sahiptir.

Olgunlaşma enstitülerinde, öğrenci yetiştirme faaliyetleri, eğitim-öğretim bölümü üzerinden yürütülmektedir. Bu faaliyetler kapsamında, öğrenciler, iki farklı şekilde eğitim almaktadır. Öğrenciler, ya iki yıl süreyle tam zamanlı olarak mesleki ve teknik

yetişkin eğitime alınmakta ya da halk eğitimi merkezlerinde olduğu gibi kursiyer olarak eğitim sürecine dahil olmaktadır.

İki yıl süreli olgunlaşma programları, öğrencilerin mesleki bir alanda derinlemesine bilgi ve beceri kazanmalarını sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Olgunlaşma enstitüleri, iki yıllık sertifika programlarını aşağıdaki bölümler üzerinden sunmaktadır:

- Grafik ve Fotoğraf Alanı
- Moda Tasarım Teknolojileri Alanı
- El Sanatları Teknolojisi Alanı
- Kuyumculuk Teknolojisi Alanı
- Sanat Tasarım Alanı
- Seramik ve Cam Teknolojisi Alanı
- Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı
- Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri Alanı

İki yıl süren eğitim programını tamamlayan bireyler, kurum ve kuruluşlarda usta veya usta öğretici olarak istihdam edilebilmektedir. Olgunlaşma enstitüleri, mesleki ve teknik yetişkin eğitimi kurumu olmasının yanı sıra aynı zamanda bir yaygın eğitim kurumudur ve halk eğitimi merkezlerinde uygulandığı gibi hobi kursları aracılığıyla modüler eğitim de sunmaktadır. Bu kurslar, hafta içi veya hafta sonu, esnek zaman dilimlerinde sunulmaktadır. E-yaygın sisteminde yer alan yaygın eğitim kurs programları, olgunlaşma enstitülerinin öğretmen durumu ve fiziki şartları imkân verdiği ölçüde, öğrenci talebine göre açılmaktadır.

Olgunlaşma enstitüleri, öğrenci yetiştirme faaliyetlerinin yanı sıra ARGE çalışmalarıyla da ilgilenmektedir. Bu çalışmalar, genellikle araştırma ve tanıtım-pazarlama bölümleri tarafından yürütülmektedir. Olgunlaşma enstitüleri, ARGE çalışmalarıyla, Türk kültürünün derinlemesine incelenmesi ve bu kültürün gelecek nesillere aktarılması için çalışmalarda bulunmaktadır. Araştırma ve tanıtım-pazarlama bölümleri, bu amaca ulaşmak için birlikte çalışarak çeşitli projeler planlamakta ve yürütmektedir. Tasarım ve üretim bölümü ise bu projelerin hayata geçirilmesinde kilit bir role sahiptir.

Enstitü’de, bir de üretim atölyeleri bulunmaktadır. İki yıllık olgunlaşma bölümlerinin öğrenci sayısı yeterli olmadığında, bu atölyeler, öğretmen ve usta öğreticiler eşliğinde üretim faaliyetlerine devam etmektedir. Ayrıca, bazı bölümler hem ders

atölyelerini hem de üretim atölyelerini içeren bir yapıya sahiptir. Tasarım ve üretim bölümü bünyesinde yer alan üretim atölyeleri, araştırma ve tanıtım-pazarlama bölümleriyle koordineli bir şekilde çalışmaktadır.

İlk defa 1945 yılında kurulan olgunlaşma enstitüleri, cumhuriyet modernleşmesinde önemli bir yere sahiptir. Cumhuriyet modernleşmesinde, kadınların toplumsal hayattaki gücünün bilişsel, psikolojik, politik ve ekonomik bağlamda artmasında, olgunlaşma enstitülerinin kritik bir rol üstlendiği görülmektedir. Temelde kadınların ekonomik gücünün artırılmasını amaçlayan olgunlaşma enstitülerinin işleyişi, özellikle kadın güçlenmesinin ekonomik boyutuna önemli katkılar sağlamaktadır. Bu bağlamda, çeşitli yaş gruplarından örgün eğitimin dışına çıkmış ve bir meslek edinememiş, başta kadınlar olmak üzere, tüm bireylere geniş yelpazede sunduğu programları ile ikinci bir şans vermektedir. Başlangıçta, özellikle kadınlara meslek edindirme amacıyla kurulan bu enstitülerin katılım örüntüleri ve izleme verilerine göre, günümüzde hala önemli yerini koruduğu görülmektedir. Bu doğrultuda, geniş bir kitleye hitap eden enstitüler, hayat boyu öğrenmeye de önemli katkılar sunmaktadır.

Hayat boyu öğrenmenin geniş bir alanını kapsayan yetişkin eğitimi, Miser (2020) tarafından; yetişkin insanların yaşamlarının herhangi bir noktasında ortaya çıkan ihtiyaçlarını ya da ilgilerini karşılamak için örgün, yaygın ya da sargın yoldan sunulan öğrenme fırsatlarına katılarak aldıkları eğitimidir şeklinde tanımlanmaktadır. Yetişkin eğitimi sahasında önemli bir konumda olan olgunlaşma enstitüleri, örgün eğitim kurumlarına bir alternatif olarak düşünülmektedir. Ancak, yetişkin eğitimi, örgün eğitim değildir ve birçok yönden örgün eğitimden farklılaşmaktadır. Bu bağlamda, olgunlaşma enstitülerinde sunulan yetişkin eğitiminin örgün eğitimden farklılaşan özelliklerini ve karşılaşılan zorlukları analiz eden bir araştırma bulunmamaktadır.

Bir yetişkin eğitimi kurumu olarak olgunlaşma enstitüleri, ancak yetişkin eğitimi özelliklerinin bütünsel bir biçimde sunulduğu bir ortam sağlanırsa faydalı olabilir ve katılımcılarının eğitim ihtiyaçlarına cevap verebilir. Bu nedenle, bir yetişkin eğitimi kurumu olarak Ankara Olgunlaşma Enstitüsü üzerinden, olgunlaşma enstitülerinin örgün eğitimden ayrılan özelliklerini ortaya koymak, daha nitelikli bir yetişkin eğitimi sunulmasına katkı sağlayacaktır.

Kadınların sosyo-ekonomik hayata katılımını sağlamak amacıyla kurulan bu enstitüler, günümüzde de kadınlara mesleki beceriler kazandırmaya devam etmektedir. Ülkemizde ilk defa İstanbul'da karşımıza çıkan olgunlaşma enstitülerinin sayısı,

günümüzde 31'e ulaşmıştır. Özellikle, 2010 yılından sonra, sayısının hızla artmaya başladığı görülmektedir.

1958 yılında Ankara'da kurulan ikinci enstitüyü, sırasıyla; Samsun, İzmir, Eskişehir ve Adana takip etmiştir (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Brifingi, 1982). 2023 yılı haziran ayı itibariyle enstitülerin kuruldukları iller ve bölgesel dağılımları, Şekil 1'de verilmiştir:

Şekil 1. Olgunlaşma Enstitülerinin Kuruldukları İller ve Bölgesel Dağılımları

Olgunlaşma enstitüleri, İstanbul hariç, her ilde bir tane olacak şekilde, şehir merkezlerine kurulmuştur. Haritada, her ilde olmasa da ülkenin tamamına neredeyse homojen bir şekilde dağıldığı görülmektedir. Türk kültürünü araştırma, tanıtmaya ve aktarma misyonuyla, merkezden taşraya, olgunlaşma enstitüleri tarafından bölgesel olarak araştırmalar yürütülmekte ve her bölgenin kendine özgü kültürel değerleri açığa çıkarılmaya çalışılmaktadır. Bu doğrultuda; enstitülerde, üretim atölyeleri, aktif olarak çalışmaktadır.

Olgunlaşma enstitüleri, ilk kurulduğunda kadın meslek edindirme kurumları olarak kurulmuş olsa da günümüzde ağırlıklı olarak üretim yapılan bir iş yeri görünümündedir. Enstitülerde, eğitim programları yürütülmeye devam etse de enstitülerin bu yanı yeterince tanınmamaktadır.

Bu çalışmanın odak noktasındaki problem, olgunlaşma enstitülerinin tarihsel süreçteki rol ve işlevlerinde meydana gelen dönüşümü anlamaktır. Bu bağlamda, 1958 yılında kurulan Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün tarihselliği, kurumsal yapı ve işleyişi,

öğretmen ve öğrenen özellikleri yetişkin eğitimi perspektifinden ele alınarak mevcut durumu ortaya konacaktır.

Amaç

Yukarıda anlatılanlar ışığında, bu araştırmanın amacı; bir yetişkin eğitimi kurumu olarak olgunlaşma enstitülerinin kuruluşu, kurumsal yapısı ve dönüşümünü analiz etmek ve kurumun günümüzdeki işleyişini, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü odağında yönetici, öğretmen ve öğrenenlerin deneyim ve görüşleri esas alınarak değerlendirmektir. Bu çerçevede, aşağıdaki alt boyutlar incelenecektir:

Alt Amaçlar

1. Olgunlaşma enstitülerinin tarihsel süreç içindeki rol ve işlevlerinde nasıl bir dönüşüm yaşanmıştır?
2. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, nasıl bir kurumsal yapı ve işleyişe sahiptir?
 - a. Konumu, mimari karakteristikleri ve misyonu nedir?
 - b. Ne tür program ve içeriklere sahiptir?
 - c. Bu programlar hangi kriterlere göre açılmaktadır?
 - ç. Öğrenenlerin programlara yerleştirilmesi nasıl gerçekleştirilmektedir?
 - d. Devam-devamsızlık, öğrenci sayıları ve mezun durumları nasıl şekillenmektedir?
 - e. Enstitü'deki eğitim süreci ve öğretmenlerin yetişkin eğitimi konusundaki farkındalık düzeyleri nasıldır?
 - f. Ölçme ve değerlendirme nasıl gerçekleştirilmektedir?
 - g. Mezun olan öğrenciler için nasıl bir izleme faaliyeti gerçekleştirilmektedir?
 - ğ. Nasıl bir finansal yapıya sahiptir?
 - h. Enstitülerin bir yetişkin eğitimi kurumu olduğu düşünüldüğünde hangi donanımsal özelliklere sahip olduğu görülmektedir?
3. Yönetici, öğretmen ve personelin sosyo-demografik özellikleri nelerdir?
4. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün öğrencileri ve öğrencilerin katılım süreçlerine ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri nasıldır?

Önem

Türkiye'nin çağdaşlaşma süreci bağlamında; olgunlaşma enstitülerinin nasıl bir tarihsel evrim izlediğini, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün kurumsal yapı ve işleyişini ve öğrenenlerin katılım örüntülerini ortaya koymak, olgunlaşma enstitülerini yakından tanımak için önemli görülmektedir.

Olgunlaşma enstitülerinin sayısı, günümüzde 31'e ulaşmıştır. 2019 yılında girilen reform süreci doğrultusunda, kurumun geleceğine yön vermek için geçmişinin de bilinmesine dair duyulan ihtiyaç, bu araştırmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, bu çalışmanın, hakkında az bilinen olgunlaşma enstitülerinin tarihselliğini, işleyişini ve kurumsal yapısını daha tanınır kılacağı düşünülmektedir.

Alan yazında, olgunlaşma enstitüleri ile ilgili çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, olgunlaşma enstitülerinin tarihselliğinden başlayarak, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün genel yapısından işleyişine, donanımsal özelliklerinden eğitim içeriklerine, uygulanan eğitim sürecine kadar detaylı bir analiz çalışmasının yürütüldüğü bu araştırmanın, hayat boyu öğrenme ve yetişkin eğitimi alan yazınına katkı sunacağı değerlendirilmektedir.

BÖLÜM 2

YÖNTEM

Bu bölümde, bu araştırmada kullanılan araştırma yaklaşım ve metotları ele alınmıştır. Kullanılan araştırma metodu; enstitülerin tarihselliği, kadrosu, işleyiş ve öğrenenlerin katılım örüntüleri bağlamında verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, olgunlaşma enstitülerinin tarihsel süreçteki rol ve işlevlerinde nasıl bir dönüşüm yaşandığının ilgili metinler üzerinden açığa çıkarılması; Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün kurumsal yapı ve işleyişinin, yöneticilerinin, öğretmenlerinin ve öğrencilerinin enstitü eğitimi sürecine ilişkin düşünce, davranış ve anlamlandırmalarının kendi anlatıları üzerinden ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, bu araştırmada, tarihsel dönüşümü analiz etmeye, yorumlama esnekliğine ve görüşme katılımcılarının kendi deneyimlerinden yola çıkarak enstitüyü nasıl değerlendirdiğini anlamaya imkân sağladığından nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2021), nitel araştırma yaklaşımını, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği” araştırma yaklaşımı olarak tanımlamaktadır. Benzer şekilde Kümbetoğlu da (2005) nitel araştırma yaklaşımının, “bireylerin kendi eylemleri ile ilgili bakış açılarını, davranışın içinde olduğu bağlamın ve süreçlerin, öznelerin kendi anlatılarından yola çıkarak derinlemesine ortaya çıkarılmasına yönelik bir araştırma yaklaşımı” olduğunu ifade etmektedir.

Nitel araştırma yaklaşımı, farklı yazarlar tarafından farklı özellikleri öne çıkarılarak tanımlanmaktadır. Merriam (2018), anahtar niteliğindeki dört özellikten bahsetmektedir: “anlam ve anlam üzerine odaklanma, temel araç olarak araştırmacı, tümevarımsal bir süreç ve zengin betimlemeler”. Bu bağlamda; bu araştırma, bu dört özelliği temele alarak bulguları katılımcının penceresinden sunmaya odaklanmıştır.

Bu tanımlar doğrultusunda, bu araştırmanın analiz sürecinde; gözlem, görüşme ve doküman analizine ihtiyaç duyulduğundan, nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Nitel araştırma desenlerinden ise durum çalışmasının, bu araştırma için uygun olduğuna karar verilmiştir.

Durum çalışması, Yin (1984) tarafından şu şekilde tanımlanmaktadır: “(1) güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan, (2) olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve (3) birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemidir” (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2021). Yıldırım ve Şimşek (2021), durum çalışmasının, diğer araştırma türlerinden farklılaşan özelliklerini “nasıl” ve “niçin” sorularını temel alan ve araştırmacının kontrolünde olmayan bir olgu ya da olayı derinlemesine incelemesine fırsat veren bir yöntem olduğunu vurgulamaktadır.

Nitel durum çalışması, kendi içinde üçe ayrılmaktadır. Bunlardan biri ve bu çalışmada tercih edileni, tarihsel ve gözlemsel durum çalışmasıdır (Merriam, 2018). Gözlemsel durum çalışması; “asıl veri toplama tekniği katılımcı gözlemi olan (resmi ve resmi olmayan görüşmelerle ve belgelerin gözden geçirilmesiyle desteklenen) ve belirli bir örgüte (okul, rehabilitasyon merkezi) ya da örgütün bazı bölümlerine odaklanan” bir araştırmadır (Bogdan ve Bilken, 2007; Akt. Merriam, 2018). Tarihsel durum çalışması ise, “belirli bir örgütün zaman içindeki gelişimini incelemektedir” (Merriam, 2018). Merriam (2018), araştırmacının belirli bir durumu bütüncül bir betimleme ve analiz çalışması ile birlikte tarihsel bir perspektiften yaptığını vurgulamaktadır. Merriam’ın tarihsel durum çalışması, doküman incelemesi olarak da adlandırılabilir.

Yıldırım ve Şimşek (2021), doküman incelemesini, “araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı metinlerin analizini kapsar” şeklinde tanımlamaktadır. Ayrıca, Yıldırım ve Şimşek (2021), doküman incelemesinin nitel araştırmalarda tek başına bir veri toplama yöntemi olarak araştırmaya dahil edilebileceğini ya da diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte kullanılabileceğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, olgunlaşma enstitülerinin tarihselliğini anlamlandırmak amacıyla gözlem ve görüşme yöntemlerinden de faydalanılmıştır.

Bu araştırma ilk planlandığında, tarihsel boyutu sadece arka plan bilgisi olarak sunulacak şekilde düşünülmüştü. Başlangıçta, bu çalışma, gözlem ve görüşme yöntemlerinin ağırlıklı olarak kullanılacağı bir durum çalışmasıydı. Ancak ilerleyen süreçte, tarihsel arka plan yazıldıktan sonra, tarihselliği, aslında kurumun evriminin bir parçası olarak algılamamız gerektiği ortaya çıkmış ve bunun da bir bulgu olarak

verilmesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir. Dolayısıyla, başlangıçta araştırma amaçları arasında bulunmayan tarihsellik, süreçte, araştırma soruları arasındaki yerini almıştır. Bu nedenle, analiz yapabilmek için farklı yöntemlere gereksinim doğmuştur.

Olgunlaşma enstitüleri, 1945 yılında kurulmuş olup zaman içinde önemli değişimlere uğrayarak bugünkü halini almıştır. Dolayısıyla, kuruluştaki gibi bir işleve sahip olarak yürütüldüğünü varsaymak, ulaşılan bulguların yanlış yorumlanmasına yol açacaktır. Günümüzde, olgunlaşma enstitüleri, artık başka bir noktadadır. Bu nedenle, böyle bir tarihsel analiz yapmak kaçınılmaz olmuş ve araştırma sorularında gruplama yapılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ekseninde, araştırmanın amaçları iki temel boyutta biçimlenmiştir. Tarihsellik bağlamında, olgunlaşma enstitülerinin rol ve işleyişinde yaşanan dönüşüm birinci grup; diğer araştırma soruları ikinci grupta yer almıştır. Dolayısıyla, birinci grupta, Merriam'ın (2018) tarihsel durum çalışması olarak tanımladığı doküman incelemesi kullanılırken; gözlemsel durum çalışması çerçevesinde gözlem ve görüşmeler, ikinci grup sorular için kullanılmıştır.

Bu araştırmanın alt amaçlarından biri, olgunlaşma enstitülerinin tarihselliğine dair bir arka plan ortaya koymaktır. Bu nedenle, araştırmanın birinci boyutu, amaçlara uygun olarak ele alınan tarihsellik incelenirken kurumun tarihselliğine ilişkin dönemselleştirme yapabilmek amacıyla büyük bir doküman analizi gerektirmiştir. Bu amaçla, olgunlaşma enstitülerinin zaman içindeki gelişimi ve dönüşümü tarihsel perspektiften analiz edilmiştir. İkinci boyut ise, gözlemsel durum çalışmasına uygundur.

Çalışma Grubu

Daha önce de ifade edildiği gibi, araştırmanın temel iki boyutu bulunmaktadır. Birincisi, tarihsel boyut; ikincisi, uygulama boyutudur. Bu iki boyut için çalışma belgeleri ve çalışma grubu üzerinden araştırma yapılmıştır. Araştırmanın tarihsel boyutuna ilişkin olarak yazılı kaynaklardan veriler toplanmıştır. Dolayısıyla, birinci alt amaca ilişkin çalışma belgelerini; yazılı kaynaklar, tarihi dokümanlar, yönetmelikler, şura kararları ve ders programları oluşturmaktadır.

Araştırmanın tarihsel analizinin yanı sıra amprik (görgül) bir boyutu da bulunmaktadır. Olgunlaşma enstitülerinin tarihselliğini, yapısını ve işleyişini ortaya koymak amacıyla bir enstitü belirlenerek araştırmaya başlanmıştır. Ankara'nın tek, Türkiye'nin ikinci kurulan enstitüsü olması nedeniyle, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, araştırma sahası olarak belirlenmiştir. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün eğitimci ve

öğrenen kadrosundan oluşan çalışma grubu, nitel durum araştırması sürecinde, özellikle bu araştırmanın ikinci grup sorularına cevap aramak için oluşturulmuştur.

Köklü bir geçmişe sahip olan Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, uzun yıllardır birlikte çalışan deneyimli bir öğretmen kadrosuna sahiptir. Dolayısıyla, öğretmenlerle yapılacak görüşmelerin, sözlü tarih bağlamında araştırmaya önemli katkılar sunacağı değerlendirilmektedir.

Araştırmanın çalışma grubu, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün tüm bileşenlerini kapsamaktadır. Bu bileşenler; kurumun yöneticileri, bölümlerde çalışan öğretmen ve ücretli usta öğreticiler, üretim atölyelerinde çalışan öğretmenler ve ücretli usta öğreticiler, derse giren öğretmenler, kadrolu usta öğretici ve teknisyenler, iki yıllık olgunlaşma bölümü öğrencileri ve kursiyerlerden oluşmaktadır. Eğitimci ve öğrenenlerden oluşan grupta, istekli 21 kişi ile görüşülmüştür. Bunların 11'i eğitimci kadrosundan, 10'u ise öğrenenlerden oluşmaktadır. Gönüllülerin, enstitünün farklı bölümlerinden ve farklı sosyo-demografik yapıya sahip kişilerden seçilmesine dikkat edilmiştir. Öğretmen ve usta öğreticilerin kıdem durumları, enstitüde görev yapma süreleri dikkate alınarak araştırmaya dahil edilmiştir. Her bir grup için enstitüye ve enstitüdeki görevine yeni başlamamış olmak dikkate alınmıştır. Kendileriyle yapılan görüşmelerde ses kaydı alınmasına izin verilmediği için, yöneticilerle enformel görüşme yapılmıştır. Çalışma grubundaki sayıya dahil edilmeseler de bulgulara, onlardan edinilen bilgilere de yer verilmiştir.

Araştırma sahası olan Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde, 2023 yılı kasım ayı verilerine göre; 1 müdür, 5 müdür yardımcısı, 67 öğretmen, 1 kadrolu usta öğretici, 92 ücretli usta öğretici, 2 teknisyen, 1 memur, 1 sayman ve 4 hizmetli dahil toplam 174 kişi çalışmaktadır. Ücretli usta öğreticiler, 11 aylık sözleşmeyle işe alınmakta ve sonraki yıl yeni bir sınavla usta öğretici kadrosu yeniden belirlenmektedir. Buna rağmen, öğretmenlerin 25'i, usta öğreticilerin ise 11'i, 21 yıldan fazla süredir Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde görev yapmaktadır. Çeşitliliği sağlamak amacıyla, en yeni öğretmenlerden 3 kişi, en eski öğretmenlerden 3 kişi, ücretli usta öğreticilerden 1 kişi çalışma grubuna dahil edilmiştir. Çalışma grubunun demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir. Enstitü'deki çalışanların büyük bir çoğunluğu kadınlardan oluşmaktadır. Erkek çalışanlar ve ücretli usta öğreticiler katılımcı olmaya gönüllü olmamış, ancak kayıt alınmadan görüşme yapmayı kabul etmiştir. Ses kaydı alınamadığı için erkek katılımcılar çalışma grubuna dahil edilmemiştir. Bu nedenlerden dolayı, çalışma grubu belirlenirken cinsiyet dengesi gözetenilememiştir. Ancak mesleki deneyim süresi, Ankara Olgunlaşma

Enstitüsü'ndeki deneyim süresi, eğitim düzeyleri ve alan farklılaşmaları dikkate alınmıştır.

En yeni öğretmeni 5 yıldır, en deneyimli öğretmeni ise 35 yıldır bu enstitüde görev yapan Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün çalışma grubunda yer alan eğitimci profili, Tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1

Çalışma Grubu Eğitimci Profili

Özellikler		Sayı
Yaş	18-24	0
	25-34	1
	35-44	0
	45-54	7
	55-65	3
Cinsiyet	Kadın	11
	Erkek	0
Medeni Durum	Bekâr	4
	Evli	5
	Boşanmış	2
Eğitim Düzeyleri	Lisans Mezunu (4 Yıllık)	10
	Yüksek Lisans Mezunu	1
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ndeki Görevi	Öğretmen	10
	Usta Öğretici	1
Görevli Olduğu Birim	Üretim Atölyesi	5
	Ders Atölyesi	5
	Araştırma Bölümü	1
	Giyim Üretim Teknolojileri Alanı	2
	El Sanatları Teknolojisi Alanı	4
	Grafik ve Fotoğraf Alanı	1
	Kuyumculuk Teknolojisi Alanı	1
	Seramik ve Cam Teknolojisi Alanı	2
	Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı	1
Meslekteki Hizmet Süresi (Yıl)	0-1	0
	1-5	1
	6-10	0
	11-15	0
	16-20	0
	21-25	1
	26-30	4
	31 ve üzeri	6
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ndeki Çalışma Süresi (Yıl)	0-1	0
	1-5	1
	6-10	1
	11-15	1
	16-20	3
	21-25	1
	26-30	1
	31 ve üzeri	2

Çalışma grubunda yer alan eğitimcilerin yanında bir de öğrenenlerden oluşan bir grup bulunmaktadır. Olgunlaşma enstitülerinde eğitim faaliyetleri, iki farklı program üzerinden yürütülmektedir. Birincisi, iki yıllık olgunlaşma bölümleri; ikincisi ise kurslardır. Dolayısıyla, enstitüde, iki yıllık olgunlaşma bölümlerine ve kurslara devam eden öğrenciler/kursiyerler bulunmaktadır. Kurs programları, halk eğitimi merkezlerindeki gibi hizmet vermektedir. Bu nedenle, halk eğitimi merkezleri katılımcılarıyla aynı örüntüye sahip olduğu için kursiyerlerle görüşme yapmak tercih edilmemiştir ve iki yıllık enstitü öğrencilerine odaklanılmıştır.

2023 yılı aralık ayı verilerine göre Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ne 183 olgunlaşma öğrencisi ve 81 kursiyer devam etmektedir. Çalışma grubu belirlenirken, farklı amaçlarla katılım gösteren iki yıllık olgunlaşma öğrencileri tercih edilmiştir. Enstitü'nün öğrenen kitlesinin neredeyse tamamı kadındır. Bu nedenle cinsiyet dengesi gözetilememiştir. Yaş grupları, öğrenim düzeyleri, bölümleri ve katılım amaçlarına göre çeşitlilik sunmaya dikkat edilmiştir. Buna göre; öğrenenlerden oluşan çalışma grubuna ait demografik özellikler, Tablo 2'de verilmiştir:

Tablo 2

Çalışma Grubu Öğrenen Profili

Özellikler		Sayı
Cinsiyet	Kadın	10
	Erkek	0
Yaş	18 yaş altı	1
	18-24	2
	25-34	1
	35-44	1
	45-54	3
	55-65	2
Medeni Durum	Bekâr	5
	Evli	2
	Boşanmış	3
Öğrenen Statüsü	2 Yıllık Olgunlaşma Öğrencisi	10
	Kursiyer	0
Bölümü	Kadın Terziliği	2
	Yeme-İçme	1
	Grafik Tasarımı ve Fotoğrafçılık	2
	Modelistlik	4
	Seramik ve Cam Teknolojileri	1
Eğitim Düzeyi	Ortaokul Mezunu	1
	Lise Mezunu	5
	Ön Lisans Mezunu (2 Yıllık)	1
	Lisans Mezunu (4 Yıllık)	3
	Yüksek Lisans Mezunu	0
	Doktora Mezunu	0

Verilerin Toplanması

Nitel araştırmalarda, büyük ölçüde üç tür veri toplamaya odaklanılmaktadır. Bunlar; “çevreyle ilgili veri”, “süreçle ilgili veri” ve “algılara ilişkin veri” (LeCompte ve Goetz, 1984; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu bağlamda, nitel araştırma yaklaşımı, geniş bir yöntem yelpazesi sunmaktadır. Veri toplamak amacıyla çoğunlukla gözlem ve görüşme yöntemi kullanılmaktadır. Görüşme yöntemi, “insanların bakış açılarını, deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan, oldukça güçlü bir yöntemdir” (Bogdan ve Biklen, 1992; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2021). Gözlem yönteminden de veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından uygun bulunan her tür sosyal veya kurumsal ortamda yararlanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). “Bir araştırmacı, herhangi bir ortamda oluşan bir davranışa ilişkin ayrıntılı, kapsamlı ve zamana yayılmış bir resim elde etmek istiyorsa, gözlem yöntemini kullanabilir” (Bailey, 1982; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu araştırmada da ikinci grup araştırma sorularında, katılımcıların bakış açılarını, deneyimlerini, duygu ve algılarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Dolayısıyla, tüm bu bilgiler doğrultusunda, ikinci grup sorular için gözlem ve görüşme yönteminin en uygun yöntem olacağı değerlendirilmektedir.

Bu araştırmada, veri toplama aracı olarak gözlem, yarı yapılandırılmış görüşme formları ve soru kâğıdı kullanılmıştır. Görüşme tekniği; çoğunlukla yüz yüze yapılan, sözlü iletişim yoluyla bilgi edinme ve veri toplama tekniğidir (Karasar, 2000). Görüşmeci ve görüşülen kişinin yan yana gelmesi ile gerçekleştirilen görüşme, görüşmecinin hazırladığı soruları görüşmeciye yöneltmesi ve yanıtları kaydetmesi şeklinde gerçekleştirilmektedir (Kozak, 2001).

Bu araştırmada, veri toplanırken; tarihsel ve gözlemsel durum çalışmalarının aşamalarından faydalanılmıştır. Bu araştırmada, tarihsel durum çalışması olarak adlandırılan doküman incelemesini, Foster (1995), beş maddede aşamalandırmaktadır (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2021); “(1) dokümanlara ulaşma, (2) orijinalliğini kontrol etme, (3) dokümanları anlama, (4) veriyi analiz etme ve (5) veriyi kullanma”. Yıldırım ve Şimşek (2021) de gözlemsel durum çalışması yaparken izlenebilecek aşamaları şu şekilde sıralamaktadır:

- (1) Araştırma sorularının geliştirilmesi,
- (2) Araştırmanın alt problemlerinin geliştirilmesi,
- (3) Analiz biriminin saptanması,

- (4) Çalışılacak durumun belirlenmesi,
- (5) Araştırmaya katılacak bireylerin seçimi,
- (6) Verinin toplanması ve toplanan verinin alt problemlerle ilişkilendirilmesi,
- (7) Verinin analiz edilmesi ve yorumlanması,
- (8) Durum çalışmasının raporlaştırılması.

Birinci gruptaki soru için; tarihsel dokümanlar, veriler, yönetmelikler ve şura kararlarının orijinallerine ulaşılmış ve detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Bu bağlamda, genellikle sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan neoliberal dönem öncesi ve sonrası sınıflandırma, analiz sürecinde temel bir çerçeve oluşturmuştur. Dönemselleştirme yapılırken bazı parametrelere de dikkat edilmiştir. İlk dönemde, genel eğilim olarak kamucu yaklaşımların ve kadın odaklı söylemlerin öne çıktığı gözlemlenmiştir. Bu dönemde, toplumsal politikalar, genellikle kamusal hizmetlere vurgu yaparak ve kadının sosyal hayattaki rolünü öne çıkartarak şekillenmiştir. İkinci dönemde ise, daha belirgin bir şekilde piyasalaşma odaklı yaklaşımlar ve kadının işçi kimliğinin vurgulandığı görülmüştür. Bu dönemde, toplumsal politikalar daha çok ekonomik süreçlere odaklanarak kadının işgücü piyasasındaki rolünü vurgulamaktadır. Dolayısıyla, dönemselleştirme sürecinde dikkate alınan parametreler, iki dönem arasındaki temel ideolojik değişimleri anlamak ve analiz etmek için kritik öneme sahiptir.

1945'te kurulan olgunlaşma enstitülerinin, kurulduğunda farklı bir işlevi bulunmaktadır. Bugün ise kuruluşundan daha farklı bir şekilde işlediği görülmektedir. Tarihsel analizin önce yapılması, verilerin çözümlenmesi sürecinde kullanılacak betimsel analize zemin oluşturması açısından önemli olmuştur.

İkinci grup için araştırmada, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün kurumsal yapı ve işleyişi, kurumun tüm bileşenlerinin enstitü eğitimi sürecine ilişkin görüşlerinin, kendi anlatıları üzerinden ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu süreçte, durum çalışmasının aşamalarından yararlanılmıştır.

Araştırma soruları çerçevesinde kullanılan yöntem ve teknikler Tablo 3'te verilmiştir:

Tablo 3

Araştırma Soruları ve Kullanılan Yöntemler

Araştırma Sorusu	Desen	Yöntem	Çalışma Belgesi/Grubu	Veri Toplama Aracı
Olgunlaşma enstitülerinin tarihsel süreç içindeki rol ve işlevlerinde nasıl bir dönüşüm yaşanmıştır?	Tarihsel Durum Araştırması	Doküman İncelemesi	Yazılı kaynaklar, yöneticiler, derse giren ve üretime giren öğretmenler	Yazılı kaynaklar, tarihi dokümanlar, yönetmelikler, şura kararları ve programlar
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, nasıl bir kurumsal yapı ve işleyişe sahiptir?	Tarihsel ve Gözlemsel Durum Araştırması	Doküman İncelemesi, Gözlem ve Görüşme	Yazılı kaynaklar, yöneticiler, derse giren öğretmenler, üretime giren öğretmenler ve ücretli usta öğreticiler	Yazılı kaynaklar, yönetmelikler, e-yaygın sistemi, stratejik plan, ders programları, kurumun internet sitesi, bakanlığın ilgili internet sitesi, basında çıkan haberler, resmi yazışmalar, fotoğraflar, gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşme formları
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün yönetici, öğretmen ve personelin sosyo-demografik özellikleri nelerdir?	Gözlemsel Durum Araştırması	Gözlem ve Görüşme	Yöneticiler, derse giren öğretmenler, üretime giren öğretmenler ve ücretli usta öğreticiler	Gözlem, yarı yapılandırılmış görüşme formları ve soru kağıdı
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün öğrencileri ve öğrencilerin katılım süreçlerine ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri nasıldır?	Gözlemsel Durum Araştırması	Gözlem ve Görüşme	Derse giren öğretmenler ve iki yıllık olgunlaşma bölümü öğrencileri	Gözlem, yarı yapılandırılmış görüşme formları ve soru kağıdı

Birinci alt probleme ilişkin veriler; yazılı kaynaklar, tarihi dokümanlar, yönetmelikler, şura kararları ve programlar incelenerek toplanmıştır. Toplanan veriler, olgunlaşma enstitülerinin tarihsel süreç içindeki rol ve işlevlerinde nasıl bir dönüşüm yaşanmıştır, sorusuna yöneticiler, derse giren ve üretime giren öğretmenlerle yapılan görüşme ve gözlemler çerçevesinde ulaşılan cevaplar ile bütünleştirilerek sunulmuştur.

İkinci alt probleme ilişkin veriler; yazılı kaynaklar, yönetmelikler, e-yaygın sistemi, stratejik plan ve ders programları incelenerek toplanmıştır. Toplanan veriler, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü nasıl bir kurumsal yapı ve işleyişe sahiptir, sorusuna yöneticiler, derse giren öğretmenler, üretime giren öğretmenler ve ücretli usta öğreticilerle yapılan görüşme ve gözlemler çerçevesinde ulaşılan cevaplar ile bütünleştirilmiştir.

Üçüncü alt problemin çalışma grubu, yönetici ve öğretmenlerden oluşmaktadır. Yönetici, öğretmen ve personelin sosyo-demografik özellikleri nelerdir, sorusuna ilişkin veriler, Enstitü idaresindeki dosyalar taranarak elde edilmiştir. Ayrıca, Enstitü genelinde tüm yönetici, öğretmen ve usta öğreticilere uygulanan soru kâğıdı verileriyle karşılaştırılarak sağlanması yapılmıştır.

Dördüncü alt probleme ilişkin veriler, kurum çatısı altında eğitim gören iki yıllık olgunlaşma öğrencileri ve kursiyerlere uygulanan soru kâğıdı ile toplanmıştır. Dördüncü alt problemin çalışma grubunu, derse giren öğretmenler ve iki yıllık olgunlaşma bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün öğrencileri ve öğrencilerin katılım süreçlerine ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri nasıldır, sorusuna öğretmen ve iki yıllık olgunlaşma öğrencileriyle yapılan görüşmelerde cevap aranmış, gözlemlerle desteklenmiş ve soru kâğıdı verileriyle birleştirilerek sunulmuştur.

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri soru kâğıdı aracılığıyla toplanmış, yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla sunulan açık uçlu sorular yardımıyla, görüşülen kişilerin kendi fikirlerini özgürce ve esnek bir şekilde ifade etmeleri sağlanmıştır. Görüşme formu, “benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla” hazırlanmaktadır (Patton, 1987; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2021). Dolayısıyla, her bir soru kâğıdı ve görüşme soruları; öğretmen ve öğrenenler için ayrı ayrı hazırlanmış; aynı grup için aynı sorular kullanılmıştır (bkz. Ek-2-3-4-5). Soru kâğıdı, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini ortaya koyacak; yarı yapılandırılmış görüşme soruları ise kurumun yapı ve işleyişini ve öğrenenlerin katılım örüntülerini her grubun bakış açısından değerlendirmeye imkân sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Eğitimciler için soru kâğıdını cevaplamak 2 dakika, görüşme sorularını

cevaplamak ortalama 1 saat; öğrenenler için soru kağıdını cevaplamak ortalama 20 dakika, görüşme sorularını cevaplamak ise ortalama 1 saat sürmüştür. Veriler, katılımcıların tümünden, bireysel görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Bu çalışmanın neden yapıldığı, çalışmanın amaçları her görüşmeci ile paylaşılmış; görüşme yapılan kişilerden yazılı izin alınmıştır (bkz. Ek-1).

Veri toplama araçları; mesleki deneyim, literatür taraması, ön görüşme ve uygulamalar neticesinde araştırmacı tarafından danışman gözetiminde hazırlanmış; uzman görüşüne başvurulmuş son hali verilmiştir.

Metin içinde kullanılan alıntılarda, görüşme yapılan öğretmen ve usta öğreticiler için Ö1, Ö2, Ö3, ..., Ö11; öğrenciler için ise K1, K2, K3, ..., K10 kısaltmaları tercih edilmiştir. Görüşme, birebir kapalı bir ortamda yapılmış ve veri kaybı yaşanmaması amacıyla ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Gözlem ve görüşmelerde elde edilen tüm veriler, araştırmacı ve görüşmeci arasında tutularak gizlilik sağlanmıştır.

Kurumun internet sitesi, stratejik planı, bakanlığın ilgili internet sitesi, basında çıkan haberler ve resmi yazışmalar analiz sürecine dahil edilmiştir. Ayrıca, ihtiyaç duyulan durumlarda, araştırmacı tarafından çekilen fotoğraflar da sürece dahil edilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Betimsel analiz öncesi tamamlanan tarihsel analiz, betimsel analize kaynaklık etmiştir ve gözlem ve görüşme verilerinin çözümlemesine zemin oluşturmuştur. Görüşmeler, ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve sonrasında araştırmacı tarafından deşifre edilerek yazılı metin haline getirilmiştir. Görüşmecilerin kimlikleri saklı tutulmaktadır. Görüşmecilere ait isimsiz künyeler, ekler bölümünde sunulmuştur (bkz. Ek-6). Görüşmede kullanılan sorular, araştırmanın amaçları doğrultusunda uygun başlıklara dönüştürülmüştür. Bu süreçte, betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır.

Betimsel analiz yöntemi; görüşme, mülakat, gözlem, içerik vb. veri toplama teknikleri ile elde edilen verilerin kendilerindeki anlamların doğrudan aktarılmasına dayanmaktadır (Neuman, 2012). Bu aktarım, doğru anlama ve yorumlamaya dayalı olarak yapılmaktadır. Betimsel analiz, bir metnin anlaşılması ve yorumlanması konusunda araştırmacılara rehberlik etmekte ve sosyal bilimlerde, araştırmaların daha ayrıntılı, kapsamlı ve anlamlı olmasını sağlamaktadır. Bu araştırmada da çalışma alanında yapılan gözlem ve görüşmeler ile elde edilen veriler, derinlemesine okuma ile kategorilere ayrılmıştır. Araştırma sorularına verilen yanıtlar ışığında, her görüşme

yeniden okunarak, katılımcıların Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün yapı ve işleyişi ve aldıkları eğitim sürecinde deneyimledikleri yetişkin eğitimi algısı açığa çıkarılmıştır. Ortaya çıkan kategoriler tekrar gözden geçirilerek son hali verilmiş ve uygun alt amaçlar altında yorumlanarak rapor yazma sürecine geçilmiştir.

BÖLÜM 3

Tarihsel Arka Plan

Cumhuriyet modernleşmesinde, olgunlaşma enstitüleri, kız çocuklarının okullaştırılmasında önemli bir kilometre taşıdır. Bu anlamda, Osmanlı-Türk modernleşmesinde kız çocuklarının eğitime nasıl dâhil olduklarını ele almak faydalı olacaktır. Osmanlı modernleşmesine paralel olarak, kızların eğitimindeki önemli gelişmeleri dikkate alarak süreç yedi dönemde incelenecektir: Kuluçka Dönemi (1773-1839), İlk Adımlar (1839-1876), I. Meşrutiyet, II. Abdülhamit ve Kız Sanayi Mekteplerinin Gelişimi (1876-1909), II. Meşrutiyet Dönemi'nde Kızların Eğitimi (1908-1920), Cumhuriyetin İlanı ve Tevhid-i Tedrisat Kanunu (1923-1924), Kız Enstitüleri (1927-1974) ve Olgunlaşma Enstitüleri (1945-...).

Kuluçka Dönemi (1773-1839)

Kadınların kamusal hayata katılımı, Osmanlı modernleşmesi ile başlamıştır. Cumhuriyet döneminde ise atılan radikal adımlarla, kadınların toplumsal ve kamusal alanda daha belirgin bir varlık göstermeye başladığı söylenebilir. Kuluçka döneminde; esasen, kız çocuklarının eğitiminden bahsedilemez. Bu dönem; yenilgiler sonucunda Batılılaşma hamleleri doğrultusunda modern bir eğitim sisteminin askeri alanda erkekler üzerine inşa edildiği bir dönemdir. Ancak, bu bağlamda; bu dönem, kız çocuklarının okullaşmasına olanak sağlayacak bir zemin sunmaktadır. Bu nedenle; Osmanlı modernleşme sürecinin başlangıcı, kız çocuklarının eğitime dâhil edilmesinde bir kuluçka süreci olması bakımından önemlidir.

II. Mahmut ile başlayan ilk modernleşme çabalarında, kız çocuklarının eğitime dair bir adım göremesek de erkek çocuklar için eğitimin zorunlu hale getirilmesinin, kızların eğitime de temel oluşturması, bu dönemi özellikle incelemeyi gerektirmektedir.

Osmanlı Devleti'nin sonlarına doğru, eğitimde kamulaşma çabaları başlamış ve Batı'dan alınan örneklerle, yenileşme için yeni kararlar alınmıştır. Osmanlı'da, her ne kadar eğitimin kamulaşma ve modernleşme çabalarının, II. Mahmut'un ölümüne kadar ön hazırlığını yaptığı Tanzimat Dönemi'ne denk geldiği bilinse de modernleşmenin

temelleri II. Mahmut Döneminde atılmıştır. Atılan adımlar, dini vurgulara sahip olsa da laik rejimin ve laik eğitimin öncüsü, II. Mahmut kabul edilmektedir (Berkas, 2020). Bu dönem, ilk modernleşme adımlarının atıldığı ve eğitimde Batı etkisinin izlendiği dönemdir.

On sekizinci yüzyılda, Batı’da birçok alanda meydana gelen değişimlere, Osmanlı’nın yüz çevirmesi, özellikle askeri ve ekonomik alanda geride kalmasına sebep olmuştur. Eğitim de bu alanlardan biridir. 1700’lerden itibaren, Batı’da hızlanan değişimler, sanayi devriminin gerektirdiği üretken anlayış ve beraberinde Fransız Devrimi ile gelen kurumsallaşma çabaları ile devam ederken; Osmanlı, 18. yüzyılın üçüncü çeyreğinde yeni adımlar atacaktır. Batı’dan farklı olarak Osmanlı modernleşmesindeki temel motivasyon, devletin devamlılığının korunması çabalarından ileri gelmektedir. Bu süreçte yaşanan askeri yenilgiler ve toprak kayıpları, bu gerilemenin sonucu olarak askeri okullarda yenileşme ve modernleşme sürecini zorunlu kılmıştır. Bu nedenle, Osmanlı’daki ilk modernleşme adımlarının, askeri alanda gerçekleştirildiği görülür. Tanzimat’tan önce yenileşmeyle beraber kurulan okullar, sadece askeri okullardır (Gök, 1999a). Dolayısıyla, bu dönemde kız çocuklarının eğitime dahil edilmesinden bahsetmek mümkün değildir.

Batı’da; teknik eğitimin pozitif bilimlerle harmanlanarak sunulması ve sanayi alanında kullanılmaya başlanması, Osmanlı’da Lonca sistemine dayalı mesleki eğitimin yetersiz olduğunu ortaya çıkarmış ve Batı örnek alınarak orduların modern savaş tekniklerine göre eğitim almalarını sağlamak amacıyla, Batı tarzı okullar açılmıştır (Koçer, 1991; Semiz ve Kuş, 2004). 1773 yılında açılan Hendesehane, Osmanlı Devleti’nde açılan ilk mesleki ve teknik eğitim kurumudur (Çinar, 2007). Bu okulu takiben, 1776 yılında açılan “Mühendishane-i Bahri Hümayun” ve 1796 yılında açılan “Mühendishane-i Berri-i Hümayun” Osmanlı’da kurulan teknik okulların ilk örnekleridir (Sakaoğlu, 2003). O dönem, ihtiyaçlar doğrultusunda askeri alanda yapılan modernleşme hamlelerinin, erkekler üzerinden yürütüldüğü görülmektedir. Ancak, ilerleyen yıllarda, kız çocukları da mesleki eğitime, dolaylı olarak askeri alandan dahil edilecektir.

Bu dönemde; askeri alanda açılan mesleki ve teknik okulların ardından, ilköğretimde de yenileşme çabalarına şahitlik edilmektedir. Bu çabalarda, Batı’da esen sanayi rüzgârlarının ve Fransız Devrimi’nin ülkeye getirdiği esintinin etkisi görülmektedir.

II. Mahmut’un hemen öncesine denk gelen Fransız Devrimi (1789), eğitimin devlet denetiminde yürütülmesinin ve kurumsallaşmasının başlamasına öncülük etmiştir.

Öyle ki, Dünya; kamu hizmeti ve kamu görevlisi kavramlarını, Fransa’da yaşanan siyasal devrim sayesinde sözlüklerine almıştır (Altunya, 2020). O zamana kadar kilise kontrolünde ilerleyen eğitim, devrimin ardından yetkilerini kaybetmiştir. Bunu takiben eğitim, devlet kontrolüne geçmiş ve laik okullar tarafından yürütölmeye başlanmıştır. Devrim’in, kilisenin eğitim üzerindeki kontrolünü zayıflatması ve devletin eğitim alanında daha etkin bir rol oynamasına olanak tanınması, kız çocuklarının ileride okullaşmasına zemin hazırlamıştır.

Birer mesleki eğitim kurumları olan olgunlaşma enstitülerine uzanan yolculuğun temel taşlarına göz attığımızda, Batı’da gerçekleşen Sanayi Devrimi’nin de önemini vurgulamak kaçınılmazdır. Bu dönemde güçlenen kapitalist ekonomi, eğitim alanında büyük değişimlerin yaşanmasını teşvik etmiştir. İngiltere’de başlayan Sanayi Devrimi; usta-kalfa-çırak sisteminin yerine, kurumsal mesleki ve teknik eğitim sisteminin geçmesine neden olmuştur (Çinar, 2007; İşler, 2021). Osmanlı Dönemi’nde Lonca teşkilatı içerisinde manüfaktür üretimi bilen ustalar, yanlarına çırak alarak, tüm bilgi ve becerilerini onlara aktarmakta ve yıllar içerisinde yetiştirdiği bu çırakların önce kalfa ve sonrasında usta olmalarını sağlamaktadır (Semiz ve Kuş, 2004). Sanayi Devrimi’nin sonucu olarak ortaya çıkan kapitalizm, yüzyıllardır süregelen usta-çırak ilişkisinin yetersiz kalmasına neden olmuştur. Kapitalist sisteme cevap verecek kitlesel eğitim kurumları, mesleki-teknik okullar olarak böylece ortaya çıkmıştır.

Çağdaşlaşan Batı toplumlarında, Sanayi Devrimi ile kapitalizmin gelişmesine paralel olarak, kentler büyümeye ve nüfus artmaya başlamıştır. Kentleşme ile oluşan yeni toplumsal yapı, ihtiyaç duyduğu yeni insanı inşa edecek politikalar doğrultusunda, kitlesel eğitim yapacak, okul tipi kuruluşlara gereksinim duymuştur (İşler, 2021). İzlenen bu dönüşümler, Batı toplumlarının çağın gerekleri doğrultusunda istendik vatandaş yetiştirmenin ancak eğitimle sağlanabileceğinin farkında olduklarını göstermektedir. Sanayi Devrimi, Batı toplumlarında geleneksel eğitimi bir kenara bırakıp, modern eğitim anlayışı ile kalkınmayı sağlayacak kadın ve erkeğin yetişmesini, planlı eğitim programları ile şansa bırakmamıştır.

On sekizinci yüzyılın ilk çeyreğinde, Osmanlı’da da planlı eğitim adımlarının atıldığı görölmektedir. Osmanlı’da gerçekleşen eğitimde ilk Batılılaşma çabalarının, askeri alanda gerçekleştirilmesinin ardından; genel eğitimde modernleşme girişimleri, zorunlu eğitimin getirilmesi sürecini başlatmıştır. II. Mahmut, 1824 yılında çıkardığı fermanla; önce İstanbul’daki, 1826 yılında çıkardığı fermanla ise tüm ülkedeki erkek çocuklarının sıbyan mektebine devamını zorunlu hale getirmiştir (Tümer Erdem, 2007).

Kamusal eğitime geçiş girişimleri, kız çocuklarının zorunlu eğitime alınmasında da temel oluşturması bakımından önemlidir.

İlk Adımlar (1839-1876)

Tanzimat Dönemi; eğitimde, ilk köklü modernleşme hamlelerinin yapıldığı dönemdir. Özellikle; kız çocuklarının eğitimi yönünde atılan ilk adımlar, bu döneme rastlamaktadır. Kızların eğitime ve üretime dâhil edilmesi ile bu dönem, kızlar için ilk rüştiyelerin açıldığı, kız-erkek öğretmen okullarının ilk mezunlarını verdiği ve ilk kız teknik okullarının açıldığı dönemdir.

Avrupa’da; Fransız Devrimi ile kadın hakları konusunda ilk bilinçli mücadele başlamışken (Tümer Erdem, 2007), ülkemizde ilk adımlar Tanzimat’la atılmıştır. Tanzimat’la birlikte; Avrupa’nın ve yerli gayrimüslim halkın etkisiyle, kamusal hayatta meydana gelen dönüşüm sonucu, alt sınıflardaki kız çocuklarının eğitiminin, devlet denetiminde yürütüldüğü bir dönem başlamıştır (Akşit, 2005). Tanzimat Dönemi’ne kadar geçen süreçte; dini etkilerle, kadın toplumdan soyutlanmış, kadına muhafazakâr ideolojinin onayladığı roller yüklenmiş ve bu roller gereği kadın, sosyal ve ekonomik hayattan uzaklaştırılmıştır. Zaman içerisinde, kadın ve erkeğe yüklenen toplumsal roller, statükonun korunmasını sağlamış ve kadın, kamusal alandan adeta silinmiştir. Bu soyutlanma, “kadınsız bir toplum” yaratmıştır (Çakır, 1996; Akt. Güven, 2021). Tanzimat’a kadar, Fenelon’un (1667) da ifade ettiği gibi; “Hiçbir şey kızların eğitimi kadar ihmal edilmemiştir”.

Tanzimat’la birlikte; aydınların ve kamu görevlilerinin de sesi duyulmaya başlamıştır. Tanzimat’tan önce Viyana Büyükelçiliği yapan Sadık Rıfat Paşa (1807-1857), kızların eğitilmesi gerektiği fikrini ileri süren ilk devlet adamı olarak konuya dikkatleri çekmiştir (Tümer Erdem, 2007). Tanzimat Dönemi’nde ise; Namık Kemal, Ziya Paşa, Münif Paşa, Saffet Paşa gibi aydınlar ve devlet adamları, toplumun geri kalma nedenlerinden birinin, kızların eğitimlerinin ihmal edilmesi olduğu noktasında hemfikirdir (Akyüz, 1999).

Tanzimat’la birlikte ivme kazanan kızların eğitimi düşüncesinin temelinde, toplumda istenen yapısal değişikliğin ancak kızların ve kadınların eğitimi olmasıyla gerçekleşeceğine olan inanç yatmaktadır (Tümer Erdem, 2007). Namık Kemal’e göre; kadınların eğitimsizliği, istenen yönde vatandaş yetiştirilmesinin de önünde engeldir ve bu eğitimsiz kesim, ulusun çöküşünü hızlandırmaktadır (Caporal, 1982).

Tanzimat'la birlikte; hızla değişen dünyada, değişmekte olan kadının da toplumsal hayata dâhil edilmesi gerekliliği ortaya konmuş ve kadından beklenenler yeniden tanımlanmıştır. Eskiye de dayanan yeni tanım; kadının anneliğiyle doğrudan ilişkilidir (Toska, 1998). Kadının görevi; iyi bir anne olmaktır (Karol ve Tezel, 1983; Akt. Pürmüşlü, 2020). Yalnızca Osmanlı'da değil, Batı'da da durum aynıdır. Jean Jacques Rousseau'nun (1712-1778) bilindik ifadesiyle, kadının görevi; çocuklarının iyi birer vatandaş olarak yetişmelerini sağlamaktır. Buna ek olarak; dünyada yaşanan değişimle birlikte, geleceği şekillendirecek çocukları yetiştiren annelerin eğitilmesinin önemi, çağın gereği olarak da görülmeye başlamıştır (Toska, 1998). Doğduğu andan itibaren; annenin yetiştirme sorumluluğunda olan çocukların, bilgili ana kucağında yetişmeleri gerekliliğinin altı, 1861 yılında Takvim-i Vekayi'de yayınlanan bir makalede de çizilmiştir (Akşit, 2005). Ethem Nejat, kızların eğitimini, iyi annelerin yetişmesi bağlamında önemli görürken; Necmeddin Sadak, buna ek olarak, kadınların eğitiminin, meslek sahibi olarak toplumsal hayata katılabilmeleri için de gerekli olduğunu vurgulamıştır (Tümer Erdem, 2007).

Tanzimat'la birlikte kadınlar, sınırlı da olsa, eğitim hakkından yararlanmaya başlamıştır. Tanzimat sonrası, ardı ardına gelen savaşlar ve Batılılaşma çabaları ile meydana gelen toplumsal değişim, kadına sosyal ve ekonomik hayatta daha fazla yer verilmesi gerektiği gerçeğini ortaya koymuştur (Güven, 2022). Bu ihtiyaca paralel olarak, kız çocuklarının eğitilmesine yönelik yeni okulların açıldığı görülmektedir. Akşit'in (2005) de belirttiği gibi, 1858 tarihli Eğitim Bakanlığı'nın saraya yazdığı bir mektupta, kız rüştiye okullarının açılma nedenleri; “millet çocuklarının terakkisi” ve “kızların sanayiye hazırlanması” olarak sıralanmıştır.

Kız Rüştiyesi. Osmanlı Devleti'nde; Tanzimat'a kadar, kız çocuklarının bir devlet programı doğrultusunda eğitilmesi düşüncesinin olmadığı görülmektedir. Sıbyan mektebini tamamlayan kız çocukları, erkeklerle aynı ortamda eğitim görmesinin sakıncalı olduğu düşüncesiyle okuldan alınmıştır. 1859'a kadar, sıbyan veya mahalle mekteplerine gidebilen kız çocuklarının devam edeceği bir üst eğitim kurumu bulunmamaktadır (Tümer Erdem, 2007). 1859 yılında; İstanbul'da açılan ilk kız rüştiyesi (Cevri Kalfa İnas Rüştiyesi) ile kız çocuklarının eğitime devam edebilmesinin önü açılmıştır (Sakaoğlu, 2003). Bu okul sayesinde, kız çocukları, ilk defa sıbyan mekteplerinden sonra okuma fırsatı elde etmiştir.

Cevri Kalfa İnas Rüştîyesi, kız çocuklarının mesleki ve teknik eğitimi yolculuğunda da önemli bir kilometre taşıdır. Bu kız rüştîyesinde, kadınlara mahsus sanayi için eleman yetiştirilmesi kararlaştırıldığından, bu rüştîye, kızların mesleki ve teknik öğretimi ile ilgili ilk girişim olarak kabul edilmektedir (Akyüz, 1999; MEB, 2019; Sakaoğlu, 2003; Unat, 1964).

Neticede; okulların varlığı, kız çocuklarının okutulduğu anlamı taşımamaktadır. Kız rüştîyesinde; kızların ve erkeklerin farklı binalarda veya farklı saatlerde karşılaşmadan ders görmeleri düşünülmüş ancak kız çocuklarına eğitim verecek öğretmenlerin yetiştirilmesi henüz düşünülmemiştir. Bu durum, kız okulları için de öğretmen yetiştirilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Yaşlı ve ahlaklı erkek öğretmenlerin eğitim vermesi ara çözümüyle, öğretmen ihtiyacı geçici olarak karşılanmışsa da sonunda bu soruna çözüm olacak kız öğretmen okulu, 1870 yılında açılmıştır. Bu gelişmelere rağmen, o dönemde kız çocukları, erkeklerle eşit eğitim hakkına sahip değildir; yalnızca bazı okullara devam hakkı elde etmiştir. 9 Haziran 1869 yılında yayımlanan kız rüştîyelerinin açılması emrine kadar, kızların eğitimi konusu resmi bir görünüm kazanmamış; 1876'ya kadar kız çocuklarının eğitimi, ailelerin inisiyatifine bırakılmıştır (Kodaman, 1988).

Maarif-i Umumiye Nizamnamesi. 1869 yılında; Maarif Nazırı Saffet Paşa tarafından hazırlatılan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi (Genel Eğitim Tüzüğü), Tanzimat Dönemi'nin eğitim alanındaki en büyük reformlarından birisidir. Bu nizamname, ilköğretim sistemini pozitif ilimler çerçevesinde ele aldığından, daha laik bir eğitim sisteminin kurulması yönünde yapılan reformların hukuki alt yapısını oluşturmaktadır (Somel, 2019; Tümer Erdem, 2007). Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile hem kız hem erkek çocukları için sıbyan mekteplerine devam zorunluluğu getirilmiş, rüştîye sayısının artırılması kararlaştırılmış, kızlar için öğretmen okulu açılmış; bu gelişme kız çocuklarının erkek çocukları gibi, sıbyan mektebini tamamladıktan sonra, isterlerse eğitimlerine devam edebilmelerinin önünü açmıştır. Devlet düzenlemesi ile yapılan bu çalışmalar, teoride, kadınların her bakımdan gelişmesini desteklemektedir. 1869 Nizamnamesinin ardından, 1876'da ilan edilen Kanun-i Esasi'de, kız çocuklarının mecburi ilköğretim almalarına yer verilerek, eğitimlerinin devlet kontrolünde yürütüldüğü resmileştirilmiştir. Bu çaba; kız ve erkek çocuklarının, eğitim fırsatlarına eşit erişimlerinde, hukuken atılan ilk adımdır (Kurnaz, 1999).

1869 Nizamnamesi ile modern eğitim anlayışının benimsenmeye çalışıldığı süreçte, Batı'dan alınan yeni okul türlerinin, ülke sınırlarına girdiği görülmektedir. Batı'dan alınan örnekler ile kız çocuklarının eğitiminin desteklenmesi yolunda yeni kurumlar açılmıştır. Rüştîyeler, idadiler ve darülfünun bu kurumlar arasında sayılabilir. Maarif-i Umumiye Nizamnamesine göre; eğitim süreci üç kademeye ayrılmıştır. Bu kademeleri; ilköğretim kademesinde sıbyan ve rüştiye mektepleri, ortaöğretim kademesinde idâdî ve sultânî mektepleri, yükseköğretim kademesinde ise âli mektepler oluşturmaktadır (Akın, 2011; Demirel, 2012; Gök, 1999a).

Nizamnamede, kız ve erkek çocuklarına getirilen eğitim zorunluluğu ile eğitim kurumlarının sayısı artırılırken, okullarda uygulanan müfredat da yeniden gözden geçirilmiştir. Teoride, benzer müfredatın olmasına karşın; uygulamaya bakıldığında, kız ve erkek rüştiyelerinde okutulan müfredatın farklılaştığı görülmektedir. Erkek rüştiyelerinde; din derslerinin yanı sıra pozitif bilimlerin ağırlıkta olduğu dersler okutulurken, Öztoprak'ın (1999) da vurguladığı gibi; kız rüştiyelerinde ev idaresi, ahlak, hıfzı sıhha ve el hünerleri gibi dersler okutulmaktadır. Neticede; uygulamada ve müfredattaki ağırlığın, cinsiyet ayrımcılığına dayandığı görülmektedir. Ayrıca, kız rüştiyesi olarak kullanılan binaların özensizliği, kız çocuklarının eğitime verilen değeri sorgulatmaktadır (Tümer Erdem, 2007).

Eğitimin niteliği, sıbyan mektebini tamamlayan kız ve erkek öğrencilerin eğitime devamının desteklenmesi ve bunu sağlamak amacıyla yeni okullar açılması, eğitim düzeyinin yükseltilmesini sağlamamıştır (Kurnaz, 1999). Tanzimat Dönemi ile gelen yeni eğitim kurumları, sıbyan mekteplerinden mezun olan kız ve erkek öğrencilerin eğitim düzeyinin çok düşük olduğunu ortaya çıkarmıştır. İlerleyen zamanda, yükseköğrenime devam eden öğrenci sayısı arttıkça, idadilerde verilen eğitimin de niteliğinin düşük olduğu söylenecektir.

Genel olarak hem kız hem erkek çocuklarının eğitiminin niteliğindeki zayıflığın nedenleri; okul sayısındaki artış, öğretmen sayısındaki yetersizlik, kız ve erkek öğrencilere verilen derslerin farklılaşması, öğretmenlerin nitelikli eğitim almamış olmaları ve savaşlardan dolayı ekonominin zayıf olması ile okullardaki ihtiyaçların karşılanamaması olarak sıralanabilir. Okul sayısı artırılırken, okullarda öğretmenlik yapacak kişilerin yeterliliği göz ardı edilmiş; 1848'e kadar öğretmen yetiştirme, bir ihtiyaç olarak görülmemiştir. 1848 yılında erkek öğretmen okulları, 1870 yılında ise kız öğretmen okulları hayata geçirilerek bu soruna çareler arandığı görülmektedir.

Darümuallimat. Kız çocuklarının eğitime dâhil edilmesi sürecinde dönüm noktalarından bir diğeri, 1870 yılında, kızlar için Darümuallimat adıyla bir öğretmen okulunun açılmasıdır. Kız rüştiyelerinin açılması ile ortaya çıkan öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan bu okul, Türk eğitim tarihi için de çok önemli bir gelişmedir. Bu gelişme, 1848 yılında erkekler için açılan Darümuallimîn'den sonra, Tanzimat Dönemi'nde eğitim alanında atılan adımlar içinde, vatandaşın eğitilmesi amacına yönelik girişimlerin de kaynağı olması bakımından önemlidir (Akyüz, 1999). Darümuallimat'ın açılması, kız çocuklarının eğitim imkânını artırmış ve onlar için yeni bir çalışma alanı sağlamıştır. Osmanlı modernleşmesinde, Türk kadınının devlet memurluğuna ilk girişi, öğretmenlik mesleği ile gerçekleşmiştir (Kurnaz, 1999).

Kız çocuklarının eğitimini sağlayacak kadın öğretmen açığı, 1873'te, kız öğretmen okulları ilk mezunlarını verene kadar, yaşlı erkek hocalarca devam ettirilmiştir. İlk mezunların, aynı zamanda, bir öğretmen okulundan yetişerek görev alan ilk öğretmenler olduğu söylenebilir.

Islahhaneler ve Kız Sanayi Mektepleri. Tanzimat Dönemi'nde, özellikle ortaöğretim ve meslek okullarının modernleşmesi yönünde adımlar atıldığı görülmektedir (Somel, 2019). 18. yüzyılın sonlarında, askeri alanda karşımıza çıkan ilk mesleki ve teknik okulların ardından, kızlar için açılacak ilk meslek okulları olarak bilinen ıslahhane ve kız sanayi mektepleri için neredeyse yüzyıl beklemek gerekmiştir. Sıbyan ve rüştiye mekteplerinin sayılarının artışına paralel olarak, Batı'da etkisi devam eden Sanayi Devrimi ve gerektirdiği üretken eğitim anlayışı, beraberinde Tanzimat'la gündeme gelen yeni arayışlar, özellikle mesleki becerilerin kazandırılacağı okulların açılmasını gerekli kılmıştır. Bu dönemde, kızlar için açılan rüştiyelerin yanında, meslek eğitimi veren okullar da açılmıştır. İlk kız rüştiyesinin de sanayi dersleri içermesi, kızların mesleki eğitimi üzerinde durulduğunu ortaya koymaktadır. Meslek okulları; kız çocuklarının ev hayatına düzen getirecek beceriler kazanarak, iyi birer eş ve ev kadını olmalarını sağlamayı, bunun yanı sıra, meslek sahibi olarak ürettikleriyle geçinecek konuma gelmelerini hedeflemektedir (Tümer Erdem, 2007). Akşit'in (2005), alt sınıf olarak nitelendirdiği Müslüman kızların eğitimi, saraydaki eğitim biçimini kamusal alana taşımış, sanayi mekteplerindeki eğitim ile ev içi eğitim birçok yönden benzerlikler ortaya koymuştur. Eğitimde; modernleşme sürecinde ortaya çıkan kız sanayi mekteplerinin, ev

içi eğitimin devamı niteliğinde oluşu, geleneksel eğitim ve modern eğitim birlikteliğini ortaya koyan bir tezatlık sunmaktadır (Akşit, 2005).

Tanzimat'la gelen mesleki eğitimin ilk örneği; 1842 yılında açılan ebelik kurslarıdır (Tümer Erdem, 2007). Ardından, Mithat Paşa tarafından öksüz ve yetim kız ve erkek çocuklarının eğitilmesi ve meslek edindirilerek topluma kazandırılması amacı ile 1863 yılında Niş'te, 1864 yılında ise Rusçuk'ta ve Sofya'da ıslahhaneler açılmıştır (Akyüz, 1999; Sakaoğlu, 2003). İlk kız ıslahhanesi ise; 1865'te Rusçuk'ta faaliyete girmiş (Akyüz, 1999; Unat, 1964); ancak mali kaynak yetersizliğinden dolayı, öğretime başlayamadan kapanmıştır (Akyüz, 1999; Kurnaz, 1997). Yine de bu okul, kızlar için mesleki ve teknik eğitim veren okulların ilki kabul edilmektedir. Kız çocuklarının eğitiminin, bu tarihe kadar, erkekleri uzun süre geriden izlediği göz önünde tutulursa; kız sanayi mekteplerinin, erkek sanayi mektepleriyle aynı dönemde kurulmuş olmaları dikkate değerdir (Ergin, 1997).

Hayata geçirilen ilk kız ıslahhanesi ise 1869 yılında, İstanbul Yedikule'de (Tümer Erdem, 2007), ordunun iç çamaşırı, sargı bezi, kıyafet ve kum torbası ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulmuştur (Akşit, 2005). Kızlara; zanaat ve el işleri öğreten bu okullar, daha sonra kız sanayi mektebi adını almıştır (Öztürk, 1995). Islahhaneler, ileride kurulacak sanat okullarının da temelini oluşturmaktadır (Önsoy, 1988). Görüldüğü gibi, erkekler gibi kızların da kurumsal mesleki eğitime dahil olması bir şekilde askeri alandan yararlanılarak gerçekleşmiştir.

I. Meşrutiyet ve II. Abdülhamit Dönemi- Kız Sanayi Mekteplerinin Gelişimi (1876-1909)

1876'da Kanuni Esasi'nin ilanıyla tahta çıkan II. Abdülhamit; 1909 yılına kadar tahtta kalmış ve bu süreçte, eğitim alanında önemli adımlar atılmasına öncülük etmiştir. Kanuni Esasi, kız çocukları için de eğitimi zorunlu kılan ve kız ve erkek çocukları için eşit eğitim hakkına yer veren ilk hukuki belge olması bakımından, bu dönemi, kız çocuklarının eğitime dâhil edilmesi sürecinde öne çıkarmaktadır (Akyüz, 1999; Kurnaz, 1999; Unat, 1964).

Bu dönem, yalnızca kız çocuklarının eğitiminin değil, genel eğitimin de parladığı dönemdir. Bu zamana kadar, eğitimin İstanbul dışında yaygınlaşmadığı bilinmektedir. Devlet Salnamelerinde, II. Abdülhamit Dönemi'ne kadar, kız rüştiyelerinin taşrada açılmadığı bilgisine yer verilmiştir (Kurnaz, 1999). II. Abdülhamit'in izlediği eğitim politikası; okulların yaptırılması ve genel eğitimin Müslüman nüfusun yoğun olduğu

yerlere götürülmesi yönündedir (Tümer Erdem, 2007). Hedef kitlede, Müslüman kızlar da vardır (Kodaman, 1988). II. Abdülhamit'in eğitim politikası, rüştiye sayısında ciddi artışlar sağlamıştır. Özellikle, 1885 yılını takip eden on yıl içinde, eğitim alan kızların sayısı dört beş kat artmıştır (Tümer Erdem, 2007). Bu döneme kadar, İstanbul'da yalnızca 9 kız rüştiyesi eğitim vermekteyken, 33 yıl süren II. Abdülhamit Dönemi'nde, 76 tane daha okul açılmıştır (Kurnaz, 1999). Bu artışta, Darülmuallimatların etkisinin olduğu kuşkusuzdur. Öğretmen sayısındaki artış; öğrenci ve dolayısıyla okul sayının artmasının önünü açmıştır. 1893'te İstanbul'da, 9 rüştiyenin toplam kız öğrenci sayısı 313 iken, 1903 yılına gelindiğinde, 11 rüştiyede 1640 öğrencinin kayıtlı olduğu görülmektedir (Akın, 2011). Sayısal veriler, kız çocuklarının eğitime fazlasıyla önem verildiği konusunda bizi ikna etmektedir. Bu gelişmeler, II. Abdülhamit'in eğitime ne kadar önem verdiğini göstermektedir.

Kızlar için ilk idadi (1880) sayılabilecek okul, yine bu dönemde açılmıştır (Akyüz, 1999; Koçer, 1991; Kurnaz, 1999; Unat, 1964). II. Abdülhamit Dönemi'nde elde edilen birikim, II. Meşrutiyet Dönemi için de önemli bir zemin oluşturmuş; bu dönemde ilerleyen inas ibtidai ve idadi mektepleri, Darülmuallimat ve kız sanayi mektepleri, II. Meşrutiyet Dönemi'nde daha da gelişmiştir (Tümer Erdem, 2007).

Tanzimat'ın sonlarında ortaya çıkan kız sanayi mektepleri, I. Meşrutiyet Dönemi'nde ilerleme kaydetmiştir. Tanzimat Dönemi'nde açılan ve Yedikule'de faal olarak eğitim veren ilk kız sanayi mektebi (1869), bulunduğu yerin uygun olmamasından dolayı taşınmış ve ıslah edilerek Leyli ve Nehari Kız Sanayi Mektebi (1883) adıyla, yeniden hizmet vermeye başlamıştır (Tümer Erdem, 2007). Bu okula olan aşırı talebi, okul kapasitesi kaldırmayınca yeni okulların açılması ihtiyacı doğmuştur. Bunun üzerine, 1884 yılında, Dersaadet Nehari Kız Sanayi Mektebi; 1890 yılında ise, Üsküdar Kız Sanayi Mektebi açılmıştır (Tümer Erdem, 2007). Ancak kızların eğitimi için çağa ayak uydurmak, daha da ön planda olan iyi birer ev kadını, anne ve eş olarak yetişmelerini sağlamak amacıyla açılan Leyli ve Nehari Kız Sanayi Mektebi, başlangıçtaki ilerlemeyi sürdüremeyerek istenilen sanayi gelişimini sağlayamamıştır. Okulun yeniden canlanması; eğitici, eğitim materyalleri, bina ve müfredat bakımından bütünsel olarak ele alınmasıyla, II. Meşrutiyet'in ilk yıllarına denk gelmektedir. Bununla beraber, kızların sanayi alanında eğitim alabildiği bu üç okul, II. Meşrutiyet'in ilanına kadar varlığını korumayı başarmıştır.

II. Meşrutiyet Dönemi'nde Kızların Eğitimi (1908-1920)

II. Meşrutiyet Dönemi, kızların eğitiminde önemli bir basamak atlanmasına tanıklık etmiştir. Osmanlı modernleşmesi ile başlayan gelişmeler; bu dönemde de kızların eğitilmesi için, yeni okulların açılmasıyla devam etmiştir.

Eğitimdeki evrim, modernleşme sürecinin başlangıcından itibaren aşama aşama gelişmiştir. II. Meşrutiyet Dönemi, bu evrimin üniversite seviyesine ulaştığı bir noktadır. Bu süreçte, çeşitli eğitim kademeleri sırasıyla ortaya çıkmıştır. Tanzimat reformları öncesinde, temel eğitim, sıbyan mektepleriyle sınırlıdır. Ancak Tanzimat Dönemi'yle birlikte, rüştiyeler gibi yeni eğitim kurumları ortaya çıkmıştır. II. Abdülhamit Dönemi'nde ise, sanayi mektepleri açılarak mesleki ve teknik eğitim alanında gelişmeler yaşanmıştır. II. Meşrutiyet Dönemi ise, eğitimde, daha da ilerleme sağlamıştır. Bu dönemde; idadi, sultani ve darülfünun gibi çeşitli eğitim kurumlarının kurulduğu görülmektedir. Dolayısıyla, eğitim sisteminin, zamanla aşağıdan yukarı doğru bir ilerleme kaydederek toplumun ihtiyaçlarına ve modernleşme taleplerine uygun hale getirildiği görülmektedir.

1880 yılında açılan ve kısa bir süre sonra kapanan ilk kız idadisinin ardından, 1911 yılında, işlevsel olarak ilk kabul edilecek kız idadisi açılmıştır. Bu okul, 1913 yılında, İnas (kız) Sultanisi adını almıştır. Cumhuriyet Dönemi'ndeki kız liselerinin temelini, İnas Sultanileri oluşturmuştur. Osmanlı Dönemi'nde yalnızca iki tane kız idadisi varlık gösterebilmiştir (Çakır, 1994). İleriki yıllarda sayıları artacak olan ve kökleri bu idadilere dayanan kız liseleri, kızların ortaöğrenimini tamamlamalarına ve üniversiteye gitmelerine imkân sağlamıştır.

Temel eğitimden yükseköğretime dikey yönde gerçekleşen yenileşme adımları için II. Meşrutiyet Dönemi, ilginç bir tartışmaya da tanıklık etmiştir. İki kez Maarif Nazırlığı yapmış Emrullah Efendi, bu durumun tam tersi olması gerektiğini savunmuştur. “Tuba Ağacı Nazariyesi” olarak adlandırdığı görüşe göre eğitim düzenlemeleri; yukarıdan aşağı, yani Darülfünundan ilköğretime doğru olmalıdır (Gök, 1999a). Satı Bey ise, tam aksini savunmuştur.

Tanzimat Dönemi'nden itibaren; alt kademelerde okul artışı yaşanırken bu okullarda eğitim verecek öğretmen bulunamamış ve yeterli nitelikte olmayanlar, öğretmenlik yapmak zorunda kalmıştır. Eğitimde istenilen niteliğe II. Meşrutiyet Dönemi'nde hala ulaşılamamış olması, Emrullah Efendi'nin kaygılarının yerinde olduğunu göstermektedir.

Tuba Ağacı'nın üst dallarına kız çocuklarının erişimi, ilk kez bu döneme rastlamaktadır. Bu dönem, kadınların yükseköğrenim hakkını ilk defa elde ettikleri dönemdir (Tümer Erdem, 2007). Bu dönemde, kızların üniversiteye kabul edilmesi için yasal düzenlemeler yapılmış; bu sayede, kızların üniversite eğitimi almaları mümkün kılınmıştır. 1914 yılında, Darülfünunda, kızlar ilk kez derslere katılmış; üniversitede karma eğitime de ilk kez bu dönemde geçilmiştir (Kurnaz, 1999).

1915'ten itibaren, kız sultanilerinin sayısı artmaya devam etmiştir. Bu dönemde, kız sanayi mekteplerinden beklenen verim alınamamış; bazı kız sanayi mektepleri inas sultanilerine dönüştürülmüştür (Tümer Erdem, 2007). Tümer Erdem'in (2007) de belirttiği gibi; resmi kayıtlara göre, cumhuriyete kadar, yalnızca bir tane kızlar için mesleki ve teknik eğitim veren kurum bulunmaktadır (Selçuk Hatun Kız Sanayi Mektebi). Ancak; Üsküdar İnas Sultanisi'ne dönüştürülen Mithat Paşa Kız Sanayi Mektebi, mesleki eğitim ve üretime devam ettiği için, kız sanayi mektebi sayısı iki kabul edilebilir. Nitekim 1927 yılına kadar bu okul, eğitimine bu şekilde devam etmiştir.

Kadın Gazete ve Dergileri. 19. ve 20. yüzyılda; kızların eğitiminde, yalnızca okullaşmanın değil, basın da rolünün önemli olduğu görülmektedir. Osmanlı Dönemi'nde ve cumhuriyetin ilk yıllarında, kadınlar için yayınlanan gazete ve dergiler, kızların eğitimi konusunda önemli bir misyon üstlenmiştir. Bu dergiler, kadınların toplumsal hayatta daha aktif rol alması ve eğitimlerini geliştirmesi için önerilerde bulunmuş; kızların eğitimi konusunda bilgilendirici makaleler yayınlarak okuyucularını eğitime teşvik etmeyi amaçlamıştır.

Toplumun gelişmesinin, kadının gelişmişlik düzeyi ile bağlantılı olduğuna inanan aydınlar, gazetelerde, kadının eğitilmesi gerektiğinden ve Avrupalı kadınlardan bahsetmiş; bu yolla, kadınları uyandırmaya çalışmıştır (Tümer Erdem, 2007). Özellikle yayın hayatına II. Abdülhamid Dönemi'nde başlayan, dönemin önde gelen kadın dergileri arasında; Vakit Yahut Mürebbi-i Muhadderat (1875), Ayine (1880), İnsaniyet (1882-83), Hanımlar (1882-83), Sükufezar (1883-84), Mürüvvet (1885-86), Parça Bohçası (1887-88), Hanımlara Mahsus Gazete (1893), Hanımlara Mahsus Malumat (1894), Aile, Takvim-i Nisa (1899-1900) gibi yayınlar yer almıştır (Kurnaz, 1997). Bu dergilerde; kızların okula gitmeleri, okuma-yazma öğrenmeleri ve meslek edinmeleri konusunda fikirler sunulmuştur. Bu yayınların, kadınların daha bilinçli hale gelmesine büyük katkı sağladığı söylenebilir.

II. Meşrutiyet Dönemi'nde ise; İçtihat, Sırat-ı Müstakim, Sebilürreşad, Türk Yurdu, Zeka, İslam Mecmuası, Rübab, Muallim, Mektep Mecmuası gibi gazete ve dergilerin yanı sıra bu dönemde yayın hayatına başlayan; Mefharet (1908), Demet (1908), Mehasin (1908), Kadın-Selanik (1908), Kadın-İstanbul (1910), Musavver Kadın (1911), Kadınlar Dünyası (1913), Hanımlar Âlemi (1913), Kadınlar Âlemi/Osmanlı Kadınlar Âlemi (1914-15), Kadınlık Hayatı (1915), Kadınlık (1915-16), Bilgi Yurdu Işığı (1916), Genç Kadın (1918), Türk Kadını (1918) gibi yeni kadın gazeteleri yayınlanmıştır (Kurnaz, 1997). Bu dergi ve gazetelerde de kadın-erkek eşitliği, kadının toplum içindeki yeri, görevleri, sahip olmaları gereken haklar ve eğitim gibi konularda pek çok tartışmalar yapılmıştır (Tümer Erdem, 2007).

Kadın dergileri; kızların eğitimine yönelik faaliyet yürüten kadın dernekleri ve topluluklarının da bir araya gelerek ortak çalışmalar yürüttüğü bir platform haline gelmiştir. Bu platform sayesinde, kızların eğitimi konusundaki bilgi birikimi ve kız çocuklarının eğitimine verilen önemin arttığı görülmektedir.

Bu gelişmelerle birlikte; II. Meşrutiyet Dönemi'nde, kızların eğitimine verilen önemin arttığı, açılan okul sayılarından da anlaşılmaktadır. Teorik olarak, kızlar, erkeklerle eşit eğitim hakkına sahip olmaya başlamıştır.

Cumhuriyetin İlanı ve Tevhid-i Tedrisat Kanunu (1923-1924)

Cumhuriyet Dönemi'nde; kız çocuklarının eğitimi ve kadın hakları, ciddi bir ivme kazanmıştır. Bu gelişmelerin sağlanmasında, Osmanlı'dan devralınan miras çok kıymetlidir.

Tanzimat ile açılan yeni okullar ve eğitimde modernleşme çabalarına rağmen, Osmanlı Devleti'nde, tamamıyla laik bir eğitim anlayışına rastlanamamaktadır. Yıllar içerisinde; din ağırlıklı eğitim anlayışından, laik bir eğitim anlayışına geçişler yaşandığı, ancak bunun tam anlamıyla başarılamadığı görülmektedir.

Cumhuriyetin ilanı ile önceliği eğitime veren yeni Türk Devleti, laik ve akli önemseyen bir eğitim anlayışıyla hareket etmiştir. Cumhuriyet Dönemi'nde; devletin devamlılığının ancak eğitimli vatandaşlar ile sağlanabileceği gerçeği; eğitimin zorunlu hale getirilmesi, Tevhid-i Tedrisat Kanunu ve laik eğitim anlayışı ile ortaya konmuştur. Yeni Türk Devleti; eğitime verdiği önemi, cumhuriyetin ilk on yılında, oldukça radikal adımlar atarak göstermiştir. Bu süreçte; temel eğitim ilkeleri belirlenirken, toplumsal

cinsiyet bağlamında kadına hak ettiği değerin verildiği; sosyal, siyasal ve ekonomik bir anlayış benimsenmiştir.

Türk toplumunun kalkınmasının ve ilerlemesinin ancak eğitimle mümkün olacağına inanılarak; eğitim, Millî Mücadele hareketiyle birlikte, Türkiye Cumhuriyeti'nin öncelikli konuları arasında yer almıştır. Kalkınmanın, eğitimle gerçekleşeceğine olan güçlü inanç ile savaşta olduğu gibi; “hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır, o satıh bütün vatandır” ilkesi eğitimde de benimsenerek, bütün vatan toprakları kadınlı-erkekli eğitimden geçirildiği bir okula dönüştürülmüştür.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu. Millî Mücadele hareketiyle birlikte yeni devlet düzenini inşa etmeyi amaçlayan kurucu irade, yüz yıllık yenileşme hareketini tamamlamayı hedeflemiştir. Osmanlı'da; Tanzimat'a kadar, yalnızca dini ağırlıklı eğitim veren okulların yanında, Tanzimat Dönemi'nde pozitif eğitim veren okullar da açılmıştır (Sakaoğlu, 2003). Bu sayede, kız çocuklarının da eğitime dahil olmasının kolaylaştığı söylenebilir. Ancak, Osmanlı modernleşmesinde, modern okulların açığa çıkmasıyla birlikte geleneksel eğitim kurumlarının da varlığını sürdürmesi, ikili bir yapı ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu durum; o dönemde ikilik olarak algılansa da ileriki dönemlerde yeni eğitim sistemine geçişe zemin hazırlamıştır. Ayrıca, azınlık ve misyoner okullarının varlığı da farklı zihniyette insanların yetişmesine neden olmuştur.

1881 yılından itibaren sıbyan mektepleri, “İptidai Mektebi” olarak karşımıza çıkmaktadır. 1880'li yıllara kadar ilköğretimler için sıbyan mektebi ifadesi kullanılmaktadır. 1881 yılından itibaren geleneksel eğitim veren okullar sıbyan mektebi, yeni usulde eğitim veren okullar için ise iptidai mektebi ifadesi kullanılmıştır. Yenilik hareketi devam ederken, medreselerin ve savunucularının tepkisini çekmemek için, mevcut okullara dokunulmadan yeni okullar açılmış (Arı, 2002); dönemin şartları gereği, eski ve yeni okullar birlikte eğitim vermeye devam etmiştir. Yeni okulların açılması, kız çocuklarının eğitime erişim imkanlarını artırmıştır.

Cumhuriyet Dönemi'nde kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu'na kadar, azınlıkların açtığı okullar ve farklı devletler tarafından açılan misyoner okulları da devlet gözetimi ve denetiminden yoksundur. Birinci Dünya Savaşı öncesi, Osmanlı'daki okulların önemli bir kısmını oluşturan misyoner okullarının, bağlı bulundukları devletlerin konsoloslukları tarafından yönetildiği, her birinin kendi müfredatına göre eğitim verdiği bilinmektedir. İstedikleri müfredatı uyguladıkları ve istedikleri öğretmeni

görevlendirdikleri için, kendi içlerinde de bir eğitim birliğinden bahsetmek mümkün görülmemektedir. Mahalle mektepleri ise tamamen denetimin dışında kalmıştır.

Cumhuriyet Dönemi'nde, Osmanlı'dan devralınan geleneksel ve modern eğitim kurumlarının bir arada varlığı, eğitim alanında bölünmeye neden olmuştur. Bu süreçte, milli ve bütün yurttan uygulanan ortak bir müfredattan bahsetmek mümkün değildir. Birbirinden kopuk bu okullar; farklı müfredatlar, farklı amaçlar ve farklı hayat görüşleri doğrultusunda, birbirinden habersiz nesiller yetiştirilmesine yol açmıştır.

Cumhuriyet kurulduğunda; ülkede, iki koldan yürüyen eğitimden dolayı, iki tip insan yetişmektedir. Milli birlik için, ortak milli kültürle yetişmiş insan gereklidir. Bu bilinçle; cumhuriyetin ilanının üzerinden altı ay bile geçmemişken, yeni yetişen nesillere ortak bir milli kültür vermek ve devletin genel eğitim politikasını tek bir çizgide tutabilmek amacıyla; 3 Mart 1924 tarihinde kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile öğretim birliği sağlanmıştır. Bu Kanun ile Tanzimat Dönemi'nden bu yana eğitim kurumlarında süregelen ikilik ortadan kalkacak, değişik fikir ve duyguda yetişen iki insan problemi çözülecek ve eğitim sistemi, ortak duyguda buluşan bir “millet” yetiştirecektir (Ergün, 1982).

Bu tarihten sonra, milli ve laik öğretim müfredatlarına sahip çağdaş eğitim kurumları, Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun getirdiği kurumsallaşma ile Maarif Vekâleti'ne (Eğitim Bakanlığı) bağlanmıştır. Bu adım, eğitim alanında önemli bir ilerlemeyi temsil etmektedir. Tevhid-i Tedrisat Kanunu, Tanzimat'la birlikte kazanılmaya çalışılan modern eğitim anlayışının sağlandığı bir dönemeç olmuştur. Bu Kanun ile kız çocukları, erkeklerle eşit eğitim hakkına sahip olmuştur.

Osmanlı'nın geç dönemlerinde başlayan ve Tanzimat'la ivme kazanan kız çocuklarının eğitilmesi düşüncesi, cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren kadın bilinçlenmesi ile desteklenerek kadınların toplumsal hayatta, hukuki anlamda da tanınması ile ciddi bir sıçrayışa tanıklık etmiştir.

Cumhuriyetle atılan modernleşme adımları, kızların erkeklerle eşit eğitim hakkına sahip olmasını sağlayan Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun ardından, 1925 yılında çıkarılan Şapka Kanunu ile devam etmiş ve 1926 yılında Türk Medeni Kanunu ile kadın-erkek eşitliği hukuki olarak sağlanmış (Sezer Arıç, 2014), kadının toplumdaki statüsü yükseltilmiştir (Koçer, 1972). Eğitimde Batılılaşma için önemli bir adım, alfabe değişimi ile gerçekleşmiş; 1928 yılında çıkarılan kanun ile Latin harfleri kabul edilmiştir. Türk modernleşme süreci devam ederken milli kültür ve benliği yansıtacak girişimlerde de bulunulmuştur. Dil ve tarih alanında araştırmaları yürütmek üzere Türk Tarihi Tetkik

Cemiyeti (1931) ve Türk Dili Tetkik Cemiyeti (1932) gibi kurumlar açılmıştır (Sezer ArıÇ, 2014).

Milli kültür ve benliği ortaya çıkaracak kurumlar arasında kız enstitüleri ve devamında olgunlaşma enstitüleri de önemli bir görev üstlenmiştir. Bu okullar, cumhuriyetin ilk yıllarında milli kimliğin oluşturulması ve korunmasında küreselleşmeyle birlikte yayılan yaşam tarzına karşı bir kalkan görevi grmştir.

Olgunlaşma enstitüleri, kız enstitülerinin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, olgunlaşma enstitülerinin var oluş gerekçesini daha iyi anlayabilmek için kız enstitülerinin önemli yerini irdelemek faydalı olacaktır.

Kız Enstitüleri (1927-1974)

Cumhuriyetin hemen öncesinde, Kurtuluş Savaşı ile ağır kayıplar yaşanmış ve kadın, toplumsal cinsiyetin erkeğe yüklediği rolleri üstlenmek durumunda kalmıştır. Bu dönemden itibaren; kadınların toplumsal katılımı ve statülerindeki değişimler, toplumun kalkınması için önemli bir etken olmuştur. Benzer durum, Osmanlı'nın yıkılış döneminde yaşadığı savaş dönemi ve devamında ağır toprak kayıpları ile sonuçlanan dönemde de görülmektedir. Nitekim, kız enstitülerinden dönüştürülen bugünkü kız meslek liseleri; Mithat Paşa tarafından ilk defa 1865 yılında Rusçuk'ta "kız ıslahanesi" adı ile ordunun giyim ihtiyaını karşılamak amacıyla kurulmuştur (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Brifingi, 1982).

Osmanlı modernleşme sürecinde, kız rüştiyelerinin (1859) ve kız sanayi mekteplerinin (1865) açılması ile kadın, üretimde yer almaya başlamıştır. Bu okullar, sayıca fazla olmasalar da cumhuriyetin ilanına kadar varlıklarını korumayı başarmıştır. Cumhuriyetin ilanının ardından kız sanayi mektepleri, yerini kız enstitülerine (1927) bırakmıştır.

Cumhuriyetin ilan edildiği yıl, okuma yazma bilen kişi sayısı, toplam nüfusun %6'sını oluşurmakta (Kaya, 2001); kadınlar ise bu oranlamada en düşük hisseyi almaktadır. Bu enstitüler, kadınların okuma yazma oranının yükselmesine katkı sağlamanın yanı sıra kültürlü, çağa ayak uydurabilen ve donanımlı kadın kimliği oluşturarak, toplumsal dönüşümün gerçekleşmesinde kilit görev üstlenmiştir. Ayrıca, kız enstitüleri, yeni Türk Devleti'nin modern yüzünü temsil etmektedir.

Ziya Gökalp kız enstitülerini, Batı medeniyeti ile milli kimliği birleştirerek toplumsal bir temel oluşurma çabası olarak değerlendirmektedir (Akşit, 2005). Kız

enstitüleri, modern Türkiye'nin milli kimliğinin korunmasında rol oynarken, yeni kadın kimliğini oluşturmada da kritik bir öneme sahiptir (Gök, 1999b). Çok yönlü eğitim veren bu kurumlar, aile modernleşmesine önemli katkılar sunmuştur. Osmanlı Dönemi'nde de şahitlik ettiğimiz gibi, savaşımlardan dolayı içinde bulunulan ekonomik sıkıntılara rağmen kızların eğitime önem verilmesi, annenin ve yetiştireceği evlatların devlete ve dine bağlı büyümelerini sağlayacaktır (Somel, 2000). Cumhuriyet Dönemi'nde de cumhuriyet ideolojisini kadınlara ve dolayısıyla aileye aktarmak, Türk milliyetçiliğini ve Batı medeniyetini özümsemiş kadınlar yetiştirmek, kız enstitüleri ile hayata geçirilmiştir (Çağlayan, 2018). Gök'ün (1999b) de vurguladığı gibi, tüm dünyada hemfikir olunan ve esas görevi anne ve ev kadını olmak olan kadının modernleşmesi ile ailenin modernleşmesi sağlanmış olacaktır. Bu amaçla ilk kız enstitüsü, 1927 yılında, İsmet Paşa Kız Enstitüsü adıyla, Ankara'da açılmıştır.

Kız enstitülerinin amacı, 1947 tarihli Kız Enstitülerinin Program ve Ders Dağıtım Cetveli Yönetmeliği'nde, “kızlarımıza; evlerini sağlık, düzen, ekonomi ve zevk kurallarına uygun olarak çekip çevirme yollarını gösteren teorik ve pratik bilgileri vererek ilerde neşeli, mesut bir yuva kurmalarını sağlamak ve dolayısıyla onları memleketin sosyal kalkınmasına yardımcı hale getirmektir.” şeklinde ifade edilmektedir. Ayrıca, “enstitüler; ev dışında çalışmak isteyen mezunların teknik bilgi ve yeteneklerini ilerletmeye de çalışacaktır” (Tebliğler Dergisi, 1947). İlk Ankara'da açılan bu enstitüler, Gök'ün (1999b) de belirttiği gibi; okul çağını geçirmiş ya da bu çağda olup da okula gitmeye elverişli olmayan kadınlara çeşitli sanatlar öğretme ve modern toplumun gerektirdiği kültürlü, bilgili, aydın, becerikli anne ve ev kadını yetiştirme temeli üzerine inşa edilmiştir.

Yeni bir toplum yaratmayı amaçlayan ve yeni bir hayat görüşü ile gelen cumhuriyet, vatandaş kadın-erkek olarak ayırmadan, tam eşitlikçi bir anlayışla, vatandaşlık hak ve ödevlerini beraberinde getirmiştir. Bu görüşe göre; kadın, öncelikle iyi bir anne ve ev kadını olacaktır. Meslek eğitimi ile toplumsal kalkınmanın bir parçası olarak çalışma hayatında da yer alacak ve böylece ailenin yükünü paylaşacaktır. Anlaşılmaktadır ki, Cumhuriyet Dönemi'nin en önemli eğitim kurumlarından olan kız enstitüleri; “üretken ev kadınları” yetiştirmeyi hedeflemiştir (Çağlayan, 2018). Bu doğrultuda, enstitülerde verilen eğitim ile kızların iyi birer vatandaş olmaları, kendi ayakları üzerinde durabilen ve evlerini idare edebilen becerikli ev kadınları olmaları ve bilinçli ve kültürlü anneler olarak yetişmeleri amaçlanmıştır (Gök, 1999b; İleri, 2019; Sezer Arıç, 2011).

Enstitülerin kurulma sürecinde, yurt dışından uzmanların ülkeye davet edildiği görülmektedir. 1927 yılında, Belçika'dan Türkiye'ye davet üzere gelen Prof. Dr. Omar Buyse; İstanbul, Ankara, İzmir, Kütahya, Konya, Adana, Mersin, Uşak ve Aydın illerini gezerek mesleki eğitimlerin nasıl verildiğini incelemiş ve sonucunda bir rapor hazırlamıştır. Buyse'nin (1939) önerisi ile Ankara'da İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nün kurulması kararlaştırılmıştır. Enstitü'nün, Ankara'nın o dönemdeki en işlek caddelerinden biri olan Atatürk Bulvarı üzerinde kurulduğu görülmektedir. Bu durum, eğitime ne derece önem verildiğini göstermektedir.

İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nün ardından; İstanbul, Bursa, Manisa, İzmir, Adana, Trabzon, Urfa ve Elâzığ gibi büyük şehirlerde de kız enstitüleri açılmış; kız enstitülerinin sayısı kuruluşunun onuncu yılında 11'e, yirminci yılında 40'a ulaşmış (Çağlayan, 2018; Sezer Arı, 2011); ilerleyen yıllarda tüm şehirlerde en az bir kız enstitüsü açılmıştır (Gök, 1999b).

1927'de ilki açılan kız enstitüleri, şehir merkezlerine kurulmuştur. 1940'ta kırsal bölgedeki vatandaş için de adım atıldığı görülmektedir. 1940 yılında kabul edilen kanun ile kurulan köy enstitüleri, köylüyü kalkındırmayı amaçlarken, kız enstitüleri kent merkezlerinde kurularak çağdaş yaşamın gelişimini hızlandırma ve şehirli kadın kimliği oluşturma amacı taşımaktadır. Köy enstitülerinde yetişen kadınlar, köy kadınının ve onların yetiştireceği çocukların eğitilmesine katkı sağlamak üzere eğitim almıştır (Tuna, 2009). Köy enstitülerinde, kız öğrencilere ev ekonomisi, sağlık ve çocuk bakımı gibi konularda eğitim verilmiş; okuma yazma öğretilmiş; bu sayede kız çocuklarının toplumsal hayatta daha etkin olmaları, ailelerine daha faydalı bireyler olmaları hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra, köy enstitüleri, kız çocuklarına meslek edinme imkânı sunmuştur. Tarım, hayvancılık, dokumacılık, terzilik gibi mesleklerde eğitim alarak kendi geçimlerini sağlamaları amaçlanmıştır. Ayrıca, köy enstitüsü mezunları arasından birçok kadın öğretmen, doktor ve hemşire yetişmiştir.

Temelde, her iki kurumun da cumhuriyet ideolojisini toplumda sağlam temeller üzerine oturtma hedefine, kadınlar üzerinden ulaşmayı amaçladığı görülmektedir. Kurulmak istenen modern toplumda, diğer alanlarda olduğu gibi, kız enstitüleri ile ev işleri de anneden kıza gelişigüzel aktarılan bir görenek olmaktan çıkarılmış ve geniş bir bilgi ve teknik işi olmuştur. Tüm bunlar ışığında, kız enstitülerinin, çeşitli hedefleri gerçekleştirmek doğrultusunda kurulduğu görülmektedir.

Kızlara, gündüzlü ve yatılı olarak, ortaokul derecesinde eğitim vermeyi amaçlayan kız enstitülerinin ilk öğrencileri ilkokul mezunlarından oluşurken, 1935-1936

öğretim yılından itibaren ortaokul mezunlarının da alınması kararlaştırılarak iki yıllık “özel bölüm” açılmıştır (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Brifingi, 1982). Böylelikle, kız enstitülerinde eğitim, “esas sınıflar” ve “özel sınıflar” olarak ikiye ayrılmıştır. Esas sınıflar, genel dersler ve mesleki ve pratik dersler başlıkları altında ders görürken; özel sınıflar ağırlıklı olarak mesleki dersler görmektedir. Beş yıl süreli esas ve iki yıl süreli özel bölümler olarak uygulanan programlar, 1963-1964 öğretim yılına kadar devam ettirilmiştir. Enstitülerde okutulan derslerin sınıflara göre dağılımı Tablo 4’te verilmiştir:

Tablo 4

Kız Enstitüleri Haftalık Ders Dağıtım Cetveli

A-Esas Sınıflar					
I-Genel Dersler					
Dersler	Sınıf I	Sınıf II	Sınıf III	Sınıf IV	Sınıf V
Türkçe	4	3	3	2	2
El Yazısı	1	-	-	-	-
Tarih	2	2	1	-	-
Coğrafya	2	2	-	-	-
Yurt Bilgisi	-	-	-	-	2
Matematik	4	2	2	1	-
Fizik	-	1	2	-	-
Kimya	-	-	2	-	-
Tabiat Bilgisi	1	2	-	-	-
Yabancı Dil	3	2	2	2	1
Cimnastik	4	2	1	1	1
Müzik	2	1	1	1	1
Toplam	23	17	14	7	7
II-Mesleki ve Pratik Dersler					
Biçki-Dikiş	7	7	8	12	18
Moda	-	2	3	3	3
Çiçek	-	-	3	3	3
Çamaşır	3	2	3	4	2
Nakış	2	2	2	3	2
Genel, Mesleki ve Tezyini Resim	4	3	3	3	3
Ev İdaresi	-	3	3	4	2
Yemek Pişirme	-	3	3	4	2
Çocuk Bakımı ve Eğitimi	-	-	-	1	2
Hijyen	-	-	2	-	-
Pratik Dersler Toplamı	16	22	30	37	37
Teorik Dersler Toplamı	23	17	14	7	7
Genel Toplam	39	39	44	44	44
B-Özel Sınıflar					
Biçki-Dikiş	-	-	-	16	17
Moda	-	-	-	5	6
Çiçek	-	-	-	4	4
Nakış	-	-	-	4	4
Çamaşır	-	-	-	4	4
Ev İdaresi	-	-	-	3	3
Yemek Pişirme	-	-	-	3	3
Genel, Mesleki ve Tezyini Resim	-	-	-	4	3
Çocuk Bakımı ve Eğitimi	-	-	-	1	-
Toplam	-	-	-	44	44

Kaynak. Kız Enstitülerinin Program ve Ders Dağıtım Cetveli Yönetmeliği, 1947.

Tablo 4’te, esas sınıflarda ilk üç yıl genel kültür, son iki yıl meslek ağırlıklı dersler işlendiği görülmektedir. Okutulan derslerin amaçları, 1947 tarihli Kız Enstitülerinin Program ve Ders Dağıtma Cetveli Yönetmeliği’nde detaylı olarak açıklanmıştır.

1963-1964 yılında yapılan değişikliklerin ardından, “Kız Enstitüleri ortaokuldan sonra öğrenim süresi 3 yıl olan ‘meslek okulları’ haline getirilmiş ve okulların bulundukları bölgelerin ihtiyaçlarına göre çeşitli meslek dallarının açılması planlanarak uygulamaya konulmuştur” (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Brifingi, 1982). Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Brifinginde (1982) de ifade edildiği gibi, bu değişiklikler kadının modern yaşama daha fazla katılması ve toplumsal rollerinin artması anlamına gelmektedir.

Bu değişikliklerle birlikte, kız enstitüleri, iyi vatandaş ve iyi ev kadını yetiştirme amaçlarının yanı sıra iyi meslek kadını yetiştirmeyi de hedeflerine eklemiştir (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Brifingi, 1982). Kız enstitüleri, kadınların sadece aile içi değil, aynı zamanda kamusal alandaki rollerini güçlendirmeyi hedefleyen bir felsefeyi benimsemiştir.

Kız enstitülerinin öğrenci profilleri incelendiğinde, enstitünün tek bir kurala dayalı öğrenci kabulü yapmadığı görülmektedir. Kız enstitüleri, ilkokul mezunlarını kabul eden beş yıllık bir eğitim sunmakta ya da ortaokul veya liseden ayrılmış olanlara iki yıllık eğitim imkânı vermektedir (Çağlayan, 2018). Bu doğrultuda, kız enstitülerinin bünyesinde, iki yıl süreli akşam kız sanat okulları kurulmuştur. Bu okullar, enstitülerin gündüz eğitimine kaydolma şartı tutmayan kadınlar için 1931 yılında açılmıştır (İleri, 2019). Kız enstitülerine, 17 yaşından küçük, çoğunlukla 11-12 yaşlarında kızlar kabul edilmekte iken, akşam kız sanat okullarına daha büyük yaşta genç kızlar ve kadınların devam edebildiği görülmektedir (Akın, 2011). Bu bağlamda, kız enstitülerinin, oldukça kapsayıcı bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu enstitüler, 1974-1975 öğretim yılından itibaren “kız meslek liseleri” adını almıştır (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Brifingi, 1982).

Kız enstitülerinde öğrenciler, sipariş ve olgunlaşma atölyeleri olmak üzere iki tür adımdan geçmektedir. Adana İsmet İnönü Kız Enstitüsü, Ankara İsmet Paşa Kız Enstitüsü, İstanbul Selçuk Kız Enstitüsü, Bursa Necatibey Kız Enstitüsü ve İzmir Cumhuriyet Kız Enstitüsü’nün son sınıf öğrencilerinin çalıştırıldığı birer sipariş atölyesi vardır (Akın, 2011). Sipariş atölyeleri ile öğrenciler öğrendiklerini uygulama ve hayatla doğrudan temas etme imkânı bulmakta, bir yandan da dersler için gerekli malzemeyi yük olmadan temin edebilmektedir. Olgunlaşma atölyeleri ise, öğrencilerin kendi meslek ve

sanatlarında olgunlaşmalarına imkân vermekte; gerçek hayatta iş ve rekabet ortamına daha güvenle girmelerini ve cesaretle mücadele edebilmelerini sağlamayı amaçlamaktadır (Akın, 2011). Olgunlaşma atölyelerinde, üç yıl süren uygulamalı dersleri tamamlayanlara sertifika verilmektedir (Akşit, 2005). Ancak, bu kadar donanımlı yetiştiriliyor olmalarına rağmen kız enstitüsü mezunları, eğitimlerine devam edecek bir kurum olmadığından ilerlemekte zorlanmaktadır. Bu ihtiyaca cevap olarak olgunlaşma enstitüleri kurulmuş (Akbulut, 2010); kız enstitüleri, 1938-1939 eğitim-öğretim yılı itibariyle olgunlaşma enstitüleri ve teknik liselere dönüştürülmüştür (Akşit, 2005). Olgunlaşma enstitüleri, lise düzeyinde eğitim veren kurumlar haline gelmiş ve kız öğrencilerin üniversiteye hazırlanmasında önemli bir rol oynamıştır. Teknik liseler ise kız öğrencilere mesleki eğitim imkânı sunmaya devam etmiştir. Kız enstitülerinin olgunlaşma enstitüleri ve teknik liselere dönüştürülmesiyle birlikte, kız öğrencilerin eğitim ve meslek hayatında daha fazla fırsatlarının olduğu söylenebilir.

Olgunlaşma Enstitüleri (1945- ...)

Tanzimat Dönemi'nde görülen kız sanayi mektepleri, Cumhuriyet Dönemi'nde kurulan kız enstitüleri ve sonrasında oluşturulan olgunlaşma enstitüleri, benzer bir misyonu paylaşan ve birbirini tamamlayan meslek edindirme kurumlarıdır. Olgunlaşma enstitüleri, iki yıl süreli eğitim sunan ve döner sermaye prensibiyle işleyen kurumlardır (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Brifingi, 1982). Bu kurumlar, ilk olarak 11264 sayılı ve 23 Kasım 1962 tarihli resmî gazetede yayımlanan ve 7 Kasım 1962 tarihinde yürürlüğe giren Yönetmelik ile tanımlanmıştır. İlk Yönetmelik'in 138 maddeden oluşan metninde, olgunlaşma enstitülerinin kuruluş amacı, şu şekilde belirtilmektedir (Resmî Gazete, 1962):

Madde 1- Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü, Kız Enstitülerini veya kadın meslek okullarını (Akşam Kız Sanat Okulları) bitiren öğrencilerin mesleki beceriklik, bilgi, görgü ve zevklerini artırmak; onlarda teşebbüs kabiliyeti ve kazanç fikrini geliştirmek ve meslekleriyle hayatlarını kazanabilecek şekilde yetiştirmelerini sağlamak amacıyla açılmış bir kurumdur.

Kuruluş amacından da anlaşılacağı üzere, olgunlaşma enstitüleri, kız enstitülerinden mezun olan öğrencilere, eğitimlerine devam etme fırsatı tanımıştır.

Olgunlaşma enstitüleri, 1962'de yayınlanan ilk yönetmeliğin ardından 1996'da ikinci bir yönetmelikle faaliyetlerine devam etmiş, ancak 2018'de kendi yönetmeliği

kaldırılarak Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır. 2018'de yürürlüğe giren MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği, tüm hayat boyu öğrenme kurumlarını tek bir çatı altında birleştirmiş ve olgunlaşma enstitülerini; genellikle yükseköğrenim öncesi eğitim almış ancak belirli bir kariyer yolunda ilerleyemeyen yetişkinlere yönelik hayat boyu öğrenme kurumları olarak tanımlamıştır. Bu enstitüler, öğrencilere meslek eğitimi, sosyal beceriler ve kişisel gelişim konularında destek sağlama amacı taşımaktadır.

Olgunlaşma enstitüleri, ilk defa karşımıza 19. yüzyılın sonlarında İngiltere'de çıkmaktadır (Ward ve Taylor, 2014). Bu enstitüler, ilk olarak, Sanayi Devrimi sonrasında işlerini kaybeden işçilerin yeniden eğitilmesi için kurulmuştur (Kelly, 1970). İlk Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü'ne ise Amerika Birleşik Devletleri'nde rastlanmaktadır. Robertson (2001), kitabında, 19. yüzyılın sonlarında New York'ta açılan teknik okulların kadın öğrencilere de kapılarını açmaya başladığını ve bu okulların kadınların endüstriyel becerilerini geliştirmelerine yardımcı olduğunu anlatmaktadır. İlk olarak; ev ekonomisi, giyim dikimi, çocuk bakımı ve yemek pişirme gibi konularda eğitim veren enstitüler, daha sonra mühendislik, bilgisayar teknolojisi ve diğer teknik alanlarda da eğitim vermeye başlamıştır (Robertson, 2001).

Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüleri, zamanla diğer ülkelere de yayılmış ve yetişkinler için mesleki eğitim kurumları olarak kabul edilmiştir. 20. yüzyılın ortalarına kadar yaygınlaşmaya devam eden enstitülerin, özellikle II. Dünya Savaşı sonrası dönemde, kadınların işgücüne katılımının artması ve teknolojinin hızla gelişmesi ile sayılarının ve öneminin arttığı görülmektedir. Bu enstitüler, kadınların meslek sahibi olmalarına ve işgücü piyasasında daha fazla yer almalarına yardımcı olmaktadır. Olgunlaşma enstitüleri, Türkiye'de de ilk defa 20. yüzyılın ortalarına yaklaşırken kendini göstermiştir.

Ülkemizde, 1945 yılında ilki kurulan olgunlaşma enstitüsünün kurucu müdürü Refia Övüç, olgunlaşma enstitülerine neden ihtiyaç duyulduğunu şu sözlerle aktarmıştır (Hürriyet Gazetesi, 1988):

1942 yılında kurduğum Nişantaşı Kız Enstitüsü'nde, okul idaresi olarak, mezun olacak kızlarımızın geleceğini düşünmemiz gerekiyordu. Kimisi, Ankara'da yeni açılan İsmet Paşa Kız Enstitüsü sınavına girip, meslek öğretmeni olmayı düşünüyordu. Peki ya diğerleri? Ya ev kızı olacaklar ya da mezun oldukları alanlarda bir iş bulup çalışacaklardı. Oysa enstitü bitiren kızların seçecekleri meslek üzerine atölyelerde staj yapmaları gerekiyordu. O yıllar, dikiş, nakış,

Çamaşır, iek gibi meslekler tamamen yabancıların elindeydi. Kızların istikbali tıkalıydı kısacası.

Refia v'n bahsettiği dönem, moda piyasasının Rum ve Ermenilerin hkimiyetinde, yabancı asıllı terzilerin elinde olduğu bir dönemdir. O dönem, Türk kadınları da Avrupalı modanın kanalı olarak kabul edilen azınlık mensubu terzileri tercih etmektedir (Karakışla, 2003). İstanbul'da kurulan ilk olgunlaşma enstitüsünün zor şartlarda ve büyük gayretler sonucunda Beyoğlu'nda varlığını ortaya koyması, dönemin şartları gereği büyük bir başarı olarak değerlendirilebilir.

Ülkemizde ilk defa İstanbul'da karşımıza çıkan olgunlaşma enstitüleri, sırasıyla Ankara, Samsun, İzmir, Eskişehir ve Adana'da açılmıştır (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Brifingi, 1982). Olgunlaşma enstitülerinin sayısı, 2023 yılı haziran ayı itibarıyla 31'e ulaşmıştır. İlki 1945 yılında İstanbul Beyoğlu'nda kurulan İstanbul Refia v Olgunlaşma Enstitüsü'n, diğer illerde açılan 30 olgunlaşma enstitüsü takip etmiştir. Enstitüler ve kuruluş yılları, Tablo 5'te verilmiştir:

Tablo 5

Olgunlaşma Enstitüleri ve Kuruluş Yılları

Enstitünün Adı	Kuruluş Yılı
İstanbul Refia v Olgunlaşma Enstitüsü	1945
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü	1958
Eskişehir Olgunlaşma Enstitüsü	1959
Samsun Olgunlaşma Enstitüsü	1960
İzmir Olgunlaşma Enstitüsü	1961
Adana Olgunlaşma Enstitüsü	1972
Antalya Olgunlaşma Enstitüsü	1987
Kayseri Olgunlaşma Enstitüsü	1988
Trabzon Olgunlaşma Enstitüsü	1988
Diyarbakır Olgunlaşma Enstitüsü	1989
İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü	1989
Bursa Olgunlaşma Enstitüsü	1996
Konya Olgunlaşma Enstitüsü	2010
Mersin Olgunlaşma Enstitüsü	2010
Mardin Olgunlaşma Enstitüsü	2011
Kütahya Olgunlaşma Enstitüsü	2016
Kırklareli Olgunlaşma Enstitüsü	2016
Tokat Olgunlaşma Enstitüsü	2017
Nurel-Enver Taner Gaziantep Olgunlaşma Enstitüsü	2017
Kahramanmaraş Olgunlaşma Enstitüsü	2017
Muğla Olgunlaşma Enstitüsü	2018
Sivas Olgunlaşma Enstitüsü	2018
Erzurum Olgunlaşma Enstitüsü	2019
Van Olgunlaşma Enstitüsü	2019
Edirne Olgunlaşma Enstitüsü	2022

(Devam ediyor)

Tablo 5 (Devam)

Olgunlaşma Enstitüleri ve Kuruluş Yılları

Enstitünün Adı	Kuruluş Yılı
Kastamonu Olgunlaşma Enstitüsü	2022
Balıkesir Olgunlaşma Enstitüsü	2022
Siirt Olgunlaşma Enstitüsü	2022
Zonguldak Olgunlaşma Enstitüsü	2022
Afyonkarahisar Olgunlaşma Enstitüsü	2023
Ordu Olgunlaşma Enstitüsü	2023

Tablo 5’te, 2010 yılına kadar yalnızca 12 enstitünün faaliyette olduğu görülmektedir. 2010 yılından sonra ise; olgunlaşma enstitüleri ciddi bir artış göstermiş ve son 14 yılda toplam 19 enstitü açılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, alt amaçlar doğrultusunda elde edilen bulgulara ve bu bulgulara yönelik yorumlara yer verilmiştir. Bulgular, alt amaçlara cevap verecek şekilde dört başlık altında toplanmıştır. Birinci başlıkta, olgunlaşma enstitülerinin tarihsel süreç içindeki rol ve işlevlerine yer verilirken; ikinci başlıkta, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün kurumsal yapı ve işleyiş aktarılmıştır. Üçüncü başlıkta, yönetici, öğretmen ve personelin sosyo-demografik özellikleri; dördüncü başlıkta ise öğrenen profili ve katılım örüntülerine ait bulgular sunulmuştur.

Olgunlaşma Enstitülerinin Tarihsel Süreç İçindeki Rol ve İşlevleri

Bir önceki bölümde, olgunlaşma enstitülerinin kız enstitülerinden mezun olan öğrenciler için kurulduğu ve kız enstitülerinin devamı niteliğinde olduğu ifade edilmişti. Bu iki kurumun varlığı, Türkiye'de kadınların eğitim ve yeteneklerinin geliştirilmesine odaklanıldığı, modernleşme sürecinde kadınların toplumdaki rolünün farkına varıldığı ve ekonomik kalkınmaya katkı sağlayacak mekanizmaların oluşturulduğu bir döneme işaret etmektedir.

1927 yılında kurulan kız enstitüleri, kendi amaçlarını, 1947 tarihli Kız Enstitülerinin Program ve Ders Dağıtma Cetveli Yönetmeliği'nde, “kızlarımıza; evlerini sağlık, düzen, ekonomi ve zevk kurallarına uygun olarak çekip çevirme yollarını gösteren teorik ve pratik bilgileri vererek ilerde neşeli, mesut bir yuva kurmalarını sağlamak ve dolayısıyla onları memleketin sosyal kalkınmasına yardımcı hale getirmektir” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca, “enstitüler; ev dışında çalışmak isteyen mezunların teknik bilgi ve yeteneklerini ilerletmeye de çalışacaktır” denmektedir (Tebliğler Dergisi, 1947). Buna göre; kız enstitülerinin, kadınları hem ev işleri konusunda hem de iş dünyasında beceriler kazanarak toplumun sosyal ve ekonomik kalkınmasına katkı sağlayacak şekilde yetiştirmeyi hedeflediği anlaşılmaktadır. Ev dışında çalışmak isteyen kadınlara da fırsatlar sunan perspektif, olgunlaşma enstitülerinin kuruluşunda da etkili olmuştur. Nitekim 1945 yılında kurulan olgunlaşma enstitüleri de bunu ilk yönetmeliğinde şöyle ifade etmektedir (Resmî Gazete, 1962):

Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü, Kız Enstitülerini veya kadın meslek okullarını (Akşam Kız Sanat Okulları) bitiren öğrencilerin mesleki beceriklik, bilgi, görgü ve zevklerini artırmak; onlarda teşebbüs kabiliyeti ve kazanç fikrini geliştirmek ve meslekleriyle hayatlarını kazanabilecek şekilde yetişmelerini sağlamak amacıyla açılmış bir kurumdur.

Kanun metinlerinde de görüldüğü gibi, iki kurumun birbirinin devamı ve tamamlayıcısı olduğu anlaşılmaktadır. Kız enstitüleri ve olgunlaşma enstitüleri, kadınların hem ev hayatlarını hem de iş dünyasını başarıyla yönetmeleri için eğitim vererek, toplumun gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamıştır.

Olgunlaşma enstitüleri, “2 yıl süreli, döner sermaye ile çalışan yaygın eğitim kurumlarıdır” (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Brifing, 1982). Enstitü’de sunulan programlar, özellikle kadınlar için tasarlanmış mesleki beceri derslerini kapsamaktadır.

Enstitüye kabul edilen öğrenciler, 1962 Yönetmeliği’ne göre, iki yıllık bir eğitime alınmakta ve enstitüyü iki yılda başarıyla bitiren öğrencilere bir bitirme belgesi verilmektedir. Atölyeleri başarıyla tamamlayan öğrenciler “Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü Belgesi” sahibi olmaktadır. İstenilen düzeye erişemeyen öğrenciler ise öğretmenler kurulunca en fazla iki yıl daha eğitime devam edebilmektedir. Bu sistem, kadınların mesleki beceriler kazanarak ekonomik olarak kendi geçimini sağlamasını amaçlayan temel bir yapıya sahiptir.

Bu kurumlar, günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Kız enstitüleri, kız meslek liselerine dönüştürülmüş; olgunlaşma enstitüleri ise aynı isimle eğitim-öğretim hayatına devam etmektedir. Aynı isim altında devam etseler de kuruluşundan bu yana 79 yıl geçen sürede, olgunlaşma enstitüleri, birçok değişikliğe uğramıştır. İlk kuruluş amaçlarında, kadını salt piyasaya iş gücü olarak hazırlamaktan ziyade her yönüyle kadının toplumsal konumunu güçlendirmeyi hedefleyen bir çizgide olduğu görülmektedir. 1980’lerde bu istikrarlı duruş bozulmaya başlamış ve kurum, daha piyasa odaklı, “geleneksel Türk kültürü”ne artan vurgusu ile yeni bir rotaya girmiştir. 1990’lardan günümüze kadar ise, daha çok Türk-İslam sentezine uygun bir yapıya gelmiştir.

Olgunlaşma enstitüleri, kuruluş döneminde; kamucu, kadının modern toplumsal yaşama katılımını teşvik eden ve böylece kadınların toplumsal statülerinin güçlenmesini hedefleyen bir perspektife sahiptir. 1920’lerden başlayarak 1990’lara kadar uzanan süreçte, aşınmalar olsa da bu perspektif tutarlı bir şekilde devam etmiştir. Ancak, 1990’lardan itibaren bu çizgi önemli ölçüde değişmeye başlamıştır. Asıl aşınmanın, neoliberal dönemde gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Tüm dünyada başlayan ve 1980'lerden itibaren Türkiye'de yaygınlaşan neoliberal politikaların etkisi ve rejim değişimine dair tartışmaların artmasıyla birlikte (Ercan, 1999), eğitimdeki neoliberal dönüşüm süreci ve ülkedeki siyasal İslam'ın yükselişi, olgunlaşma enstitülerinin işleyişindeki kırılmaların önemli dinamiklerini oluşturmuştur. Bu dönüşümler, kadınların toplumsal rollerine ve eğitim anlayışına olan etkileri bakımından önemli bir noktayı ifade etmektedir. Bu açıdan bakıldığında, olgunlaşma enstitüleri ve onların temsil ettiği felsefe hem toplumsal hem de siyasi değişimlerle şekillenen dinamik bir sürecin yansımalarını taşımaktadır.

1945 yılında kurulan olgunlaşma enstitüleri, 2024 yılında hala varlıklarını korumaktadır. Neredeyse seksen yıllık bir geçmişe sahip bu kurumların tarihselliğini anlamak amacıyla; bu süreç, iki ayrı dönemde incelenecektir. Bu ayrım, olgunlaşma enstitülerinin doğuşunu, tarih içindeki evrimini ve sonuçlarını daha rahat bir şekilde kavramamıza yardımcı olacaktır.

Birinci dönem, 1945 yılında başlayan ve 1962 yönetmeliğiyle net bir çerçeveye kavuşan, izlerini 1996 yılına kadar sürdüren bir evredir. Bu dönemin öncelikli odak noktası, cumhuriyetçi paradigmaya olan bağlılık ve bu bağlamda kadının öne çıkarılan konumu olmuştur.

İkinci dönem ise, 1996 yönetmeliğiyle birlikte yeni bir seyre giren bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. 1990'lı yıllarda ülkede yoğunlaşan neoliberal koşulların etkisiyle şekillenen eğitim sistemi, önceki dönemin cumhuriyetçi ve kamucu vurgularının ötesinde, piyasalaşma eğilimini ve “geleneksel Türk kültürü”nü vurgulayan bir perspektifi benimsemiştir.

Olgunlaşma enstitüleri, 1945 yılında kurulmuş olmasına rağmen, ilk yönetmeliği 1962 yılında resmi olarak yürürlüğe girmiştir. İkinci yönetmeliği ise, 1996 yılında yayınlanmış ve 2018 yılında Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlanarak tarihsel seyrinde yeni bir evreye girmiş, farklı bir vagona yerleştirilmiştir. Bu değişikliklerin, kurumun tarihî yolculuğunda adeta bir tren değişikliği anlamına geldiği, kurumun deneyimli öğretmenleri tarafından vurgulanmakta ve yönetmeliklerde de açıkça ifadesini bulmaktadır. Bu, oldukça radikal bir dönüşümdür.

Bu bölümde, ilk başlık altında, belirtilen çerçeve doğrultusunda, olgunlaşma enstitülerinin iki farklı yönü ele alınacaktır. Bir yandan, olgunlaşma enstitülerinin tarihselliği, yapısı, özellikleri ve dönüşüm dinamikleri açıklığa kavuşturulacak; diğer yandan, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü öğretmenlerinin anlatıları üzerinden, yaşanan dönüşüm pedagojik bağlamda detaylı bir şekilde sunulacaktır.

Birinci Dönem (1945-1996): Çağdaş Yaşam Sahnesinde Güçlendirilen Kadın

Olgunlaşma enstitüleri, 1945 yılında kurulmalarına rağmen, dikkat çekici bir şekilde, bu enstitülerin o dönemde belirlenmiş bir yönetmeliği bulunmamaktadır. Ancak, 1962 yılında yayınlanan ilk yönetmelikle birlikte, bu enstitülerin yönetim ilkeleri somut bir şekilde belgelenmiştir. Söz konusu dönem, 1962’de yayınlanan ilk yönetmeliği 1996 yılında yürürlükten kaldırılana kadar devam etmiştir. Bu süreç içinde, 1996 yılına kadar olan dönemde, olgunlaşma enstitüleri, aynı temel prensiplere dayanan bir çerçeve içinde ilerlemiş görünmektedir.

Yeni bir toplum, eğitimle inşa edilir. Bu hedef doğrultusunda, cumhuriyetin ilanını takiben, yeni eğitim politikalarının da kabul edilmesi kaçınılmaz olmuştur. Bu yeni politikalar, toplumsal dönüşümü hedefleyen ve temelde eğitimin en dezavantajlı kesimlere ulaştırılmasını amaçlayan bir vizyonu yansıtmaktadır (Bilir, 2013b). Kuşkusuz, bu dezavantajlı kesim, o dönemde büyük bir nüfusu oluşturan, kırsal bölgelerde yaşayan ve şehirdeki eğitim imkânlarına erişimden mahrum kalan insanlardan oluşmaktadır. Aynı zamanda, eğitim fırsatlarına ulaşmak için yıllar süren bir mücadeleyi paylaşan kadınlar da bu kesimin içinde yer almaktadır. Bu bağlamda, yeni toplumsal düzeni inşa etmeyi amaçlayan bu politikaların öncelikli amacı, özellikle eğitimden yoksun kalmış kesimlere ulaşmak olmuştur. Bu hedefle atılan en önemli adımlardan biri, köy enstitülerinin kurulmasıdır (Aydoğan, 2006). Olgunlaşma enstitüleri de bu sürecin bir parçası olarak görülebilir.

Bu eğitim kurumları, halk/yetişkin eğitimi özellikleriyle öne çıkmaktadır. Köy enstitüleri, kadınlar da dâhil olmak üzere kırsal kesimin kalkınmasını amaçlarken, şehirlerde kurulan olgunlaşma enstitüleri ise kentsel alanlarda yaşayan kadınların eğitimini öncelikli bir konu olarak ele almıştır. Her iki enstitü de ülkenin her köşesine eşit şekilde erişimi hedefleyen bir anlayışla faaliyet göstererek, bu amacı gerçekleştirmek için çaba sarf etmiştir. Bu iki okulun "enstitü" olarak adlandırılmaları, bu perspektiften bakıldığında rastlantısal bir seçim değil, derin anlamlar taşıyan bir tercihin sonucudur. Enstitü terimi, bu okulların eğitim programlarının kapsamlı ve disiplinler arası olduğunu vurgulamaktadır. Bu sebeplerle, enstitü teriminin, köy enstitüleri ve olgunlaşma enstitüleri gibi özel eğitim kurumlarının misyonunu, özgünlüğünü ve farklılığını yansıtan bir tercih olarak kullanıldığını söyleyebiliriz (Tonguç, 2019). Tonguç, bunu, köy enstitüleri için ifade etmiş olsa da aynı vurgunun olgunlaşma enstitüleri için de geçerli olduğu düşünülebilir. Bu enstitüler, yeni bir toplum inşası misyonunu taşıyan

laboratuvarlar olarak öne çıkmakta ve toplumsal değişimi şekillendirmeye yönelik bir iradeyi yansıtmaktadır (Tonguç, 2019).

Cumhuriyet Dönemi boyunca, cinsiyetler arasındaki eşitliği savunan ve bu hedef doğrultusunda adımlar atan anlayışın bir ürünü olarak, bu enstitüler, kadın ve erkeği eşit bireyler olarak kabul etmiştir. Modern toplumsal yaşama katılmayı temel alan olgunlaşma enstitüleri, kadının toplumsal hayattaki rolünü güçlendirmeyi amaçlayarak tüm düzenlemelerini bu hedef etrafında şekillendirmiştir. Bu enstitüler, kadınların toplumsal hayata daha etkin katılımını teşvik etmek amacıyla geniş kapsamlı önlemler almış, kadınların daha yaygın bir kesimine ulaşmayı hedeflemiş ve onları her açıdan destekleyen koruyucu önlemler geliştirmiştir. Bu uygulamalar, kadınları daha ileriye taşımayı amaçlamakta ve fark edilir şekilde öne çıkarmaktadır.

Olgunlaşma enstitülerinin başlangıçtaki amaçları; “Kız Enstitülerini veya kadın meslek okullarını (Akşam Kız Sanat Okulları) bitiren öğrencilerin mesleki beceriklik, bilgi, görgü ve zevklerini artırmak; onlarda teşebbüs kabiliyeti ve kazanç fikrini geliştirmek ve meslekleriyle hayatlarını kazanabilecek şekilde yetişmelerini sağlamak” olarak belirlenmiştir (Resmî Gazete, 1962). Bu enstitüler, her ne kadar kız enstitülerinden mezun olan kızlara meslek kazandırmak ve kadının toplumdaki sosyo-ekonomik statüsünü yükseltmek ve kadınların kendi işlerini kurarak ulusal ekonomiye katkısını artırmak amacıyla kurulmuş olsa da kuruluş özellikleri geri planda kalarak zamanla misyonu bulanıklaşmış; Gürçayır’ın (2013) da ifade ettiği gibi, devlet eliyle “resmi modanın” öncülüğünü yapan bir kuruluşa dönüşmüştür.

Olgunlaşma enstitüleri, günümüz araştırmalarında (bkz. Akşit, 2005; Akbulut, 2010) öncelikle istihdam edilebilirlik, sanayiye iş gücü sağlama ve ara eleman yetiştirilmesi amaçlarıyla değerlendirilmiş olmalarına rağmen, bu değerlendirmeler o yıllarda çıkarılan kanunun temel ruhunu tam anlamıyla yansıtmamaktadır. Günümüzde yaşanan dönüşüm, bu amacın zaman içinde evrim geçirdiğini gösterse de enstitülerin ilk kuruluş amacının doğru bir şekilde anlaşılması ve ifade edilmesi önemlidir.

Olgunlaşma enstitüleri, kadının toplumsal yaşama etkin katılımına, özellikle ekonomik bağlamda güçlü bir konum elde etmesine, cumhuriyetçi paradigmanın etkisiyle bilinçli bir şekilde şekillenmiş, milli ve manevi değerlere dayalı ulusal devlet inşasına katkı sağlamıştır. Ancak, bu olumlu etkileşim ve katkılar, 1980’lerde bir kırılma yaşayarak önemli bir değişim göstermiştir. Bu dönemde, kadının toplumsal yaşamını güçlendiren unsurların, paradigma değişiklikleriyle birlikte farklı bir yöne evrildiği gözlemlenmektedir.

Kuruluş ismi Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü olan bu kurumlara ait 11264 sayılı ve 23 Kasım 1962 tarihli resmî gazetede yayınlanan ve 7 Kasım 1962 tarihinde yürürlüğe giren, toplam 138 maddeden oluşan ilk yönetmeliğin birinci maddesinde yer verilen olgunlaşma enstitülerinin kuruluş amacında; istihdamdan, kadınların ara eleman olarak yetiştirilmelerinden bahsedilmemektedir. Bunlar, bugünkü gelinen noktanın sonuçlarıdır. Geçmiş yönetmeliklerin bugünkü perspektiften yorumlanması, olgunlaşma enstitülerinin asıl ruhunun anlaşılmasını zorlaştırmaktadır.

Yukarıda doğrudan verilen yönetmelik maddesinden de anlaşılacağı gibi; 1945 yılında kurulan olgunlaşma enstitüleri, 1927 yılında kurulan kız enstitüleri yönetmeliğinde köklenmektedir. İki enstitünün de benzer bir ruha sahip olduğu açıkça görülmektedir. Tüm bunlardan çıkarılacak sonuç, kadınların toplumsal yaşama, özellikle de ekonomik toplumsal yaşama, daha güçlü bir şekilde katılmalarıdır. Çünkü dönemin de önemli problemlerinden biri budur.

Aynı yönetmeliğin ikinci maddesindeki alt amaçlarda, olgunlaşma enstitüleri ile toplumsal kalkınmaya yapılan katkı şu şekilde sıralanmaktadır (Resmî Gazete, 1962):

Madde 2- Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü, Millî Eğitim Temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerinin;

- a) Sorumlu işler görmeğe hazırlıklı, müteşebbis ve hesabını bilir fertler olarak yetişmesi,
- b) Kültürel ve teknik çalışmaların millet ve memleket ekonomisi ile refahında sağlayacağı yardımı gözetmesi,
- c) İşi sevmek ve iş seviyesini yaymak, iş ve sanat alanındaki yenilikleri takip ve uygulaması,
- d) Zararlar ve başarısızlıklar karşısında kötümser duruma düşmeme ve aksaklığı giderme yollarını bilmesi ve bulması,
- e) Enerji ve zamanı israf etmeden üretme gücünü geliştirmesi,
- f) El emeğiyle kazanacak ve emeğin her yönden değerini gözetecek birer eleman olarak yetişmesi,
- g) Görgü ve zevklerinin artırılması,
- h) Millî ve mahallî işlerimizin tanıtılması,

1) Giyim ve diğer ev idaresi alanlarında ucuz ve güzel giyinme ve beslenmede bilhassa fiyat yönünden çevreye örnek tesir yapmanın lüzum ve önemini gözetmesi,

j) İşveren, işçi ve müşteri münasebetlerini düzenli yürütmeye yeterli olmasını sağlar.

Bu maddelerden de anlaşılacağı gibi, kadının net olarak ekonomik toplumsal yaşama katılımı desteklenmektedir. Bahsi geçen araştırmalarda (bkz. Akşit, 2005; Akbulut, 2010) bu durum, basit bir işçileşme örüntüsü şeklinde algılanmıştır. Yönetmelik'in ruhuna bakıldığında, bunun yanlış bir yorumlama olduğu açıktır. Yönetmelik'teki hedefler, kadınların meslekî yeteneklerini artırarak toplumsal ve ekonomik hayatta daha etkin ve güçlü bireyler olarak yer almalarını sağlamayı amaçlamaktadır.

İlk bakışta gözlemlediğimiz üzere başlangıçta kurulan çerçeve, kamucu bir yaklaşımın egemen olduğu ve odak noktasının kadının toplumsal güçlenmesi olduğu bir perspektifi yansıtmaktadır. Cumhuriyet, toplumsal dönüşümün bir aracı olarak kadınların rolünün öne çıkarılmasını temel almıştır. Modernleşme çabaları içinde, kadınların toplumsal katkılarının farkına varılmış ve bu doğrultuda özel önlemler alınmıştır. 1927 yılında kız enstitülerinin kuruluşu ve sonrasında 1945 yılında olgunlaşma enstitülerinin tesis edilmesi, kadının toplum içindeki rolünü güçlendirmeyi amaçlayan bu perspektifin somut bir yansıması olarak öne çıkmaktadır. Bu cumhuriyetçi yaklaşım, geleneksel toplumsal yapıya eleştirel bir yaklaşım temelinde inşa edilmiştir ve cinsiyetler arasındaki eşitliğe dayalı bir odak sunmaktadır. Bu bağlamda, özellikle geride kalan cinsiyete yönelik pozitif ayrımcılık yaklaşımıyla somut adımlar atan ve onları cesaretlendirmeyi amaçlayan bir yasal çerçeve oluşturarak fırsatlar sunmaya çabalayan bir yapı göze çarpmaktadır. Bu durum, kadının toplumsal statüsünde önemli bir farklılaşmaya sebep olmuş ve anlamlı bir değişim ve dönüşüm yaratmıştır. Bu perspektif, genel olarak kadının toplumsal yaşamda daha etkin bir konuma gelmesini hedeflemektedir. Bu temel yaklaşım, maddenin tüm alt bentlerinde ve ruhunda kendini bulan bir ifade olarak görünmektedir.

Erişim. İlk Yönetmelik'in en göze çarpan tarafı, tüm kadınlara erişim yönündeki iradesidir. Bu bağlamda, 1962 yılında yayınlanan ilk yönetmeliğin 117. maddesinin d fıkrasında; "Nişanlı veya evli olanlar alınabilir." ve f fıkrasında; "Namzetler daha evvelki senelerde okulu bitirmiş iseler muhtarlıktan iyi hal kâğıdı istenir. 18 yaşından küçük olan

öğrenciden veli istenir.” şartı yer almaktadır. Bu gibi önlemlerle, kadınların erişiminin önündeki engelleri kaldırmak hedeflenmiştir.

Enstitü, kadınların erişimindeki engelleri kaldırarak farklı yaş gruplarından gelen öğrencilere yer açmayı amaçlamaktadır. Enstitüye giriş şartlarında da net bir şekilde görüldüğü gibi, medeni durumunun ne olduğu veyahut yaş, bir engel teşkil etmemektedir. Tüm bu süreçler, enstitüye erişimin kolaylaştırılması yaklaşımının bir yansıması olarak görülmektedir. 18 yaşından küçük adaylardan veli izni istenmesi, bu yaklaşımın bir örneğidir. Bu yaklaşım, enstitünün çeşitli yaş gruplarından gelen öğrencilere yer sağlama ve farklı ihtiyaçları olan öğrencileri kabul ederek eğitim imkânı sunma çabasını yansıtmaktadır. Bu şartlar, olgunlaşma enstitülerinin hedef kitlesini belirlemekte ve özellikle kadınların eğitime erişimini kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Olgunlaşma enstitüleri sayesinde, kadınların eğitim hayatına devam etme fırsatları önemli ölçüde genişlemiştir.

1945 yılında İstanbul’da kurulan olgunlaşma enstitüleri, 1962 yılına kadar sırasıyla Ankara (1958), Eskişehir (1959), Samsun (1960), İzmir (1961) ve Adana’da (1972) açılmış ve 1972 yılına kadar sayıları 6’ya ulaşmıştır (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Brifingi, 1982). Ancak, bu da yeterli görülmemiş; 1962 yılında yayınlanan yönetmelikte, erişimi artırmak için önlemler alınmıştır. Kayıt esaslarında da görüldüğü gibi, “nişanlı ve evli olanlar da katılabilir” ibaresi yönetmelikte vurgulanmıştır.

Bu enstitülerin kuruluşundan bu yana benimsediği kapsayıcı yaklaşım ve detaylı yönetmelikler, özellikle başlangıç dönemlerinde büyük bir özenle oluşturulmuş ve uygulanmıştır. Açıldığı günden beri büyük ilgi gören bu enstitü, kapasitesini aşmadığı sürece, uygun başvuruları kabul etme yolunu benimsemiştir. Ancak, “aday olarak kaydedilmiş öğrencilerin sayıları okulun öğrenci ihtiyacını aştığı takdirde” öğrenciler, giriş imtihanına alınmaktadır (Resmî Gazete, 1962).

Kendi Kadrosunu Yetiştirme ve Kendi Bünyesinde İstihdamı Destekleme. Bu Yönetmelik’te dikkat çeken bir başka husus da kadınların kurum içinde istihdam edilmesine yönelik önlemler alınmasıdır. Bu çaba, 1962 Yönetmeliği’nin 6. maddesinde de açıkça görülmektedir. Buna göre (Resmî Gazete, 1962);

Okulu üstün başarı ile bitirmiş olanlardan istekli bulunan öğrenciler öğretmenler kurulu kararıyla okulun döner sermaye atelyelerinde kalifiye işçi olarak çalıştırılabilirler. Bunlardan, öğrenim ve kalifiye işçi olarak atelyelerde çalışma

süreleri yedi yılı dolduranlar arasından seçilenler usta öğretici kadrosu ile okulda görevlendirilebilirler.

Bu madde, kadınların maddi zorluklarına çözüm sunmanın ötesinde, kendi öğretmenini yetiştiren pedagojik bir uygulama olarak da dikkate değerdir. Bu şekilde, kadının ekonomik bağlamda güçlendirilmesi ile kendi kadrosunu yetiştiren pedagojik yaklaşımlar bir araya getirilerek olgunlaşma enstitülerinde kapsamlı bir eğitim sunulduğu görülmektedir. Bu çerçevede, olgunlaşma enstitüleri hem pedagojik açıdan hem de yönetmelikle sağlam yapılandırılmıştır.

Alanlar/Bölümler: Bölgenin İhtiyacına Göre Bölümlerin Açılması. Bu Yönetmelik'te öne çıkan bir başka nokta, bölgenin ihtiyacına göre alanların açılması konusundaki bakış açısıdır. 1962 Yönetmeliği, 11. maddesinde; “Okulun ve çevrenin imkân ve ihtiyaçları gözetilerek müfredat programında açıklanan lüzumlu sanat dalları ve bölümleri açılır.” ibaresi ile yerel ihtiyaçlara uygun şekilde çeşitli bölümler açılmasını kanunlaştırmıştır (Resmî Gazete, 1962). Bu durum, Yönetmelik'in, bölgesel kalkınmayı desteklemeyi ve kadınları ekonomik hayata katılım ile güçlendirmeyi amaçladığını göstermektedir. Yönetmelik, kadınların bölgenin ihtiyaçlarına uygun meslek edinmelerini ve iş kurmalarını teşvik ederek kadınların da bölgesel kalkınmaya katılmasına yönelik bir çaba içindedir. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde açılan bölümlere bir sonraki ana başlıkta detaylı bir şekilde yer verilmiştir.

Mezunların İzlenmesi ve Desteklenmesi. 1962 Yönetmeliği, öğrenciyi destekleyen ve mezun olduktan sonra takip eden önlemleriyle de dikkat çekmektedir. Yönetmelik'te; enstitü idarecilerine, şeflere ve öğretmenlere atfedilen görevler, öğrencinin merkezi konumunu vurgulayarak yönetmeliğin, kadınların ekonomik güçlenmelerini önceleyen bir yaklaşıma sahip olduğunu göstermektedir. Buna göre (Resmî Gazete, 1962);

Madde 22- Her yıl Ekim ayı içinde okulun amacına ne derecede vardığını tesbite yarayacak açıklayıcı bilgiyi kapsıyan bir raporla geçen öğretim yılı içinde kaç öğrencinin hayata atıldığını, nerede ve ne derece muvaffakiyetle çalıştığını bildirir.

Madde 23- İş hayatına atılan öğrencileri devamlı olarak takip eder, yardıma muhtaç olanlara yardım sağlamak için gerekli işlemleri yapar.

Madde 25.i- Okulun eğitim ve öğretim işlerinin düzgün yürütülmesini sağlar. Öğrencilerin kitaptan faydalanmalarını, sosyal faaliyetlerde bulunmalarını, ilerde meslekleriyle ilgili birer atelye sahibi olmalarını sağlayacak teşviklerin yapılması ve çarelerin aranması hususlarını temin eder.

Madde 81- Öğrencileri iş ve birer atelye sahibi yapmak için gerekli tedbirleri alır.

Madde 82- Müşteri ile yakın temasını ve mezuniyet zamanına yakın prova yetkisi vererek daha iyi yetiştirmelerini sağlar.

Madde 83- Bütün öğrencilere maliyet hesabı öğretilir.

Madde 84- Öğretmenler öğrencilerinin kendi kendine iş yapabilecek hale gelmeleri için mümkün olan her fırsattan faydalanmalı onlara fedakârlık ve çalışkanlık örneği olmalıdırlar.

İlk Yönetmelik'te yer alan bu maddeler, olgunlaşma enstitülerinin, kadını meslek sahip yaparak kendi işini yürütecek duruma gelmelerini desteklediğini net bir şekilde yansıtmaktadır. Yönetmelik'teki bu görev tanımlarıyla birlikte, kadınların ekonomik güçlenmelerine ve toplumsal hayatta daha etkin rol almalarına ne kadar ayrıntılı olarak yer verildiği dikkate değerdir.

Sonuç olarak; ilk dönemde, olgunlaşma enstitülerinin, öğrencilerin erişiminin önündeki engelleri kaldırma, kendi kadrosunu yetiştirme ve kendi bünyesinde istihdam etme, bölgenin ihtiyacına göre bölümler açma ve mezunları izleme ve destekleme gibi özelliklerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Ancak zamanla, yönetmelikte yapılan değişikliklerle, ilk aşınmaların yaşanmaya başladığı gözlemlenmiştir.

12375 sayılı ve 15 Ağustos 1966 tarihli resmî gazetede yayımlanan Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü Yönetmeliği'nin 117'nci maddesinin değiştirilmesi hakkında bir yönetmelik yayınlanarak, 1962 Yönetmeliği'nin maddelerinde, ilk kez bir değişikliğe gidilmiştir (Resmî Gazete, 1966). Ardından, 15057 sayılı ve 9 Kasım 1974 tarihli resmî gazetede bir değişiklik daha yapılarak Yönetmelik'in 106'ncı maddesi değiştirilmiştir. Çok geçmeden, 15282 sayılı ve 1 Temmuz 1975 tarihli resmî gazetede Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü Yönetmeliği'nin 6'ncı maddesinde değişik yapılmıştır. Bu değişiklikler, olgunlaşma enstitülerinin kamucu çizgisinde ilerlemesini etkilememiştir.

Bu değişikliklerin ardından, 34 yıl sonra gelen köklü bir kararla 22758 sayılı ve 15 Eylül 1996 tarihli resmî gazetede Millî Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Olgunlaşma Enstitüsü Yönetmeliği yayımlanarak, 23 Kasım 1962 gün ve 11264 sayılı Resmî

Gazete'de yayımlanan "Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüleri Yönetmeliği" ile değişiklikleri yürürlükten kaldırılmıştır (Resmî Gazete, 1996).

İkinci Dönem (1996-2024): Piyasalaşma Sürecinde İşçileştirilen Kadın

1962 yılında yayımlanan Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüleri Yönetmeliği, zaman içinde ufak tefek değişikliklerle yıpranmış olsa da istikrarlı bir çizgide varlığını sürdürmüştür. 1962 yılında resmîyet kazanmış olmasına rağmen, uygulamada 1945 yılından beri var olan olgunlaşma enstitülerinin yasal bir düzenlemesinin, kuruluşundan yarım asır sonra ciddi bir değişiklikle yenilenmesinin, doksanlı yıllara denk gelmesi tesadüf değildir. 1990'lı yıllar, dünya genelinde olduğu gibi, Türkiye'de de neoliberal etkilerin eğitim alanında belirgin bir şekilde görüldüğü, hatta eğitimin bu etkiler doğrultusunda şekillendiği bir dönemdir. Bu dönemdeki etkiler, özelleştirmelerle, kamu kurumlarının piyasa mantığıyla dönüştürülmesiyle somutlaşmıştır. Bu dönem, aynı zamanda, cumhuriyet döneminin birikiminin, neoliberal politikalarla hedef alındığı bir dönem olarak da öne çıkmaktadır.

1990'lı yılların gelmesiyle birlikte, eğitimde radikal bir dönüşüm yaşandığı açıkça görülmektedir. Eğitim paradigmasındaki değişimler, bu öncül cumhuriyetçi yaklaşımın yerini daha çok piyasa odaklı bir perspektife bırakmıştır. Özellikle, öğrenciyi, ideal bir yurttaş olarak yetiştirmeyi esas alan eğitim yerine daha rekabetçi ve endüstriye uygun bir model benimsenmiştir. Bu dönemde, Yıldız'ın (2021a) da vurguladığı gibi; eğitim, günümüz küresel ekonomik rekabet koşullarında sadece bireylerin yurttaş olarak sahip olduğu bir hak olmaktan ziyade, ekonomik politikaların bir aracına dönüşmüştür. Kadının güçlenmesi ve toplumdaki rolüne odak veren eski anlayışın ise göz ardı edildiği ve önemsenmediği görülmektedir. Bunun yerine Türk kültürüne vurgu yapılması, bu dönüşümün temel dinamiklerindendir. “Milli motifler”i esas alan söylemler, piyasaya entegre olma sürecinde, yönetmelikte adeta sos olarak kullanılmış; perde görevi görmüştür. Dolayısıyla, bu iki dönem arasındaki radikal kopuş, eğitim politikalarının ve toplumsal değerlerin evrimini anlamak açısından önemlidir. Bu dönüşüm, olgunlaşma enstitülerinin temel hedeflerinde köklü bir değişikliğe neden olmuştur.

İlki 1945 yılında İstanbul'da karşımıza çıkan olgunlaşma enstitüleri; sırasıyla Ankara (1958), Eskişehir (1959), Samsun (1960), İzmir (1961) ve Adana'da (1972) açılmıştır (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Brifingi, 1982). 1987 yılından sonra, sayıları hızla artmaya başlayan olgunlaşma enstitüleri, 2023 yılı sonunda 31'e ulaşmıştır.

Farklılaşmanın yaşanmaya başladığı dönemde; Antalya (1987), Kayseri (1988), Trabzon (1988), Diyarbakır (1989), İstanbul Beylerbeyi (1989) ve Bursa'da (1996) yeni olgunlaşma enstitüleri hayata geçirilmiştir. 80'lerin sonuna doğru yeniden hareketlendiği gözlemlenen olgunlaşma enstitüleri grafiğinde, çizginin en üste ulaştığı dönemin 2010 yılı itibariyle başladığı görülmektedir. 2010 yılında kurulan Konya Olgunlaşma Enstitüsü'nü (2010); Mersin Olgunlaşma Enstitüsü (2010), Mardin Olgunlaşma Enstitüsü (2011), Kütahya Olgunlaşma Enstitüsü (2016), Kırklareli Olgunlaşma Enstitüsü (2016), Tokat Olgunlaşma Enstitüsü (2017), Nurel Enver Taner Gaziantep Olgunlaşma Enstitüsü (2017), Kahramanmaraş Olgunlaşma Enstitüsü (2017), Muğla Olgunlaşma Enstitüsü (2018), Sivas Olgunlaşma Enstitüsü (2018), Erzurum Olgunlaşma Enstitüsü (2019), Van Olgunlaşma Enstitüsü (2019), Edirne Olgunlaşma Enstitüsü (2022), Kastamonu Olgunlaşma Enstitüsü (2022), Balıkesir Olgunlaşma Enstitüsü (2022), Siirt Olgunlaşma Enstitüsü (2022), Zonguldak Olgunlaşma Enstitüsü (2022), Afyonkarahisar Olgunlaşma Enstitüsü (2023) ve Ordu Olgunlaşma Enstitüsü (2023) takip etmiştir. 2010 yılından itibaren 19 yeni enstitü kurularak, olgunlaşma enstitüleri tarihinin en çok kurum açılan dönemine girilmiştir.

İlk başta, cumhuriyetçi paradigmalar doğrultusunda, kadının sosyal ve ekonomik bağlamda güçlenmesi ve toplumsal yerini ilerletmesi amacını taşıyan olgunlaşma enstitüleri, zamanla piyasalaşmaya ayak uydurmaya başlamıştır. Bu iki eksen arasındaki etkileşim, dönemin karmaşıklığını yansıtırken aynı zamanda milli motifler ve kültürel vurgular da bu dönemin karakteristik özellikleri arasında yer almıştır. Bu dönüşüm, 1996 Yönetmeliği'nde tanımlanan amaçlarda da net bir şekilde görülmektedir. Derin bir geçmişe sahip olan olgunlaşma enstitüleri, yeni yönetmelikle birlikte köklü bir değişim sürecine girmiştir. Artık, olgunlaşma enstitülerinin amacı, 1996'da yayınlanan yönetmeliğin 5. maddesinde şu şekilde ifade edilmektedir (Resmî Gazete, 1996):

Madde 5- Enstitü, Millî Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak;

- a) Geleneksel Türk giyim ve el sanatlarını araştırmak, tanımlamak, özelliklerini bozmadan geliştirmek ve üretim yoluyla gelecek kuşaklara aktarmak,
- b) Geleneksel Türk giyim ve el sanatlarını, çağdaş yorum ve tasarımla, yurtiçi ve yurtdışında tanıtmak, pazarlamak,
- c) Öğrencileri, yeteneklerini ve yaratıcı güçlerini ortaya çıkararak araştırmaya yönleltmek; girişimciliğe teşvik etmek, üretken duruma getirmek,

- ç) Öğrencileri, bilgi, beceri ve deneyim kazandırarak alanlarında geliştirmek, eğitim verilen alanlarda üretim çalışmaları yaptırmak,
- d) Öğrencileri, iş hayatında istihdam imkânı olan görevlere hazırlamak ve üretken duruma getirmek,
- e) Enstitü bünyesinde, eğitim ve araştırma yapılan alanlarla ilgili arşiv oluşturmak,
- f) Desen, model, kalıp, broşür, katalog ve benzeri dokümanı hazırlayarak kullanıma sunmak,
- g) İhtiyaç duyulması halinde, kız teknik öğretim okul ve kurumlarında görevli personelin bilgi ve becerilerini artırıcı rehberlikte bulunmak,
- h) Özel ve kamu kuruluşlarına danışmanlık hizmeti sunmak,
- ı) Kız teknik öğretim okulları ve diğer mesleki teknik öğretim kurumları ile iller arasında işbirliği yaparak, enstitüde eğitimi ve üretimi yapılan meslek alanındaki çalışmaları, ilgili sektör ve üniversite temsilcilerinin de katılımını sağlayarak çok yönlü faaliyetlerle tanıtmak; seri üretim bağlantıları yapmak,
- i) Öğrencileri geliştirici meslekî, sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemek.

1996 Yönetmeliği'yle birlikte, olgunlaşma enstitülerinin, kuruluş amaçlarının alt bentlerinden birine hapsediği ve kadının toplumdaki konumunu geliştirmeyi amaç edinen bütünlüklü çerçevenin dışına çıktığı görülmektedir. Kurum, artık “geleneksel Türk giyim ve el sanatlarını araştırma, tanıtmak ve aktarma” gibi milliyetçi söylemlerle yoluna devam edecektir. Piyasalaşmayla örülü bu dönem, milli motiflerle süslenerek meşrulaştırılmıştır. Esas çaba, piyasalaşmanın gerçek nedenlerini örtbas etmektir. Milli motifler sadece birer araçtır.

Neoliberal politikaların, eğitim alanında piyasalaşma yönündeki etkileri oldukça açıktır. Performans odaklı yaklaşımların ve girişimciliğin eğitim sistemine dâhil olduğu bu dönemde, eğitim neredeyse bir pazar haline gelmiştir (Sayılan, 2006). Neoliberal politikaların eğitimi piyasalaşma yönünde şekillendirmesi, yönetmeliğin hedeflerinde belirgin bir şekilde görülmektedir. Bu noktada, yeni yönetmelikle birlikte eski yönetmelikteki maddelerin artık işlevsiz hale gelmesi, değişen zamanın ve eğitim yaklaşımlarının yansıması olarak anlaşılabilir.

Tüm bu verileri bir araya getirerek, olgunlaşma enstitülerinin geçmişi, dönüşümü ve amacındaki değişimleri anlamlandırmak mümkündür. Eski ve yeni arasındaki bu geçiş, sadece eğitim alanındaki evrimsel değişimin bir yansıması olmanın ötesinde, toplumsal

ve kültürel dinamiklerin de bir yansımasıdır. Bu bağlamda, olgunlaşma enstitülerinin yaşadığı dönüşüm, dönemin politik, ekonomik ve sosyal etkilerini anlamak açısından önemli bir pencere sunmaktadır.

Erişime Karşı Geniş Eğitime Erişim Hedeflerinin Daraltılması. Bir önceki dönemde, kadınların, hayatın her alanına katılımı sağlanırken bu dönemde sadece bir iş gücü çerçevesinde değerlendirildiği görülmektedir. Bu doğrultuda, erişim konusunda daha önce alınan önlemler, bu yıllarda detaylandırılmamıştır.

Önceki dönemdeki yönetmelik, toplumun her kesimini kapsayan ve kadınları toplumsal yaşama entegre etmeye odaklanan bir paradigmaya sahiptir. Ancak bu dönemde yayımlanan yönetmelik, hedefini artık ekonomik bir alana sınırlayarak, piyasaya ve iş gücüne odaklanan bir yaklaşım benimsemiş ve bu nedenle erişim politikalarını da ekonomik faktörlere bağlamıştır.

Olgunlaşma enstitülerinin kuruluş dönemindeki canlılık, erişim ve talep, bugün adeta tersine dönmüştür. Önceki yıllarda benimsenen kapsayıcı yaklaşım ve detaylı yönetmeliklerin aksine, son zamanlarda bu enstitülerin eskisi kadar ilgi görmediği ve talebin azaldığı göze çarpmaktadır. Öğretmen deneyimleri de bu olguyu doğrulamaktadır:

Ö2- Biz bu bölümlerimize sınavla öğrenci alıyorduk. Hepsi kapımızda kuyruk oluyordu.

Ö5- Olgunlaşmanın eski tarihinde çok talep olduğu için yetenek sınavı yapılmış.

Ö10- Şöyle çok eskiden talep çok oluyordu bazı bölümlere, yetenek sınavıyla alıyorduk. Mesela öyle dönemler oluyordu ki eski yıllarda bazı atölyelere 15-20 kişi alınacak, 80 başvuru var. Öyle olunca sınav yapmak zorundasınız. Şu anda sınav yapacak boyutta öğrenci talebi yok bölümlere.

Bu örnekler, son dönemde bu kurumların talep düşüşü yaşadığını ve bu nedenle sınav süreçlerine pek ihtiyaç kalmadığını göstermektedir.

Kendi Kadrosunu Yetiştirmeye Karşı İşçileşme. 1996 Yönetmeliği'ne göre; olgunlaşma enstitülerinden mezun olan öğrenciler, enstitüde istihdam edilmeye devam etmektedir. Yönetmelik'in eklerinde, "Üretim Atölyesi'nde Çalışma Belgesi" (bkz. Ek-18) ismiyle, mezun olup üretimde çalışanlara bir belge verildiği görülmektedir. Ancak, eski yönetmelikteki gibi öğrenciler artık kadroya alınmamaktadır.

1962 Yönetmeliği, işçi olarak atölyelerde yedi yılını dolduranlar arasından seçilenleri usta öğretici olarak görevlendirerek enstitünün kadrosuna dahil ederken yönetmelik değişikliklerinden sonra, enstitüye kadrolu usta öğretici alınmadığı görülmektedir. Nitekim 2023 yılı kasım ayı verilerine göre enstitüde yalnızca 1 tane kadrolu usta öğretici bulunmaktadır. Şu anki uygulamada, usta öğreticiler, “ücretli usta öğretici” olarak görevlendirilmekte ve 11 ay sonra işten çıkarılmaktadır. Olgunlaşma enstitülerinin kuruluş amaçlarında güçlü bir özne olarak kabul edilen kadın, bugün işçileşme ekseninde konumlandırılmaktadır.

Mezunların İzlenmesi ve Desteklenmesi Yerine Piyasa Odaklı Uygulamalar.

İlk Yönetmelik’te yer verilen mezunları izleyen ve destekleyen yaklaşımların, 1996 Yönetmeliği’nde kırılmaya uğradığı görülmektedir. Dönüşümü anlamak için bu iki dönemi karşılaştırdığımızda, aralarındaki çarpıcı farklar göze çarpmaktadır. Birinci dönemdeki uygulamalar, öğrenci-öncelikli ve eğitim odağında ilerlerken ikinci dönemin daha çok ticarileşen bir kurumda iş odağında yürüdüğü görülmektedir.

Öğretmenlerin perspektifinden bakıldığında, eski ve yeni uygulamalar arasındaki farklar net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nün, eğitimden ziyade cironun konuşulduğu bir kuruma dönüştüğünü anlatan Ö10, 35 yıldır Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde çalışmaktadır. Günümüzde enstitünün değişen yüzünün yönünü Ö10, şu sözlerle vurgulamaktadır:

Ö10- Eğitimin genel olarak kalitesi maalesef düştü yani. Kadro azaldı, bir de idarecilerin konuya bakış açısıyla da ilgili. İdarecilerden kasıt okuldan başlayıp bakanlığa kadar olan silsileyi söylüyorum. Şimdi bazısı bu kadar öğretmen var, bu kadar mı cironuz var diyor. Ciroya endekslenince bu sefer üretime yoğunlaşıyor o sene. Bazısı diyor ki niye bu kadar az öğrenciniz var, bu kadar öğretmeniniz var? Hadi, eğitim ağırlığınız artıyor. Bazısı diyor ki bu kadar eğitime ciroya bilmem ne bu öğretmen fazla. Hadi o öğretmeni gitsin gelsin ya da âtil kalıyor filan. Yani idarecinin nasıl baktığı nereye baktığıyla ilgili nereye odaklandığıyla ilgili, şimdi siz kâr payı, döner sermaye, üretim dersiniz. Ve üretimin kalitesinden önce cirosunu önceliklerseniz ne oluyor? Kaliteden taviz veriyorsunuz. Eğitimden taviz veriyorsunuz. Bir de yetiyecek, yetiyecek diye projeler... Niye sözleşmeli alınıyor bu okula? Sözleşmeli çünkü bir fiil fabrikada çalışan gibi, tamamen üretime yönelik çalışıyor. Şimdi oradan çıkan üretim çok olduğu ve de ciro yükselteceği için sözleşmeli eleman almaya gayret ediliyor. Önceleri 20-30 alınıyordu başlarda mesela, şimdi 40-80-100’leri geçtiği dönemler oldu bu okulda, sözleşmeli alındı. Şimdi o sözleşmelilerle habire ciroydu, işte döner sermayeydi, üretimdi deyince. Sözleşmeli alabilmen için de gerekçe sunman lazım. Bakanlık sözleşmeli alınmasının kurallarını, koşullarını koymuş, diyor ki, nerede çalıştıracaksın? Bizim okul da diyor ki, şu projede çalıştıracam.

Onun için 8, 10, 15 projeler, 20 projeler yaratıldı çıktı. Dolayısıyla da o projeyi yap, bunu yap, eğitim yap, üretim yap bilmem ne, sanat yap derken bölünüyorsunuz ve bir yerden taviz vermek zorunda kalıyorsunuz bir noktada. Bu, öğrenciye de yansıyor. Kaliteye de yansıyor, öğrenci sayısına da yansıyor.

Bu öğretmen anlatısı, enstitünün nasıl piyasalaştığını net bir şekilde ortaya koymaktadır. Eski uygulamalarda, enstitüde kendi yetiştirdiği öğrenciye istihdam alanı yaratmak için usta öğretici olma imkânı sunan bu enstitüler, şimdilerde daha çok sipariş alma ve üretimi, dolayısıyla ciroyu artırma amacıyla usta öğretici alımlarını artırmış görünmektedir. İdarecilerin düşünce tarzlarındaki evrim, eğitimdeki piyasalaşmanın bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu piyasalaşma, diğer öğretmenler tarafından da kabul edilmektedir. Ö9 ve Ö2, enstitünün fabrika gibi çalışan bir kuruma dönüştüğünü şu sözlerle ifade etmektedir:

Ö9- Burası tam bir fabrika gibi. Üretimhane. Para kazanılıyor. Biraz beklentiler de değişti. Yani bakanlığın bize verdiği bu şey de değişti. Mesela eskiden olgunlaşmaların ana amacı bizim geleneksel Türk sanatını yaşatmaktı. Belgelemek ve yaşatmaktı. Ama son yıllarda bence bunu tamamıyla ticarethaneye dönüştürdüler. Ne kadar çok ürün yapıp ne kadar çok ürün satarsak sanki bundan daha mutlu oluyorlar gibi geliyor bize.

Ö2- Unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarını, giyimi, nakışı, el sanatlarını, dokumayı, birçok şeyi, burada, Türk kültürünü birebir defile konseptiyle, siparişlerle, sergilerle yaşattığımız için aslında kapalı kapılar ardında daha çok sipariş üstüne üretim yapan bir okuluz biz.

Bu ifadeler, içinde bulunan durumun, eğitimdeki piyasalaşma süreciyle uyumlu olduğunu gözler önüne sermektedir. 1996 Yönetmeliği'nden sonraki dönemde, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde çalışmaya başlamış olan Ö9'un ifadeleri, Türk kimliğini yaşatma amacıyla dönüştürülen yeni olgunlaşma kimliklerinin, piyasalaşma yönünde kullanıldığını vurgulamaktadır.

Alanlar/Bölümler: Bölgenin İhtiyacına Göre Bölümlerin Açılması Yerine Sektörün İhtiyacına Göre Bölümlerin Açılması. 1945 yılında kurulan enstitüler, 1996'ya kadar geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Olgunlaşma enstitüleri, bulunduğu bölgenin ihtiyacına göre farklı bölgelerde farklı sektörlerle yönelmiştir. Ancak, o dönemde bölgesel/coğrafi özelliklere odaklanan ve sektörlerle uygun programlar sunan bu kurumlar, günümüzde sadece salt piyasa dinamiklerine bağlı kalmış durumdadır.

Geçmişte, bölgesel ihtiyaçları ve sektörel özellikleri gözetererek kalkınma paradigmasını benimseyen bu kurumlar, şimdi ise esas olarak iş gücüne indirgenmiştir. Önceden bölgenin üreticileri olarak kadınların iş yaşamına katılma imkanlarını göz önünde bulundurarak şekillenen programlar, şimdi ise sektörlerin teknik ihtiyaçlarına odaklanır ve genel iş gücü taleplerine yönelik hale gelmiştir. Bu, aslında, mesleki kalkınma paradigmasından uzaklaşarak temelde iş gücüne indirgenen bir modele evrilen bir durumu ifade etmektedir.

1996 Yönetmeliği'nde de bir önceki yönetmelikte olduğu gibi bölgenin ihtiyacına göre alanların açılması kararlaştırılmıştır. Ancak, bölgesel kalkınmadaki kadının ekonomik güçlenmesi vurgusu, neoliberal dönemde tamamen değişmiş; piyasa odaklı bir yapıya dönüşmüştür. Bu bağlamda, 1996 Yönetmeliği'nin ikinci bölüm başlığı "eğitim-öğretim-üretim" olarak belirlenmiştir. Bölüm, "Öğretim Programlarının Hazırlanması ve Uygulanması" ile ilgili bilgi içeren 6. madde ile başlamaktadır. Buna göre;

Madde 6- Enstitünün öğretim programları, bölgesel ihtiyaca göre, teorik ve uygulamalı meslek derslerinden oluşacak şekilde, aynı alandaki mevcut örgün meslekî ve teknik öğretim programları paralelinde, enstitü müdürünün başkanlığında, bölüm şefleri, atölye şefleri, alan öğretmenleri ile ilgili sektör ve yükseköğretim kurumları temsilcilerinin iş birliğinde mahallinde hazırlanır; Bakanlık onayı ile uygulamaya konulur (Resmî Gazete, 1996).

Eğitim-öğretim bölümüne dair tek madde olan 6. madde, ihtiyaca göre açılacak bölümlerin müfredatı ile ilgili yöntemi sunmuş ve maddeyi kapatmıştır. Bu bağlamda, enstitüdeki bölümlerin isimleri değiştirilmiş ve sektörün ihtiyacına göre yeni bölümler açılmıştır. Bu değişikliklerin üzerinden uzun yıllar geçmesine rağmen, yıllardır bu enstitüde çalışan öğretmenlerin hala eski isimleri kullandığı gözlemlenmiştir. 1996 Yönetmeliği'nden önce enstitüde çalışmaya başlayan bir öğretmen, 6. maddenin nasıl uygulandığını, enstitüdeki bölümlerin adlarının ve içeriklerinin neden bu şekilde belirlendiğini şöyle aktarmaktadır:

Ö10- Bu okuldaki bölümlerin adı nasıl, neden böyle kondu biliyor musun? Mesela kadın terziliği neden kondu? Sektör taramaları yaptılar. Bir dönem bir çalışma yapıldı. Sektör dedi ki bize şöyle çırak olacak şekilde eğitim alan öğrenci gelmeli. O taramaların sonucunda... Mesela iç mekân tasarımı vardı bizde. İç mekân tasarımında mimarlar dedi ki, biz teknisyen istemiyoruz. Biz teknisyenin de altında çalıştıracak şey istiyoruz, yardımcı eleman istiyoruz. Ara eleman istiyoruz. Mesela ölçü almayı bilecek, proje çıkarabilecek... Onlardan sonra bu okuldaki bölümlerin adı değişti.

Örneğin, moda tasarım yerine kadın terziliği ismi kullanılarak bir bölümün açılmasının sektör taramaları sonucu gerçekleştirildiği görülmektedir. İç mekân tasarımı gibi alanlarda da sektör profesyonelleri, teknisyenlerin yanı sıra altlarında çalışabilecek destek elemanlara ihtiyaç duyduklarını ifade etmişler ve enstitüdeki müfredat, bu ihtiyaca göre oluşturulmuştur. Bu taramaların ardından, bölümler ve eğitim yaklaşımları değiştirilmiştir. Bu örnekler, enstitünün sektör taleplerine göre şekillendiğini ortaya koymaktadır. 1996 Yönetmeliği'nin 5. maddesinin d fıkrasında “Öğrencileri, iş hayatında istihdam imkânı olan görevlere hazırlamak ve üretken duruma getirmek” ibaresi ile kendi işini kurmasından ziyade bir işte çalıştırılması yönünde eğitilmesi amacı yer almaktadır. İlk Yönetmelik'te, kadının “müteşebbis” olarak yetiştirilmesi ve kendi işini kurması vurgusu (Resmî Gazete, 1962), bu Yönetmelik'te “ara eleman” olarak değiştirilmiştir (Resmî Gazete, 1996).

Bu Yönetmelik'te, ilk kez karşımıza “üretim atölyeleri” çıkmaktadır. İlk Yönetmelik'te döner sermaye atölyeleri olarak anılan atölyelerin ismi artık “üretim” olarak anılacaktır. Buna göre; “Madde 8- Enstitüde faaliyete geçirilen bölümlere ait üretim atölyelerinin oluşturulması esastır” (Resmî Gazete, 1996). Buradaki yeni ekleme, enstitünün piyasalaşması yönünde atılan önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Yönetmelik'te, bir başka yenilik araştırma ve tanıtım-pazarlama bölüm şefliklerinin kurulmasıdır. İlerleyen maddelerde bu bölümlerin görev tanımlarına yer verilmiştir. Ancak, bu yeni yönetmelikte eğitim-öğretim bölüm şefliğine dair bir görev tanımının olmaması dikkat çekicidir. Üretim atölyeleri doğrudan araştırma ve tanıtım-pazarlama bölüm şeflikleri ile iş birliği içinde çalışacak ve üretim atölyelerinde siparişler alınarak üretim için hazırlanan prototiplere uygun şekilde seri üretim yapılacaktır (Resmî Gazete, 1996). İlk Yönetmelik'te yer alan kuruluş amaçlarını aklında tutanlar için, bu üretim atölyelerinde, eğitim süresi içinde pratik kazanmaları için öğrencilerin çalıştırılması ilk akla gelen insan kaynağını oluşturmaktadır. Ancak, üretim atölyelerinde, atölye şefinin başkanlığında; alan öğretmeni, usta öğretici ve teknisyenler görevlendirilebilmektedir. Bir olgunlaşma öğrencisi, mezun olmadan üretim atölyelerinde çalışma şansına sahip değildir. Ancak, bazı durumlarda ikinci sınıf öğrencileri, stajlarını üretim atölyelerinde yapabilmektedir. Öğrenciler; yönetmeliğin 9. maddesine göre, “Enstitüde meslek alanlarından birinin eğitimini başarıyla tamamlayanlar, istedikleri takdirde, öğretmenler kurulunca belirlenecek kontenjanlar esas alınarak, ilgili mesleğin üretim atölyesinde döner sermaye hükümleri çerçevesinde çalışmalarına devam edebilirler.” (Resmî Gazete,

1996). Öğretmenlerden Ö1 ve Ö10, enstitünün sunduğu bu imkânı şu sözlerle dile getirmektedir:

Ö1- Şöyle bir avantajı var, mezun oluyorsun buranın usta öğreticilik sınavına girebiliyorsun. Yani o yönden bir avantajı var.

Ö10- Hiçbir şey olmazsa buraya sınava giriyor, burada usta öğretici oluyor.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde yapılan gözlem ve görüşmelerde, Enstitü'de yetişerek mezun olan ve üretim atölyelerinde yıllardır ücretli usta öğretici olarak çalışmaya devam eden kadınlar bulunduğu görülmüştür. Ö8, onlardan biridir ve 24 yıldır Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde ücretli usta öğretici olarak çalışmaktadır:

Ö8- Olgunlaşma mezunu, usta öğreticiyim. Hotkütür öğrencisiyim buranın.

Ürettikleri ürünler için “otkutür (haute couture)¹” tabirini büyük bir özgüvenle kullanan olgunlaşma çalışanlarının kendileri için de bu ifadeyi kullanmaları dikkate değerdir. Öyle ki, bu ifade, bir otkutür olarak burada özel olarak yetiştirildiklerini ve başka yerde eşi benzeri bulunmayan bir eğitimden geçtiklerini anlatmaktadır.

Olgunlaşma enstitülerinin, kadına ekonomik kazanç sağlayacak kapılar sunmaya devam ettiği görülmektedir. Ancak, eski uygulamanın aksine yeni uygulamada, usta öğreticiler kurumun kadrosuna alınmamakta, her yıl sınavla yeniden belirlenmektedir. Ö8, bu durumu şu şekilde aktarmaktadır:

Ö8- 11 ayda bir işten çıkarıp tekrar sınavla, yani sınav da dediğim son 10 yıldır sınava giriyoruz. Alanla ilgili uygulama sınavımız var. Önceden şefler mesela Ayşe olsun, Fatma olsun şefin kontrolünde oluyordu. İmtiyaz olursa müdüre hanım da değerlendiriyordu, ama şefin dediği oluyordu.

Usta öğreticiler üretim atölyeleri dışında farklı bölüm şefliklerinde de çalışabilmektedir. Öğretmenler gibi usta öğreticilerin de görevlendirilebildiği bu bölüm şefliklerinin, neoliberal ilkelerle paralellik gösteren hedeflere sahip olduğunu gözden kaçırmamak gerekir. Yönetmelik'e göre olmazsa olmaz bölüm şeflikleri; araştırma ve

¹ Haute Couture: (Türkçe okunuşu: *otkutür*) Kişinin özel siparişi üzerine hazırlanmış, özel dikim giysi anlamına gelen ve Fransızca'dan gelen bir moda terimidir. Tam karşılığı ise "yüksek dikiş"tir. Buna karşın, her özgün ya da kişiye özel dikilen tasarım haute couture olarak sınıflandırılmaz Genellikle üst gelir seviyesinde elit müşterilerin ölçülerine ve beğenisine göre hazırlanan giyim türüdür. Yani kişinin kendi tercihlerine göre tasarımcının tasarımında değişiklikler yapılmasına olanak sağlar.

tanıtım-pazarlamadır. Bu zorunlu bölümler, olgunlaşma enstitülerinin değişen misyonunu net bir şekilde ortaya koymaktadır. Eğitim-öğretim ile ilgili herhangi bir alan şefliğinden ziyade bu bölümlerin kurulmasının zorunlu olması, enstitünün öğrenciyi ikinci plana yerleştirdiğini de net bir dille anlatmaktadır.

Kurumsal Kimliğin Dönüşümü. Esasen, bu bölüm şeflikleri ile gelen değişim, kurumda köklü bir dönüşümü beraberinde getirmiştir. Bu değişim, basit bir dönüşümün ötesindedir. Dönüşümün yapı taşlarını daha net ortaya koymak için değişiklikler, iki dönemde ve üç başlıkta incelenebilir. Birinci değişim, vagon değişimi ve tren değişimi; ikinci değişim ise, rota değişimi olarak ifade edilebilir.

Olgunlaşma enstitüleri, ilk yönetmeliğinde tanımlanan amaçları doğrultusunda, cumhuriyet treninde kamucu bir vagona yolculuğuna devam ederken 1996 yılında gerçekleşen yönetmelik değişikliğinin ardından, olgunlaşma enstitülerinin ilk etapta neoliberal politikaların etkisiyle piyasa vagonuna geçiş yaptığı görülmektedir. Bu değişim, öyle köklü olmuştur ki, bu değişimin, esasen vagon değişikliğinden ziyade bir tren değişikliği olduğu söylenebilir. Bu değişim, yıllar içinde kendini daha görünür kılmıştır ve olgunlaşma enstitüleri, cumhuriyet treninden indirilerek piyasalaşmanın etkilerinin belirgin şekilde hissedildiği bir market trenine bindirilmiştir. Son olarak, 2018 yılında olgunlaşma enstitüleri yeni bir kurum çatısı altına girmiş ve kendi yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır. Bu değişikliklerle özerkliğini tamamen kaybeden olgunlaşma enstitülerinin treni makas değiştirmiş ve farklı bir rotaya girmiştir.

Vagon Değişikliği. 1996 Yönetmeliği'nde ilk kez karşımıza çıkan bölüm şeflikleri, olgunlaşmalarda yaşanan değişimin yönünü anlatmaktadır. Olgunlaşmaların dönüşen kimliğini yansıtan bu şefliklerin oluşumunu ve işleyişini biraz daha açmak, olgunlaşmaların yenilenen yüzünü yakından tanımak için faydalı olacaktır.

Araştırma Bölüm Şefliği ve Tanıtım ve Pazarlama Bölüm Şefliği için, bölüm şefinin başkanlığında enstitü müdürlüğü tarafından görevlendirilecek her meslek alanını temsilen birer öğretmen, yeterli sayıda teknisyen ve usta öğretici bir araya getirilmektedir.

Araştırma bölüm şefi olarak görevlendirilecek öğretmenden; araştırma teknikleri, istatistik, ölçme-değerlendirme alanında yetişmiş olanlar ve alanında lisansüstü eğitim almış olanlar ve yabancı dil bilenler tercih edilirken; tanıtım ve pazarlama bölüm şefi olarak görevlendirilecek öğretmenden; tanıtım, pazarlama, işletme ve halkla ilişkiler

alanlarında yetişmiş olanlar ile alanında lisansüstü eğitim almış olanlar ve yabancı dil bilenler tercih edilmektedir (Resmî Gazete, 1996).

Millî Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Olgunlaşma Enstitüsü Yönetmeliği'nde (1996), araştırma bölümünün görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

Madde 13- Araştırma bölümü, faaliyet alanına giren konularda aşağıdaki görevleri yürütür. Bu görevin yürütülmesinde ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde çalışması esastır.

a) Enstitünün amaçları doğrultusunda, ulusal veya uluslararası nitelikte araştırma konularını belirlemek,

b) Alan uzmanlarınca tespit edilen konularda bilimsel araştırmalar yapmak,

c) Araştırma sonuçlarını ilgililerin kullanımına sunmak,

ç) Araştırma yapılan konularda kişi, kurum ve kuruluşlara danışmanlık hizmeti sunmak, konferans ve seminerler düzenlemek, yayınlar hazırlamak,

d) Bilim ve teknoloji alanındaki yenilikler ile piyasada geçerli üretim alanlarını yakından izlemek, bu alanlarda gerekli bilgi ve dokümanları toplamak, bu bilgileri ilgililere aktarmak,

e) Araştırmalara dayalı olarak üretim için hazırlanan hizmet ve ürün örneklerini (prototiplerini) hazırlamak; enstitünün ilgili diğer üretim atölyelerine seri üretim veya özel siparişe yönelik sanatsal nitelik taşıyan ürünlerin hazırlanması için teklifte bulunmak,

f) Araştırma sonuçlarından ve yapılan çalışmalardan elde edilen dokümanlarla arşiv hazırlamak ve enstitü müzesinin kurulup geliştirilmesi için gerekli verileri toplamak,

g) Eğitim birimleri ve üretim atölyeleri için üretim plânları, üretim tasarımı, model, kalıp, desen, detay, kesit, hesap, deney ve kalite kontrol işlerini yapmak,

h) Yapılan çalışmalar ve uygulamalar sonucunda, gelen öneri ve eleştirileri değerlendirmek

Aynı Yönetmelik, tanıtım ve pazarlama bölümünün görevlerini ise şu şekilde belirlemiştir (MEB, 1996):

a) Araştırma bölüm şefliğince yapılan bilimsel araştırma sonuçlarını ve geliştirme çalışmalarını ilgililere duyurmak,

- b) Enstitü faaliyetlerinin yurt içinde ve yurt dışında tanıtımı için ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak, basın-yayın kurumları ile yazılı, sözlü ve görüntülü iletişimi sağlamak,
- c) İlgililerle koordineyi sağlayarak, yurt içinde veya yurt dışında sergi ve defileler düzenlemek,
- ç) Enstitünün faaliyetleriyle ilgili olarak videobant, slayt, film hazırlamak; katalog, model dergi ve bülten çıkartmak ve yayınlamak,
- d) Enstitüde üretilen ürünlerin pazarlanması için piyasa araştırması yapmak ve pazarlanmasını sağlamak,
- e) İlgili bölüm ve atölye şefleri ile koordine sağlayarak enstitüde üretilen ürünlerin fiyat tespitini yapmak,
- f) Müşterilerle iletişim kurmak, gelen siparişleri, istek ve özelliklerine göre üretim atölyelerine iletmek,
- g) İş kalitesi ve iş verimini sürekli izlemek.

Bu bölüm şefliklerinin kuruluş amaçları doğrultusunda yürüttükleri görevler, enstitünün eğitim odağından uzaklaşarak piyasalaşması yönünde ciddi bir evrim geçirdiğini gözler önüne sermektedir. Görev tanımları incelendiğinde, bu şeflikler ile enstitüler, iş geliştirme odağında çalışmalar yürüttüğü ve bir şirket gibi çalıştığı izlenimi vermektedir. Bu hedefler, neoliberalizmin ilkeleriyle paralellik göstermektedir. Devlet müdahalesini ekonomide ve toplumsal alanlarda minimize etmeyi savunan bir ekonomik ve siyasi yaklaşımın, kamu kurumunun içinde gözlemlenmesi karmaşık bir durum yaratmaktadır.

İlerleyen yıllarda, olgunlaşma enstitüleri, diğer hayat boyu öğrenme kurumları ile aynı yönetmeliği paylaşırken araştırma ve tanıtım-pazarlama bölüm şefliklerinin görev tanımlarında da değişikliğe gidilmiştir. İlgili değişiklikler, 2018 MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği açıklanırken aktarılacaktır.

Yeni uygulamada, 1996 Yönetmeliği'yle birlikte, enstitülerin asıl hedef kitlesini oluşturan öğrencilerin kayıt kabul şartları da değişmiştir. 1996 Yönetmeliği'nin 16. maddesinde kayıt kabul esasları şöyle ilan edilmektedir; "Enstitüye en az ilköğretim okulu veya ortaokul mezunu olanlar alınır. Bakanlıkça belirlenecek bölümlere en az lise veya meslek lisesi mezunları alınır. Yabancı uyrukluların kaydı, enstitü müdürünün iznine bağlıdır" (MEB, 1996). Bu değişiklikte birlikte, enstitülerin başlangıca göre daha

da kapsayıcı olduğunu söylemek mümkündür. En az ilkokul mezunu olma şartıyla birlikte öğrenci yelpazesini epey genişletmiş görünmektedir. Öğrencilerin bir yetenek sınavına tabi tutularak kesin kayıtlarının gerçekleştiği, kız teknik öğretim örgün ve yaygın eğitim kurumlarından diploma getirenlerin sınavsız kabul edildiğine dair bir bilgi de Yönetmelik'te yer almaktadır.

Yeni Yönetmelik, ilk kez 1999 yılında değişikliğe uğramıştır. 23740 sayılı ve 29 Haziran 1999 tarihli resmî gazetede, Millî Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik yayınlanmış ve öğretmenlerin atanmasını ilgilendiren 35. madde değiştirilmiştir. Buna göre (Resmî Gazete, 1999);

Madde 35- Enstitülere öğretmen olarak atanacaklarda: a) Alanında en az beş yıl öğretmenlik yapmış olmak, b) Lisans düzeyinde öğrenim görmüş olmak, c) Son üç yıllık sicil notu ortalaması çok iyi derecede olmak, d) Aylıktan kesme ve daha ağır disiplin cezası almamış olmak şartları aranır. Enstitülere atanmak isteyen öğretmen sayısının ihtiyaçtan fazla olması durumunda; hizmet puanı esas alınarak daha önce en az iki yıl süre ile enstitülerde görev yapmış, varsa son denetim raporuna göre çok iyi veya iyi derecede başarılı olmuş, alanı ile ilgili lisansüstü eğitim görmüş, özel sergi, defile ve benzeri etkinlikler düzenlemiş, aylıkla ödül, takdirname ve teşekkür belgesi almış olanlarla yabancı dil bilen ve bilgisayar kullanabilenler tercih edilir.

Bu maddenin değiştirilmesi ile enstitüye alınacak öğretmen kıstaslarının daha şeffaf bir hal aldığı söylenebilir. Eski yönetmeliğe göre; en az beş yıl tecrübeli atölye ve meslek dersi öğretmenlerinin mülakatla ataması yapılacağı ve her yıl Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından yapılacak duyuruda belirtilen kıstaslara göre öğretmen alımı yapılacağı bilinmekteyken değiştirilen maddede kıstaslar daha net bir şekilde sunulmuştur.

Tren Değişikliği. Olgunlaşma enstitüleri, kendi yönetmelikleriyle 2018 yılına kadar gelmeyi başarmıştır. İlk Yönetmelik'i, 138 madde ile kurumun rol ve işleyişi hakkında oldukça detaylı bir çerçeveyi kadının ekonomik boyutta güçlenmesi ekseninde aktarırken, 2018 yılına gelindiğinde, olgunlaşma enstitüleri, tamamı 96 maddeden oluşan ve tüm hayat boyu öğrenme kurumlarının tek bir çatı altına toplandığı bir yönetmelikle yolculuğuna devam etmektedir.

Bu adım, 27587 sayılı ve 21 Mayıs 2010 tarihli resmî gazetede yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 30388 sayılı ve 11 Nisan 2018

tarihli resmî gazetede yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği'nin yayımlanması sonucu yürürlükten kaldırılmasıyla atılmıştır (MEB, 2018). 2018'de yayımlanan Yönetmelik, sırasıyla; 28 Mayıs 2020 (31138), 12 Haziran 2021 (31509), 3 Ağustos 2021 (31557) ve 15 Ekim 2021 (31629)'de olmak üzere dört defa değişikliğe uğramıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği'nin birinci maddesinde, yönetmeliğin amacı şu şekilde ifade edilmektedir (Resmî Gazete, 2018):

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı hayat boyu öğrenme kurumlarının kuruluş, görev, yönetim, eğitim, öğretim ve işleyişi hakkındaki yöntem ve ilkeler ile diğer resmî ve özel kurum ve kuruluşlar, belediyeler, meslek kuruluşları, dernekler, vakıflar ve gönüllü kuruluşlarca hayat boyu öğrenme kurumlarının iş birliğinde özel öğretim kurumları mevzuatı dışında açılacak kurslarda yönetim, eğitim, öğretim, üretim, rehberlik, gözetim ve denetime ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Bu doğrultuda, halk eğitimi merkezleri, olgunlaşma enstitüleri ve açık öğretim kurumları tek bir çatı altında toplanmıştır. Olgunlaşma enstitülerinin, tarihindeki bu üçüncü yönetmelikle, 1996 yılında yerleştirildiği gibi farklı bir vagona ziyade tamamıyla tren değiştirdiği söylenebilir. Olgunlaşma enstitüleri ile kadının toplumsal konumunun güçlendirilmesi arasında kurulan bağ zayıflatılmış ve diğer yaygın eğitim kurumları statüsüne indirgenmiştir.

Olgunlaşma enstitülerinin kuruluşu, bölümleri, yetki ve görevlerine ayrılan yeni yönetmeliğin beşinci bölümünde yer alan 28. maddedeki tanım da olgunlaşma enstitülerinin 1996 Yönetmeliği'ne paralel devam eden misyonunu net olarak ortaya koymaktadır. Buna göre (MEB, 2018);

Olgunlaşma Enstitüleri, kültürel değerlerimizi özellikle geleneksel sanatlarımızı ve giyim kültürümüzü araştıran, asıllarını koruyarak yeni ürünler hazırlayan, arşivleyen ve gelecek kuşaklara aktaran, bunların ulusal ve uluslararası alanlarda tanıtılmasını sağlayan, teknolojik gelişmelere paralel olarak sektörde yer alacak nitelikli elemanlar yetiştiren, eğitim ve öğretimin yanı sıra araştırma, tasarım, üretim, tanıtım ve pazarlama süreçlerinin tümünü gerçekleştiren doğrudan merkeze bağlı hayat boyu öğrenme kurumlarıdır.

Bu tanım doğrultusunda, 1996 Yönetmeliği'nin ardından, bu yönetmelikte de ifade edildiği gibi olgunlaşma enstitülerinin, Türk kültürünü koruma ve yaşatma odağında bir kuruma dönüştüğünü söyleyebiliriz. Yönetmelik'e göre, olgunlaşma enstitüleri, sanatsal ağırlıklı eğitim ve üretim çalışmalarını birlikte sürdürmekte, kurs programları ve

her türlü yatay ve dikey geçişlere elverişli denklik programları uygulayarak öğrencilerinin belge almalarını sağlamaktadır. Olgunlaşma enstitüleri; bu hedeflere ulaşmak amacıyla bünyesinde eğitim-öğretim, araştırma, tasarım ve üretim, tanıtım ve pazarlama olmak üzere dört bölüm barındırmaktadır. Bu bölümlerin görevleri, ilgili yönetmeliğin beşinci bölümünde, sırasıyla 29-30-31 ve 32. maddelerde yer verilmiştir. Burada da görüldüğü gibi, olgunlaşma enstitülerinin bünyesine, yeni bölüm şeflikleri eklenmiş ve onların da görev tanımlarına yer verilmiştir. 1996 Yönetmeliği'nde eğitim öğretim bölümünün görevlerine dair herhangi bir madde bulunmazken bu yeni yönetmelikte eğitim öğretim bölümünün görev tanımlarına yer verildiği görülmektedir. 1996 yılında açılan araştırma ve tanıtım-pazarlama bölümlerinin görev tanımlarında ise bazı maddelerin kaldırıldığı göze çarpmaktadır.

Eğitim Öğretim Bölümü. Yönetmelik'te, ilk olarak, eğitim öğretim bölümü, geleneksel Türk giyim ve diğer sanatları gelecek kuşaklara aktarmayı amaçlayan, mesleki ve teknik ortaöğretim denklik programı, beceri kursları ve iş birliği kapsamında yapılan kurslarla kursiyerlere eğitim verilen bölüm olarak açıklanmaktadır (MEB, 2018).

MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği'nde (2018), eğitim öğretim bölümünün görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) Eğitim öğretim etkinliklerini uygulanan program türlerine ve içeriklerine uygun olarak yürütmek.
- b) Teorik ve pratik eğitimleri birbirini tamamlayacak şekilde planlamak ve yürütmek.
- c) Mesleki ve teknik ortaöğretim denklik programlarını düzenlemek.
- ç) Talep edilen alanlarda beceri kurslarının açılmasını ve eğitimlerinin verilmesini sağlamak.
- d) Farklı kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak eğitimler vermek.

Eğitim öğretim bölümü, enstitünün öğrenci yetiştiren bölümüdür. Olgunlaşma enstitülerinin kuruluş amacındaki hedeflerle son yönetmeliğin öğrenci yetiştirme hedeflerinin birbirine pek benzemediği görülmektedir. Tamamının öğrenci odaklı olduğu cumhuriyetçi yönetmeliğin aksine, son yönetmelik, basit bir kurs merkezi niteliğinde eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğüne dair bir görev tanımıyla karşımıza çıkmaktadır.

Olgunlaşma enstitüleri, öğretmenlerin tabiriyle “iki yıllık olgunlaşma” ve “pratikler” olarak iki farklı kulvarda eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütmektedir. İki yıllık bölümler, meslek liseleri ile aynı müfredat doğrultusunda, hızlandırılmış bir eğitimle öğrenciye meslek edindirmeyi amaçlamakta; pratiklerde ise halk eğitimi merkezlerinde açılan kurslar gibi yeterli sayıda öğrenci başvurusuyla, ilgili modüller doğrultusunda haftanın bir günü ders yapılmaktadır. Öğretmenler, tercihlerine göre, bu iki eğitim ayağından birinde ya da her ikisinde görev alabilmektedir. İlk yönetmelikte, iki yıllık olgunlaşma bölümleri ile net bir şekilde yalnızca yetişkin örgün eğitimi olarak nitelendirdiğimiz enstitülerin, bu yeni değişikliklerle halk eğitimi merkezleri gibi faaliyet yürütmekte oldukları görülmektedir. Bu durumu öğretmen görüşleri de doğrulamaktadır.

Ö10- Burası yaygın eğitim ağırlıklı bir kurum. Ancak bazı yönleriyle örgün eğitimin özelliklerini taşıyor. Düzenini, disiplinini, programını yansıtıyor yani. ... Örgün eğitim gibi devam eden kısmında, olgunlaşma öğrencileri diyoruz onlara, onlar haftada 5 gün geliyorlar. Aynen bizim gibi dokuzda derse başlayıp dördü yirmi geçe çıkıyorlar. Bunun dışında bir de pratik sanat dediğimiz kurs kısmımız var. Oraya gelenler de haftada bir gün.

Örgün eğitim kısmına devam eden öğrencilerin, “olgunlaşma öğrencileri” olarak benimsenmesi, kurumun köklerindeki ruhu hala yaşatmaya çalıştığını göstermektedir.

Araştırma Bölümü. İkinci dönemde ele aldığımız piyasalaşma ve milli motifler ekseninde, Türk kültürü odağında çalışmalar yürütülmesini sağlayan bölümlerden biri, araştırma bölümüdür. MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği’nde (2018), araştırma bölümünün görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) Kurumun amaçları doğrultusunda, alan uzmanlarıyla birlikte belirlenen konularda araştırmalar yapmak ve sonuçlarını ilgililere sunmak.
- b) Araştırma yapılan konularda kişi, kurum ve kuruluşlara danışmanlık hizmeti sunmak, konferans ve seminerler düzenlemek, yayınlar hazırlamak.
- c) Bilim ve teknolojiye yenilikler ile geçerli üretim alanlarını yakından izleyerek gerekli bilgi ve dokümanları toplamak, bu bilgileri tasarım bölümüne ve ilgililere aktarmak.
- ç) İlgili kurum/kuruluşlar ve tasarım bölümü ile iş birliği içinde çalışmak.

İlk defa 1996 Yönetmeliği'nde karşımıza çıkan araştırma bölümünün görevlerindeki bazı maddeler, son yönetmelikte kaldırılmıştır. Tarihsellik bağlamında ele alındığında, 22 yıl arayla yayınlanan iki yönetmelikte, araştırma bölümünün görevlerindeki bu değişiklikler, eğitim sistemine yönelik farklı önceliklerin ve yaklaşımların zaman içindeki evrimini yansıtmaktadır.

1996 tarihli Yönetmelik'te araştırma bölümünün, özellikle üretim odaklı görevleri öne çıkmaktadır. Bu Yönetmelik'te, araştırma bölümünün enstitünün amaçlarına uygun olarak ulusal veya uluslararası nitelikte araştırma konularını belirleme, bilimsel araştırmalar yapma, üretim örnekleri hazırlama, üretim atölyelerine önerilerde bulunma gibi görevleri yer almaktadır.

Öte yandan, 2018 tarihli MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği, araştırma bölümünün iş birliği, danışmanlık ve bilgi paylaşımı gibi daha geniş kapsamlı görevlere odaklandığını göstermektedir. Bu yönetmelik, araştırma bölümünün özellikle alan uzmanlarıyla iş birliği içinde belirlenen konularda araştırmalar yapma, bilim ve teknolojiye yenilikleri izleme, ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapma gibi görevlerini vurgulamaktadır. Bu değişiklikler, eğitim politikalarındaki eğilimlerin ve toplumsal gereksinimlerin, zaman içindeki değişimi ile yakından ilişkilidir.

Tasarım ve Üretim Bölümü. Üçüncü olarak; Yönetmelik'e göre, olgunlaşma enstitülerinde geleneksel kültürümüzü, geleneksel sanatlarımızı ve unutulmaya yüz tutmuş sanatları yaşatmak ve gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla kurumda eğitim öğretim verilen bölümlerde tasarım ve üretim bölümü oluşturulmaktadır. MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği'nde (2018), tasarım ve üretim bölümünün görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) Belirlenen tema doğrultusunda araştırma bölümünde elde edilen verilerle alan/bölümlerine uygun tasarım ve prototip geliştirmek, seri üretimin yapılmasına karar verilen üretimleri gerçekleştirmek ve gelen özel siparişleri tasarlayarak üretmek.
- b) Araştırma bölümü ile iş birliği içinde çalışarak araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda, alanlarının gerektirdiği tasarımları, prototipleri hazırlamak ve seri üretim planlarını yaparak uygulamak.
- c) Üniversiteler, meslek yüksekokulları, çeşitli kurum ve kuruluşlar ile özel kişilerden gelen kültürel ve sanatsal ürünlerle ilgili siparişleri planlamak ve üretmek.

- ç) Araştırma, tanıtım ve pazarlama bölümleri ile koordineli olarak çalışmak.
- d) Alanlarındaki gelişmeleri sürekli izleyerek eğitim öğretime yansıtmak ve iş birliği yaptığı diğer mesleki ve teknik eğitim okullarıyla paylaşmak.
- e) Alanla ilgili program geliştirme çalışmalarına aktif olarak katılmak.
- f) Arşiv ve müzenin geliştirilmesi amacıyla geleneksel sanatlar ile Türk giysilerinin örneklerini hazırlayarak bunların yeni nesillere aktarılmasını sağlamak.
- g) Alanında yaptığı çalışmaları düzenleyerek katalog ve arşiv oluşturmak.
- ğ) Döner sermaye kapsamında alınan siparişlerin ve satışa sunulacak ürünlerin üretim çalışmasını yapmak.

Yönetmelik'te, tasarım ve üretim bölümünün görevleri oldukça kapsamlı bir şekilde açıklanmaktadır. Bu bölümün görevlerinin büyük ölçüde piyasaya yönelik faaliyetleri içerdiği görülmektedir. Belirlenen temalar doğrultusunda, araştırma bölümünde elde edilen verilerle uygun tasarım ve prototiplerin geliştirilmesi, piyasa taleplerine ve ihtiyaçlarına uygun ürünlerin oluşturulmasını öngörürken; seri üretim kararlarının alınması ve seri üretimin gerçekleştirilmesi, ürünlerin hedeflenen müşteri kitlesine yönelik hazırlanmasını ifade etmektedir. Özel siparişlerin tasarlanarak üretilmesi, müşteri taleplerine cevap verme ve pazara uygun ürün sunma amacını yansıtmaktadır. Farklı kurumlarla sipariş planlamak, geniş bir müşteri ağı oluşturmak için bir yol izlendiğini göstermektedir. Araştırma bölümü ile koordineli çalışmak, ürünlerin pazara uygunluğunun sağlanmasını hedeflerken, tanıtım ve pazarlama bölümleriyle çalışmak, ürünlerin tanıtımı ve pazarlanması işlerinin yürütülmesini sağlamaktadır. Diğer yandan, piyasa taleplerine uygun eğitim programlarının geliştirilmesi ve sürekli olarak güncellenmesinin öngörülmesi, piyasa trendlerine paralel yeteneklerin geliştirilmesine odaklanılmak istendiğini göstermektedir. Son olarak, döner sermaye kapsamında alınan siparişlerin ve satışa sunulacak ürünlerin üretim çalışmasını yapma görevi, bölümün ticari faaliyetleri ve üretim süreçlerini yönetme sorumluluğunu vurgulamaktadır.

Bu maddeler, tasarım ve üretim bölümünün geniş bir yelpazede faaliyet gösterdiğini hem sanatsal yaratıcılığa hem de üretim süreçlerinin yönetimine odaklandığını açıkça göstermektedir. Bu görevlerin genel olarak piyasa ihtiyaçlarına yönelik olduğu görülmektedir. Tasarım ve üretim bölümü, sanatsal ve kültürel ürünlerin üretimini ve pazarlamasını sağlamak için çeşitli stratejileri benimserken bu görevler

piyasalaşma sürecini desteklemekte ve ürünlerin pazara sunulmasını amaçlamaktadır. Olgunlaşma enstitülerinin, piyasalaşma yönünde ilerleyen bir trende olduğu, bu bölüm şefliklerinin görev tanımlarında da net bir şekilde kendini göstermektedir.

Üretim Atölyeleri ve Yeni Ek Ders Politikası. Üretim atölyeleri, tasarım ve üretim bölümüne bağlı olarak faaliyetlerini yürütmektedir. Enstitüde bulunan üretim atölyeleri, bir eğitim kurumu için kabul edilmesi zor uygulamaları da beraberinde getirmiştir. Öğretmenler isterlerse üretimde de çalışabilmektedir. Ancak, derse giren öğretmen ile üretim atölyelerinde çalışan öğretmenin ek ders ücretleri birbirinden farklılaşmaktadır.

2021 yılında yapılan değişikliğe kadar, öğretmenlerin ders ücretleri, hangi bölüm altında çalıştığı fark etmeksizin eşit ödenmekteyken yönetmeliğe yeni bir maddenin eklenmesiyle bu eşitlik bozulmuştur. Enstitünün piyasalaşması, öğretmen-işçi ayrımını yeni yönetmeliğe taşımıştır. 12 Haziran 2021’de yapılan değişiklikle, 2018 MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Yönetmeliği’nin 66. maddesine; “(4) Olgunlaşma enstitülerinin öğrencisi/kursiyeri bulunmayan araştırma, tasarım ve üretim ve tanıtım ve pazarlama bölümlerinde görevli öğretmenlerin çalışma süreleri bir iş saati 60 dakika olmak üzere haftalık 30 iş saatidir.” fıkrası eklenmiştir (Resmî Gazete, 2021). Bu durum, işleyişte bazı problemlere yol açmış görünmektedir. 31 yıldır Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde çalışan Ö3, bu sorunları şu şekilde açıklamaktadır:

Ö3- Bizim atölyelere döner sermayeye çalışmak üzere ve proje yapmak üzere sözleşmeli personel alıyoruz. Onlar daha verimli, onlar 15 senedir çalışıyor. Onlar asıl ustalar. Onlarla iş yürüyor çünkü bizim sayımız da çok düştü. Çünkü hiçbir öğretmen buraya gelmek istemiyor. Ben tek başıma çalışıyorum senelerdir. Birisi gelse emekli olacağım ama gelen yok. Neden yok? Ders ücreti politikası yüzünden ve 5 gün olması yüzünden. Önceden bize 3 gün maaş karşılığydı. Fakat burada maaş karşılığı gelebilmen için atölyede çalışmıyor olacaksın, derse giriyor olman lazım. Öğrenci yok. El sanatları bölümü olgunlaşmasına 2 senelik öğrencisi olmadığı için derse giremiyorsun veya sadece pratiğe gireceksin. 3 gün ders açacaksın ama bu sefer nöbet tam gün nöbete getirtiyor. 4 gün geliyor, o da diyor ki ne anlamı var? Ama herkes tayin olmaya çalışıyor, tayin de olamıyor çünkü nakış bölümü kız meslek liselerinde açılmadığı için. Kadro yok, gidemiyorsun gitsen halk eğitime gidiyorsun. Oralar zaten dolu. Sıkıntı bu. Bizim mesela her lisede 40 dakika üzerine ders yapılır. 40 dakika. Burada bir saat yapılıyor. 60 dakikaya aynı ücreti alıyoruz. 40 dakikayla 60 dakika ücret yapanla aynı maaşı alıyoruz. ... Zil onlara çalışıyor. Biz böyle arada kaynayıp gidiyoruz işte. Biz birer saat, mesela biz bugün 6 saat derse giriyoruz. Aslında 40 dakikaya vurursan 8 saate tekabül ediyorum ama işte bu ayrımcılık. Bir de burada mesela 15 saat ücret alıyorsunuz haftada. 3 saat de nöbet, 18 saat, ama dışarıda bir kişi 23 saat ücret alıyor. Niye buraya gelsin? Gelmez, tercih etmiyor. Bu yüzden burası böyle

körelmeye mahkûm oluyor. O yüzden gelen görüyor hemen kaçıyor. ... Gelmiyor, tabii çalışmak istemiyor. Burası buraya gelen öğretmen zannediyor ki ben dersimi anlatacağım ve oturacağım. Nakışı göstereceğim. Biz öğretmenler işçi gibi çalışıyoruz. Sabahtan akşama kadar desen çiz, kumaş ayarla, siparişlere yönel, projelere yönel, toplantılara gir. Bunu yapmak istemiyor öğretmen, biraz rahat çalışmak istiyor. Burada rahatlık yok. Burada sabahtan akşama kadar çalışıyorsunuz.

Öğretmenler arasındaki farklı uygulamalar ve mevzuat çatışmaları, enstitüdeki durumu zorlaştırmıştır. Kurum içi huzuru ve sistemsal yürüyüşü de etkileyen bu değişikliklerle birlikte, kurumun iki parçaya bölündüğü görülmektedir. Bir parçası eğitimhane tarafında, diğer parçası ise ticarethane tarafında, her ikisinin de kendi kuralları çerçevesinde işlerini yürütmeye çabaladıkları ortadadır. Kimi gönüllü olarak kimi ise öğrenci olmadığı için mecburen üretim atölyelerinde çalışmak zorunda olan öğretmenlerin, özellikle bu uygulamadan sonra kendilerini öğretmen gibi hissetmekte zorlandıkları görülmektedir. Sıklıkla yönetmelik değişikliklerine maruz kalan olgunlaşma enstitülerinde, öğretmen ve işçi ayrımını bariz bir şekilde ortaya koyan son değişiklik, enstitü içinde karışıklığa neden olmuştur. Yaşanan karmaşayı Ö10, şu sözlerle aktarmaktadır:

Ö10- (...) Derslere mesela 40 dakikadan hesaplanıyor, öğretmeni de 40 dakika diye hesaplanıyor, öyle derse giriyor, öğrenciye de 40 dakikadan teneffüs vesaire ayarlanıyor. Ama biz üretim atölyelerinde çalışan öğretmenleri 60 dakika sayıyor. Niye? İş saatini baz alarak bize iş saati uygulaması yapıyorlar. Şimdi ben öğretmensem bana iş saati uygulanmaz değil mi? Ama yaygın eğitim saydıkları ve üretim saydıkları yaygın eğitime bağlandığımız için ilgili maddenin mevzuatın o maddesi iş saatine denkleştirilmiş. Dolayısıyla üretim atölyesindeki öğretmen ne yapıyor? 60 dakika sayıyor. Ama bir üst katta ya da yan sınıftaki arkadaş teorik ders veriyor. 40 dakikadan hesaplanıyor. Öyle olunca çifte uygulama, o bayağı bir uygulamada sıkıntı yaratıyor. Hatta öğretmenler arasında da iş barışında bir sıkıntı yaratıyor. Kişisel anlamda değil, idareye ilgili.

Bu uygulama ile üretim ve ders atölyelerindeki öğretmenlerin aynı kurum içinde, yan yana sınıflarda farklı zamanlarda teneffüse çıkıyor oldukları anlaşılmaktadır. Öğretmenler arasında huzursuzluk yarattığını ifade eden Ö10, öğretmene iş saati uygulamasının yapılmaması gerektiğinin altını çizmektedir. Bu durum, enstitünün işleyişinde de bazı sorunları beraberinde getirmektedir. Üretim atölyesinde çalışan öğretmen, işçi statüsünde değerlendirilirken bir yandan da öğretmen olarak nöbet tutmaktadır. Göze çarpan bu uygulamada, meslektaşları ile aynı ek ders ücretini alamayan üretim atölyesindeki tasarım öğretmenleri, enstitüdeki diğer öğretmenlerin kurallarına

uymak zorundadır. Ö11 ve Ö10, 40 dakika ve 60 dakika ayrımının nöbet tutmak gibi, teneffüs için çalan zil ayarlamaları gibi kurumun genel işleyişinde yol açtığı sorunları şu sözlerle aktarmaktadır:

Ö11- Başka bir şey daha söyleyeyim. Hani biz öğretmenler hepimiz nöbet tutuyoruz ya mesela biz normalde atölye [üretim] öğretmeniyiz. Normalde dersimiz 60 dakika üzerinden hesaplanıyor ya ama nöbeti sınıflara göre tutuyoruz. O saatte çalışıyor olmamız gerekiyor, ama çıkıyoruz, nöbet tutuyoruz, geliyoruz. Orada da derse giren öğretmene göre değerlendiriyorlar. Çok karışık. Bence idarecilerin de başı dönüyor.

Nöbetlerden dolayı kafa karışıklığı yaşandığını dile getiren Ö11'e ek olarak, Ö10 da mevzuattaki birbiriyle çatışan maddelerin, uygulamada yarattığı zorlukları şu sözlerle dile getirmektedir:

Ö10- Zil kime göre çalışıyor, şöyle, kurulda şöyle karar veriyoruz, blok dersler yapacağız diyoruz. Ondan sonra blok dersler o idarece ya da hep birlikte kurulda işte şu saatten şu saate kadar ders saati sayılıyor. Arada 15 dakika mı 10 dakika mı onu tartışması yapılıyor? Yani kurul kararıyla blok dersler yapılıyor. ... Çünkü oturamıyor sistem yani idarenin de burada yapacağı bir şey yok, oturamıyor. Niye? Mevzuatta böyle birbiriyle çatışan maddeler olduğu için.

Ö11- Ziller 40 dakikaya göre çalışıyor. Ama blok ders olarak çalışıyor. $40+40=80$ dakika gibi. Karar derse göre veriliyor. Üretime göre değil.

Bu çelişkili durum; ücret politikaları, ders saatleri, teneffüsler, yönetmelik değişiklikleri gibi konular üzerinden görünür durumdadır.

Ders ücreti politikasının ve çalışma koşullarının, öğretmenlerin bu kuruma gelmelerini zorlaştırdığına dair görüşler dile getirilmektedir. Öğretmenler, atölyelerde verimli çalıştıklarını, ancak sayılarının azaldığını ve öğretmen temininde zorlandıklarını ifade etmektedir. Ayrıca, farklı ders saatleri ve ücret uygulamalarının, adaletsizlik hissi yarattığı belirtilmektedir. Öğretmenler, yönetmeliklerdeki değişikliklerin ve mevzuatın karmaşıklığının pratikte sorunlara yol açtığına dikkat çekmektedir. Ders saatlerinin atölye türlerine göre farklı hesaplanmasının ve öğretmenlerin nöbet durumlarının karmaşıklığı, idarecilerin ve öğretmenlerin başını döndüren faktörler olarak vurgulanmıştır.

Öğretmenler, eski dönemdeki uygulamalarla günümüzdeki yaklaşımlar arasındaki farklılıkları anlatırken, bu farklılıkların piyasalaşma yönünde bir ivmede olduğuna dair gözlemlerini de paylaşmıştır. Öğretmenlerin anlatılarda ortaya koyduğu gerçekler, olgunlaşma enstitülerinin bir eğitim kurumundan ziyade daha çok bir fabrika gibi

çalıştığını göstermektedir. Bazı öğretmenlere göre, üretim atölyeleri eğitim atölyelerinin önüne geçmiş ve ticari hedefler, eğitim amacını gölgede bırakmıştır. Enstitü’de yapılan gözlemlerde de üretim atölyelerinin ders atölyelerinden fazla olduğu görülmüştür. Yapılan görüşmelerde, bu değişim, öğretmenler tarafından şu ifadelerle dile getirilmiştir:

Ö2- Okulumuza baktığımız zaman ne yazık ki eğitim her zaman ikinci planda kalıyor bizde.

Ö3- Döner sermayeli ticarethane burası. ... Eğitim odaklı değiliz açıkçası, söyleyeyim.

Ö9- Burası tam bir fabrika gibi. Üretimhane. Para kazanılıyor. Biraz beklentiler de değişti. ... son yıllarda bence bunu tamamıyla ticarethaneye dönüştürdüler. Ne kadar çok ürün yapıp ne kadar çok ürün satarsak sanki bundan daha mutlu oluyorlar gibi geliyor bize.

Günümüzde, kurumun asıl vurgusu, eğitim yerine üretim ve ticaret üzerinedir. Bu durum, eğitimin ikinci planda kalmasına neden olmuştur. Özellikle son yıllarda, enstitünün ticari hedeflerinin daha çok öne çıktığı ve eğitim odağından büyük ölçüde kopuş olduğu görülmektedir. Enstitünün amaçlarındaki bu değişim, elbette eğitimin niteliğini de etkilemiştir. Enstitünün, “eskilerin ekmeğini yediği” ve o şekilde hala ismini ve değerini koruduğunu Ö2, şu sözlerle dile getirmektedir:

Ö2- Okulda eğer okuldaki olgunlaşma kültürü var ise eski öğretmenlerimizin, eski müdürlerimizin sayesinde.

Tüm bu öğretmen anlatıları; katılımcıların ortak görüşleri hakkında bir fikir verirken, farklı bakış açılarını da yansıtmaktadır. Genel olarak, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nün eğitim ve üretim odaklı bir kurum olduğu söylenebilir. Ancak ticari hedeflerin artmasıyla birlikte bazı endişelerin de ortaya çıktığı görülmektedir.

Tanıtım ve Pazarlama Bölümü. Son olarak; yönetmeliğe göre olgunlaşma enstitülerinde, tanıtım ve pazarlama bölümü oluşturulmaktadır. MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği’nde (2018), tanıtım ve pazarlama bölümünün görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

a) Araştırma ve tasarım bölümünde yapılan çalışma ve tasarımları ilgililere duyurmak.

b) Kurumun etkinliklerinin yurt içinde ve yurt dışında tanıtımı için ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak, basın yayın organları ile yazılı ve sözlü iletişimi izin alarak sağlamak.

c) İlgililerle koordineyi sağlayarak yurt içinde veya yurt dışında sergi ve sunum düzenlemek.

ç) Kurumun etkinlikleriyle ilgili olarak videobant, slayt, film ve benzerlerini hazırlamak, katalog, model, gazete, dergi ve bülten çıkarıp izin alarak bunları yayımlamak.

d) Ürün pazarlaması için piyasa araştırması yapmak ve ürünlerin pazarlanmasını sağlamak.

e) İlgili tasarım bölümü ile koordinasyonu sağlayarak kurumda üretilen veri, tasarım, desen, doküman ve benzeri ürünler ile eğitim ve hizmetlerin tanıtım, reklam ve satışını yapmak.

f) Kurum ve kuruluşlarla iletişim kurmak, siparişleri, istek ve özelliklerine göre tasarım bölümüne iletmek.

g) Tam gün tam yıl eğitim uygulaması çalışma esaslarına göre olabilecek sunum, sergi, fuar ve benzeri tanıtım faaliyetlerine katılımı onay alarak gerçekleştirmek.

ğ) Araştırma bölümünün yaptığı etkinlikler doğrultusunda elde edilen veri, tasarım, ürün, desen, doküman ve eğitim hizmetini çevreye, sektöre, yurt içinde ve yurt dışında tanıtarak sergilemek ve pazarlamak.

h) Ulusal ve uluslararası fuar, sunum, sergi, panel, sempozyum ve benzeri tanıtım faaliyetlerini takip etmek, basın yayın kurumları ile yazılı, sözlü ve görsel iletişimi izin alarak sağlamak.

Tanıtım ve pazarlama bölümü, olgunlaşma enstitülerinin dış dünyaya açılan kapısı olarak önemli bir rol üstlenmektedir. Bu bölümün temel amacı; enstitünün faaliyetlerini ve ürünlerini etkili bir şekilde tanıtmak, pazarlamak ve kurumsal iletişimi sağlamaktır. MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği'nde (2018) belirtilen görevler, bu amacı gerçekleştirmek üzere bölümün yürüttüğü faaliyetleri ifade etmektedir.

Yeni Yönetmelik'te, tanıtım ve pazarlama bölümünün görev tanımında da değişikliğe gidildiği görülmektedir. İki yönetmelik arasındaki tanıtım ve pazarlama bölümünün görevlerindeki değişiklikler, eğitim kurumlarının toplumla etkileşimini ve dışa açıklığını nasıl sürdürdüğüne dair farklı yaklaşımların yansımalarını içermektedir. Millî Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Olgunlaşma Enstitüsü Yönetmeliği (1996) tanıtım ve

pazarlama bölümünün, özellikle ürünlerin pazarlanmasına ve üretim odaklı faaliyetlere yoğunlaştığını göstermektedir. Ayrıca, enstitünün ürettiği ürünlerin pazarlanması, ürün fiyatlarının belirlenmesi, müşterilerle iletişim kurulması gibi görevler vurgulanmaktadır. MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği (2018) ise, daha geniş bir perspektife odaklanmıştır. Bu yönetmelik, tanıtım ve pazarlama bölümünün, kurumun etkinliklerini duyurma, tanıtma ve pazarlama süreçlerinin yanı sıra etkin bir iletişim ağı kurma görevine önem vermektedir. Bu kapsamda, iş birliği, basın-yayın organlarıyla iletişim, tanıtım materyallerinin hazırlanması ve yayınlanması gibi görevler öne çıkmaktadır. Ayrıca, ulusal ve uluslararası fuarlar, sunumlar, sergiler gibi etkinliklere katılımın önemi vurgulanmıştır.

1996 Yönetmeliği, daha çok üretim ve pazarlama odaklı görevlere odaklanırken 2018 Yönetmeliği, daha geniş bir tanıtım stratejisini yansıtarak kurumun iç ve dış paydaşlarıyla daha etkin iletişim sağlama amacını taşımaktadır. Bu farklılıklar, olgunlaşma enstitülerinin, toplumun değişen beklentilerine nasıl yanıt verdiğini ve toplumla etkileşimini nasıl geliştirdiğini yansıtan önemli bir göstergedir.

Bu görevlerin doğru ve etkili bir şekilde yerine getirilmesi, enstitülerin prestijini ve başarısını artırmanın yanı sıra ulusal ve uluslararası arenada enstitülerin tanıtımını ve markalaşmasını da sağlayacaktır. Bu nedenle, tanıtım ve pazarlama bölümü, olgunlaşma enstitüleri için stratejik bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Bölümlerde Görevlendirilecek Kadronun Özellikleri. Tüm bunlara ek olarak, bölümlerde görev alacak kişilerin çeşitli alanlardan gelmeleri, geniş bir yelpazede beceri ve uzmanlıkları temsil etmeleri gerekmektedir. Araştırma bölümü, kurumda kadrolu her meslek alanını temsil eden birer meslek dersi öğretmeni, sanat tarihi öğretmeni, edebiyat öğretmeni ve tarih öğretmenini bir araya getirmektedir. Gerekli durumlarda halk bilimi, müzecilik, arşivcilik ve ihtiyaca göre farklı branşlarda uzmanlar da görevlendirilebilmektedir. Eğitim öğretim yapılan alan/dallarda; bölgesel özellikler, sektörel gelişim ve uygulanan projeler dikkate alınarak bu görevlendirmeler yapılmaktadır. Tanıtım ve pazarlama bölümünde ise, eğitim öğretim bölümünde olduğu gibi, kurumda kadrolu her meslek alanını temsil eden birer meslek dersi öğretmenine ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca, tanıtım ve pazarlama işleri için grafik ve fotoğraf öğretmeni, bilişim teknolojileri öğretmeni, yabancı dil öğretmeni ile yeterince kadrolu usta öğretici ve teknisyenin bir araya getirilmesi gerekmektedir. Tasarım ve üretim

bölümünde ise, yeterli alan öğretmeni, resim, grafik, bilişim teknolojileri öğretmenleri ile ihtiyaca göre farklı branşlarda öğretmenler görevlendirilmektedir.

Araştırma bölüm şefi olarak görevlendirilecek öğretmenden; araştırma teknikleri, istatistik, ölçme-değerlendirme alanında yetişmiş olanlar ve alanında lisansüstü eğitim almış olanlar ve yabancı dil bilenler tercih edilirken; tanıtım ve pazarlama bölüm şefi olarak görevlendirilecek öğretmenden; tanıtım, pazarlama, işletme ve halkla ilişkiler alanlarında yetişmiş olanlar ile alanında lisansüstü eğitim almış olanlar ve yabancı dil bilenler tercih edilmektedir.

Bu özel nitelikler, her bölümün kendine özgü görevlerini etkili bir şekilde yerine getirmesi için gerekli görülmektedir. Bu çeşitlilik, enstitünün farklı yönlerini etkili bir şekilde sunma yeteneğini artırmaktadır. İlgili alanlarda uzmanlaşmış öğretmenlerin görevlendirilmesi, enstitünün araştırma, eğitim ve tanıtım alanlarında güçlü bir konuma gelmesine katkı sağlamaktadır.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde yapılan gözlem ve görüşmelerde, her bölümün işleyişinin kurum kültürüne oturduğu ve bölümde çalışan herkesin kendi alanına giren işi özveri ile takip ettiği gözlemlenmiştir. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün bölümleri, adeta bir makine gibi işlemektedir. Her çark kendi üstüne düşeni yaparak dönmekte ve diğerinin dönmesini sağlamaktadır. Kimse diğerinin görev alanına girmemektedir. Oldukça kusursuz bir çalışma yürütüldüğü ve her bir bölümüyle bütünsel bir başarı sağladıkları söylenebilir.

Rota Değişikliği. Birinci dönemde; Cumhuriyet Dönemi'nde eğitim yoluyla yeni bir toplum inşa edilmek istendiği, kadın ve erkek arasında eşitliğin vurgulandığı ve buna yönelik adımların atıldığı anlatılmıştı. Bu perspektiften, günümüzde oldukça uzaklaşıldığı göze çarpmaktadır. Sözü edilen aşınma, yalnızca, olgunlaşma enstitülerinin yönetmeliklerinde yapılan değişikliklerde değil, aynı zamanda, genel eğitim politikalarında da kendini göstermektedir. Eğitim politikaları, iktidarın kadın konumlandırmasının etkisi altındadır. Kadının evde, iyi bir eş ve anne olması gerektiği düşüncesi, kadının rollerini çocuk bakımı ve ev işleriyle sınırlandırmaktadır. Bu nedenle, kadından beklenenler; iyi bir çocuk bakıcısı, iyi bir aşçı, iyi bir terzi gibi ev içi rollerini eksiksiz yerine getirmesidir. Bu ataerkil ideolojiyi sürdürebilmek için eğitim, önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Elbette, cumhuriyet öncesi dönemlerdeki kadın rollerinin, aynı şekilde devam ettirilmeye çalışıldığını söylemek, haksızlık olur. Siyasal İslam,

kadının sınırlı da olsa toplumsal katılımını desteklemek amacıyla, daha eşitlikçi roller tanımlayan önlemler almıştır. Ancak, kadının toplumsal statüsünün erkeğin önüne geçmeyecek şekilde kısıtlı olduğu ve bu durumun bilinçli bir şekilde desteklendiği görülmektedir. Her iki durumda da kadın, ev içi rolleriyle sınırlı kalmaktadır.

Eğitim politikaları, ders kitapları üzerinden görünür durumdadır. 2005 yılında, Türkiye, AB'ye uyum sürecinde temel eğitimde, müfredat reformu gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda, yetişkinlerin okuma yazma ve temel eğitim programı da yeniden düzenlenmiş ve yeni ders kitapları hazırlanmıştır. 2007 yılından itibaren kullanılan bu kitaplar, iktidarın eğitim politikası çerçevesinde şekillenmiştir. Yetişkin okuma yazma kitaplarında aktarılan cinsiyet rolleri, kadının yerini ev olarak belirlemekte ve ataerkil aile yapısını desteklemektedir (Sayılan, 2009). Yapılan düzenlemelerde, kadının dışarıda olması gerektiği vurgulansa da bu durum, belirli sınırlar içinde gerçekleştirilmektedir. Bu sınırlandırmalar, kadınlara uygun meslekler çerçevesinde sunulan kalıp yargılar ve mesleki beceri kurslarında yerleştirilmeye çalışılan kadın istihdamı algısı üzerinden izlenmektedir (Sayılan, 2009).

İlk yönetmelikte, olgunlaşma enstitülerinin amacı, müteşebbis kadınlar yetiştirmekken; neoliberal dönemde, kadınların, piyasanın ihtiyaçlarına cevap veren ara eleman olarak yetişmeleri hedeflenmiştir. Hatta, kadınlar, girişimci ruh ile evde üretim yapıp para kazanmaya teşvik edilmektedir. Böylece, kadınlar, ev içi rollerini de aksatmadan yürütebilecektir.

Cumhuriyet modernleşmesinde, okuryazarlık ulusal kalkınmanın önemli bir unsuru sayılırken (Sayılan ve Yıldız, 2009); okuryazarlıktan pozitif bilimlere kadar birçok alanda eğitim görerek mezun olan kız enstitüsü ve olgunlaşma enstitüsü mezunları, Sayılan'ın (2009) da ifade ettiği gibi, günümüzde yalnızca mesleki beceriler edinerek mekanik işler görmeye hazırlanmaktadır. İlginçtir ki, cumhuriyet ideolojisinden ne zaman uzaklaşılsa halk/yetişkin eğitimindeki bu mekanik bakış açısı ortaya çıkmaktadır. Bu durumu, Yıldız (2021b), şu sözlerle vurgulamaktadır:

Dahası, toplumsal ve siyasal düzlemde cumhuriyetçi idealler ne zaman yükselişe geçse bu halk eğitimi geleneği serpilmiş ve gelişmiş; ne zaman gözden düşse, halk eğitimi de teknisist/teknikçi ya da araçsalcı yaklaşımla sınırlanarak daralmıştır.

Sayılan (2009), yetişkinleri özellikle okuryazarlık kitapları üzerinden belirli bir bilinç düzeyinde tutmanın hedeflendiğinin de altını çizmektedir. Eğitim aracılığıyla ders kitaplarında oluşturulan anlam dünyası, kadının evde olması gerektiği ve dışarıda

olacaksa, bu, ev işlerini daha iyi yapabileceği bir durumu beslemesi gerektiği düşüncesi ile şekillenmektedir (Sayılan, 2009). Bu durum, kadınların meslek edinmek yerine ev işlerini daha iyi yapmak için bu kurumları tercih ettiği şeklinde de kendini göstermektedir. Nitekim bu durum, kadın anlatılarında da görülmektedir:

K10- Dikişi daha iyi nasıl öğrenebilirim, diye düşündüm. Burada daha iyi öğrenebileceğimi düşünerek, okul olduğu için, o yüzden geldim ben.

K6- Ben detaylı öğrenmek için geldim.

Anlatılardan da anlaşılmaktadır ki; kadın, meslek edinmek için değil; evdeki işlerini daha iyi yapmak için olgunlaşmayı tercih etmektedir.

Olgunlaşma enstitülerine kaydolma yaşının 13 olarak belirlenmesi de kadının konumunun bir göstergesidir. Özellikle, kadınlar tarafından tercih edilen bu enstitülerde, açık lise imkânı sunularak kız çocuklarının okullaşmasını sınırlayan ve örgün eğitimden uzaklaşmasını sağlayan uygulamalar olduğu görülmektedir.

Bu düzenlemelerle, kadının; çocuk yetiştirme, eş becerilerini geliştirme, iyi anne ve iyi ev hanımı olma gibi ev içi rolleri ile uyumlu bir kimlik oluşturması desteklenmektedir. Bu nedenle; iktidar, oluşturmak istediği toplum tahayyülüne uygun kadın yetiştirmenin bir aracı olarak gördüğü olgunlaşma enstitülerine katılımı kolaylaştırmakta, kız çocuklarının ve kadınların bu tür okullara gitmesinin önünü açmaktadır. Bu sayede, kız çocukları eskisi gibi eve hapsolmemakta, ataerkil ideolojiye uygun şekilde kendi sosyalliğini yaşayabileceği alanlar üzerinden ev dışında da bir hayat kurabilmektedir.

Nitekim olgunlaşma enstitülerinin yönetmelik değişikliklerinde, ataerkil ideolojiye uygun maddelerin korunduğu, uygun olmayanların çıkarıldığı ve bazılarının ise daha fazla vurgulandığı gözlemlenmektedir. Bu değişiklikler, yeni toplum anlayışına uygun olarak yeniden yorumlanmış gibi görünmektedir. İlk yönetmelikte, kadının hayatın her alanında güçlendirilmesi perspektifi hakimken; yeni yorumlamalarda, kadının sadece ekonomik bağlamda ele alınması ve ara eleman olarak yetiştirilmesi gibi indirgemeci bir yaklaşım öne çıkmaktadır.

Bu enstitüler üzerinden yapılan düzenlemeler, kadını eve hapsedmemekte ve daha fazla toplumsal katılımı desteklemektedir. Ancak, bu süreçte, kadının ev içi rollerini besleyen, uyumlu bir kimlik oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu nedenle, kız çocuklarının bu tür eğitim kurumlarına gitmesi teşvik edilmekte, böylece karma eğitimin

de önüne geçilmektedir. Bu durum, tek tip eğitimi destekleyici uygulamaları da ön plana çıkarmaktadır. Yönetmelik'e göre, enstitü herkese açıktır. Erkekler de kaydolabilmektedir. Ancak, enstitüde erkek öğrenci yok denecek kadar azdır. 2024 yılı ocak ayı verilerine göre; Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ne kayıtlı yalnızca 2 erkek öğrenci bulunmaktadır. Duyuruların yeterli yapılmaması, bu kurumların kadın yetiştirmenin bir aracı olarak kullanılmasını sağlamaktadır. Yapılan gözlem ve görüşmelerde, erkeklerin bu enstitüyü yalnızca kadınların gittiği bir yer olarak bildiği ortaya çıkarılmıştır.

Rota Değişiminde Erişim. 2018 Yönetmeliği'nin sekizinci bölümüne gelindiğinde, 46. maddede, enstitü programlarına kayıt kabul esasları belirlenmiştir. Olgunlaşma enstitülerinin, erişilebilir olmaya devam ettiği görülmektedir. Buna göre, olgunlaşma enstitülerine; zorunlu eğitimin dışına çıkmış, ilköğretim okulu, ortaokul veya imam hatip ortaokulunu tamamlayanlar ile 13 yaşını doldurmuş ve açık öğretim liselerine devam edenler kayıt yaptırabilmektedir. Yönetmelik'te öğrencilerin, yetenek sınavı ile kabul edilmesi ve komisyon değerlendirilmesine göre bölümlere yerleştirilmesi öngörülmektedir. Her bölüm için ayrı komisyon oluşturulmakta ve bölüm şefleri ile bir alan öğretmeni, ihtiyaç halinde teknisyen ve usta öğretici komisyonda yer almaktadır. Ancak uygulamada, yeterli öğrenci başvurusu olmadığından sınav yapılmadığı dile getirilmektedir.

Kayıt şartlarının muhafazakâr perspektiften ele alındığı durumda, 8 yıllık temel örgün eğitimi tamamlamış ve ergenlik dönemine ulaşmış olan bireyler için belirlenen 13 yaş sınırı ve açık lise uygulaması, İslamcı görüşü destekleyen ölçütler olarak görülmektedir. Her ne kadar kayıt şartlarında cinsiyet belirtilmemiş olsa da olgunlaşma kültürü, kurumun daha çok kadınların kaydolduğu bir yer olarak algılanmasına sebep olmaktadır. Enstitü'de neredeyse yok denecek kadar az sayıda erkek öğrencinin varlığı da bu durumu doğrulamaktadır. Bu durum, olgunlaşma enstitülerinin örgün eğitime devam edemeyen kız çocukları için muhafazakâr aileler tarafından güvenli bir ortam olarak kabul edilmesini ve bu enstitülere devam etmelerinde bir sakınca görmemeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Bu anlayış, kız çocuklarının eğitiminin akamete uğramasına neden olmaktadır. Bu bağlamda, günümüzdeki muhafazakâr ideolojiye sahip iktidarın kadınlara biçtiği rolün de bir yansıması, kayıt şartlarında kendini göstermektedir.

Tüm bu uygulamaların sonucunda, bu kurumların artık sadece bir tür sertifika sağlayıcısı durumuna geldiği ve mezunlarını işe yerleştirme veya takip etme gibi hedeflerle ilgilenmedikleri görülmektedir. Adeta halk eğitimi merkezlerine dönüşmüşlerdir. İlk dönemdeki olumlu adımların ardından, kurumların rotası ve misyonu radikal bir şekilde değişmiştir. Özünde kamucu bir yaklaşıma sahip olan olgunlaşma enstitüleri, kadının güçlenmesini esas almış ve toplumdaki rolünü vurgulamıştır. Ancak zamanla bu vurgu kaybolmuş, yerini daha piyasaya odaklı bir eğitim anlayışı almıştır. Aynı zamanda, geçmişin ve Türk kültürünün araştırılmasına yönelik bir yaklaşım da belirginleşmiştir. Bu iki eksen arasında radikal bir kopuş yaşanmıştır.

Bu dönüşümün etkileri oldukça geniştir ve kurumun her yönünü etkilemiştir. Öğrenci alımından başlayarak, öğrencilerin niteliğine, sunulan eğitime, sosyal etkinliklere ve yöneticilere kadar her alan, bu temel değişimin etkisine maruz kalmıştır. Değişimin ana mekanizması olan öğretmen motivasyonu dahi etkilenmiştir. Bu süreç sonucunda, olgunlaşma enstitüleri, bütünsel perspektiflerini yitirerek yeni hedeflere yönelmiştir. Bu yeni hedefler, bir yandan piyasaya entegrasyon çabalarını yansıtırken diğer yandan geleneksel sanatları öne çıkartma amacını taşımaktadır. Ancak, yeni bir misyon oluşturulamamış gibi görünmektedir. Bu durum, kurumların bütünlüklü perspektifini kaybetmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Değişimin karmaşıklığı; ekonomik, kültürel ve toplumsal faktörlerin etkileşimiyle şekillenmiştir. Bu dönemde, kadının toplumsal rolü ve eğitim anlayışı önemli bir değişim geçirmiş; kadın politikaları ve eğitim kurumları dönüşümün merkezinde yer almıştır. Muhafazakâr bakış açısı ile neoliberal politikalar ve kadın istihdamı arasındaki ilişki hem ekonomik hem de kültürel faktörlerin etkisiyle karmaşık bir yapıya bürünmüştür. Yıldız'ın (2016) belirttiği gibi, 2002 yılından bu yana yetişkin eğitiminde öne çıkan uygulamalar, daha çok iş gücü yetiştirmeye odaklanan yaklaşımlardır. Bu durum, yetişkin eğitimi sadece iş becerilerini geliştirmeye yönelik bir araç olarak gören ve genellikle ekonomik getiriye vurgu yapan bir perspektifi yansıtmaktadır. Bu tür uygulamalar, genellikle mesleki eğitim programları üzerinden, katılımcılara belirli bir sektördeki becerileri geliştirme imkânı sunmaktadır. Ancak, bu yaklaşım, bireylerin kişisel gelişimini veya genel bilgi düzeyini artırmaya odaklanan daha kapsamlı bir yetişkin eğitimi anlayışını göz ardı etmektedir. Bu bağlamda, küresel kapitalizm, yetişkin eğitiminin ticarileşmesine neden olmaktadır (Foley, 2011).

Son dönemde, kadın politikaları, İslami değerler çerçevesinde şekillenmiştir. Yıldız'ın (2016) tabiriyle Neo-İslamcı iktidar ise, diğer siyasi İslam hareketlerinden

farklı olarak, kadın istihdamını desteklemiş, ancak geleneksel aile yapılarını koruma amacıyla sınırlayıcı bir yaklaşım benimsemiştir. Bu bağlamda, kadınların ev içindeki rollerine vurgu yaparak ekonomik ve toplumsal denge sağlamaya çalışmıştır.

Neoliberal politikaların amacı, işgücü piyasasına katılımı artırmak olmuş; bu da kadınların ev dışında daha fazla yer almasına yol açmıştır. Ancak bu dönüşüm, kadınların genellikle düşük ücretli ve güvencesiz işlere sürüklenmesine ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin belirli yönlerde artmasına neden olmuştur. Dünya Ekonomik Forumu'nun 2006'ya kadar uzanan yıllık kadın-erkek eşitliği raporlarının analizi, Türkiye'nin yıllara göre kadın-erkek eşitliği açısından dünya sıralamasındaki konumunu şu şekilde yansıtmaktadır: 2011'de 122., 2010'da 126., 2009'da 129., 2008'de 123., 2007'de 121. ve 2006'da 105. sırada yer almıştır (World Economic Forum, 2011). 135 ülke arasında yapılan bu değerlendirmeler ışığında, 2006 yılından bu yana Türkiye'deki cinsiyetler arası eşitlik konusu, daha belirgin bir şekilde anlaşılmaktadır. Neo-İslamcı bir partinin iktidara geldiği 2002 yılında, Birleşmiş Milletler İnsani Gelişme Raporu'na göre; toplumsal cinsiyetle ilişkilendirilen gelişme açısından Türkiye, 177 ülke arasında 88. sırada bulunmaktadır (Yükselbaba, 2013). Yıllar içerisinde yaşanan gerileme, verilerde de net bir şekilde görülmektedir.

“Neo-İslamcı” iktidarın 2002 seçim bildirilerinde kadının temel rolü "gelecek nesilleri yetiştirmek ve aile içinde mutluluğu sağlamak" olarak vurgulanmış, bu mahafazakar yaklaşım kadının aile içindeki rolünü belirlemiştir (Yükselbaba, 2013). AKP'nin kadın politikaları, kadını genellikle evde görme isteğiyle şekillenmiş, toplum içindeki rolünü geleneksel "anne" ve "eş" rolleriyle sınırlamıştır. İslami söyleme göre, kadının fitratına dayandırılan bu yaklaşım, kadının aile içindeki konumunu zaten meşru bir şekilde kabul etmekte ve onun başlıca görevini anne ve eş olarak tanımlamaktadır (Coşar ve Yeğenoğlu, 2011). Bu süreçte hem neoliberalizmin ekonomi politikaları hem de İslami değerler kadının kamusal alanda aktör olarak görülmesini engellemiş, aile içi rolünün öne çıktığı bir yapı oluşmuştur.

Bu bağlamda değerlendirildiğinde, ikinci dönemde ele aldığımız yönetmelik değişiklikleri ile olgunlaşma enstitülerinin dönüşümünde, “Neo-İslamcı” iktidarın etkisi de açıkça görülmektedir.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün Kurumsal Yapı ve İşleyişi

Bu başlık altında, 1958'den bu yana hizmet veren Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün kurumsal yapı ve işleyişi bütünsel bir şekilde sunulmaktadır. Kurumsal yapı ve işleyişi anlaşılır bir şekilde sunabilmek için bu bölüm alt amaçlar doğrultusunda başlıklara ayrılmıştır. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün konumu, mimari karakteristikleri ve misyonundan başlanarak; program ve içerikleri, öğrenenlerin programlara yerleştirilmesi, devam-devamsızlık, öğrenci sayıları ve mezun durumları, Enstitü'deki eğitim süreci ve öğretmenlerin yetişkin eğitimi konusundaki farkındalık düzeyleri, ölçme ve değerlendirme süreci, mezun olan öğrenciler için izleme faaliyeti, finansal ve donanımsal yapı analiz edilmektedir.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün Konumu, Mimari Karakteristikleri ve Misyonu

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, Türkiye'nin köklü ve özel kurumlarından biri olarak yetişkinlerin mesleki eğitimine uzun yıllardır önemli katkılarda bulunmuştur. Bir önceki bölümde ifade edilen tarihsel rolünü, konumu ve mimari yapısı da yansıtmaktadır. Enstitü'nün, Ankara'nın en önemli bulvarlarından birinde konumlandırıldığı görülmektedir. Bu bulvar üzerinde, sembolik binalar yer almaktadır. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün de bu seçkin yapılar arasında yer edinmiş ve yerini bugüne kadar korumuş olması, onun, cumhuriyet modernleşmesindeki özgün yerine dair önemli ipuçları sunmaktadır.

Türkiye'nin ikinci olgunlaşma enstitüsü olarak kurulan Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, başkent Ankara'nın kalbinde yer almaktadır. Bu stratejik konumu hem eğitim alanında hem de kültürel anlamda merkezi bir rol oynamasını sağlamıştır. Binanın mimari yapısı ise sadece bir eğitim kurumu olarak işlevinin ötesinde, aynı zamanda tarihi dokusunu ve o dönemin mimari anlayışını yansıtan önemli özelliklere sahiptir. Bu yapı, zaman içinde geçirdiği değişimlerle birlikte, şehrin ve ülkenin tarihine tanıklık etmiş ve bir protokol okulu olarak önemli anılara ev sahipliği yapmıştır. Bu doğrultuda, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün konumunu, mimari karakteristiklerini ve misyonunu görünür kılmak faydalı olacaktır.

Konumu. 1958 yılında kurulan Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, Ankara'nın tarihi gelişimini, dönüşümünü ve başkent kimliğini belirleyen sembolik bir alan haline gelen

Atatürk Bulvarı üzerinde, 41 numarada, 1960'ların² ilk yıllarından bu yana hizmet vermektedir. Enstitü'nün bu bulvar üzerinde kurulu olması tarihsel seyirde oldukça anlamlıdır. Atatürk Bulvarı, adeta diğer kurumlar gibi Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün de öneminin altını çizmektedir.

Protokol yolu olarak da bilinen bu bulvar, eski ismi Taşhan Meydanı olan Ulus Meydanından başlayarak Çankaya Köşküne kadar uzanan ve birçok önemli tarihi değere ev sahipliği yapan bir yol olarak dikkat çekmektedir. Cumhuriyet Dönemi'yle birlikte Ankara'nın başkent olmasıyla, Atatürk Bulvarı, kentin büyümesinde ve yapılaşmasında merkezi bir rol oynamıştır. Özellikle Ulus bölgesinin idari ve finansal merkez haline gelmesi, bu bölgenin büyümesine ve dönüşümüne öncülük etmiştir. Bulvarın güney bölgelere doğru genişlemesi, yönetim yapıları ve önemli kamu binalarının da bu alanda yer alacağı şekilde planlanmıştır.

Kızılay'ın ikinci bir merkez haline gelmesiyle birlikte, Atatürk Bulvarı üzerinde iki ana merkez oluşmuş ve bu bölgelerin, kent kimliğinde önemli bir yeri olmuştur. Ayrıca, meclisin Kızılay'a taşınmasıyla birlikte bu bölgenin büyümesi hızlanmış ve sonraki yıllarda Atatürk Bulvarı aksında yer alan Kavaklıdere ve Çankaya gibi bölgeler de önemli yerleşim alanları haline gelmiştir.

Ankara'nın tarihi gelişiminin Atatürk Bulvarı üzerinden sergilenmesi, bu aksın, şehrin kimliğini ve geçmişini temsil etmesi açısından önemli bir noktayı vurgulamaktadır. Bu bulvar, sadece bir yol veya caddenin ötesinde, şehrin yaşamının, değişiminin ve gelişiminin izlerini taşıyan bir mekân olarak kabul edilmektedir (Mimarlar Odası, 2023). Bu mekânın gözde kurumlarından biri de Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'dür. Enstitü'nün tarihi öneminin, üzerinde bulunduğu konumun sembolik anlamıyla da öne çıktığı anlaşılmaktadır.

Binanın Genel Karakteristiği. Enstitü'nün mimari yapısı da onun sembolik ve tarihi önemini yansıtmaktadır. Bina'nın dış tasarımı, döneminin karakteristik özelliklerini

² Enstitü, eğitim ve öğretime 1 Kasım 1958 tarihinde Maltepe'de bulunan eski bir polis evi olan Erkek Sanat Enstitüsü'nün kullandığı bir apartman katında başlamıştır. Ancak, Enstitü'nün bulunduğu yerin ve binanın elverişsizliği nedeniyle, 1960 yılında Bakanlık tarafından Enstitü, Sakarya Caddesi'nde bulunan başka bir binaya taşınmış ve bu binanın tamamı Enstitü'ye tahsis edilmiştir. Ancak, atölyeler arasında iletişim eksikliği ve idarenin atölyeleri etkili bir şekilde takip edememesi gibi bina ile ilgili sorunlar nedeniyle, 1960 yılında, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, kendisi için inşa edilmiş olan şimdiki yerine taşınmıştır (Gürçayır, 2013).

taşıyan bir yapıya sahiptir. Neoklasik tarzda inşa edilen bu bina; simetrik düzenlemeler, sütunlar, cephedeki detaylar ve estetik açıdan önemli öğeler barındırmaktadır.

Görsel 1. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Bina Önü

Görsel 2. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Bina Arkası

İç mekânı da büyük bir özenle dekore edilmiştir. Yüksek tavanlar, geniş merdivenler, uzun koridorlar ve döneminin zarafetini yansıtan detaylar, binanın içine girdiğinizde tarihi bir atmosferle karşılaşmanızı sağlamaktadır.

Dışarıdan bakıldığında, görkemli mimarisi ile dikkat çeken binanın siyah, dar ve yüksek kapısı, içerideki gizemli dünyaya dair merak uyandırmaktadır. Kapı, sizi, 2019 yılından bu yana, tüm olgunlaşma enstitülerinde ortak olarak kullanılmaya başlanan çatı logonun yer aldığı tabela ile içeri davet etmektedir. Olgunlaşma enstitüleri tek bir çatı altında toplanmadan önce, her enstitünün kendine özgü logoları bulunmaktadır. 2019 yılı öncesinde kullanılan logolar, Görsel 3’te verilmiştir:

Görsel 3. 2019 Öncesi Olgunlaşma Enstitüleri Logoları

2019 yılından beri kullanılmakta olan çatı logonun yer aldığı tabela, ülkedeki tüm enstitülerde şehir ismi değişmek kaydıyla standarttır. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’ne ait tabela, Görsel 4’te verilmiştir:

Görsel 4. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Tabelası

Olgunlaşma enstitüleri, 2019 yılından bu yana, ortak bir amblem ile çizilmiş logo ile yoluna devam etmektedir. Olgunlaşma enstitülerinin ortak olarak kullandığı logo Görsel 5’te yer almaktadır:

Görsel 5. *Olgunlaşma Enstitüleri Çatı Logosu*

Olgunlaşma Enstitüleri Kurumsal Kimlik Kılavuzu’nda (2023) yer alan bilgilerde, amblemin hikayesine şu sözlerle yer verilmiştir:

Anadolu’yu bir nakış kasnağı olarak sembolize eden dairesel form, aynı zamanda kurumun bireylere kazandırdığı “altın bileziği” simgelerken “olgunlaşmanın” baş harfini de temsil eder.

“El”, “emek” ve “enstitü” kelimelerinin minimal bir yansıması olan “e” tipografisi sanki bir insan elinden çıkmışçasına doğal bir hayat bulur ve aynı zamanda kasnağa işlenen iplik gibidir.

“e” harfinin ucunun açık ve kısa olması da geçmişten gelen büyük zanaat kültürümüzün gelecek kuşaklara aktarılma yolculuğunun hiç durmadan sürdürüleceği misyonunun sembolüdür.

El işçiliğine dair derin öğelere de sahip olan amblem, görüldüğü gibi oldukça zengin anlamlar barındırmaktadır. Üzerinde bu logonun bulunduğu tabela ile sizi karşılayan kapı, bu anlamlı dairenin içinden geçerek sizi de bünyesine dahil etmeye hazır bir karşılama sunmaktadır.

Görsel 6. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Giriş Kapısı

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün heybetli kapısından adımınızı attığınızda, sizi, büyük bir tarih ve değerler simgesi olan Atatürk büstü karşılamaktadır. Bu sembol, öğrencilerin ifadesiyle, enstitünün girişinde “*hoş bir selam niteliğinde*”, tarihi bir atmosfer sunmaktadır. Atatürk büstünün giriş kapısında konumlandırılmasının, özellikle kıdemli bazı öğretmenler tarafından, “*çalışanlara ve ziyaretçilere Türkiye'nin modernleşme sürecine ve cumhuriyet dönemine duyulan bağlılığı hatırlatması*” açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır. Kimi öğretmenlere göre; bu büst, “*kurumun demokratik ve laik*” duruşunu yansıtmaktadır.

Görsel 7. Giriş ve Atatürk Büstü

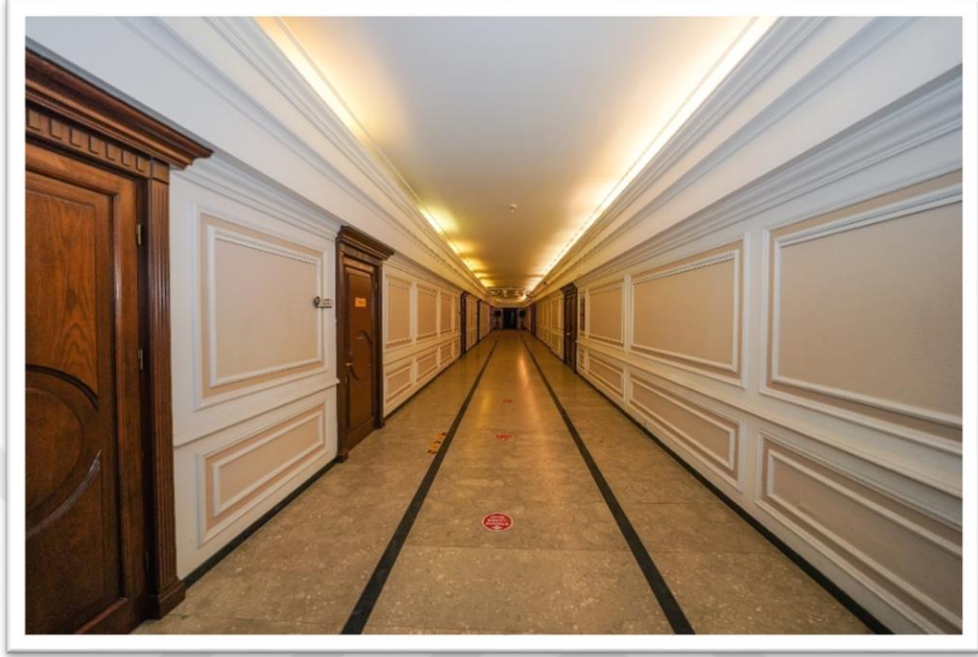
Büstün bulunduğu açık alandaki yüksek tavan, atmosferin ferahlığını adeta bedeninize işlemektedir. Nitekim, K3, bunu şu sözlerle dile getirmektedir: “Girişin yüksekliği ve açıklığı öyle etkileyici ki, bakışlarınızı anında yukarıya doğru çevirme isteği uyandırıyor”. Görüşme yapılan öğrencilerin ifadesiyle, “O kapıdan girdiğinizde, kendinizi daha güçlü hissediyorsunuz”.

Hemen sağ tarafta konumlanan danışma bölümü, ziyaretçilere yönlendirmeler sağlamak üzere hazır bulunmaktadır. Sağ ve sol duvarlar vitrinlerle çevrilmiş, sanat eserleri hemen ilgi odağı olmayı başaran bir edayla yerleştirilmiştir.

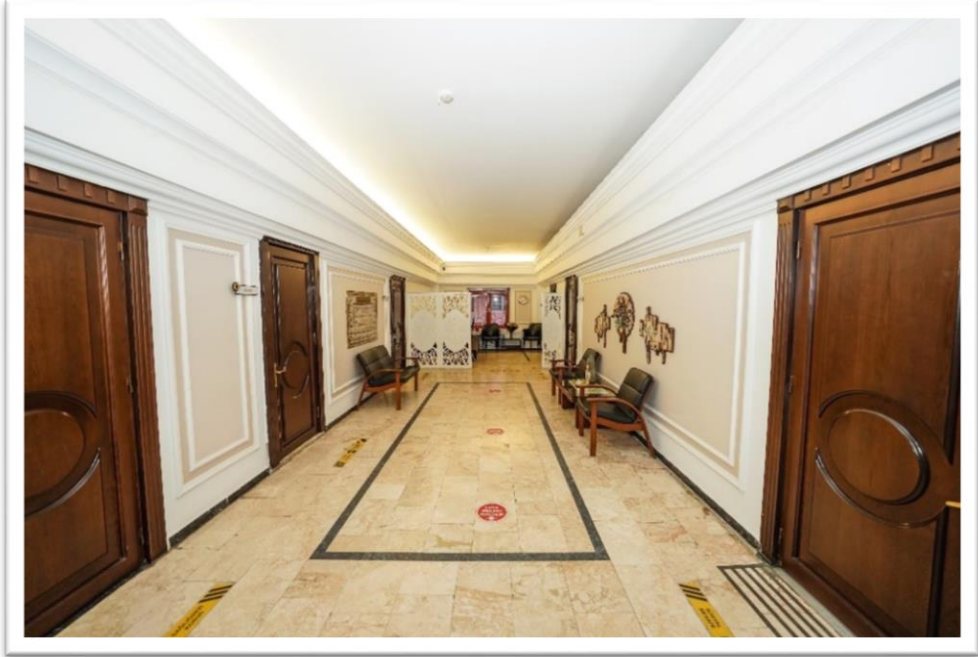
Giriş katta, sağ tarafa uzanan koridorda; enstitü müdürü ve müdür yardımcılarının odaları, memur odası, mutfak ve bir toplantı odası, sol taraftaki koridorda ise; müdür yardımcısı odası, satış odası, sayman odası, defile salonu, giysi koleksiyon arşivi, tanıtım ve pazarlama bölümünün odası ve seramik bölümünün derslikleri yer almaktadır. Ayrıca, bu kanatta, Atatürk’ün doğumunun 100. yılı nedeniyle 1981 yılında açılan ve geç Osmanlı Dönemi eserlerinin sergilendiği; denetimi Etnografya Müzesi tarafından yapılan, 100. Yıl Kız Teknik Öğretim Müzesi bulunmaktadır. Müzede yer alan ürünler, 1945 yılında açılan ilk olgunlaşma enstitüsünün kurucu müdürü Refia Övüç’ün topladığı ve bağışlanan toplam 1105 eserden oluşmaktadır. Ziyaretçilere ücretsiz olarak açık olan müze, desen ve motif araştırmaları için önemli bir kaynak durumundadır.

Müzenin de bulunduğu giriş katın tamamının yenilenmiş olduğu dikkat çekmektedir. 100. Yıl Müzesi, protokol okulu olan Ankara Olgunlaşma Enstitüsü gibi, Ankara’da protokol müzesi olarak bilinmektedir. Dolayısıyla, genellikle diplomatlar ve özel gruplar tarafından ziyaret edilmektedir. Yapılan görüşmelerde, giriş katın, protokol

ağırlama katı olmasından dolayı ziyaretçi gönderen bir kurum tarafından yenilendiği dile getirilmiştir.

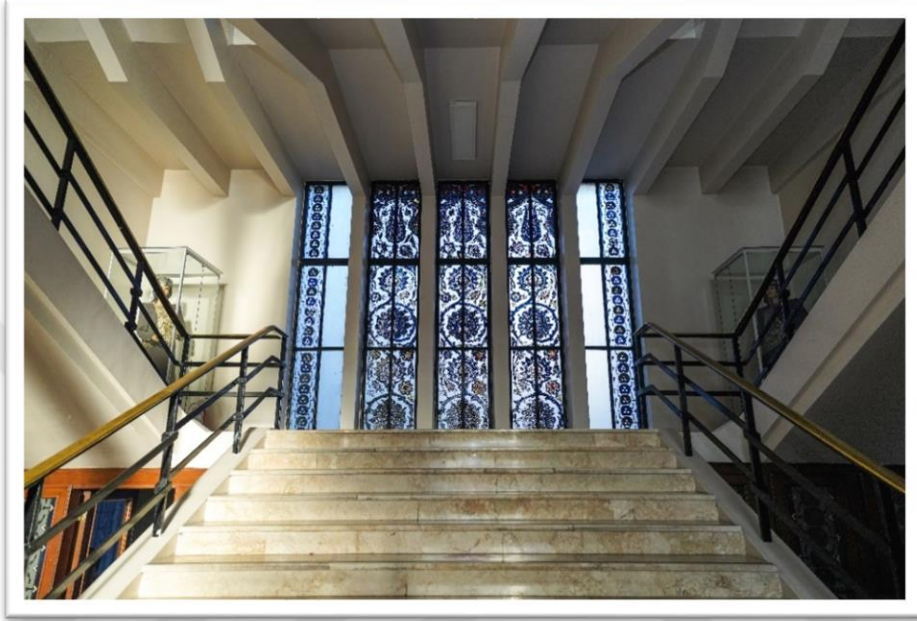

Görsel 8. Giriş Kat Sol Koridor

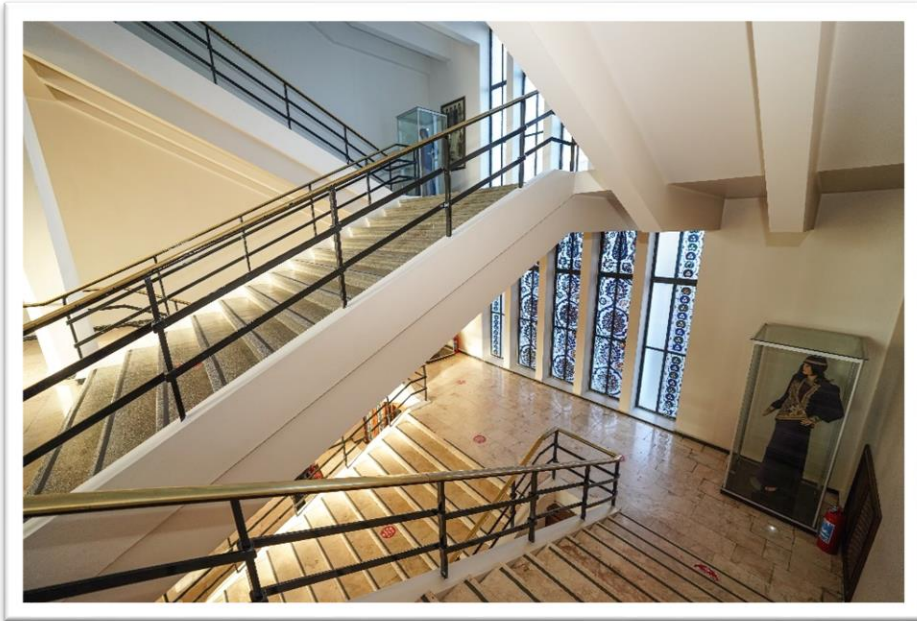

Görsel 9. Giriş Kat Sağ Koridor

Ana girişten birkaç adımda, hemen büstün arkasında geniş bir merdiven, sizi iki kanatlı bir yükselişe davet etmektedir. Göz kamaştırıcı bir manzara ile merdivenlere ilk adımınızı atarsınız. Büyük bir pencere, cam boyama sanatının zarafetiyle süslenmiş, gözlerinizi renklendirmektedir. Girişten başlayıp merdiven boyunca yer alan vitrinler, her sanatsal detayı sizinle buluşturmaya devam etmektedir.

Görsel 10. Giriş Kat Merdivenler ve Vitray Pencere

Görsel 11. Merdivenler ve Vitrinler

Görsel 12. Koridorlar ve Vitrinler

Her bir kata çıktığınızda, koridorlar, sağlı sollu geniş ve uzun, mekânın ferah yapısını sürdürmektedir. Attığınız her adımda, karşınıza çıkan vitrinler, enstitünün sanatsal zenginliğini ve kültürel çeşitliliğini yansıtmaktadır. Farklı atölyelerin kapılarının açıldığı koridorların her biri, kendi özgün sanatsal dünyasını sunmaktadır.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, sadece bir eğitim kurumu değil, aynı zamanda sanat ve kültürle iç içe geçmiş, ilham veren bir mekândır. Bu etkileyici atmosfer, öğrencilere ve ziyaretçilere, eğitim ve sanatın kucaklayıcı gücünü bir arada deneyimleme fırsatı sunmaktadır.

Misyonu. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, Türkiye’de açılan ikinci enstitü olmasının yanı sıra protokol okulu olarak da anılmaktadır. Dolayısıyla, ülkenin başkentinde, Türk milli kültürünün korunması, aktarılması ve tanıtılmasında merkezi bir konuma sahiptir. Nitekim bu, kurumun amaçlarında da ifade edilmektedir (MEB, 2018):

Olgunlaşma Enstitüleri, kültürel değerlerimizi özellikle geleneksel sanatlarımızı ve giyim kültürümüzü araştıran, asıllarını koruyarak yeni ürünler hazırlayan, arşivleyen ve gelecek kuşaklara aktaran, bunların ulusal ve uluslararası alanlarda tanıtılmasını sağlayan, teknolojik gelişmelere paralel olarak sektörde yer alacak nitelikli elemanlar yetiştiren, eğitim ve öğretimin yanı sıra araştırma, tasarım, üretim, tanıtım ve pazarlama süreçlerinin tümünü gerçekleştiren doğrudan merkeze bağlı hayat boyu öğrenme kurumlarıdır.

1958 yılından bu yana eğitim-öğretim hayatına devam eden Ankara Olgunlaşma Enstitüsü; iki yıl süreli sertifika eğitimi veren bir yetişkin eğitimi kurumudur. 2018 Yönetmeliği'nde yer verilen kurumun amaçları doğrultusunda, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün, bir ARGE merkezi olarak da çalışmalarını yürüttüğü anlaşılmaktadır.

2023 yılına ait Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Stratejik Plan'da da kurum misyonu, "Türk el sanatlarını araştırıp asıllarına bağlı kalarak evrensel boyutlarda güncelleştirip tanıtımını yaparak gelecek nesillere aktarabilecek girişimci, nitelikli, yenilikçi bireyler yetiştirmektir" şeklinde ifade edilmektedir (Stratejik Plan, 2023). Bu doğrultuda, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, eğitim ve üretim sınıfları ile birçok dalda faaliyet gösteren işletmelerin sektörel ihtiyaçlarına yönelik ara eleman yetiştirmektedir. İki yıllık eğitimi tamamlayanlar, kurum ve kuruluşlarda usta veya usta öğretici olarak istihdam edilmektedir. Ayrıca, bir hayat boyu öğrenme kurumu olan Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde, hobi kursları ile de modüler eğitim verilmektedir.

Protokol Okulu Olarak Ankara Olgunlaşma Enstitüsü. İlk açılan İstanbul Refia Övüç Olgunlaşma Enstitüsü ile başlayan protokol ağırlama geleneği, bürokrasinin merkezine kurulan ikinci enstitü olan Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde de devam etmiştir. Bu gelenek, günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Bu nedenle, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, "protokol okulu" olarak da anılmaktadır.

Kuruluşundan günümüze kadar olan süreçte, devlet adamlarının eşlerinin giyiminden sorumlu, üst düzey yabancı konukların ziyaret listesinde yer alan ve yabancı ülkelere verilecek hediyeleri organize eden kurumlar olarak olgunlaşma enstitülerinin eğitim kurumu olmasının yanında farklı bir misyona da sahip olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda, enstitüler, sadece kadınlara meslek eğitimi veren bir kurum olmanın ötesine geçerek devlet protokolünde ve uluslararası ilişkilerde önemli bir yer edinmiştir.

Türk modernleşmesi sürecinde ve Cumhuriyet döneminde kadın giyiminde önemli bir rol üstlenen olgunlaşma enstitüleri, yurt içinden ve yurt dışından devlet adamlarının eşlerinin giyiminde öncü bir rol üstlenmiş; ilerleyen zamanlarda sosyetenin ve devlet erkânının eşlerini giydiren ve yabancı misafirleri ağırlayan bir kurum haline gelmiştir. Nitekim, İsmet İnönü'den, Süleyman Demirel'e; Ahmet Necdet Sezer'den Abdullah Gül'e ve Recep Tayyip Erdoğan'a kadar tüm devlet büyüklerinin eşlerinin ve kızlarının giydirildiği bir kurum olarak bilinmektedir (Gürçayır, 2013). Hatta Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, Türkiye Cumhuriyeti'nin on birinci Cumhurbaşkanı Abdullah

Gül'ün kızı Kübra Gül'ün gelinliğini tasarlamış ve dikmiştir (Kübra Gül'ün Gelinliği, 2007).

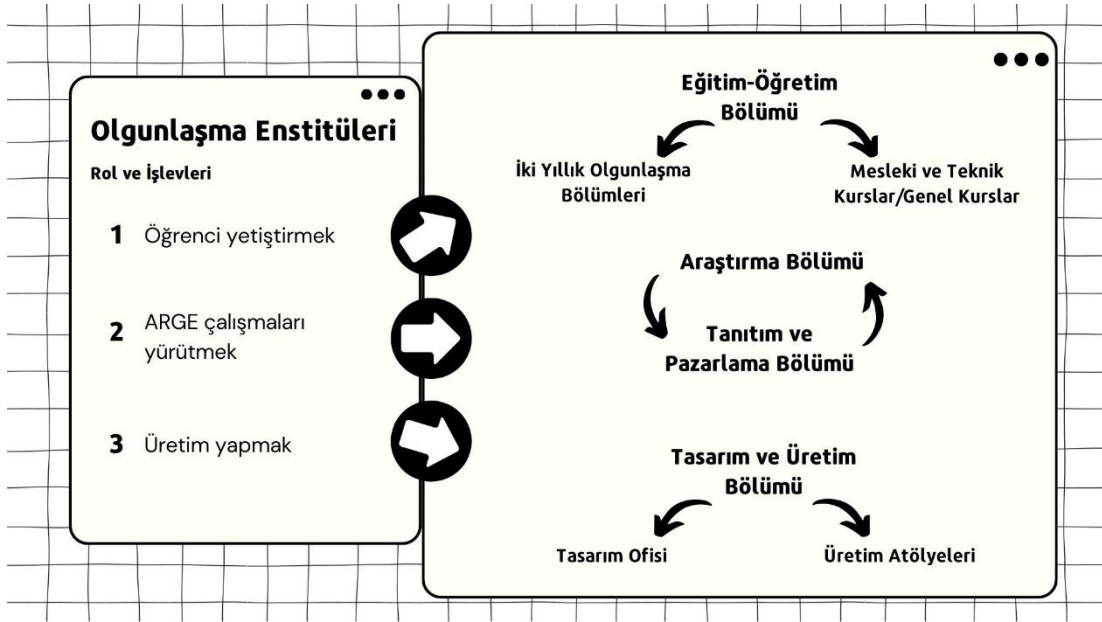
Ayrıca, olgunlaşma enstitüleri, yabancı devlet adamlarının eşlerini ağırlama kültüründe de önemli bir role sahiptir. Bu kurumlar, yabancı misafirlerin Türkiye'nin kültürel zenginliklerini tanımlarına yardımcı olmak amacıyla da kullanılmaktadır. 1996 yılında gerçekleşen yönetmelik değişikliğinin ardından özellikle Türk kültürünü araştırma, tanıtırma ve aktarma misyonunu üstlenen enstitüler, yabancı misafirlere yerel değerlerin ve geleneksel el sanatlarının bir arada sunulduğu bir yapı sunarak birer "vitrin" konumunda varlığını sürdürmüştür (Gürçayır, 2013).

Siyasal ve sosyal yapıdaki değişimin kuruma yansıdığı görülmektedir. Bu enstitüler, farklı iktidar dönemlerine ve değişen görüşlere rağmen kendilerini iktidara göre şekillendirmeyi başarmıştır. Hangi görüşten olursa olsun onların beğeni dünyasına hitap edecek ürünler sunmayı başaran olgunlaşma enstitüleri, adeta protokol için bir üretim merkezine dönüşmüştür. Ülke içinde ve dışında pahalı hediyeler sunabilen enstitüler, bu noktada da özellikle başvurulacak kurumlardan biridir.

Bazı öğretmenler, siyasal iktidarların kuruma bu türden müdahalesinin, kurumun esas görevini yerine getirmesini aksattığını ifade etmektedir. Bu müdahale, bir yönden elbette eleştirilebilir. Ancak, diğer taraftan, bu durum, kurumun tanıtımını ve prestij kazanmasını sağlamaktadır.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün Program ve İçerikleri

Olgunlaşma enstitüleri, üç temel fonksiyona sahiptir. Birincisi, öğrenci yetiştirmek; ikincisi, ARGE çalışmaları yürütmek; üçüncüsü ise, üretim yapmak. Şekil 2, enstitülerin işleyişi ile ilgili bir özet sunmaktadır:

Şekil 2. Olgunlaşma Enstitülerinin Rol ve İşlevleri

Şekil 2’de de görüldüğü üzere, olgunlaşma enstitülerinde öğrenci yetiştirme faaliyetleri de ikiye ayrılmaktadır. Eğitim-Öğretim Bölümü üzerinden yürütülen bu faaliyetlerde; öğrenciler, (1) iki yıl süreyle tam zamanlı örgün yetişkin eğitime alınmakta ya da (2) kursiyer olarak halk eğitimi merkezlerindeki gibi kurslara katılmaktadır. Dolayısıyla, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’ne gelen öğrenciler ya iki yıllık olgunlaşma öğrencisi olmakta ya da hafta içi ya da hafta sonu olmak üzere haftanın bir günü kurumda sunulan çeşitli kurslara katılarak kursiyer olarak eğitim sürecine dahil olmaktadır.

Öğrenci yetiştirme faaliyetlerinin yanı sıra Enstitü’de ARGE çalışmaları da yürütülmektedir. ARGE çalışmalarından, araştırma ve tanıtım-pazarlama bölümleri sorumludur. Türk kültürünün araştırılması, ilgili proje çalışmalarının planlanması, yürütülmesi ve takibi araştırma; tanıtılması ise tanıtım ve pazarlama bölümünün görev alanına girmektedir.

Enstitü’de, bir de üretim atölyeleri bulunmaktadır. Yeterince öğrencisi olmayan iki yıllık bölümler, tasarım ve üretim bölümüne bağlı olarak, öğretmen ve usta öğreticilerle üretime devam etmektedir. Bazı bölümlerin ise hem ders hem de üretim atölyesi bulunmaktadır. Tasarım ve üretim bölümünün altında yer alan üretim atölyeleri ve tasarım ofisi, araştırma ve tanıtım-pazarlama bölümleri ile koordineli olarak çalışmalarını yürütmektedir.

İki Yıllık Olgunlaşma Bölümlerinin Program ve İçerikleri. Yönetmelikte detaylandırılmayan iki yıllık bölümlerin program ve içerikleri, Enstitü’de yapılan gözlem ve görüşmelerden edinilen bilgiler ışığında sunulmuştur. İki yıllık bölümler, meslek liseleri ile aynı müfredat doğrultusunda, hızlandırılmış bir eğitimle öğrenciye meslek edindirmeyi amaçlamaktadır. İki yıllık bölümlere, 13 yaşını doldurmuş kişiler başvurabilmektedir (MEB, 2018). İki yıllık bir bölümden mezun olan öğrenci, Olgunlaşma Enstitüsü Bitirme Belgesi (bkz. Ek-8) sahibi olmaktadır (MEB, 2018).

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, bünyesinde; üç bölüm, dokuz alan ve otuz dört dal barındırmaktadır. Enstitü’de; Araştırma Bölümü ve Tanıtım-Pazarlama Bölümünün yanı sıra bir de Tasarım ve Üretim Bölümüne bağlı tasarım ofisi bulunmaktadır. 2023 yılı kasım ayında elde edilen verilere göre; Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nün alanları, dalları ve atölyeleri Tablo 6’da verilmiştir:

Tablo 6

Ankara Olgunlaşma Enstitüsünün Alanları, Dalları ve Atölyeleri (2023-2024)

Alan	Dal	Atölye	Tür
El Sanatları Teknolojisi Alanı	Dekoratif Ev Tekstili	Dekoratif Ev Tekstili Atölyesi	Ders
	Moda Çiçek	Moda Çiçek Atölyesi	
	Dokuma	Dokuma Atölyesi	
	Çarpana Dokuma	Çarpana Dokuma Atölyesi	
	Sof	Sof Atölyesi	
	Türk İşi	Türk İşi Atölyesi	Üretim
	Sırma Atölyesi	Sırma-Maraş İşi-Puside Atölyesi	
	Renkli Nakış	Renkli Nakış Atölyesi	
	Makine Nakışı	Makine Nakışı Atölyesi	
	Sanayi Nakışı	Sanayi Nakışı Atölyesi	
	Suzeni Makine Nakışı	Suzeni Makine Nakışı Atölyesi	
	Bayrak	Bayrak Atölyesi	Üretim
	İğne Oyası	İğne Oyası Atölyesi	
	Desen	Desen Atölyesi	
Giyim Üretim Teknolojileri Alanı	Terzilik Dalı	Terzilik Atölyesi	Ders
	Giysi Kalıp Üretimi Dalı	Giysi Kalıp Üretimi Atölyesi	
	Giyim Üretim Teknolojisi Dalı	Giyim Üretim Teknolojisi Atölyesi	Üretim
	Giysi Tasarım Dalı	Giysi Tasarım Atölyesi	
Grafik ve Fotoğraf Alanı	Baskı Dalı	Baskı Atölyesi	
	Grafik Dalı	Grafik Atölyesi	Üretim
	Fotoğraf Dalı	Fotoğraf Atölyesi	
Kuyumculuk Teknolojisi Alanı		Kuyumculuk Atölyesi	Ders
	Takı İmalatı Dalı	Kuyumculuk Atölyesi	
		Kuyumculuk ve Mine Atölyesi	Üretim
		Takı Atölyesi	

(Devam ediyor)

Tablo 6 (Devam)

Ankara Olgunlaşma Enstitüsünün Alanları, Dalları ve Atölyeleri (2023-2024)

Alan	Dal	Atölye	Tür
Seramik ve Cam Teknolojisi Alanı	Çinicilik Dalı	Çinicilik Atölyesi	Üretim
	Serbest Seramik Şekillendirme Dalı	Serbest Seramik Şekillendirme Atölyesi	Ders
	Cam Dalı	Cam Atölyesi	Üretim
Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı	Mutfak Dalı	Mutfak Atölyesi	Ders
		Aşçılık Atölyesi	Üretim
		Pastacılık Atölyesi	
Güzellik ve Saç Bakımı Hizmetleri	Cilt Bakımı Dalı	Cilt Bakımı Atölyesi	Üretim
	Saç Bakımı Dalı	Saç Bakımı Atölyesi	
Sanat Tasarım Alanı	Dekoratif Sanatlar Dalı	Sanat Tasarım Üretim Atölyesi	Üretim
	İç Mekân Dekorasyon Dalı		
	Ebru Dalı	Ebru Atölyesi	
	Minyatür Dalı	Minyatür Atölyesi	
	Tezhip Dalı	Tezhip Atölyesi	
Dekoratif El Sanatları	Çiçek Yapımı Dalı	Çiçek Yapımı Atölyesi	Üretim

Tablo 6’da da görüldüğü gibi bölümler ya ders ya üretim atölyesine sahiptir. Bazı bölümlerin ise hem ders hem üretim atölyesi bulunmaktadır.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde, meslek lisesini bitiren, alan değişikliği yapmak isteyen ve meslek edinmek isteyen bireylere meslek lisesi denklik programı da verilmektedir. İki yıllık eğitim süresini başarıyla tamamlayanlar, mesleki açık öğretim lisesinden fark derslerini vererek ya da muaf kılınarak istediği alanın diplomasına sahip olabilmektedir. Böylelikle, öğrenciler, meslek yüksekokullarına doğrudan geçiş hakkı elde etmektedir. Denklik programını tamamlayarak meslek lisesi diploması almaya hak kazananlar, işyeri açma belgesine sahip olmaktadır. Öğrenciler, isterlerse dört yıllık lisans programını da kazanarak alanında akademik eğitimi tamamlayabilmektedir. Dolayısıyla, lise mezunu olmayan öğrencilerin, lise diplomasına sahip olmak için olgunlaşma enstitülerine kaydını yaptırırken mesleki açık öğretim liselerine de kayıt yaptırmaları gerekmektedir. Aksi halde, iki yıllık olgunlaşma bölümünü tamamlayanlar yalnızca olgunlaşma enstitüsü bitirme belgesi sahibi olmaktadır.

Bu noktada, olgunlaşma enstitülerinde verilen eğitimin mesleki açık öğretim liseleri ile bütünlük oluşturması, MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği’nin 49. maddesinin 3. fıkrasının c bendinde, şu şekilde ifade edilmektedir (MEB, 2018):

- c) Hayat boyu öğrenme kurumlarında mesleki öğretim programları, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında uygulanan öğretim programlarıyla bütünlük

oluşturacak, programlar arasında yatay ve dikey geçişlere imkân sağlayacak şekilde, Ulusal Meslek Standartları doğrultusunda modüler yapıda hazırlanır.

Bu doğrultuda, aynı maddenin 5. ve 6. fıkralarında, program seviyelerinin yatay ve dikey geçişe izin verecek şekilde planlanması ile ilgili, “Mesleki ve teknik eğitim kurs programlarında örgün ve yaygın eğitimdeki referans seviyeleri birbiriyle ilişkilendirilir.” ve “Program bütünlüğü ve devamlılığı içinde sertifika, belge ve diplomaya götüren programlarda yatay ve dikey geçişlere imkân sağlanır.” ibarelerine yer verilmiştir (MEB, 2018). Bu maddeler doğrultusunda, denklik programları için gerekli yasal önlemlerin alındığı görülmektedir. Aynı zamanda, herhangi bir sebepten örgün eğitime devam edememiş öğrencilerin eğitim öğretim hayatlarına devam edebilmesi de garanti altına alınmıştır. Enstitü’de yapılan gözlem ve görüşmelerde, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun mesleki açık öğretim liselerine de kayıtlı olduğu görülmektedir.

Özetle; olgunlaşma enstitüleri, mesleki açık öğretim lisesi programları üzerinden lise diploması edinmek isteyenlere, yüz yüze iki yıl mesleki eğitim vererek onları meslek lisesi diploması sahibi yapmaktadır. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde uygulanan iki yıllık programlara ait ders programları ekler bölümünde sunulmuştur (bkz. Ek-7). Ders programlarında görülen ortak dersler uzaktan, meslek dersleri ise yüz yüze eğitim kapsamında sunulmaktadır.

Kursların Program ve İçerikleri. Öğretmenlerin “pratikler” olarak ifade ettikleri kurslarda, halk eğitimi merkezlerindeki gibi yeterli sayıda öğrenci başvurusuyla, ilgili modüller doğrultusunda haftanın bir günü ders yapılmaktadır. Kurslar mesleki-teknik ve genel kurslar olarak ikiye ayrılmaktadır. Kurslara, 16-60 yaş arasındaki kişiler başvurabilmektedir. Gruplar en az 12, en fazla 20 kişiden oluşmaktadır (MEB, 2018). Herhangi bir kursu tamamlayan kursiyer, kurs bitirme belgesi almaktadır (MEB, 2018).

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde, 2020 yılı ocak ayından 2023 yılı sonuna kadar, 6 alanda toplam 32 çeşit mesleki ve teknik kurs, 6 çeşit genel kurs açılmıştır. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü tarafından sunulan kurslar ve öğrenci dağılımları, Tablo 7’de verilmiştir:

Tablo 7

Kurslara Göre Öğrenci Dağılımları (Ocak 2020-Aralık 2023)

Kurs Tipi	Alan Adı	Kurs Adı	Kurs Sayısı	Kayıtlı Öğrenci Sayısı	Sertifika Alan Kursiyer Sayısı
Mesleki ve Teknik	El Sanatları Teknolojisi	Dolgu Oyuncak-Bebek Yapımı	2	48	0
Mesleki ve Teknik		Elde Antep İşi	2	30	21
Mesleki ve Teknik		Elde Çin İğnesi	1	24	11
Mesleki ve Teknik		Elde Suzeni	1	25	20
Mesleki ve Teknik		Elde Türk İşi Yapımı	1	12	0
Mesleki ve Teknik		Ev Tekstili Ürünleri Hazırlama	1	24	12
Mesleki ve Teknik		Geleneksel El Nakışları	5	115	40
Mesleki ve Teknik		Hesap İşi	1	15	8
Mesleki ve Teknik		İğne Oyası Yapımı	2	34	7
Mesleki ve Teknik		Keçe Aksesuarları Yapımı	2	50	21
Mesleki ve Teknik		Keçe Yapımı	1	19	11
Mesleki ve Teknik		Kitre Bebek Yapımı	3	44	7
Mesleki ve Teknik		Makinede Aplike	1	14	6
Mesleki ve Teknik		Makinede Dantel Sarma ve Piko Yapma	1	13	5
Mesleki ve Teknik		Nevresim Takımları Dikimi	1	15	7
Mesleki ve Teknik		Tel Kırma Yapımı	3	48	32
Mesleki ve Teknik		Tığ Örücülüğü	2	40	0
Mesleki ve Teknik	Giyim Üretim Teknolojisi	Kadın Bluz Dikimi	1	15	0
Mesleki ve Teknik		Kadın Giyim Modelist Yardımcılığı	1	19	0
Mesleki ve Teknik		Kadın Giysileri Kalıp Hazırlama	3	60	25
Mesleki ve Teknik		Kadın Model Uygulamalı Etek Dikimi	1	20	13
Mesleki ve Teknik		Kadın Pantolon Dikimi	3	63	27
Mesleki ve Teknik		Kadın Temel Etek Dikimi	1	13	9
Mesleki ve Teknik		Kadın Yelek Dikimi	3	55	7
Mesleki ve Teknik	Grafik ve Fotoğraf Alanı	Desen Çizim	1	25	0
Genel		Fotoğraf Çekimi	1	16	10
Mesleki ve Teknik	Yiyecek İçecek Alanı	Türk Mutfağı	1	23	0
Mesleki ve Teknik	Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri	Cilt Bakımı ve Epilasyon	1	16	11
Mesleki ve Teknik		Cilt Bakımı ve Temel Makyaj	2	32	13
Mesleki ve Teknik		Epilasyon Depilasyon	2	29	20
Mesleki ve Teknik		Makyaj Yapma Teknikleri	1	14	8
Mesleki ve Teknik		Tırnak Süsleme	1	14	9

(Devam ediyor)

Tablo 7 (Devam)

Kurslara Göre Öğrenci Dağılımları (Ocak 2020-Aralık 2023)

Kurs Tipi	Alan Adı	Kurs Adı	Kurs Sayısı	Kayıtlı Öğrenci Sayısı	Sertifika Alan Kursiyer Sayısı
Genel	Sanat ve Tasarım	Akrilik Boya Resim	3	47	14
Genel		Guaj Boya Resim	1	23	0
Genel		Pastel Boya Resim	1	21	0
Mesleki ve Teknik		Sanatsal Mozaik	1	14	7
Genel		Sulu Boya Resim	1	17	0
Genel		Yağlı Boya Resim	1	16	0
		TOPLAM	61	1122	381

Tablo 7’de de görüldüğü gibi, toplam açılan kurs sayısı 61’dir. Son 4 yılda, bu kurslara toplam 1122 kursiyer kayıt yaptırmış, yalnızca 381’i tamamlayarak kurs bitirme belgesi almaya hak kazanmıştır. Tablo 7’de sunulan kurs ve kursiyer sayılarının nispeten az olmasının sebebinin, sayıları verilen dönemin bir kısmının, pandemi dönemine denk gelmesinden kaynaklı olduğunu da göz ardı etmemek gerekir.

Müfredat. Vella (2002), yetişkin eğitiminde ardışıklık ve pekiştirme ilkesi doğrultusunda basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene doğru gidilmesinin örgün eğitimde olduğu gibi yetişkin öğrenmesinde de ihmal edilmemesi gereken bir yere sahip olduğunu söylemektedir. Bu bağlamda, yetişkin eğitiminde kullanılacak müfredatın, bu ilkeler doğrultusunda hazırlanması gerekmektedir. Olgunlaşma enstitülerinde, kurslarda kullanılan müfredatın, ardışıklık ve pekiştirme ilkesine uygun ilerlediği ancak öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, iki yıllık bölümlerde kullanılan müfredatın zaman zaman söz konusu ilke bağlamında sorunlara neden olduğu anlaşılmaktadır.

İki Yıllık Olgunlaşma Bölümlerinde Müfredat. Eklerde sunulan ders programlarından da anlaşılabacağı gibi enstitüde uygulanan müfredat, meslek liselerinde uygulanan müfredatın aynısıdır. Meslek liselerinin ilgili meslek derslerine giren öğretmenlerin, aynı müfredatı kullanarak olgunlaşma enstitülerinde ders verebiliyor olmaları, iki yıllık bölümlerin meslek lisesi eğitimleri ile birebir aynı olduğunu göstermektedir. Ancak, meslek liseleri, müfredatı dört yılda tamamlarken olgunlaşma enstitüleri aynı müfredatı iki yıla sıkıştırmak zorunda kalmaktadır. Bu durum, öğretmenler tarafından da doğrulanmaktadır:

Ö1- Benim yıllardır meslek liselerinde kullandığım yıllık planları buranın tatiline göre programına göre uyarlayıp aynısını kullanıyorum. Sadece kitapları biraz 11-12. sınıf olarak baz alıyoruz. Yani 9-10 değil de 11-12.

Dört yıllık bir müfredatın iki yılda aktarılmaya çalışılması, Ö1’in de anlatısından anlaşılabacağı gibi bazı adımların atlanmasına neden olmaktadır. 9 ve 10. sınıfın müfredatlarında verilen bilgiler atlanarak ya da hızlıca geçilerek 11 ve 12. sınıf müfredatlarına yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durumun, basitten karmaşığa ve bilinenden bilinmeyene doğru gidilmesi ilkesi ile uyuşmamaktadır. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde de bu durumun yarattığı sorunlardan şöyle bahsedilmiştir:

K6- Meslek liselerinin 3 ve 4. sınıfları alınıyor. Bir yıla sıkıştırılıyor ama birinci sınıfta öğrenip ikinci sınıfta görmemiz gereken bir şeyi biz aynı anda bütün hepsini gördüğümüz için, eş zamanlı olarak gitmemesi gereken şeyleri de eş zamanlı götürmeye çalışıyoruz.

Yetişkin öğrenenlerin basitten karmaşığa ilerlemesi gerekirken K6'nın ifadeleri, bu gerekliliğin ideal bir biçimde yerine getirilmediğini ortaya koymaktadır. Bazı öğretmenler, müfredatın bu şekilde uygulanmasından memnunken bazısı olgunlaşma enstitülerine özel bir müfredatın oluşturulması gerektiğini söylemektedir. Ö5, böyle bir müfredat oluşturulması gerektiğini ifade ederken bu durumun da neden olacağı önemli bir sorunu dile getirmiştir:

Ö5- Olgunlaşmaya ayrı özel bir müfredat olsa daha iyi olur. Daha kapsamlı olabilir. Bizim gelen grup daha istekli olduğu için liseleri kullanmayıp bize yeni müfredat yazılabilir. Daha donanımlı, daha kapsamlı ama biz şimdi denklik verdiğimiz için müfredatlarımız aynı olmak zorunda.

Olgunlaşma enstitüleri, denklik programları ile meslek lisesi diploması da sağlayabildiğinden, olgunlaşma enstitülerine özel müfredatın bu durumu da göz ardı etmemesi gerekmektedir.

Kurslarda Müfredat. Olgunlaşma enstitüleri, MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği (2018) doğrultusunda, kurs programlarını yürütmektedir. Dolayısıyla, aynı yönetmeliği paylaştığı halk eğitimi merkezlerinde kullanılan modüller, olgunlaşma enstitülerinde açılan kurslarda da kullanılmaktadır. Kurs programlarına, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı e-yaygın sistemi üzerinden ulaşılabilmektedir.

Kurslarda kullanılan müfredat, modüler yapıda ilerlediği için birini tamamlamadan diğerine geçilememektedir. Dolayısıyla, yetişkin eğitiminde takip edilmesi gereken ardışıklık ve pekiştirme ilkesinin, kurslarda uygulandığı görülmektedir.

ARGE Çalışmaları. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, AR-GE çalışmaları ile yok olmaya yüz tutmuş geleneksel sanatları yeniden kazanma, Anadolu kültüründe önemli yer tutan törensel olgular, yöresel giyim, takı, dokuma, süsleme, yemek, seramik gibi bu toprağın duygusunu, dokusunu ve özelliklerini yansıtan ürünlerin çağdaş tasarımlarla günlük kullanıma sunulması çalışmalarında önemli başarılarla imza atmıştır. Bu

Çalışmalarda elde edilen bilgi, desen, motif, model, kalıp gibi veriler enstitü arşivine kaydedilerek zengin bir birikim oluşması sağlanmaktadır.

Ayrıca, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, öğrenci ve öğretmenler tarafından oluşturulan çeşitli koleksiyonları ile hem yurt içinde hem de yurt dışında birçok ülkede Türk kültürünü, Türk kadınının beceri ve zarafetini tanıtma misyonu da üstlenerek çeşitli platformlarda Kültür Elçiliği görevi yürütmektedir.

Bu koleksiyonlar, kurumlarda yürütülen projeler kapsamında hazırlanmakta ve oluşturulmaktadır. Bu projeler doğrultusunda, atölyelerin koordineli çalışmaları ile 2001 yılından bu yana oluşturulan Ankara Olgunlaşma Enstitüsü proje ve koleksiyonları şu şekildedir:

- Kültürlerin Hamisi Fatih Koleksiyonu
- Ankara Tavşanı Yn Projesi
- Ankara Tiftik Keçisi ve Sof Kumaş Projesi
- evre ve İğne Oyaları Koleksiyonu
- Beşi Bir Yerde Giysi Koleksiyonu
- Ankara/Nallıhan İpek İğne Oyaları
- Anadolu Selçuklu Medeniyeti ve Mevlna Koleksiyonu (Anadolu Evrensel Hoşgörünün Yurdu)
- Renk Renk Anadolu Giysi Koleksiyonu
- Anadolu iekleri Koleksiyonu
- Yöresel Giysi Koleksiyonu
- Sanatsal Giysi Koleksiyonu
- Osmanlı'nın Sessiz Tanıkları Nakış Koleksiyonu
- Folklorik Bebek Koleksiyonu
- Atatürk Giysileri Koleksiyonu
- Yüzyılların Mirası Takı Koleksiyonu
- Oyalar Giysi Koleksiyonu
- Aşkın Geometrisi Takı Koleksiyonu
- Kınalı Eller Koleksiyonu
- Selçuklu Giysi Koleksiyonu
- Sanatsal Kaftan Giysi Koleksiyonu
- Seramik Kaftan Koleksiyonu
- Kalyon ve Piri Reis Koleksiyonu

- El Sanatları Kese Koleksiyonu
- El Sanatları Nazarlık Koleksiyonu
- El Sanatları Tablo Koleksiyonu
- Hoca Ahmet Yesevi ve Anadolu Yıldızları Giysi Koleksiyonu
- Kutnu Giysi Koleksiyonu
- Gelinlik Giysi Koleksiyonu
- Abiye Giysi Koleksiyonu
- Kınalı Gelin Giysi Koleksiyonu
- Tavşan Tiftik Giysi Koleksiyonu
- Motiflerdeki Renkler Nakış Koleksiyonu
- Matrakçı Nasuh Koleksiyonu

Bütün alan ve bölümlerin iş birliği ile oluşturulan koleksiyonların hazırlanması ve tanıtılmasında özellikle araştırma ve tanıtım-pazarlama bölümleri önemli rol oynamaktadır. Tasarım ve Üretim Bölümleri ise koleksiyonların ortaya çıkarılmasında kilit bir öneme sahiptir.

Programların Hazırlanması, Bölümlerin Açılması ve Uygulama

Enstitü’de, uygulamanın nasıl yapıldığına geçmeden önce, olgunlaşma enstitülerinde sunulan programların nasıl belirlendiğinden ve bu programların amaçlarından bahsetmek gerekir.

İhtiyaç Saptama. Bir yetişkin eğitimi kurumunun diğer örgün eğitim kurumlarından en önemli farkı, ihtiyaç belirleme çalışmalarıdır. Çünkü yetişkin eğitimi, doğası gereği, ihtiyaç odaklıdır. Yetişkin eğitimi, yetişkin insanların yaşamlarının herhangi bir noktasında ortaya çıkan ihtiyaçlarını ya da ilgilerini karşılamak için örgün, yaygın ya da sargın yoldan sunulan öğrenme fırsatlarına katılarak aldıkları eğitimidir (Miser, 2020). Buna paralel olarak, Uysal (2013), yetişkin eğitimi programlarının temel amacının, bireylerin ve toplumların gerçek eğitim ihtiyaçlarını karşılamak olduğunu söylemektedir.

Yetişkinlerin öğrenme özellikleri de bu durumu desteklemektedir. Öyle ki, yetişkinler, sorun odaklı olarak öğrenmektedir. Günlük yaşamlarında ihtiyaç duymadıkları ve sorun olarak görmedikleri bir konuyu öğrenmeye istekli değildir. Sayılan

(2009) da yetişkinlerin gerçek durumlardan doğan acil ihtiyaçlar ile ilgilendiğinin altını çizmektedir.

Yetişkin, neyi neden öğrenmesi gerektiğini bilmek ister. Öğrendiği şeyi anında hayatına aktarabilmeli ve yüzleştiği sorunu çözebilmelidir. Bu noktada, onu öğrenmeye yönlendiren şey de çoğunlukla içten gelen bu motivasyonudur. Bu bağlamda, yetişkinler, öğrenme özellikleri gereği, öğrenme sürecine gönüllü katılmaktadır. Bu özellikler, yetişkin eğitimi programlarının ihtiyaca dayalı olarak hazırlanmasının önemini açığa çıkarmaktadır. Dolayısıyla, yetişkinlerin gerçek ihtiyaçlarının saptanması ve eğitim programlarının buna göre hazırlanması gerekmektedir. Yönetmelik de bu perspektifi yansıtmaktadır.

Nitekim MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği'nin (2018) 53. maddesine göre; kursların, çevrede yapılacak kapsamlı eğitim ihtiyaçlarını belirleme çalışmaları sonucuna göre planlanması ve düzenlenmesi öngörülmektedir (MEB, 2018). Söz konusu yönetmeliğin 54. maddesinde ise; “kurs türleri mesleki ve teknik kurslar ile genel kurslar olarak sınıflandırılmak kaydıyla, birey ve toplumun eğitim düzeyi ve öğrenme ihtiyaçları doğrultusunda yaygın eğitim kurs programlarına uygun olarak açılmaktadır” denmektedir (MEB, 2018). Bu maddeler, hayat boyu öğrenme kurumlarında uygulanan programların, yetişkin eğitime uygun olarak ihtiyaçlar doğrultusunda hazırlanacağına işaret etmektedir. Ayrıca, Yönetmelik'te, olgunlaşma enstitülerindeki iki yıllık bölümlerin ve kursların ayrıştırılmadığı görülmektedir. Nitekim maddelerde, mesleki ve teknik yetişkin eğitime dair herhangi bir kavrama yer verilmezken bütün programlar “kurs” başlığı altında irdelenmektedir.

Olgunlaşma enstitülerine ait yönetmeliğin ilk defa 1996 yılında değişmesini takiben, ihtiyaç belirlemeye yönelik bazı çalışmalar yürütüldüğünden bahsedilmektedir. Buna göre; Ö10, şunları paylaşmıştır:

Ö10- Bu dönem bir çalışma yapıldı. Sektör dedi ki bize şöyle çırak olacak şekilde eğitim alan öğrenci gelmeli. O taramaların sonucunda ...Mesela iç mekân tasarımı vardı bizde. İç mekân tasarımında mimarlar dedi ki, biz teknisyen istemiyoruz. Biz teknisyenin de altında çalıştıracak şey istiyoruz, yardımcı eleman istiyoruz. Ara eleman istiyoruz. Mesela ölçü almayı bilecek, proje çıkarabilecek... Onlardan sonra bu okuldaki bölümlerin adı değişti.

Burada yapılan uygulama, sektörel ihtiyaçlar doğrultusunda enstitüde yürütülen programlarla ilgili önlemler alınmasını sağlamıştır. Ancak, bu çalışmadan sonra herhangi bir uğraş içine girilmediğini, öğretmen anlatıları da doğrulamaktadır. Öğretmenlerle

yapılan görüşmelerde, söz konusu çalışmanın, Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde mesleki yeterlik çerçevesinin Avrupa ile denkleştirilmeye çalışıldığı dönemde yapıldığı dile getirilmiştir. Söz konusu çalışmadan başka, Enstitü içinde herhangi bir ihtiyaç belirleme faaliyeti yürütülmediği, ancak bakanlıkça sunulan programların her geçen gün genişletildiği vurgulanmaktadır. İdare ile yapılan görüşmelerde, bu durum doğrulanmıştır. Görüşme yapılan üç müdür yardımcısı, hayat boyu öğrenme kapsamında sunulan kurs listesinin dışına çıkmamak koşuluyla, başvuran yetişkinlerin ihtiyacına göre kurs açılabilirdiğini dile getirmiştir. Öğrenci taleplerine göre açılan kursların şekillendiğini dile getiren idareciler, öğretmen durumu ve fiziki şartlara göre talepleri değerlendirmeye aldıklarını ve yetişkinlerin ihtiyacına cevap vermeye gayret gösterdiklerini ifade etmektedir. Kurslar başladıktan sonra da talep gelmeye devam ederse, yeterli öğrenci sayısına ulaşıldığında ve uygun koşullar sağlandığında kurs açılabilirdiğini iletmışlerdir.

İki yıllık olgunlaşma bölümleri ise, öğretmen kadrosu ve fiziki imkanlar doğrultusunda yıllardır kurumda var olan bölümlere yapılan öğrenci talepleri doğrultusunda, öğrenci ihtiyacına göre açılmaktadır.

Yönetmelik'te belirtilen ihtiyaç belirleme süreçleri, yetişkin eğitimi kurumlarında gerçekleştirilmesi gereken önemli adımlar olarak öngörülmesine rağmen, pratikte bu süreçlerin tam anlamıyla yerine getirilmediği görülmektedir. İşsizlik oranlarının arttığı günümüzde, ihtiyaç belirleme çalışmalarının devamlılığı ve yeni sektörel alanların oluşturulması önem arz etmektedir. Hızla değişen teknoloji çağında, 20-25 yıl önce belirlenen ara eleman ihtiyaçlarının da değiştiği açık bir şekilde görülmektedir. İhtiyaçların bu değişimi hem müfredatın yapılandırılması hem de sektörün ve bireylerin gereksinimleri açısından dikkate alınmalıdır. Bu nedenle, sürekli yenilik ve adaptasyon gereklidir. Eğitim programlarının esnekliği ve sektörel ihtiyaçlara cevap verebilme yeteneği, devamlı olarak gözden geçirilmeli ve güncellenmelidir. Bu, iş dünyasının dinamiklerine ve değişen gereksinimlere uyum sağlayabilmek için kritik bir adımdır. Ancak, bu adımların, kurs programları için uygulanmasına rağmen iki yıllık olgunlaşma bölümleri için yeterince dikkate alınmadığı gözlemlenmektedir. Enstitü'de bulunan üretim atölyelerinin ders atölyelerinden fazla olması da öğrenci ihtiyacının ön planda tutulmadığını göstermektedir. Halbuki, Kowalski (1988), yetişkin eğitiminde program planlama aşamalarının en önemli öğelerinden birinin ihtiyaç belirleme olduğunu ifade etmektedir. Çeşitli nedenlerden ötürü, bu basamağın görmezden gelindiği anlaşılmaktadır. Alışkanlıklar, politik baskılar, mevcut kaynakların avantajları, yetişkin eğitimci olarak yetiştirilmeyen kişilerin program planlama konusundaki bilgi ve deneyim

eksikliği, güvenilir analiz çalışmaları yapmanın güçlüğü ve tepeden dayatılan standart programların uygulanması zorunluluğu gibi nedenler yetişkin eğitiminde ihtiyaç belirleme aşamasının atlanmasına neden olmakta veya sürecin sağlıklı yürütülmesini engellemektedir (Kowalski, 1988). Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde yapılan gözlemler doğrultusunda; ihtiyaç saptama çalışmalarının ideal biçimiyle gerçekleştirilememesinin, program planlayıcıların, kurumun bir yetişkin eğitimi kurumu olduğunu içselleştirememelerinden kaynaklı olduğu değerlendirilebilir.

Uzun yıllar, eğitim ve öğrenme dendiğinde ilk akla gelen yerler, geleneksel okullar olmuştur. Ancak bu algı, günümüzde geçerliliğini yitirmektedir. Örgün eğitim, insanın hayatını tamamlamasına yetecek bilgi ve beceriyi kazandırmada yetersiz kalmaktadır. Bu noktada, hayat boyu öğrenmeye devam etmek kaçınılmaz olmuştur. Hayat boyu öğrenme, bir insanın ömrü boyunca karşılaşacağı kişisel, sosyal, toplumsal ve ekonomik değişimlere benzer hızda gelişerek uyum sağlama becerisini kazanma sürecinde, içinde bulunduğu tüm öğrenme faaliyetlerini kapsamaktadır. Yaşamın en uzun dönemi olan yetişkinlik, daha kısa olan çocukluk ve gençlik yıllarındaki örgün ve sargın öğrenmelerin sonlanarak öğrenmenin bittiği bir dönemden ziyade; örgün, yaygın ve sargın öğrenmeler arasında anlamlı bağlar kurulduğu, en uzun öğrenme yolculuğuna tanıklık eden bir süreçtir. Dolayısıyla, yetişkinlik dönemi, hayat boyu öğrenmenin en uzun soluklu alanıdır ve yetişkin eğitimi kurumları, hayat boyu öğrenme sürecinde önemli bir yere sahiptir.

Hayat boyu öğrenmeyi gerekli kılan değişimlerle doğan öğrenme ihtiyaçlarının, yetişkin eğitimi programlarına da yansıtılması, öğrenim gören yetişkinlerin gerçek ihtiyaçlar doğrultusunda eğitim alması için elzemdır. Olgunlaşma enstitüleri bağlamında, özellikle teknolojik gelişmelerle birlikte ihtiyaç saptama çalışmalarının da sürekli yenilenme ihtiyacı içinde olduğu, tartışılmaz bir gerçektir. Hayat boyu öğrenmenin en uzun alanını kapsayan yetişkin eğitimi, bu ihtiyaçlara cevap verecek şekilde kendini sürekli güncellemelidir. Bunun başarılabilmesi için, yetişkin eğitimcilerin iyi yetiştirilmesi gerekmektedir. Ancak, ne yazık ki, Bakanlıkta ve enstitülerde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin eğitim geçmişleri örgün eğitime dayandığı için, yönetmelikte yer alan ihtiyaç belirleme çalışmaları, Karaman'ın (2023) da ifade ettiği gibi, neredeyse sadece bir prosedür olarak kalmaktadır.

Program Amaçları ve Eğitim İçerikleri. İhtiyaç belirleme çalışmalarının doğru şekilde yapılmaması, ihtiyaçlar doğrultusunda belirlenmesi gereken program amaçlarını da etkilemektedir. Amaçlara göre karar verilecek eğitim içerikleri de bu zincirin sağlam bir parçasıdır. Dolayısıyla, olgunlaşma enstitülerinde sunulan program içeriklerinin, ilk halkanın zayıf olmasından kaynaklı, tam olarak ihtiyaca yönelik sunulmadığı anlaşılmaktadır.

2018 Yönetmeliği'nin 49. maddesine göre; hayat boyu öğrenme kurumlarında programlar Genel Müdürlükçe hazırlanmakta veya hazırlatılmaktadır. Yönetmelik'ten de anlaşıldığı gibi, hayat boyu öğrenme kurumlarında da eğitim içerikleri, örgün eğitimde olduğu gibi okul dışındaki kurumlar tarafından hazırlanmaktadır. Halbuki, yetişkin eğitimi, daha esnek bir program planlama süreci gerektirmektedir.

Bazı durumlarda, örgün eğitim için hazırlanmış bir müfredatın, aynı amaçlar doğrultusunda işleyen bir yetişkin eğitimi kurumunda uygulanması söz konusu olabilmektedir (Uysal, 2013). Meslek lisesi müfredatının aynen uygulandığı olgunlaşma enstitüleri de bu duruma örnek gösterilebilir. Ancak, Kowalski'nin (1988) de vurguladığı gibi, çocuklar ve gençler için belirlenen psikolojik ve felsefi standartlar, yetişkinler için uygun olmayabilir.

2018 Yönetmeliği'nin dokuzuncu bölümü, hayat boyu öğrenme kurumlarında uygulanacak programların amaçlarına yer vermektedir. Buna göre; madde 49'da yer verilen öğretim programlarının amaçları şunlardır (MEB, 2018):

a) Kurumlarca; yaş, eğitim düzeyi ve cinsiyet farkı gözetmeksizin kursiyerlerin ilgi, istek, yetenek ve beklentileri doğrultusunda bilgi, beceri ve davranışlarını geliştirmek.

b) Hayat boyu öğrenme faaliyetleri doğrultusunda kişisel gelişim taleplerinin karşılanmasının yanı sıra değişen ve gelişen ekonomiye iş gücü duyarlılığının artırılması için kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içerisinde kursiyerleri, ilgi, istek ve yeteneklerine uygun olarak üretken, bilinçli, yenilikleri ve gelişmeleri izleyen ve kendini buna göre sürekli geliştiren, iyi insan, iyi vatandaş olarak yetiştirmek, istihdam için gerekli ve ihtiyaç duydukları yeterlikleri kazanmalarına uygun eğitimleri sağlamak; araştıran, geliştiren, değerlendiren, tasarlayan, girişimci bireyler olarak yetiştirmek.

Bu hedefler, geniş kapsamlı ve oldukça çeşitli kurslar içeren bir öğretim programına işaret etmektedir. Buna göre; hayat boyu öğrenme kurumlarından biri olan olgunlaşma enstitülerinde, oldukça kapsayıcı bir kitleye hitap eden mesleki gelişim kursları, kişisel gelişim kursları, yenilik ve girişimcilik kursları, teknoloji ve dijital beceri

kursları gibi kurslar açılabileceği anlaşılmaktadır. Ancak, amaçlar incelendiğinde, olgunlaşma enstitülerinde örgün yetişkin eğitimi programlarının da açıldığı anlaşılmamaktadır. Öğretim programlarının amaçlarında, yalnızca kurslardan ve kursiyerden bahsedildiği görülmektedir.

İki Yıllık Olgunlaşma Bölümü Açma/Kapama. 2018 Yönetmeliği'nin yedinci bölümünde, kurslara kayıt-kabul, kurslara devam durumu ile kurs açma-kapatma ve katılımcı sayıları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Kurslara kayıt-kabul esaslarına yer verilen bölümün, yalnızca “kurslara” ayrıldığı görülmektedir. Kursların yanı sıra olgunlaşma enstitülerinde yer alan iki yıllık bölümlerin nasıl açıldığına dair bir bilginin Yönetmelik'te yer almaması dikkat çekicidir. Enstitü'de görev yapan öğretmen anlatılarından yola çıkılarak uygulamadaki esaslar ortaya konmaya çalışılmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün doğası, amacı ve işleyişi hakkında genel bir anlayış sunmaktadır.

İki yıllık olgunlaşma bölümlerinin açılmasında etkili olan faktörlerden birini, Ö10, şöyle anlatmaktadır:

Ö10- Özellikle açılacak bölümlere öğretmenler kurulunda mesela soruluyor, zaten zümre maddelerinden bir tanesidir. Açılacak bölümler ve kurslar denir. Öğretmenlerin kendileri talep eder. Ben şu şu kursları açmak istiyorum diye.

Öğretmenler kurulunun, açılacak bölümler ve kurslar konusunda etkili bir rol oynadığı görülmektedir. Ancak, öğretmenlerin kararı, bir bölüm veya kurs açılması için yeterli değildir. Kurs açılması şartlarında olduğu gibi olgunlaşma bölümlerinde de en az 12 öğrencinin kayıt yaptırması koşulu ile bölümler açılmaktadır. Ancak, araç-gereç sayısı az olan atölyelerde ve unutulmaya yüz tutmuş sanatlar kapsamında açılacak bölümlerde, sayı, dikkate alınmamaktadır. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde, 2023 yılı aralık ayı verilerine göre, açık olan iki yıllık olgunlaşma bölümleri Tablo 8'de gösterilmektedir:

Tablo 8

2023-2024 Eğitim-Öğretim Yılında Açık Olan İki Yıllık Olgunlaşma Bölümleri

Alan	Dal	Atölye
Moda Tasarım Teknolojileri Alanı	Terzilik Dalı	Terzilik Atölyesi
	Giysi Kalıp Üretimi Dalı	Giysi Kalıp Üretimi Atölyesi
El Sanatları Teknolojisi Alanı	Dekoratif Ev Tekstili Dalı	Dekoratif Ev Tekstili Atölyesi
Kuyumculuk Teknolojisi Alanı	Takı İmalatı Dalı	Kuyumculuk Atölyesi
Seramik ve Cam Teknolojisi Alanı	Serbest Keramik Şekillendirme Dalı	Serbest Keramik Şekillendirme Atölyesi
Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı	Mutfak Dalı	Mutfak Atölyesi

Yapılan görüşmelerde, yeterli öğrenci talebi olmadığı için geçen yıl açık olan bazı bölümlerin bu yıl açık olmadığı anlaşılmaktadır. Örneğin; Grafik ve Fotoğraf Alanı, 2022-2023 eğitim-öğretim döneminde ikinci sınıf öğrencilerini mezun ettikten sonra, bu yıl yeni sınıf açamamıştır.

Uygulamada, olgunlaşma bölümlerindeki programların açılmasında asgari katılımcı sayısını sağlamanın dışında, farklı değişkenlerin de etkili olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen durumu, sektör ihtiyaçları, fiziki şartlar ve yönetmelik değişiklikleri gibi faktörler, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ndeki programların açılmasını veya kapanmasını etkileyen önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Bazen derslik ve öğretmen eksikliği, programların açılmasını engellemektedir.

En önemli nedenlerden biri, öğrenci talebinin az olması ya da hiç olmaması olarak anlaşılmaktadır. Ö10, kapanan bir bölümle ilgili talebin etkili olduğunu şu ifadelerle doğrulamaktadır:

Ö10- Mesela taş bebek kapandı. O, okul idaresinin inisiyatifiyle kapandı. Talep yok, öğrenci yok vesaire dendi, kapandı. Sonra ama talep olduğu zaman yine açılabilir.

Bu anlatıdan, talep azlığı nedeniyle kapatılan bölümlerin, yeterli öğrenci talebinin olması durumunda yeniden açılabilirdiği anlaşılmaktadır.

Bazı durumlarda yasal mevzuatlar gereği bölümler kapatılabilmektedir. Ö10, bu durumu şu şekilde açıklığa kavuşturmuştur:

Ö10- Bazen de yasal mevzuatlar gereği zorunlu kapatılıyor. Onda müdürün, okulun ve öğretmenin inisiyatifi olmuyor. Örneğin buna en çarpıcı örnek moda tasarımı. Bizim mesela yıllar önce şey moda tasarım, ayakkabı tasarımı bölümlerimiz vardı. Bunların kapatılma gerekçesi, moda tasarımını daha iyi biliyorum. Şey, üniversite ayarında bir bölüm, üniversitelerde moda tasarımı var. Sizin eğitim basamağınızda böyle bir bölüm yok. Dolayısıyla bakanlık şeyiyle mevzuat gereği kapatıldı, ona müdahil olmadı ne okul ne öğretmen. Siz tasarımcı

değilsiniz, dendi. Dolayısıyla da ayakkabı tasarımı kapandı o dönem. Ondan sonra moda tasarımı kapandı.

Çeşitli gerekçeler nedeniyle, mevzuatla bölümlerin kapatıldığı görülmektedir. Yine mevzuatla, bölüm isimlerinin değiştiği de tecrübe edilmiştir. Sektörlerin ihtiyaçları da olgunlaşma enstitülerinde iki yıllık bölümlerin açılmasında etkili olmaktadır. Hatta, sektör taleplerinin enstitüdeki bölümlerin isimlerinin konmasında doğrudan etkili olduğu dönemler olmuştur:

Ö10- Bu okuldaki bölümlerin adı nasıl, neden böyle konu biliyor musun? Mesela kadın terziliği neden konu? Sektör taramaları yaptılar. (...) Onlardan sonra bu okuldaki bölümlerin adı değişti.

1996'dan sonra yapılan ihtiyaç saptama çalışması sonucunda; enstitüdeki bazı bölümlerin kapatıldığı, yeni bölümler açıldığı veya var olan bölümlerin ihtiyaçlara göre uyarlanarak isimlerinin değiştirildiği görülmektedir.

Öğrencinin olmadığı bölümlerin kapatılmasına rağmen üretime devam ettiğinden daha önce bahsedilmişti. 1996'da yapılan yönetmelik değişikliği ve neoliberal etkilerin bir sonucu olarak, iki yıllık olgunlaşma bölümleri öğrencilere açılmasa da üretime devam etmektedir.

Sektörle ilişkilerin artması ve iş gücünün piyasa ile ilişkilmesi ile üretim atölyeleri, enstitüyü, adeta iş yerine çevirmiştir. Hatta, öğretmenlerin ifadesiyle, öğretim ikinci planda kalmıştır. Enstitü'de yapılan gözlemlerde de üretim atölyelerinin ders atölyelerinden fazla olduğu görülmüştür. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde 33 yıldır çalışan Ö2, bölümlerin açılmama sebebinin eğitimin gölgede kalması olduğunu şu sözlerle doğrulamaktadır:

Ö2- Yani bölümlerin açılmamasının sebebi, okulda eğitimin ikinci planda olması.

Üretimin öne çıkması ve eğitimin ikinci planda kalması, önceliğin eğitim olmaması ile sonuçlanmıştır. Bu durumu, yeterince duyuru ve tanıtım faaliyetlerinin yürütülmemesi takip etmiştir. Dolayısıyla, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde bölümlerin açılmasını etkileyen bir başka etken, Ö2'nin de vurguladığı gibi tanıtım eksikliğidir.

Ö2- İki yıllık olgunlaşma bölümünü her zaman açamıyorsun. Niye? Tanıtmadığınız için.

Hedef kitlenin haberdar olmaması sonucunda ise, iki yıllık olgunlaşma bölümlerine yeterince öğrenci bulunamamakta ve bölümler eğitime açılmamaktadır.

Olgunlaşma bölümlerinin açılmasını etkileyen bir başka unsur da olgunlaşma enstitülerinin MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlanmasıdır. Bakanlık, olgunlaşma enstitülerinin her yıl bölüm ağırlıklı mı yoksa kurs ağırlıklı mı ilerleyeceklerine karar veren önemli bir etkidir. Bakanlık, bir yandan, halk eğitimi merkezleri gibi olgunlaşma enstitülerinde de kurs sayısını ve öğrenci katılımını artırmak için çaba göstermekte, diğer yandan, bu enstitülerin faaliyetlerini halk eğitimi merkezleri gibi yürütmektedir. Bununla birlikte, döner sermaye olanaklarını da etkin bir şekilde kullanmayı ihmal etmemektedir. Bu durumu, Ö5, şu sözlerle açıklamaktadır:

Ö5- Dönem dönem bize şu da deniyor. Mesela kurslara bu sene ağırlık verin. Herkes en azından bir kurs versin. Bakanlıktan gelen şey bu. Bir dönem kurslara az süre verin. Üretim ya da işte dersler ağırlıklı geçin. Yani her sene bize gelen bakanlığın belirlediği politikalar doğrultusunda biz şekilleniyoruz.

Özetle; öğrenci talepleri, öğretmen durumu, sektör ihtiyaçları, fiziki şartlar, yeterli duyurunun yapılmaması ve yönetmelik değişiklikleri gibi faktörler, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ndeki iki yıllık olgunlaşma bölümlerinin açılmasını veya kapanmasını belirleyen etmenler arasında yer almaktadır.

Kurs Açma/Kapama. 2018 yılında MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlanan olgunlaşma enstitüleri, aynı yönetmeliği paylaştıkları halk eğitimi merkezleri ile aynı kurallar çerçevesinde kurs açma-kapama işlemlerini yürütmektedir. Buna göre; her türdeki programın açılabilmesi için en az 12 kişilik grubun oluşturulması gerekmektedir (MEB, 2018). Aynı yönetmeliğe, 2021 yılında yapılan değişiklikle, “(6) İl ve ilçedeki ihtiyaçlar değerlendirilerek zorunlu durumlarda her bir kurs için ayrı ayrı mülki idare amiri onayı alınarak 7 kişilik gruba kurs açılabilir.” maddesi eklenmiştir. Söz konusu yönetmeliğin 45. maddesinin 4. fıkrasının f bendinde, unutulmaya yüz tutmuş geleneksel sanatlar kapsamında düzenlenecek kurslar için kursiyer sayısının dikkate alınmayacağına da vurgu yapılmaktadır. Ayrıca, 45. maddede, aşağıdaki şart da yer almaktadır (MEB, 2018);

(5) Öğretici giderleri, fiziki ortamlar, araç gereç ve benzeri tüm giderlerin iş birliği yapılan kurum ve kuruluşlar tarafından karşılandığı kurslar ile istihdam garantili projeler kapsamında düzenlenecek kurslarda, ilgili kurum ve kuruluşun talebi

doğrultusunda millî eğitim müdürlüğünün onayı ile grup oluşturma zorunluluğu aranmaz.

Anlaşılmaktadır ki, açılacak kurslardaki katılımcı sayıları; kursun türüne ve niteliğine göre değişkenlik göstermektedir. Ancak, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde yapılan görüşmelerde, enstitüdeki birçok bölüm veya kursun unutulmaya yüz tutmuş geleneksel sanatlar kapsamına alınmadığından dolayı, enstitüde bölüm/kurs açma problemi yaşandığı ortaya konmuştur.

Ö3- Şimdi biz diyoruz ki bu sanat ölmek üzere, bu sanatı yaşatmak için 3 kişiyle 5 kişiyle bölüm açalım veya kurs açalım istiyoruz. Hayır, diyor Milli Eğitim, 12 kişiyle açabilirsin. 7 kişiye de düşersen kapatmak zorundasın. Yani bazı şeyler, unutulmaya yüz tutmuş olan sanatlar var. Biliyorsunuz işte dericilik gibi, eğercilik gibi. Biz de bunu istiyoruz ki bir an önce bu unutulmaya yüz tutmuş şeye girsin ki, 3 kişi gelsin bana, temiz mis gibi ben ona haftanın 5 günü de göstereyim. (...) Hayır, diyor. 12 kişiyle açacaksın. Ben 12 kişiyi bulamam ki. Her yere uyguladıkları kuralı uyguluyorlar. Bu çok büyük bir hata.

Enstitü'de sunulan bazı programların unutulmaya yüz tutmuş sanatlar kapsamına alınması, bölümlerin açık kalmasını destekleyecek bir uygulama olarak görülmektedir. Ancak, Ö3'ün anlatısından, bu kuralın işlemediği anlaşılmaktadır.

Üretim Atölyeleri: Eğitim ve Üretim Dengesi. Enstitü'de, bir de üretim atölyeleri bulunmaktadır. Öğretmenler isterlerse üretimde de çalışabilmektedir. Olgunlaşma enstitülerinde yer alan üretim atölyeleri, bölümler öğrencilere açılmasa da üretime devam etmektedir.

Ö1- Bölümler hep açık. Öğrenci tercihine de göre şekilleniyor ama bu bölümler genel olarak öğrenci de olmasa zaten usta öğreticisi olduğu için sürekli devamlı bölümler. Çünkü burada malum satış odası olduğu için orası da sürekli işleyiş halinde olduğu için.

Programların durumundan ve yönetmelik değişikliklerinden en çok öğretmenlerin etkilendiği değerlendirilmektedir. İki yıllık olgunlaşma bölümlerinde mi, kurslarda mı yoksa üretim atölyelerinde mi görev alacağı konusu, öğretmenlerin eğitimde mi yoksa üretimde mi çalışacağı sorusunu da beraberinde getirmektedir.

Bir önceki bölümde, kurumun piyasalaşması yönünde yönetmeliğe yansıyan adımlar anlatılırken 2021 yılında yapılan değişiklikle 2018 Yönetmeliği'ne yeni bir madde eklenerek üretim ve eğitimde çalışan öğretmenin ek ders ücretlerinde bir

değişikliğe gidildiğinden detaylı bir şekilde bahsedilmişti. Bu durum, öğretmen anlatılarından da açıkça anlaşıldığı gibi, ek ders ücret politikası yüzünden kurumun eskiye göre artık neden tercih edilmediğini ortaya koymaktadır. Kurumda kendini işçi gibi gören öğretmen, kendini eğitimden soyutlanmış, meslektaşlarından ayrıştırmış hissetmektedir. Öğretmenler, eşit saat çalışmalarına rağmen ders ve üretim atölyelerinde çalışan öğretmenin farklı ücret alıyor olmasını “ayrımcılık” olarak tanımlamaktadır. Kurumda net bir şekilde öğretmen-işçi ayrımı, yönetmelikte yapılan bu değişiklikle birlikte yasallaştırılmış görünmektedir. Uzun yıllardır Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde çalışan ve yıllarca üretim atölyelerinde emek vermiş bir öğretmen olan Ö2, farklı kurumlarda çalışan meslektaşlarının, yönetmelik değişikliği sonucu düştükleri duruma yaptıkları yorumu şu sözlerle dile getirmiştir:

Ö2- Başka okullara hep bakıyorsun. 5 gün ben haftada 18 saat ders alırken arkadaşlarım bana söylüyorlar ki, affına sığınıyorum, hocam sen enayi misin diyor... Haftanın 5 günü hem protokol işinde çalışıyorsun hem akşam 4 buçuğa kadar çok yoğun çalışıyorsun ve birinci kalite iş yapıyorsun. Ala ala haftada 18 saat ücret alıyorsun.

Dış kurumlardan öğretmenlerin, olgunlaşma enstitülerinde çalışmayı akıl kârı görmedikleri ortadadır. Bu, olgunlaşma enstitülerinde, eğitim ayağının sonunu getirecek olan ve çalışma huzurunu olumsuz etkileyen bir durum olarak görülmektedir. Bu endişe, özellikle uzun yıllarını bu kuruma adanmış ve büyük bir özveriyle çalışmaya devam eden öğretmenlerin emeklilik sonrasında yerlerini doldurmanın zorluğuyla ilişkilendirilmektedir.

Bazı görüşlere göre, üretim atölyeleri eğitim atölyelerini gölgede bırakmış ve ticari hedefler geleneksel değerleri koruma amacının önüne geçmiştir. Enstitü’nün asıl odak noktası eğitim değil, üretim ve ticaret olarak dile getirilmektedir. Bu nedenle, eğitim, ikinci planda kalabilmektedir. Özellikle, son yıllarda, kurumun ticari hedeflerinin öne çıktığı ve temel amacının kaybolduğu belirtilmektedir. Yine de kurumun hem eğitim hem de üretim odaklı olduğu, eğitim ve üretim dengesinin sağlanmaya çalışıldığı da ifade edilmektedir.

Kuruluşundan bu yana, olgunlaşma enstitülerinin rol ve işlevlerinde değişiklikler meydana geldiği, bir önceki bölümde yönetmelikler üzerinden ortaya konmuştu. Yönetmelikler üzerinden izlenen enstitülerin dönüşümü ve öğretmenlerin sert eleştirilerle ortaya koyduğu gerçekler, enstitünün eğitimhaneden ziyade bir fabrika gibi çalıştığını göstermektedir. Enstitünün amaçlarındaki bu değişim, elbette eğitimin niteliğini de

etkilemiştir. Enstitü’de yapılan gözlemlerde de üretim atölyelerinin ders atölyelerinden fazla olduğu görülmüştür. Tablo 9’da 2023 yılı aralık ayı verilerine göre kurumda aktif olan üretim ve ders atölye sayılarına yer verilmiştir:

Tablo 9

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’ndeki Atölye Sayıları (Ocak 2024)

Özellikler	Sayı
Üretim Atölyesi	32
Ders Atölyesi	6
Kurs	6
Toplam	44

Tablo 9’da görüldüğü gibi, üretim atölyeleri ders atölyelerinden beş kat fazladır. Bu durum, kurumun eğitim odağını kaçırdığının altını çizmektedir. Yapılan görüşmelerde de enstitüde eğitimin ikinci planda olduğu, üretimin ön planda tutulduğu ifade edilmiştir. Öğretmen anlatıları; kurumun bir fabrika gibi çalıştığını, üretim ayağına ağırlık verildiğini ve öğrenci başarısı gibi endişelerin yerini yapılan cironun aldığını vurgulamaktadır. Zaman zaman üretimin, zaman zaman da eğitimin ön plana çıktığı olgunlaşma enstitülerinde, kurumdan bakanlığa kadarki yönetici bakış açısının, süreci en çok etkileyen unsur olduğu, öğretmen anlatılarından anlaşılmaktadır. Bu durumu, Ö10 şu sözlerle ortaya koymaktadır:

Ö10- Eğitimin genel olarak kalitesi maalesef düştü burada. Kadro azaldı, bir de idarecilerin konuya bakış açısı... mesela şimdi idarecilerin, idarecilerden kasıt okuldan başlayıp bakanlığa kadar olan silsileyi söylüyorum, bakış açısıyla da ilgili. Şimdi bazısı bu kadar öğretmen var, bu kadar mı cironuz var, diyor. Ciroya endekslenince bu sefer üretime yoğunlaşıyor o sene. Bazısı diyor ki, niye bu kadar az öğrenciniz var, bu kadar öğretmeniniz var. Hadi eğitim ağırlığınız artıyor. Bazısı diyor ki, bu kadar eğitime ciroya bu öğretmen fazla. Hadi o öğretmen gitsin gelsin ya da atıl kalıyor filan. Yani idarecinin nasıl baktığı, nereye baktığı, nereye odaklandığıyla ilgili. Şimdi siz kâr payı, döner sermaye, üretim dersiniz ve üretimin kalitesinden önce cirosunu önceliklerseniz... Ne oluyor? Kaliteden taviz veriyorsunuz. Eğitimden taviz veriyorsunuz.

Ö10’un açıklamalarından da anlaşılacağı gibi, olgunlaşma enstitülerindeki eğitim ile ilgili sorunlar, bazen yönetim anlayışından kaynaklanabilmektedir. Eğitim, öğrenci-öncelikli planlanmalıdır. Öğrencilerin gereksinimlerini karşılamak ve nitelikli bir eğitim süreci sağlamak temel amaç olmalıdır. Ancak, yönetim kademesindeki baskılar veya finansal göstergelere aşırı odaklanmak, eğitimin geri planda kalmasına yol açabilmekte

ve öğrenci odağının kaybolmasına neden olabilmektedir. Üretim, kâr payı, döner sermaye, projeler gibi öncelikler, süreçte önemli olabilir ancak bunlar, eğitimin niteliğinden önce gelmemelidir. Bir eğitim kurumu söz konusu olduğunda önceliğin; eğitimin niteliği, öğrenci başarısı ve öğretmenlerin verimliliği olması gerekirken bunun yerine finansal göstergelere odaklanmak, eğitim kurumu mu fabrika mı tartışmalarını beraberinde getirecektir.

Öğrencilerin Programlara Yerleştirilmesi

Hedef kitlesinin yaş skalasının geniş olmasından dolayı, olgunlaşma enstitülerinin oldukça kapsayıcı olduğu görülmektedir. 2018 MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği'nde kurslara kayıt-kabul ve olgunlaşma enstitüsü programlarına kayıt kabul olmak üzere öğrencilerin kayıt esasları için iki bölüm ayrılmıştır.

İki Yıllık Olgunlaşma Bölümlerine Öğrenci Kabulü. 2018 Yönetmeliği'nin sekizinci bölümünde, 46. maddede olgunlaşma enstitüsü programlarına kayıt şartlarında; “olgunlaşma enstitülerine, zorunlu öğrenim çağı dışında bulunanlardan, ilköğretim okulu, ortaokul veya imam hatip ortaokulunu tamamlayanlar ile 13 yaşını dolduranlardan açık öğretim liselerine devam edenler kayıt yaptırabilirler” denmektedir (MEB, 2018). İki yıllık olgunlaşma bölümleri ile ilgili bir kavrama yer verilmemesine rağmen, kurslarla ilgili ayrı bir maddeye yer verildiği için, bu maddenin iki yıllık bölümlerle ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

Yönetmeliğe göre; bölümlere kabulde kurumun ve programın özelliği, başvuru fazlalığı ve benzeri nedenlerle sınav veya ön değerlendirme yapılması öngörülmektedir. Yönetmelikte, “olgunlaşma enstitüleri için başvuran öğrenci sayısının fazla olması durumunda adaylar yetenek/mülakat sınavına alınmakta; olgunlaşma enstitülerinde yetenek sınavları için her alan/dala ait bir komisyon oluşturularak komisyon tarafından değerlendirme yapılmaktadır” denmektedir (MEB, 2018). Yönetmelikte bu şekilde öngörülmesine rağmen, uygulamada sınav yapılmasına pek fazla ihtiyaç duyulmadığı göze çarpmaktadır. Ö10 ve Ö3, bu durumu şu sözlerle aktarmıştır:

Ö10- Şöyle çok eskiden talep çok oluyordu bazı bölümlere, yetenek sınavıyla alıyorduk. Mesela öyle dönemler oluyordu ki eski yıllarda bazı atölyelere 15-20 kişi alınacak, 80 başvuru var. Öyle olunca sınav yapmak zorundasınız. Şu anda sınav yapacak boyutta öğrenci talebi yok bölümlere.

Ö3- 12 kişiyi bulunca bölüm açılıyor. Çok başvuru olursa sınav olur. Mesela önceden öyleydi. Mesela bir bölüme 2 yani 15-15 alabilirsiniz. Ama baktınız ki çok fazla var. O zaman sınav yapıyorsunuz. Mesela sıma önceden sınavla alıyordu. Öğrenci çoktu. Makine nakışları sınavla alıyordu. Türk işi sınavla alıyordu öğrencileri, ama burada öğrenci diye bir şey kalmadı ki artık sınav yapılsın.

Buna göre; eskiden öğrenci talebinin daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün önceki yıllarda çok tercih edilen bir kurum olduğunu diğer öğretmen anlatıları da doğrulamaktadır:

Ö2- Biz bu bölümlerimize sınavla öğrenci alıyorduk. Hepsi kapımızda kuyruk oluyordu.

Ö4- Çok fazla başvuru olduğu zaman, eskiden, sınav yapılıyordu. ... Çok eskiden de sınavla alan bölümlerimiz vardı. Benim geldiğim dönemlerde grafik gibi, moda tasarım gibi yeteneğe dayanan şeylerde alınıyordu ama şimdi böyle bir şart yok.

Fazla başvuru olmaması durumunda, öğrenciler bölümlere yerleştirilirken, sınav şartı olmadığı gibi herhangi bir yetenek testinden de geçirilmemektedir. Öğrenci ilgi duyduğu bölüme kaydolma hakkına sahiptir. Yönetmelik'te yer verilen sınav şartının, başvuru azlığından dolayı uygulamada hayata geçirilmediği, Ö4 ve Ö1'in anlatılarında da görülmektedir:

Ö4- Sadece yetenekli öğrencileri almıyoruz. Herkesin başvurusunu alıyoruz.

Ö1- Ben burada herhangi bir bölüme girmek istiyorum diyerek gelen olursa zaten hangi bölüm açıksa onları tavsiye ediyoruz. Öncelikle hani buna ilgin var mıdır falan diye. İstiyorsa direkt kaydını yapıyoruz. Sınavsız.

Ancak, sınavsız öğrenci kaydedilebiliyor olmasına rağmen, öğretmenler, doğru yerleştirmenin yapılabilmesi için bazı önlemler almaktadır. Ö5, alınan önlemlerle ilgili şunları paylaşmıştır:

Ö5- Kendi içimizde organize olup bölüm öğretmenleriyle ekipler kuruyoruz. Genelde derse giren öğretmenleri kayıt için yönlendiriyoruz. Çünkü onlar öğrenciyi seçsin istiyoruz. Her öğrenciyi her bölüme yönlendirmeyelim. Bazen gerçekten bilinçsiz geliyorlar. Boş vaktini değerlendirmek için geliyor. Hangi bölümse neyse ne değilse potansiyele göre yönlendiriyoruz. Şurada daha verimli olursunuz, olmazsınız ya da işimize yaramayacaksa. Yani gezmeye geliyor gerçekten vakit yani o da haklı, emekli olmuş, vakit geçirmek için geliyorsa onları kursa yönlendiriyoruz. Orada bir eleme yapıyoruz zaten. Bilinçli geliyorsa sıkıntı yok. Bilinçsizce ben ne yapacağım, nasıl yapacağım diye geliyorsa onu kayıt sırasında kayda alan öğretmen arkadaşlar... Çok fazla bilinçli başvuru olursa,

yerimiz olduğu sürece alıyoruz. Eleme yapmıyoruz. ... Ha çok olur, gerçekten sayı olursa, bazı dönemlerde onlar yapılmış. Olgunlaşmanın eski tarihinde çok talep olduğu için yetenek sınavı yapılmış.

Ö5'in "eskiden sınav yapılmış" şeklindeki ifadesi, 11 yıldır Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde görev yapmasına rağmen buna hiç şahit olmadığını göstermektedir. Öğretmen yönlendirmeleriyle ilgili Ö10 da şunları paylaşmıştır:

Ö10- (...) bilinçli geliyorsa şu bölüme geldim diyor. O bölümde baktık ki çok yığılma oldu. Okul idaresinden konuya hâkim idareci ya da işte öğretmen arkadaş bu bölüme geldin ama şu şu şu bölümlerimiz de var, orada da şunu yapıyoruz gibi tanıtım yaptığında fikrini değiştiren ve o bölüme geçenler de olabiliyor. Bazısı bilinçten ziyade sırf hobi edinmek için gelenler oluyor. Mesela onların bir başka bölümlere kayması daha kolay oluyor ama çok bilinçli, nokta olarak gelen öğrenciler o bölümün dışına çıkmıyor.

Görüldüğü gibi, belli bir kişisel amaç doğrultusunda kuruma kaydolan öğrenciler de bulunmaktadır. Amaç yönelimli gelen öğrencilerin mezun olduktan sonra da iş yeri açma hedefine odaklı ilerledikleri öğretmenler tarafından dile getirilmektedir.

Her bölümün öğrenci dinamiği birbirinden farklı görünmektedir. Bazı bölümler daha çok tercih edilirken bazıları hiç tercih edilmeyebilmektedir. Ö10, bu durumla ilgili şunları paylaşmıştır:

Ö10- Normalde bir sınıf açılıyor. Ama talep çok olduğu zaman ikinci sınıf da açılabilir zaman zaman.

Çok talep gören bölümlerde, kâğıt üstünde her şart sağlanmış olsa da donanımsal eksiklikler de öğrenci kaydını etkileyebilmektedir. Ö10, bu durum için şunları eklemiştir:

Ö10- Tabi oranın malzemesi mesela on öğrenciye göre donanımı yapıldıysa masası kaynak makinesi şu bu falan var. Onların kendilerine özgü malzemeleri var. O öğrenci sayısına göre olduğu için bir fazla bile olsa alınamıyor o tür bölümlere.

Buna göre; öğrenci başvuru azlığına rağmen, fiziki şartlar sağlanamadığında öğrenci başvuruları geri çevrililmektedir. Birçok bölümde fiziki şartların uygun olmadığı gözlemlenmiştir. Geriye dönük bakıldığında, son dört yılda açılan iki yıllık olgunlaşma bölümü ve kurslara kaydolan öğrenci sayıları Tablo 10'da verilmiştir:

Tablo 10

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün Yıllara Göre Öğrenci Dağılımları

Özellikler	2020-2021		2021-2022		2022-2023	
İki Yıllık Olgunlaşma Bölümü	Kadın	72	Kadın	164	Kadın	167
Öğrenci Sayısı	Erkek	2	Erkek	3	Erkek	3
	Toplam	74	Toplam	167	Toplam	170

Tablo 10'da öğrenci sayılarının yıldan yıla artmakta olduğu görülmektedir. Ancak, 2020-2022 döneminin pandemiye denk gelmesi, öğrenci sayılarını da etkilemiştir. 2022-2023 döneminde 167 olan kayıtlı öğrenci sayısı, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında 138'dir. Kaydolan öğrenci sayılarının düşüş ivmesinde olduğu görülmektedir. 2020 yılı öncesinde de bu sayıların benzer olduğu idareciler tarafından doğrulanmıştır.

Günümüzden ilk kuruluş yıllarına baktığımızda, sayıların bugünkü ile benzer olduğu görülmektedir. O dönemin nüfusu ve yıllar içinde ortaya çıkan ihtiyaçlar dikkate alındığında, varlığını hala koruyan enstitülerin öğrenci sayılarının günümüzde artması gerekirken aksine enstitülerin eğitim ayağının kaybolmak üzere olduğu görülmektedir. İlk enstitü kurulduğunda, İstanbul'da 1945-1946 döneminde kayıtlı öğrenci sayısı 149; ikinci enstitü kurulmadan önceki son dönemde, öğrenci sayısı 1957-1958 döneminde 400'dür (Gürçayır, 2013). Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün kurulduğu 1958 yılında, 1958-1959 dönemine ait iki enstitünün toplam öğrenci sayısı 502'dir (Gürçayır, 2013). Yıllar ilerledikçe artmaya devam eden kayıtlar ile 1980'lerde ülke genelinde sayıları altıya ulaşan enstitülerin toplam öğrenci sayısı, 1990 yılına kadar geçen on yılda 767'den 1772'ye çıkmıştır. 1996 senesinde sayıları 12'ye ulaşan enstitülere kaydolan öğrenci sayılarının hızla düşmeye başladığı görülmektedir. Daha fazla enstitü açılmış olmasına rağmen, 2010 yılına gelindiğinde, geçmiş yıllarda kaydolan öğrenci sayısının açık olan enstitü sayısına ters orantıda ilerlediği gözlemlenmektedir.

Başvuruların eski yıllara göre azalmış olması, öğretmenler tarafından duyuru eksikliği ile açıklanmaktadır. Birçok öğretmen, enstitünün yeterince tanıtımının yapılmadığı ve potansiyel hedef kitlenin yeterince haberdar edilemediği konusunda hemfikirdir. Bu noktada, tanıtım faaliyetlerinin neden eksik bırakıldığı üzerine düşünmek gerekmektedir.

Kurumun İletişim Stratejisi. Enstitü'de, öğrenci alımına yönelik bir iletişim stratejisi izlendiği görülmektedir. Ancak, bu sürecin sağlıklı yürütülmediği değerlendirilmektedir. Öğrenci başvuru sürecinde, kurum tarafından izlenen iletişim

stratejisi ve tanıtım eksikliği ile ilgili bölüm şefleri ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerde süreçle ilgili şu bilgilere ulaşılmıştır:

Ö4- Başvurular internet üzerinden web sayfamızdan yayınlanıyor. Ondan sonra da şey yüz yüze görüşmeye geliyorlar. İdarecilerden veya öğretmenden bilgi alıyorlar. ... Hani bazen okulu tanımayanlar olabiliyor. Yani tanıtımında bazen eksiklikler olabiliyor. Bize, bilmiyorduk diyenler çok çıkıyor. Olgunlaşma neydi falan diye. Keşke daha erken bilseydik... Onlarla da çok karşılaşıyoruz.

Ö10- Okulun şey internet sayfası var, oradan duyuruluyor, basın yoluyla duyuruluyor.

Ö3- Tanıtım-pazarlama afiş hazırlıyor, internete koyuyor, instagrama koyuyor. Ama bence yeterli mi? Değil. Milli eğitimin, bakanlığın bütün televizyon kanallarında aralıklarla bu duyuruyu geçmesi gerekiyor ama bu da olmuyor nedense...

Ö1- Yani burayı bilenler burayı arıyorlar. Direkt müdür yardımcılarında bilgi alıyorlar ama biz genelde instagram sayfalarından ve okulun web sayfasından. Yani bence daha çok duyurulabilir, yani benim çoğu kursiyerlerim hafta sonu verdiğim hani biz ulaşamıyoruz yani sürekli kurs açıyorsunuz ama anca bilgimiz oluyor diyorlar.

Ö5- Ağustos sonu Eylül başında bakanlık sayfalarında yayınlanıyor zaten bildiğim kadarıyla. Bizim de instagram sayfalarımız kendi okul web sitemizin sayfalarında bunlar duyuruluyor. Hem kursların başlangıcı hem de şeyler, okul başlangıçları.

Öğretmen anlatılarından da anlaşıldığı gibi, duyurular kurumun internet sayfası ve instagram hesabı üzerinden yapılmaktadır. Zaman zaman yüz yüze gelip bilgi alan öğrenciler de bulunmaktadır. Ancak, duyuruların yetersiz olduğu, neredeyse tüm öğretmenlerin ortak görüşüdür.

Kurumun tanıtım faaliyetleri için farklı etkinlikler planlandığı da görülmektedir. Ö10, çevrim içi yapılan tanıtım faaliyetlerine ek olarak yüz yüze yapılan tanıtım etkinlikleri ile ilgili şunları paylaşmıştır:

Ö10- Zaman zaman etkinlikler okulda, ortaokullardan, liselerden gidip orada veya buraya davet edilerek tanıtımlar oluyor sene içinde. Orada öğrencilerden birkaç tanesinin hoşuna gidiyor, istiyorsa öyle öğrenmiş oluyor. Bize gelebiliyor.

Tüm bu çalışmalara rağmen, yine de hedef kitleye yeterince ulaşamadıklarını dile getiren öğretmenler, öğrenci azlığını eğitim odaklı olunmamasına bağlamaktadır.

Eğitimin ikinci plana alınması, kurumun tanıtım faaliyetlerinin de üzerine düşülmesini engellemiş görünmektedir.

Öğretmenlerin hemfikir olduğu bir başka tanıtım aracı, tanıdık tavsiyeleridir. Sahip oldukları birçok öğrencinin arkadaş, aile/akraba, eş-dost tavsiyesi ile burayı duyup geldikleri öğretmenler tarafından ifade edilmektedir. Görüşme yapılan 10 öğrenciye uygulanan ankette, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nü nereden duydunuz sorusunda, 3'ü arkadaş, 4'ü aile/akraba, 2'si ise halk eğitimi merkezleri seçeneğini işaretlemiştir. Hiç kimsenin sosyal medyadan haber almamış olması, kurumun izlediği iletişim stratejisinin işlevselliğini sorgulatmaktadır. Öğretmen anlatıları da göstermektedir ki çeşitli çalışmalar yürütülüyor olmasına rağmen kurumun tanıtım ve duyuru süreçlerinde eksiklikler bulunmaktadır.

Kurslara Öğrenci Kabulü. Söz konusu yönetmeliğin yedinci bölümünde, madde 43'e göre; kursa kaydolacaklardan mesleki ve teknik kurslarda 13 yaşını doldurmuş olma, genel kurslarda ise programın özelliğine göre yaş durumu belgesi, kursun ve programın özelliğine göre öğrenim belgesi gibi belgeler istenmektedir (MEB, 2018).

Hem iki yıllık bölümlere hem de kurslara kabul şartlarına göre olgunlaşma enstitülerinin oldukça kapsayıcı olduğu anlaşılmaktadır. 13 yaşından itibaren herkesin, ilgisine göre kurslara katılım sağlayabileceği görülmektedir.

Tanıtım eksikliği ve odağın farklı oluşu gibi nedenler, iki yıllık olgunlaşma bölümlerinde olduğu gibi kurs başvurularını da etkilemektedir. Birçok kursiyer, olgunlaşma enstitülerini daha önce duymadıklarını, bu zamana kadar bu nedenle kurs için sadece halk eğitimi merkezlerini tercih ettiklerini ifade etmiştir. Tablo 11'de yıllara göre açılan kurs sayısı ve kursiyer dağılımları verilmiştir:

Tablo 11

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün Yıllara Göre Açılan Kurs Sayısı ve Kursiyer Dağılımları

Özellikler	2020-2021		2021-2022		2022-2023	
Açılan Kurs Sayısı	4		9		43	
Kursiyer Sayısı	Kadın	75	Kadın	133	Kadın	792
	Erkek	0	Erkek	3	Erkek	7
	Toplam	75	Toplam	136	Toplam	799

2023-2024 eğitim-öğretim yılı için kurslara kaydolun öğrenci sayısı ise 81'dir. Kaydolun öğrenci sayılarının ciddi bir düşüş ivmesinde olduğu görölmektedir.

Devam-Devamsızlık, Öğrenci Sayıları ve Mezun Durumları

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, eğitim faaliyetlerini iki farklı alanda sürdürmektedir ancak öğrenci dosyası yine de kalabalık değildir. İki yıllık olgunlaşma programlarına ve kurslara katılan öğrencilerle yapılan görüşmeler, yetişkin olmanın getirdiğı sorumlulukların, devama engel olmasının yanı sıra öğrencilerin devamını etkileyen en önemli faktörlerden birinin, yetişkin olarak kabul edilmemeleri olduğunu göstermektedir. K1, bir arkadaşının eğitimi bu nedenle bıraktığını şu sözlerle dile getirmiştir:

K1- Bir olay yaşadık. Yemekhaneye girmedik biz, dışarıdan getirdik. Arkadaşlara dedim ki burada yemeyelim, hani o hol gibi bir yer var ya biz aldık orada yedik ama yemekhanenin sorumlu hocası artık kimdi bilemiyorum, idareye hemen söylemiş. İdareden geldiler, burada yemek yiyemezsiniz, falan filan. Tamam dedim ben, tamam, ama arkadaş gerildi mesela. Azarlar gibi söyledi çünkü, o da ona gelemedi. Okulu bıraktı. Böyle bir durum yaşadık orada mesela üslup güzel değildi genel olarak.

Yetişkin eğitimi sürecinde, iletişimin, yetişkinden yetişkine olması çok önemlidir. Yetişkin, kendi kararlarını veren ve sonuçlarını üstlenebilen, kendi hayatının sorumluluğunu almış kişidir. Bu doğrultuda, yetişkinlerin benlik algısına uygun davranılması önemlidir. Aksi takdirde, bu anlatıda da görüldüğü gibi, yetişkinin, mümkün olan ilk anda öğrenme sürecini sonlandırmasıyla sonuçlanacaktır.

İki Yıllık Olgunlaşma Bölümlerine Devam Durumu. İki yıllık bölümlerde, eğitim-öğretim faaliyetleri tam zamanlı olarak yürütölmektedir. 2018 Yönetmeliğı'nin 51. maddesinde, "Kurumlarda tam gün tam yıl eğitim uygulaması ile ilgili hususlarda Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğı hükümleri uygulanır." denmektedir (MEB, 2018). Buna göre, haftanın beş günü, tüm gününü enstitüde geçirmesi gereken öğrenciler için, ortaöğretim kurumlarında uygulanan devam-devamsızlık kuralları uygulanmaktadır. Öğrenciler lisedeki gibi geç kaldıklarında geç kâğıdı almakta, yok yazılmakta ve devamsızlıktan kalmaktadır. Yetişkin öğrenenlerin ağırlıklı olduğu bölümlerde, bu kuralların da etkisiyle öğrenci sayısı oldukça azdır.

Az bilinmesine ve az öğrenciye sahip olmasına rağmen, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün iki yıllık bölümlerinin, kaydettiği öğrenciyi mezun etme oranı yüksektir. Olgunlaşma bölümlerine kaydolun öğrencilerin, sayıları az olsa da devamlılık gösterdikleri gözlemlenmiştir. Ö1, mezun ettiğı öğrencilerle ilgili şunları paylaşmıştır:

Ö1- Geçen dönemki öğrencilerimi ben bu sene mezun edeceğim. 7 kişi başladılar, 6 kişi mezun edeceğim. Fire pek yok.

Ancak, iki yıllık bölümlere tam zamanlı olarak katılmak zorunda olan yetişkinlerin bir kısmı, yetişkin olmanın getirdiğı sorumluluklarından dolayı devam etmekte zorlanmaktadır. Ö2, yetişkin olmanın eğitime devamı engellediğini şu sözlerle aktarmıştır:

Ö2- Bırakan çok oluyor. O da şundan alakalı. İki yıllık bölüme çok gelmek isteyen var. Usta öğretici olmak isteyen çok var ama yetişkin işte. Mesela yaş grubu yetişkin olduğu için burada haftanın beş günü devam zorunluluğı olduğu için dersler de beşte bittiğı için. O yüzden bazen çok sevseler de çocuğı var, kayıvalidesine bakıyor, eşi var. Kiminin çocuğı var, servisten alınacak, sağlık sorunu var, bilmem ne. Devam zorunluluğı sorun yaratıyor. Sağlık problemi sebebiyle de kursu bırakan çok öğrenci oluyor. O yüzden kursu bırakanlar oluyor. Bizde başarısız öğrenci yok, devamsız öğrenci var.

Kurumu terk eden öğrencilerin, genellikle yoğun ders saatleri nedeniyle başlangıçta ayrıldıkları ifade edilmektedir. Başladıktan sonra bırakan öğrenci yok denecek kadar azdır. Yönetmelik gereğı, kayıt yaptıran öğrenciler, gelmemeleri durumunda sistemden silinememektedir. Enstitüde, bu tür öğrencilere “devreden” denmektedir. Dolayısıyla, enstitüdeki öğrenciler devreden ve devam eden olmak üzere iki gruba ayrılabilir. Her sene başında yeni kayıtlara, bir önceki yıldan devreden öğrenci sayıları da eklenmektedir. Dolayısıyla, okulda az sayıda öğrenci olduğu eleştirilirken, sisteme bu durum doğru yansımamaktadır. Bu durumun devreden öğrencilerden kaynaklandığı belirtilmektedir. Devreden öğrenciler, iki yıl daha devam etme hakkına sahiptir. Bu nedenle, bölümlerdeki öğrenci sayısı sistemde yüksek çıkmaktadır.

Derslere düzenli olarak devam eden öğrenciler, azar azar mezun oldukları için sistem her yıl kalabalık görünmeye devam etmektedir. Devam-devamsızlık haricinde öğrencilerin mezun olmalarına engel bir durum bulunmamaktadır. Devam eden öğrenci, mesleğı öğrenmekte, sınavlarını geçmekte ve mezun olmaktadır. Öğretmen görüşmelerinde de bu durum doğrulanmıştır:

Ö11- Devamsızlık konusunda kalma var. Devam eden bir şekilde mezun oluyor.

Ö1- Kalan oluyor. Çünkü bazıları sanki böyle çevresinin baskısıyla gelmiş olduğu için ister istemez devamsızlık çok yapıyor... Bir şekilde iki yılı tamamlayan geçiyor. İllaki şeyden geçiyor bir şekilde yazılı sınavdan bir şeyden geçiyor.

Enstitü'ye devam eden öğrencilerin eğitim sürecini başarıyla tamamlayabildikleri görülmektedir. Bu durum, öğretmen başarısıyla da ilişkilendirilebilir. Öyle ki, mezun olacak öğrencileri, ders öğretmeni değerlendirmemektedir; öğrenciler bir komisyon tarafından uygulama sınavına alınmaktadır. Dolayısıyla, tarafsız yürütülen değerlendirme süreci sonunda, öğrenciler başarıya ulaşabilmektedir.

Hedef kitlesinin yetişkin olduğunun farkında olan öğretmenler, devam konusunda öğrencilere yardımcı olunduğunu ifade etmektedir:

Ö10- Yeterlilik ve yetenek konusunda kalmaya ben şahit olmadım ama devamsızlıkta oluyor. Onda da olabildiği kadar tolere edilmeye çalışılıyor. Sonuçta yetişkin. Normal öğrenciye göre mazeretleri ve yaşam şartları farklı olduğu için o kadar tolerans gösteriliyor. Ama buna rağmen belli bir limiti aşıtıysa devamsızlıktan kalınıyor ve sertifika alamıyorlar.

Ö7- Pek çok zaman göz yumuyoruz. Normalde 15 dakikanın üzerinde geç kaldığı zaman öğrenci yok yazılır. İdare etmek durumunda kalıyoruz. Yoksa sürekli geç yazılır.

İdarenin ve öğretmenlerin, yetişkin olmanın getirdiği sorumluluklardan dolayı yetişkin öğrenmesinde, eğitimin ikinci plana düşebildiğinin farkında oldukları görülmektedir. Aksi takdirde, yetişkinleri öğrenme sürecinde tutmak mümkün olmayabilir. Yetişkin eğitimi sürecinde, yetişkin eğitimcilerin iyi yetişmiş olması bu nedenle çok önemlidir.

Öğrenme özellikleri dendiğinde, akla ilk gelen yetişkin öğrenme modeli, Andragoji'dir. "Yetişkinlere öğretme bilim ve sanatı" olarak tanımlanan Knowles'in (1980) Andragoji kavramı, altı temel varsayıma dayanmaktadır. Bu varsayımlar; benlik kavramı, bilme gereksinimi, yaşantı, öğrenmeye hazır olma, öğrenme yönelimi ve motivasyondur (Knowles, 1980). Knowles'in temele aldığı varsayımlara baktığımızda, yetişkin, bulunduğu gelişim dönemine yönelik öğrenme gereksinimlerine ihtiyaç duymaktadır. Ancak, sahip olduğu toplumsal rolleri gereği, öğrenme ikinci plandadır. Bu nedenle, yetişkin, içsel motivasyonun sağlanmadığı ve sorun hissetmediği bir alanda öğrenmek istemeyecektir. Çocuklar ve gençlerden farklı olarak yetişkinler, gerçek yaşam bağlamında karşısına çıkan problemleri çözmesine yarayacak bilgi ve becerileri

öğrenmeye meyillidir. Varsayımlar incelendiğinde, onların doğrusal değil döngüsel olduğu görülmektedir. Varsayımlar bir sarmal gibi birbirlerinin içinden geçerek birbirleriyle etkileşim halinde ve birbirini tamamlayıcı niteliktedir.

Özellikle, iki yıllık olgunlaşma bölümündeki öğrencilerle yapılan görüşmelerde, bütün sorumluluklarına rağmen öğrencilerin enstitüyü bırakmadıkları gözlemlenmiştir. Bunun nedeni araştırıldığında, öğrencilerin öğrenme motivasyonlarının yüksek olduğu görülmüştür. Öğrenme gereksinimi, yetişkini öğrenmeye hazırlayarak, eğitim sürecinden kopmasını engellemektedir. İçsel motivasyonları yüksek öğrenenlerin devamsızlık yapmadıkları gözlemlenmiştir. Bu durum, andragojik varsayımlarla uyumludur.

Bazen yetişkinlerin devam-devamsızlık konusunda, yetişkin olma durumunu kullandığı da bazı öğretmenler tarafından dile getirilmektedir:

Ö5- Devamlılık ilgili sıkıntı yaşıyoruz. En büyük problemimiz o. Sabah mutlaka geç kalırlar. Yani dokuzda başlar normal şartlarda, ki Ankara şartlarında 9 çok iyi yani geç kalınan bir saat değil ama işte geç kalmalarının önüne geçebilmek için geç kâğıdı verme uygulamasına geçildi. Mutlaka onda gelirler sıkmazsanız ya da tembihlemezsiz sadece gelip o gün alacağını alıp gitme derdindedir. Akşama kadar burada vakit geçiremez. Evde yemeği vardır. İviri vardır zıvırı vardır.

Ö5, yetişkinlerin eğitim süresinin içinde kalmakta zorlandıklarını dile getirmektedir. Ancak, buranın bir eğitim kurumu olduğu ve kurallarının olduğu da yine öğretmenler tarafından vurgulanmaktadır:

Ö1- Rahat olmak istiyorlar ama burasının bir okul olduğunu unutuyorlar. İstedikleri saatte girip çıkmak istiyorlar. Hani devamsız olunca da ister istemez idareyle sorun yaşıyorlar. (...) Yani diyorlar yani bizim yaşımız büyük. Bizi niye bu kadar sıkıştırıyorsunuz diyorlar ama farkında değiller. Devamsızlıktan kalma var burada maalesef. Buranın okul olduğunun farkında değiller.

Öğrencilerin, yetişkin olmalarından kaynaklı, daha öz yönetimli olmayı talep etmeleri, yetişkin eğitiminin özellikleri ile uyuşsa da yetişkinlerin okul ortamına girdiğinde örgün eğitimdeki öğrenci hallerine döndüğü gözlemlenmiştir. Enstitü’de, örgün eğitim kurumlarında uygulanan kuralların neredeyse aynılarının işletilmesi, bu duruma neden oluyor olabilir.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde, 2024 yılı ocak ayı verilerine göre, 138 öğrenci bulunmaktadır. Ders açılan bölümlerden Giyim Üretim Teknolojileri Alanı, en çok öğrenciye sahip olan alandır. On dört dalı bulunan El Sanatları Teknolojisi Alanında, yalnızca Dekoratif Ev Tekstili Dalının ders atölyesi mevcuttur ve enstitüdeki en az

öğrencisi olan atölyedir. Diğer dalları öğrenci eksikliğinden dolayı hiç ders açamamış, ders açılan atölye ise öğrenciler tarafından en az tercih edilen atölye olmuştur. Bölümlere göre öğretmen, usta öğretici ve öğrenci dağılımları Tablo 12’de verilmiştir:

Tablo 12

Bölgelere Göre Öğrenci Dağılımları (2023-2024)

Alan	Dal	Atölye	Tür	Öğretmen Sayısı	Usta Öğretici Sayısı	Kayıtlı Öğrenci Sayısı
El Sanatları Teknolojisi Alanı	Dekoratif Ev Tekstili	Dekoratif Ev Tekstili	Ders	1	0	19
	Moda Çiçek	Moda Çiçek Atölyesi		3	1	
	Dokuma	Dokuma Atölyesi		0	4	
	Çarpama Dokuma	Çarpama Dokuma Atölyesi		0	1	
	Sof	Sof Atölyesi		0	4	
	Türk İşi	Türk İşi Atölyesi		0	5	
	Sırma	Sırma-Maraş İşi-Puside Atölyesi		3	13	
	Renkli Nakış	Renkli Nakış Atölyesi	Üretim	2	5	0
	Makine Nakışı	Makine Nakışı Atölyesi		1	3	
	Sanayi Nakışı	Sanayi Nakışı Atölyesi		0	3	
	Suzeni Makine Nakışı	Suzeni Makine Nakışı Atölyesi		0	2	
	Bayrak	Bayrak Atölyesi		0	6	
	İğne Oyası	İğne Oyası Atölyesi		0	4	
	Desen	Desen Atölyesi		3	0	
Giyim Üretim Teknolojileri Alanı	Terzilik	Terzilik Atölyesi	Ders	5	0	87
	Terzilik	Terzilik Atölyesi				
	Giyisi Kalıp Üretimi	Giyim Kalıp Atölyesi				
	Giyim Üretim Teknolojisi Dalı	Giyim Üretim Teknolojisi	Üretim	2	9	0
	Giyisi Tasarım Dalı	Giyisi Tasarım Atölyesi		3	2	0
Grafik ve Fotoğraf Alanı	Baskı Dalı	Baskı Atölyesi			0	
	Grafik Dalı	Grafik Atölyesi	Üretim	8	0	0
	Fotoğraf Dalı	Fotoğraf Atölyesi			3	0
Kuyumculuk Teknolojisi Alanı		Kuyumculuk Atölyesi	Ders	1	0	20
	Takı İmalatı Dalı	Kuyumculuk Atölyesi				
		Kuyumculuk ve Mine Atölyesi	Üretim	2	0	0
		Takı Atölyesi			4	0
Seramik ve Cam Teknolojisi Alanı	Çinicilik Dalı	Çinicilik Atölyesi	Üretim	0	2	0
	Serbest Seramik	Serbest Seramik Şekillendirme	Ders	2	0	28
	Şekillendirme Dalı	Atölyesi			2	0
	Cam Dalı	Cam Atölyesi	Üretim	2	2	0

(Devam ediyor)

Tablo 12 (Devam)

Bölgümlere Göre Öğrenci Dağılımları (2023-2024)

Alan	Dal	Atölye	Tür	Öğretmen Sayısı	Usta Öğretici Sayısı	Kayıtlı Öğrenci Sayısı
Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı	Mutfak Dalı	Mutfak Atölyesi	Ders	1	0	29
			Üretim		0	0
		Aşçılık	Üretim	1	4	0
		Pastacılık			2	0
Güzellik ve Saç Bakımı Hizmetleri	Cilt Bakımı	Cilt Bakımı	Üretim	1	1	0
	Saç Bakımı	Saç Bakımı			1	0
Sanat Tasarım Alanı	Dekoratif Sanatlar Dalı	Sanat Tasarım Üretim	Üretim	14	0	0
	İç Mekân Dekorasyon Dalı	Atölyesi			0	0
	Ebru	Ebru			1	0
	Minyatür	Minyatür			1	0
	Tezhip	Tezhip			1	0

Enstitü idaresi ile yapılan görüşmelerde, öğrenci sayıları ile ilgili yapılan değerlendirmede, öğrenci sayılarının önceki yıllarda da benzer olduğu vurgulanmıştır. Önceki yıllarda da öğrencilerin bölümlere dağılımları, Tablo 12 ile benzerlik göstermektedir.

Kurslara Devam Durumu. Olgunlaşma enstitüleri, kullandıkları ortak yönetmeliğe göre, halk eğitimi merkezlerinde uygulanan kurslara devam kurallarının aynısını uygulamaktadır.

Kursiyerler için; yönetmeliğin 44. maddesinin 3. fıkrasında “a) Modüler olmayan kurslarda devamsızlık süresi kurs süresinin 1/5 oranını geçmesi hâlinde, kursiyerler devamsız ve başarısız sayılırlar. b) Modüler kurslarda, her modülün devamsızlık süresi modül süresinin 1/5 oranını geçemez.” şartı yer almaktadır (MEB, 2018). Aynı maddenin 2. fıkrasında, devamsız öğrencilerin belge alma durumları ile ilgili şu bilgilere yer verilmiştir (MEB, 2018):

Modüler öğretim programları uygulanan kurslarda, devamsız veya başarısız olunan modüllerin bulunması hâlinde bu kurs için kurs bitirme belgesi düzenlenmez. Bu kursiyerlere Puan Döküm Çizelgesi düzenlenir. Ancak kursiyerin başarısız olduğu modüllerini tamamlayıp başarılı olması hâlinde, kurs bitirme belgesi en son modülünün öğretimini tamamladığı kurumca düzenlenir.

Uygulamaya bakıldığında, kursiyerlerin, sağlanan kolaylıklara rağmen kursları tamamlayamadıkları görülmektedir. Bunun nedenleri araştırıldığında, Ö2, şunları dile getirmiştir:

Ö2- Kursiyerler buraya teknik öğrenmek için geliyorlar. Özellikle kalıp ve dikiş teknikleri. Fiziki şartların yetersizliğinden, beklentilerini karşılayamadıkları için bırakıyorlar. Halk eğitimlerde son model masaları var, burada makinalar bozuk. Bir de sosyal alan yok. Teneffüse çıkıyor, çay içeceği bir yer yok.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde yeterince sınıf bulunmadığını dile getiren Ö2, kurslar için önceden sınıf ayarlanamadığını ve gelen kursiyerlerin ders öncesinde öğretmenin peşinde boş yer aradığını dile getirmektedir. Enstitü’ye daha iyi eğitim alacağını düşünerek gelen kursiyer, bir süre sonra kendini değersiz hissederek kursu bırakmaktadır. Yetişkin eğitiminde, andragojik varsayımlara göre, bu durum, benlik algısının zedelenmesi olarak açıklanabilir. Yetişkin, gönüllü olarak öğrenme faaliyetine katılmış olsa da kendisinin önemsenmediği yerde öğrenmeyi kesmektedir.

Fiziki koşulların yetersizliği, sosyalleşme ihtiyaının da karşılanmasını engellemektedir. Enstitü’de kafeterya, kantin gibi sosyal alanların bulunmaması yetişkinlerin kurslara devamını etkilemektedir.

Halk eğitimi merkezlerinin daha iyi imkanlar sunması, özellikle kurs için AOE’ye gelen yetişkinleri oralara yönlendirmektedir. Ayrıca, yapılan gözlemlerde, halk eğitimi merkezlerinin ulaşım kolaylığından dolayı da kursiyerlerin kendi bölgelerindeki halk eğitimi merkezlerini tercih etmeye meyilli oldukları görölmüştür.

Bu durumun, olgunlaşma enstitülerinde açılan kursların insan kaynağı ve enerji israfına yol açtığı değerlendirilmektedir. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde, öğretmenlerin tabiriyle, özellikle, olgunlaşma bölümlerindeki eğitimin ikinci plana atıldığı söylenirken kurslar bu durumda neredeyse yok sayılmaktadır. Kurslar için sınıf ayrılmıyor olması, bu durumu doğrulamaktadır.

Kurs sonunda, kursiyerlere verilen Kurs Bitirme Belgesi (bkz. Ek-9) ve Puan Döküm Çizelgesi (bkz. EK-11) ekler bölümünde sunulmuştur. Tablo 13’te 2020 yılı ocak ayından 2024 yılı aralık ayına kadar olgunlaşma enstitülerinde açılan kurs bilgileri, kaydolan kursiyer sayısı ve kursları tamamlayarak sertifika alan kursiyer sayılarına yer verilmiştir:

Tablo 13

Kurslara Göre Öğrenci Dağılımları (Ocak 2020-Aralık 2023)

Kurs Tipi	Alan Adı	Kurs Adı	Kurs Sayısı	Kayıtlı Öğrenci Sayısı	Sertifika Alan Kursiyer Sayısı
Mesleki ve Teknik	El Sanatları Teknolojisi	Dolgu Oyuncak-Bebek Yapımı	2	48	0
Mesleki ve Teknik		Elde Antep İşi	2	30	21
Mesleki ve Teknik		Elde Çin İğnesi	1	24	11
Mesleki ve Teknik		Elde Suzeni	1	25	20
Mesleki ve Teknik		Elde Türk İşi Yapımı	1	12	0
Mesleki ve Teknik		Ev Tekstili Ürünleri Hazırlama	1	24	12
Mesleki ve Teknik		Geleneksel El Nakışları	5	115	40
Mesleki ve Teknik		Hesap İşi	1	15	8
Mesleki ve Teknik		İğne Oyası Yapımı	2	34	7
Mesleki ve Teknik		Keçe Aksesuarları Yapımı	2	50	21
Mesleki ve Teknik		Keçe Yapımı	1	19	11
Mesleki ve Teknik		Kitre Bebek Yapımı	3	44	7
Mesleki ve Teknik		Makinede Aplike	1	14	6
Mesleki ve Teknik		Makinede Dantel Sarma ve Piko Yapma	1	13	5
Mesleki ve Teknik		Nevresim Takımları Dikimi	1	15	7
Mesleki ve Teknik		Tel Kırma Yapımı	3	48	32
Mesleki ve Teknik		Tığ Örücülüğü	2	40	0
Mesleki ve Teknik	Giyim Teknolojisi	Kadın Bluz Dikimi	1	15	0
Mesleki ve Teknik		Kadın Giyim Modelist Yardımcılığı	1	19	0
Mesleki ve Teknik		Kadın Giysileri Kalıp Hazırlama	3	60	25
Mesleki ve Teknik		Kadın Model Uygulamalı Etek Dikimi	1	20	13
Mesleki ve Teknik		Kadın Pantolon Dikimi	3	63	27
Mesleki ve Teknik		Kadın Temel Etek Dikimi	1	13	9
Mesleki ve Teknik		Kadın Yelek Dikimi	3	55	7
Mesleki ve Teknik		Üretim			
Mesleki ve Teknik	Grafik ve Fotoğraf Alanı	Desen Çizim	1	25	0
Genel		Fotoğraf Çekimi	1	16	10
Mesleki ve Teknik	Yiyecek İçecek Alanı	Türk Mutfağı	1	23	0
Mesleki ve Teknik		Cilt Bakımı ve Epilasyon	1	16	11
Mesleki ve Teknik	Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri	Cilt Bakımı ve Temel Makyaj	2	32	13
Mesleki ve Teknik		Epilasyon Depilasyon	2	29	20
Mesleki ve Teknik		Makyaj Yapma Teknikleri	1	14	8
Mesleki ve Teknik		Tırnak Süsleme	1	14	9

(Devam ediyor)

Tablo 13 (Devam)

Kurslara Göre Öğrenci Dağılımları (Ocak 2020-Aralık 2023)

Kurs Tipi	Alan Adı	Kurs Adı	Kurs Sayısı	Kayıtlı Öğrenci Sayısı	Sertifika Alan Kursiyer Sayısı
Genel	Sanat ve Tasarım	Akrilik Boya Resim	3	47	14
Genel		Guaj Boya Resim	1	23	0
Genel		Pastel Boya Resim	1	21	0
Mesleki ve Teknik		Sanatsal Mozaik	1	14	7
Genel		Sulu Boya Resim	1	17	0
Genel		Yağlı Boya Resim	1	16	0
TOPLAM			61	1122	381

Tablo 13'teki verilere göre, 4 yılda açılan 61 kursa 1122 kursiyer kayıt yaptırmış, bunların yalnızca 381'i kursları tamamlayarak sertifika almaya hak kazanmıştır. Veriler incelendiğinde, olgunlaşma enstitülerinin bir kurs merkezi haline gelmeyi başaramadığı görülmektedir.

Kayıt yaptıran kursiyerlerin cinsiyet dağılımı da oldukça dengesizdir. Kaydolan ve tamamlayan kursiyerlerin neredeyse tamamı kadındır.

El Sanatları Teknolojisi Alanında, Keçe Aksesuarları Yapımı kursuna 1 erkek öğrenci kayıt yaptırmış ve sertifika almıştır. Onun dışındaki tüm kursiyerler kadındır. Giyim Üretim Teknolojisi Alanında, açılan hiçbir kursa erkek kursiyer kayıt yaptırmamıştır. Grafik ve Fotoğraf Alanında, Desen Çizim kursuna kaydolan 25 kursiyerin 23'ü kadın, 2'si erkektir. Tablo 13'te bu kursu kimsenin tamamlamadığı görülmektedir. Fotoğraf Çekimi kursundan sertifika alan 10 kursiyerin ise; 9'u kadın, 1'i erkektir. Yiyecek İçecek Alanında, Türk Mutfağı kursuna 2 erkek kursiyer kayıt yaptırmıştır. Toplam 23 kursiyerin hiçbirisi, kursu tamamlamamıştır. Sanat ve Tasarım Alanındaki Akrilik Boya Resim, Guaj Boya Resim, Sanatsal Mozaik kurslarının her birine 1'er erkek kursiyer kaydolmuşken Pastel Boya Resim kursuna 2 erkek dahil olmuştur. Sulu Boya Resim ve Yağlı Boya Resim kurslarında hiç erkek kursiyer bulunmamaktadır. Sadece 1 erkek, Sanat ve Tasarım Alanındaki söz konusu kurslardan Akrilik Boya Resim kursunu tamamlayarak sertifika almaya hak kazanmıştır. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü bölümlerinden Kuyumculuk Teknolojileri ve Seramik ve Cam Teknolojileri alanlarından hiç kurs açılmamıştır.

2024 yılı ocak ayı itibariyle açık olan kurslar ve kursiyer dağılımları Tablo 14'te verilmiştir:

Tablo 14

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ndeki Açık Olan Kurslar ve Kursiyer Dağılımları (Ocak 2024)

Özellikler	Sayı
Sof Kumaş Dokuma	3
Pizza Yapımı	13
El ve Ayak Bakımı	18
Cilt Bakımı ve Temel Makyaj	17
Hazır Gereçlerle Yapılan Nakışlar	14
Tığ Örücülüğü	16
TOPLAM	81

Halk eğitimi merkezlerine benzer olarak, olgunlaşma enstitüsü kurslarını da ağırlıklı olarak kadınlar tercih etmektedir (Karaman, 2023). Kursiyer kadınların da başladıkları kursu tamamlamadıkları görülmektedir. Hem açılan kurs sayısının hem de kursu tamamlayan kursiyer sayısının halk eğitimi merkezlerine göre oldukça düşük olduğu ortadadır. Bu durumun, olgunlaşma enstitülerinin halk eğitimi merkezleri gibi değerlendirilmesinin zaman, enerji, insan kaynağı vb. kayıplara neden olduğu söylenebilir.

Eğitim Süreci

Daha önce de ifade edildiği üzere, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, hayat boyu öğrenme programları kapsamında verdiği kursların yanı sıra iki yıl süreli, sertifika eğitimi veren bir yetişkin eğitimi kurumudur. Olgunlaşma enstitüleri, ortaöğretim denklik programları ile meslek liselerine bir alternatif olarak da kabul edilmektedir. Bu başlık altında, bir yetişkin eğitimi kurumu olarak Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün iki yıllık olgunlaşma bölümlerinde ve kurslarında yürütülen eğitim süreci ile ilgili detaylı bilgilere yer verilmiştir.

Olgunlaşma enstitüleri, eğitim öğretim bölümleri üzerinden, geleneksel Türk giyim ve diğer sanatları gelecek kuşaklara aktarmayı amaçlayan, mesleki ve teknik ortaöğretim denklik programı, beceri kursları ve iş birliği kapsamında yapılan kurslarla kursiyerlere eğitim vermeyi amaçlamaktadır (MEB, 2018). Yönetmelik'in 29. maddesinde; eğitim öğretim bölümünün görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) Eğitim öğretim etkinliklerini uygulanan program türlerine ve içeriklerine uygun olarak yürütmek.
- b) Teorik ve pratik eğitimleri birbirini tamamlayacak şekilde planlamak ve yürütmek.
- c) Mesleki ve teknik ortaöğretim denklik programlarını düzenlemek.
- ç) Talep edilen alanlarda beceri kurslarının açılmasını ve eğitimlerinin verilmesini sağlamak.
- d) Farklı kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak eğitimler vermek.

Görev tanımından, olgunlaşma enstitülerinin, mesleki ve teknik ortaöğretim denklik programları düzenleyerek lise seviyesinde bir eğitim sunduğu ve talep edilen alanlarda kurs açtığı anlaşılmaktadır.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde yürütülen eğitim sürecini anlamak için, yetişkin eğitiminde amaçların, yöntemlerin ve öğrenme bağlamlarının nasıl olması gerektiğini ayırt etmek önemlidir. Birer hayat boyu öğrenme alanı olarak yetişkin eğitimi kurumlarında, eğitim süreci, kazandırılmak istenen bilgi, beceri ve tutumlar doğrultusunda şekillenmektedir. Bu bağlamda, öğretim yöntemleri, materyaller ve öğrenme bağlamları, öğrenenlerin ihtiyaçlarına göre belirlenmektedir. Hayat boyu öğrenme, insanların yaşamlarını sürdürebilmesi ve gelişebilmesi için sürekli öğrenmeye ihtiyaç duyduğu anlayışı üzerine kuruludur. Dolayısıyla, devamlı değişen dünyaya uyum sağlamak, kendini güncellemek ve geliştirmek için hayat boyu öğrenme gereklidir. Bireyin bulunduğu yaş döneminin gelişim özelliklerine göre öğrenmeler çeşitlenmekte ve öğrenme bağlamları değişmektedir. Ancak, öğrenme süreci yaşam boyunca devam etmektedir (Lindeman, 1969).

İnsanlar çevrelerinden, deneyimlerinden, ailelerinden, arkadaşlarından, okullardan, iş yaşamlarından sürekli olarak öğrenir. Bu öğrenmeler, örgün, yaygın ve sargın öğrenme bağlamlarında farklı yoğunluklarda gerçekleşmektedir. Yetişkin eğitimi, bu üç bağlamı, içinde barındırmaktadır. Bu bağlamlar, bireylerin öğrenme ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir.

Hayat boyu öğrenmenin en uzun alanını, yetişkinlik almaktadır. Örgün eğitim, belirli bir çerçeve içinde, insanların çoğunlukla ileriki yıllarda işine yarayacak ya da bir üst kademeye devam edebilmesini sağlayacak bilgi ve becerilerin sunulduğu bir eğitim şeklidir. Ancak zamanla, özellikle yetişkin eğitiminde, sargın öğrenmeler daha fazla önem kazanır. Bu süreç, bireylerin öğrenme sürecini kendi ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirme ve kendi ilgi alanlarına göre öğrenme fırsatı sunmaktadır.

Yetişkin eğitiminde, öğrenme süreçleri; davranış oluşturmaya yönelik ya da davranış değiştirmeye yönelik süreçler olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir. Bir öğrenme sürecinde, öğrenilenlerin davranışa dönüştürülmesi, öğrenmenin gerçekleşmesi anlamına gelir. Bir davranışın da ilk adımı, bilgidir. Değişen dünyaya uyum sağlamada gerekli bilgileri öğrenmek için biçimlendirici; değişen dünyayla birlikte değişerek dünyaya uyum sağlamak için ise dönüştürücü öğrenmelere ihtiyaç duyulmaktadır (Sayılan, 2013). Bu durumda, yetişkin eğitimi sürecinde, davranış oluşturmaya temel oluşturacak bilgilerin öğrenilmesi için biçimlendirici; bir davranış değiştirmeye yönelik

öğrenmelerin gerçekleşmesi için ise dönüştürücü öğrenme kuramlarından faydalanmak gerekmektedir. Buna göre; bir yetişkin eğitimci, yetişkinin öğrenme ihtiyacına göre, eğitim sürecinde kullanacağı öğrenme kuramlarına hâkim olmalıdır.

Biçimlendirici öğrenme kuramları, eksik bilgileri tamamlamaya yöneliktir. Biçimlendirici yetişkin eğitimi etkinlikleri planlanırken yetişkinlerin öğrenme özellikleri dikkate alınarak planlanmalıdır. Bu bağlamda, andragoji, Vella'nın dinlemeyi öğrenme kuramı ve sargın öğrenme kuramı yetişkin eğitimcilere yol gösterici olacaktır.

Bir davranış değişimi, anlam perspektifi dönüşümü ya da özgürleşmeye yönelik bir eğitim planlanırken dönüştürücü öğrenme kuramlarından faydalanmak gerekir. Biyografik öğrenme kuramı, dönüştürücü öğrenme kuramı ve eleştirel pedagoji davranış değişimi bağlamında kullanılabilir.

Bu bilgiler ışığında, yetişkin eğitiminde eğitim ve öğrenme süreci, yetişkin eğitiminin tüm bileşenlerinin yetişkin eğitimi ilke ve yaklaşımlarına uygun olmasını gerektirmektedir. Bu başlık altında, bir yetişkin eğitimi kurumu olarak Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde yürütülen eğitim süreci, bileşenleriyle birlikte detaylı bir şekilde analiz edilecektir.

İki Yıllık Olgunlaşma Bölümlerinde Eğitim Süreci. Olgunlaşma enstitülerinin iki yıllık bölümleri, bireylerin değişen ihtiyaçlarına cevap verecek programlar içermektedir. Bu bölümler, açık öğretim lise programları ile uzaktan, örgün yetişkin eğitimi bağlamında (Miser, 2020); yüz yüze mesleki eğitim programları ile mesleki ve teknik yetişkin eğitimi bağlamında gerçekleştirilmektedir (Ünlühisarcıklı, 2020). Bu doğrultuda, iki yıllık olgunlaşma bölümlerinde, ağırlıklı biçimlendirici yetişkin eğitimi etkinliklerinin planlandığı söylenebilir.

Yönetmelik'te sözü geçen denklik programları nedeniyle, iki yıllık olgunlaşma bölümlerinde lise düzeyinde eğitim verilmesi gerekmektedir. Böylece, mesleki açık öğretim lisesi üzerinden fark derslerini veren öğrenciler, olgunlaşma bölümlerinde aldıkları yüz yüze mesleki beceri eğitimleri ile Olgunlaşma Enstitüsü Bitirme Belgesi'nin yanı sıra meslek lisesi diploması sahibi olmaktadır. Bununla birlikte, öğrenciler, iş yeri açma belgesi de elde etmektedir.

2022-2023 eğitim-öğretim yılında, iki yıllık olgunlaşma bölümlerinde, 1. ve 2. sınıfta toplam 152 öğrenci kayıtlı görünmektedir. Bu sayıya, devreden öğrenciler de dahildir. Toplam 152 öğrencinin 114'ü, devamlıdır. Devamlı öğrencilerin 52'si,

olgunlaşma enstitüsü bitirme belgesi almaya hak kazanmıştır. 42 öğrenci ise, mesleki açık öğretim lisesini tamamlayarak açık lise diploması almaya hak kazanmıştır. Dolayısıyla, lise diploması alan öğrenciler, iş yeri açma belgesi de alabilmiştir. 2022-2023 eğitim-öğretim yılında, mezun olarak söz konusu belgeleri almaya hak kazanan öğrenci sayıları Tablo 15’te verilmiştir:

Tablo 15

Belge Alan Öğrenci Sayıları

Yıl	Olgunlaşma Bitirme Belgesi	Açık Lise Diploması	İş Yeri Açma Belgesi
2022-2023 Eğitim-Öğretim Yılı	52	42	42

Tablo 15’ten de anlaşıldığı gibi, olgunlaşma enstitüleri liseye bir alternatif olarak da tercih edilmekte ve açık lise programları üzerinden meslek lisesi diploması sağlamaktadır. Ancak, öğretmen ifadeleriyle, burada akademik düzeyde bir eğitim verilmektedir. Öğretmen görüşlerine göre, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, deneyimli eğitim kadrosu ve sahip olduğu köklü geçmişle lise düzeyinin üstünde bir eğitim sunmaktadır. 18 yıldır Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde çalışmakta olan Ö2 ve 6 yıldır AOE’de çalışan Ö7, Enstitü’deki eğitimin niteliğini şu sözlerle dile getirmektedir:

Ö2- Unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarında tüm meslektaşlarım gerçekten branşında tek öğretmendir. Çünkü biz eski olgunlaşma şeflerimizden el almış öğretmenleriz. Yani bugün benim üniversitede hiç görmediğim birçok teknik ve birçok öğretmen arkadaşımın hepsi, bizler, onu burada olgunlaşmalarda büyük şeflerimizden öğrendik.

Ö7- Yoğunlaştırılmış bir üniversite gibi burası.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nün şu an sahip olduğu kültür, eski olgunlaşma şeflerinin kurduğu düzenin devamıdır. Bu şeflerden, iş başı eğitimle işi öğrenen ve üniversite eğitiminin üzerine koyan öğretmenler, sahip oldukları nitelikleri de öğrencilere aktarmakta ve kendi tabirleriyle, üniversite seviyesinde hatta belki daha da üstünde eğitim sunmaktadır. Bu kültür, eğitim sürecinin her aşamasına sirayet etmiş görünmektedir. Bir yetişkin eğitimi kurumu öğretmeni olarak yetişkin eğitime dair hiçbir eğitim almamış öğretmenlerin, bu kültürde yetişmeleri, onların iyi birer eğitimci olmalarına katkıda bulunmuş görünmektedir. Bu kurumda görev yapan öğretmenlerin, sargın öğrenme yoluyla birer yetişkin eğitimci olmayı öğrendiği anlaşılmaktadır.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde gözlemlenen sınıf yönetiminden iletişime, öğretim tekniklerinden ölçme değerlendirme usullerine kadar eğitim sürecinin her bir parçası, bir olgunlaşma kültürü ürünü olarak değerlendirilebilir. Bu kültürün, kuruma yeni başlayan ve atölyede tek öğretmen olarak birkaç yıldır çalışan öğretmenlerde görülmediği gözlemlenmiştir.

Yönetmelik'te, eğitim öğretim bölümü ile ilgili yer verilen kısa bilgi haricinde, enstitülerde gerçekleştirilen eğitim süreci ile ilgili detaylı bir bilgi yer almamaktadır. Dolayısıyla, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde yapılan gözlem ve görüşmeler, birinci elden kaynak bilgi sunmaktadır. Öğrencilerin nasıl bir eğitim sürecinden geçtiği, derslerin nasıl işlendiği, iki yıllık eğitim süresince öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi, beceri ve tutumların neler olduğu, öğretmenlerin yetişkin eğitimi algıları ve yeterlikleri, öğretim yöntem ve teknikleri, sınıf yönetimi ve iletişim stratejileri konusundaki tecrübeleri ve ölçme değerlendirme süreçleri öğretmen anlatıları üzerinden detaylandırılmaya gayret edilmiştir. Bununla birlikte, hayat boyu öğrenmenin en uzun alanını kapsayan yetişkin öğrenmesinin özellikleri üzerinde de durulmaya çalışılmıştır. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde yürütülen eğitim sürecine geçmeden önce, yetişkinlerin öğrenme süreci üzerinde durmak anlamlı olacaktır.

Yetişkinlerde Öğrenme. Örgün, yaygın ve sargın öğrenme bağamlarının tamamını kapsayan yetişkin eğitimi, hedef kitlesinin özellikleri bakımından daha etkili sunulabilmesi için yetişkinlere uygun şekilde düzenlenmelidir. Yetişkinler fiziksel durumları, yasal hakları, toplumsal sorumlulukları, gelecek yıllardan beklentileri, deneyimleri ve elbette yaşları bakımından çocuklardan ve gençlerden farklıdır. Bu farklılıklar, her bir grubun öğrenme özelliklerini de farklılaştırmaktadır.

Yetişkin eğitimi, yetişkinlerin bilişsel, fiziksel ve psikolojik değişimleri gibi onların öğrenmesini etkileyen özellikler dikkate alınarak planlanmalıdır. Bu özellikler; öğrenme gücü, öğrenme ilgileri, öğrenmeye katılım ve fiziksel gerilemeler olarak sıralanabilir (Ünlühisarcıklı, 2020b).

Yetişkin eğitiminin hedef kitlesi, yalnızca yetişkinler değildir. Çocuk ve gençlerin de bazı öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması, yetişkin eğitiminin alanına girmektedir. Bu nedenle, bir eğitimin yetişkin eğitimi olabilmesi için hedef kitlesinin yetişkin olması ve eğitim sürecinde öğrenmeyi etkileyen yetişkin gelişim özelliklerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu bağlamda, Knowles'ın Andragoji kavramının,

yetişkin öğrenmesinin temelinde yer aldığı söylenebilir (Knowles, Holton ve Swanson, 2015). Bununla birlikte, Vella'nın diyaloga dayalı dinlemeyi öğrenme kuramı, yetişkinin öğrenmesindeki ortak adımları tamamlar niteliktedir.

Andragojide olduğu gibi diyaloga dayalı dinlemeyi öğrenme kuramında da yetişkinlerin sorun merkezli öğrendiklerinin üzerinde durulmaktadır. Bu kuram, öğrenmenin bilgi, beceri ve tutum üçgeninde gerçekleştiğini dikkate alarak eğitim sonunda, yetişkinlere; bu bilgi, beceri ve tutumları nasıl kullanabilecekleri ve öğrendiklerini günlük hayata nasıl aktarabilecekleri konusunda düşünmeleri ve kendi hayatlarıyla ilişkilendirme yapabilmeleri için alan yaratılması gerektiğini söylemektedir.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde Yetişkin Öğrenenler. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, 13 yaşını doldurmuş her bireyi öğrenci olarak kabul etmektedir. Öğrencilerin yaş dağılımları çeşitlenmekle birlikte, Enstitü'ye katılım amaçları da değişmektedir. Kimi bir meslek edinmek ve kendi parasını kazanmak için gelirken kimi yalnızca vakit geçirmek için gelmektedir. Bazıları ise sosyalleşmek için buraya geldiğini ifade etmektedir.

Farklı beklentilerle gelen yetişkin öğrenenlere sahip Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, öğrenme bağlamlarını birbiriyle ilişkilendirerek kullanma ve öğrenen ihtiyaçlarını karşılama konusunda yetersiz kalmaktadır. Buradaki yetişkin öğrenenlerin, sıradan bir örgün eğitim kurumundaki öğrenenlerden neredeyse hiçbir farkının dikkate alınmadığı gözlemlenmiştir.

Yapılan gözlemler sonucunda; yetişkinlerin öğrenmesini etkileyen gelişim özellikleri, yalnızca öğretmenlerin de birer yetişkin olmasının getirdiği bir farkındalıkla dikkate alınmaya çalışılmakta, bir yetişkin eğitimci gözüyle göz önünde bulundurulması gerekenlerin ise farkında olunmadığı anlaşılmıştır.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, yetişkin öğrenenlerin özellikleri dikkate alınarak en çok zorlandıkları durumlar sorulduğunda, yetişkinlerin sağlık sorunlarından dolayı bazı problemler yaşandığını, Ö2 ve Ö7 şu şekilde dile getirmiştir:

Ö2- Olgunlaşma bölümlerinde çok sorun yaşamıyoruz ama kurslarda bu, çok problem oluyor. 70 yaşındaki kursiyeri de kaydetmeyin yani aşağıda. Görmüyor. İğneyi geçiremiyor. Onun iğneyle, nakışla işi yok.

Ö7- Mesela bir tane bayan var. Yaşı var. Sürekli lavaboya gidiyor. Dersi aksatma anlamında, uygulamada sorun olmuyor. Giriyor, çıkıyor, ama onu öyle görünce diğerleri de yararlanmak istiyor. Öyle bir sorun oluyor.

Sağlık sorunlarının öğrenme sürecini aksatabileceğini dile getiren öğretmenler, öğrenmeye ilgili olan yetişkinlerin, kendi sağlık sorunlarına yönelik çözüm geliştirdiklerini de şu sözlerle aktarmaktadır:

Ö3- (...) onlar ilk önce gözlüklerini takıyorlar. Çok meraklı olanlar bir de mercek takıyorlar işlerine, kasnaklarına, öyle yapıyorlar. O kendi materyalini kendi getiriyor.

Kurumun, yetişkinlerin gelişim özelliklerini dikkate alarak herhangi bir önlem almadığı, karşılaşılan sorunlara anlık çözümler geliştirilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Öğretim Stratejileri, Yöntem ve Teknikleri. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, yetişkin bir öğrenci profiline sahiptir. Dolayısıyla, örgün eğitimden ayrılan, farklı yaş gruplarından gelen öğrencilerin varlığı, yaş gruplarında çeşitlilik sunmaktadır. Dolayısıyla, yetişkin eğitiminin özellikleri gereği, burada yetişkinlere uygun eğitim verilmesi beklenmektedir. Yetişkin eğitiminde öğretim stratejileri, örgün eğitimden farklılaşmaktadır. Yetişkin öğrenmesi, sorun merkezlidir. Dolayısıyla, öğretim stratejileri, yetişkin eğitiminde daha çok uygulamaya yöneliktir. Yetişkinler, sorunlarını çözmek için bilgiye ihtiyaç duyar. Bu nedenle, sorunlarını çözmek için kuramsal bilgi yerine sorunu çözmeye yönelik pratik bilgi sunulmalıdır.

Yetişkin “neden” öğrenmesi gerektiğini bilmek ister, “kendini” öğrenmesini yönlendirmeye ihtiyaç duyar; yani kendisinden bağımsız bir şekilde öğrenme sürecinin ilerlemesinden hoşnut olmaz. Bir yetişkini çocuk ve gençlerden ayıran en önemli özellik, zengin bir deneyim hazinesine sahip olmasıdır ve bu sebeple yetişkinin kendisi bile başlı başına bir öğrenme kaynağıdır. Dolayısıyla, kendi deneyimlerinin öğrenme sürecine dâhil edilmesi oldukça önemlidir. Çocuklar ve gençler, gelecekte kullanabilecekleri bilgileri öğrenirken, yetişkinler gerçek yaşam bağlamında karşısına çıkan problemleri çözmesine yarayacak bilgi ve becerileri öğrenmek ister. Bu bağlamda, “ne” öğrenecekleri onları öğrenmeye “hazır”lar ve sorunu çözme isteği onu “öğrenmeye yönlendirir”. Yani “neyi” “neden” öğrenmeleri gerektiğine “kendini”leri yöneldiklerinde, öğrenmeye “hazır” olurlar. Öğrenme, kendi hayatları içerisinde sunulduğunda öğrenmeye yönelen yetişkinlerin öğrenme ortamları, onların “deneyim”leriyle zenginleştirildiğinde ve onları öğrenmeye “güdü”leyecek ortam hazırlandığında öğrenmenin gerçekleşme ihtimali artar.

En temelde, yetişkinler, sahip oldukları yaşam deneyimleri ile en önemli öğrenme kaynaklarıdır. Bu nedenle, yetişkinin yaşantısı göz ardı edilmemelidir. Bir yetişkini bir

çocuk ya da bir gençten ayıran en temel farklılık sahip olduğu deneyim zenginliğidir. Bunun, yetişkin öğrenme kuramlarına yansımaları da net bir şekilde görülmektedir. Andragojiden Vella'nın diyaloga dayalı dinlemeyi öğrenme kuramına, dönüştürücü öğrenme kuramından biyografik öğrenme kuramına ve sargın öğrenmeye kadar en önemli yetişkin öğrenme kuramlarının temelinde deneyim ve yetişkinin kendi hayatı yer almaktadır. Dolayısıyla, öğretim sürecinde yöntem ve teknikler tercih edilirken, mutlaka bu özellikler dikkate alınmalıdır. Bilir (2013a), yetişkin eğitiminde kullanılacak yöntem ve teknikler tercih edilirken dikkat edilmesi gereken hususlarla ilgili şunların altını çizmektedir:

Bunların başında etkinliğe katılan yetişkin öğrenenin gereksinim ve ilgileri; cinsiyeti, ekonomik durumu, mesleki, kültürel, eğitsel deneyimi; öğrenilecek konu hakkındaki deneyim ve bilgi derecesi; kendisine verilmek istenen öğrenim yaşantısından neler beklediği; yaşı, fiziki durumu, katılacağı grubun büyüklüğü gelmektedir.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde yapılan gözlem ve görüşmelerde, öğretmenlerin bu konuda bilgili olmadıkları ancak sağduyu ile süreci yürütmeyi öğrendikleri gözlemlenmiştir. Öğrenciler, yetişkin öğrenenlere hitap edecek şekilde teorinin daha az, uygulamanın fazla olduğu bir eğitim sürecinden geçirilmektedir. Enstitü'de sunulan eğitim ve kullanılan tekniklerle ilgili Ö1, şunları paylaşmıştır:

Ö1- Hem teorik olarak hem de uygulama olarak, çoğu yaşı büyük olduğu için biz uygulamayı daha çok yapıyoruz. Çünkü teorik derste sıkılabiliyorlar. Hani bir müddet sonra tahtada ben anlatıyorum onlar bakıyor. Ama uygulamaya yönelik yani mesela bir yemek tarifini burada anlatıyorsam, hemen uygulamaya geçiyoruz. ... yetişkin olmanın da verdiği bir şey. Hemen sonucu görmek istiyorlar. Normalde %40 uygulama, %60 teorik. (...) Teoride bir yemek tarifi, bir yemeğin nasıl yapıldığı, yöresi falan. Lisedeki gibi fazla bir detayımız yok.

Knowles, yetişkin eğitiminin bugün hala gelmesi gereken yere ulaşamamış olmasını, yetişkin eğitimcilerin birçoğunun, yetişkinlere sadece çocukmuş gibi davranarak öğretim yapılacağını bilmesi olduğunu vurgulamaktadır (Knowles, 2013). Ö1'in anlatılarında da *“tahtada ben anlatıyorum onlar bakıyor”* ifadesi, Knowles'ı haklı çıkarmaktadır.

Yetişkin öğrenen özelliklerine atıfta bulunarak ağırlıklı olarak uygulamaya zaman ayırdığını dile getiren Ö1, aslında bunu bilinçli olarak yapmamaktadır. Deneme-yanılma

yoluyla elde ettiği bilgiler ışığında, sıkıldıklarını ve hemen sonucu görmek istediklerini vurgulamaktadır. Bu nedenle, kendisi de uygulamaya ağırlık vermeye çabalamaktadır.

Ö4 ve Ö3 de Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde yetişkinlere sunulan eğitimin ağırlıklı olarak uygulamaya dayandığını ifade etmiştir:

Ö4- Dersler uygulamalı işleniyor. Teori de var. İki yıllık bölümlerimizde, olgunlaşma bölümlerimizde teorik eğitimler de var. Resim eğitimleri var. Onun dışında da uygulamalı eğitim var. Bence %30'a, %70 gibi diyelim.

Ö3- İlk sene teorik ders var. ... İkinci sınıfta zaten staja gidiliyor.

Genel olarak, programın %30-40'ının teorik eğitime, %60-70'inin uygulamalı eğitime dayalı olduğu belirtilmektedir. Bu ifadeler, öğrenciler pratik becerileri edinirken onlara teorik bilginin de dengeli bir şekilde sunulduğunu göstermektedir. Böylece, süreçte, öğrenciye kazandırılması planlanan bilgi ve beceriler bir bütün içinde aktarılmaktadır.

Yeme-içme bölümünden bir öğretmenle yapılan görüşmede, derslerinde öğrencilere kazandırmak istediğı bilgi ve beceriler sorulduğunda şu yanıtı vermiştir:

Ö1- El becerisi, pratiklik. Yemeğe dair bazı bilgiler... Hangi mutfağa ait olduğu falan gibi...

Ayrıca, derslerde teori ve uygulama için ayrılan sürenin haricinde, öğrenciler işletmelerde staj yapmaktadır. 2018 Yönetmeliğı'nin 49. maddesinin 3. fıkrasının e bendinde, "Kurs programlarında yer alan mesleki uygulamaların işletmelerde yapılması esastır. Mesleki uygulamaların işletmelerde yapılamaması durumunda uygulamalar, kurumda ya da diğerk okul ve resmî kurumların iş birliğı ile yapılır." denmektedir. Böylece, öğrencilere, gerçek iş deneyimi de kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde 35 yıldır öğretmenlik yapan bir öğretmen, iki yıllık olgunlaşma öğrencisinin derslerde ve staj dönemindeki kazanımlarıyla ilgili şunları paylaşmıştır:

Ö10- Hangi alana geliyorsa orada en iyisini yapması hedefleniyor. ... Mesela benim girdiğim ders olduğu için o alanda rahat söyleyebilirim. Bilgisayarlı nakış tasarımı var makine nakışları bölümünün içinde. Şimdi orada program öğreniyor. Programı öğrendikten sonra üretim yapıyor. Sektörde çalışmak istiyor. Şimdi öyle olup da sektöre kazandırılan öğrencilerimiz oldu. Sektörde çalışan öğrencilerimiz için çok değildi ama yine de giden her öğrencimiz için çok güzel, sektördekiilerin üstünde bir eğitim aldıkları ve çok yeterli olduklarını söylüyorlardı. ... Burada aldığı kültür ve eğitim, alışkanlık, meslek lisesindeki öğrencilere göre fark

ediliyor. Nasıl fark ediliyor mesela? Bilgisayarlı nakıştan bahsedeyim. Usta çırakla öğreniliyor ya dışarıda, biraz halk arasında ense kulak ilişkileri vardır ya o tarz hitap şekli, işte ne bileyim, işi yapma taktiği, işin titizliği, prensipleri vesaire konusunda. Buradan gittiği zaman buradaki disiplini orada da sürdürüyor ve orada da verim çok oluyor. Kalitesi de iyi oluyor hakikaten. ... Öğrencinin duruşundan, yapısından mutlular, memnunar. Fark ediliyor sizden gelen çocuklar diyorlar.

Ö10'un ifadeleri, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde verilen eğitimin yalnızca bilgi ve beceri içeren kazanımlara sahip olmadığını aynı zamanda öğrenenlerin tutumlarını da şekillendiren bir eğitim içeriğine sahip olduğunu göstermektedir. Öğrenciler, burada, bütünsel bir eğitim sürecinden geçmektedir.

Bütünsel sürecin sağlıklı yürütülmesi için, öğretmenlerin birbiriyle iş birliği içinde çalışabilecekleri ve öğrenciler için daha iyisini nasıl yapabilecekleri ile ilgili fikir alışverişinde bulunabilecekleri kurullara da yönetmelikte yer verilmiştir. Yönetmelik'in 41. maddesinin 3. fıkrasının 3. bendine göre; zümre öğretmenler kurulu toplantılarında, öğretim programında belirtilen kazanım ve davranışlar dikkate alınarak derslerin işlenişinde uygulanacak öğretim yöntem ve teknikleriyle bunların uygulama şeklinin belirlenmesinin kararlaştırılması öngörülmektedir. Ayrıca, yönetmelikte, "alan/dalın özelliğine göre dönem içinde yapılacak değerlendirmelerin şekli, sayısı ve değerlendirmeye esas olacak ölçütler, zümre öğretmenler kurulunca belirlenmektedir" denmektedir (MEB, 2018). Uygulamada, kurumda bir eğitim kültürünün var olduğu ve öğretmenlerin bu kültür doğrultusunda geçmişten taşıdıkları tecrübeleri derslerine aktardıkları görülmektedir. Tıpkı otomatik çalışan bir makine gibi, öğretmenlerin nerede ne yapmaları gerektiğini çok iyi bildikleri ve birbirleriyle iş birliği içinde hareket edebildikleri gözlemlenmiştir.

Öğretmen anlatılarından da anlaşılacağı gibi, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde, öğrencilere sunulan eğitim, teorik ve uygulamalı bileşenlerin dengeli bir kombinasyonunu içermektedir. Teorik dersler, özellikle yaşı büyük öğrencilerin sıkılma riskine karşı daha az tercih edilmektedir. Öğrenciler, sınıfta, teorik bilgileri dinlemek yerine somut bir şeyler yapmayı tercih etmektedir. Bu nedenle, öğrenci ihtiyacına göre detaylara fazla girilmeden teorik bilgi aktarılmakta, pratik uygulamaya ağırlık verilmektedir. Özellikle, yetişkin öğrenmesiyle bağlantılı olarak, yetişkinlerin uygulamalı eğitimi daha çekici ve tatmin edici buldukları, hemen sonuç görme eğilimde oldukları vurgulanmaktadır. Ayrıca, tecrübelerini ve daha önceki uygulamalarını da paylaşma eğiliminde oldukları dile getirilmiştir.

Yukarıda da vurgulandığı gibi; yetişkinlerin önceki yaşantıları, öğrenme ortamı için zengin bir öğrenme kaynağıdır. Her insan tektir ve deneyimleri de biriciktir. Bu deneyim farklılıkları, bireysel farklılıkları gündeme getirmektedir. Bu nedenle, yetişkin eğitimi planlanırken andragojide de vurgulandığı gibi deneyim paylaşımlarına imkân verilmelidir. Olumlu deneyimlerden yararlanılırken olumsuz deneyimlerden de sakınmak gerekir. Yetişkin eğitimi sürecinde deneyimlerin küçümsenmesi, yetişkinin kendisinin küçümsenmesi anlamına gelir ve yetişkinin benlik algısını zedeler.

Yetişkin, kendi kararlarını veren kişidir. Dolayısıyla, kendi kararlarını öğrenme sürecinde de vermek ister. Kendileri için bir eğitim planlanırken sürece dâhil olmayı tercih eder. Sürece katılımlarının önemszenmediği bir ortamda, yetişkin, kendisinin önemszenmediği sonucuna varacaktır ve bu durum yetişkinin öğrenmeye direnç göstermesine neden olacaktır. Bu nedenle, hangi öğretim stratejisi tercih edilirse edilsin, benlik algısını zedelemekten davranmak oldukça önemlidir.

Sınıf Yönetimi. İnsanlar, genel olarak, kabul görecekları şekilde kendilerini sunma eğilimindedir. Yetişkin de güven duyduğu, kendini iyi hissettiği ve yargılanma endişesi duymadığı bir ortama ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle, yetişkin öğrenme sürecinin sağlıklı yürütülmesinde, güven ortamının oluşturulması çok önemlidir.

Sınıf içinde etkili bir öğrenme ortamı oluşturma, disiplini sağlama, öğrencileri öğrenmeye güdüleme, öğrenciler arasında iş birliği ve etkileşimi teşvik etme gibi hedefleri gerçekleştirmek amacıyla kullanılan ve çeşitli stratejileri içeren sınıf yönetimi, yetişkin eğitiminin en temel unsurlarından biridir. Öğrenme için uygun bir sınıf ortamının sağlanamaması, yetişkini süreçten koparacaktır. Bu noktadan hareketle, yetişkinlerin birbirleriyle daha fazla etkileşime gireceği ve deneyim paylaşımında bulunacakları sargın öğrenme alanları yaratılmalıdır. Uzun molalar, takım çalışmaları, deneyim paylaşımı yaparak aktif katılım sağlayacakları diğer etkinlikler, olumlu bir iklim oluşturulmasını destekleyecektir.

Vella da yetişkinlerin benlik algısına yönelik bir saldırının, onların öğrenme sürecini bitireceğine değinmektedir (2002). Yetişkinlerin sürece aktif katılımının sağlanmasında olumlu bir öğrenme ikliminin inşa edilmesinin öneminden bahsetmektedir.

Yetişkin öğrenme modellerine göre, yetişkinle yetişkin gibi iletişim kurulması gerekmektedir. Bu doğrultuda hareket edildiğinde, yetişkinlerle yaşanacak problemlerin çözümünde ön koşul sağlanmış olacaktır.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü öğretmenleri, sınıf yönetiminde izledikleri yolu ve çözümleri şu şekilde aktarmaktadır:

Ö10- Yetişkin, eğitim sürecinde bir şey olmaması gereken bir şeyi yapıyor ya da ders anlatıyorsunuz telefonla konuşuyor veya işte ne bileyim ben, derse ilgisiz davranıyor, uyarmak zorundasınız. Yetişkin olduğu için ilk önce bir susuyor. Bazen bir de böyle yetişkinle ergenlik arasında bir grup oluyor. Mesela onların davranışları daha farklı oluyor. Gerçek yetişkinler otuzun üstündeki yetişkinlerin daha farklı oluyor. Uyarıyorsunuz, dinlemiyor, biraz daha uyarıyorsunuz bu sefer. Yetişkin sonuçta, ağır bir şey konuşamıyorsunuz. Bak yaşınıza yakışmıyor. Ben size yaşınıza yakıştığı şekilde uyarmaya çalışıyorum ama siz beni daha farklı şekilde zorluyorsunuz. Bunu yapmak istemiyorum filan diyerek en fazla uyarabiliyordum. Zaman zaman hâkim oluyorsunuz. Olamadığınız zaman biraz daha katılaşıyorsunuz, kademe kademe yapıyorsunuz ama sınıf nasıl yönetilir, bunun daha başka yöntemleri var mıdır bilmiyorum. Çünkü onun eğitimini almadım.

Bir yetişkin olarak öğretmen, kendi yetişkinlik deneyimlerinden yararlanarak bir çözüm bulmaya çalıştığını iletmiştir. Ancak, yetişkin eğitiminde sınıf yönetiminin nasıl olduğuyla ilgili bilgiye sahip olmadığından kaynaklı sorun yaşadığını ve bunun eksikliğini hissettiğini de aktarmaktadır. Ö10, o zamanlar otuzlu yaşlarda, kendisi de bir yetişkin olarak soruna çözüm bulmaya çalışmıştır ancak bazı genç öğretmenler, yetişkin sınıflarında farklı sorunlarla yüzleşmektedir. 28 yaşındaki Ö1, yaşadığı bir sorunu şu sözlerle anlatmaktadır:

Ö1- Yaşım küçük olduğu için hani aslında şey sandılar yani... Nasıl diyeyim, bir eğitim veremez. Hani daha yaşı çok küçük, daha yeni mezun olmuş gibi duruyor. Biz sanki ne öğreniriz ki? Küçümseme gibi, yani işin içine girince, yani onlar da bu sefer dediklerini yutmuş gibi oldular. Yani böyle değilmiş, fark ediyormuş. Siz öğrendiğiniz bilgileri bize aktarıyorsunuz, dediler.

Genç bir öğretmen olan Ö1, başlarda bu kurumda öğretmenlik yapmayı başaramayacağını düşünmüş, ancak zamanla nasıl iletişim kuracağını öğrenmiş ve öğrencilerin de kendisini donanımlı görmeye başlamasıyla sorunlarını çözmeye başladığını aktarmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, mesleğe ilk başladıkları yıllarda, Ö1 ile benzer sorunları yaşadıklarını, kendileri yaş aldıkça iletişimde daha rahat ettiklerini dile getirmiştir.

Öğretmen anlatılarından ve kurumda yapılan gözlemlerden anlaşılmaktadır ki, öğretmenler genç yaşlarda iken yetişkin öğrenenlerle sınıf yönetiminde daha çok sorun yaşamaktadır. Yetişkinlikte kendileri de tecrübe kazandıkça, iletişim kurmayı kendi tecrübelerinden öğrenmiş ve bir yol bulmuşlardır. Ancak, öğretmenler, yetişkin eğitime dair bir eğitim almış olsalardı, ilk karşılaştıkları öğrencilerle ne yapacakları konusunda daha iyi hissedeceklerini ifade etmiştir.

İletişim. Yetişkin eğitiminde iletişim, örgün eğitimden farklı olarak yetişkinden yetişkindedir. Çoğu zaman sessiz bir anlaşma var gibi ilerleyen iletişim süreci, zaman zaman kuralların netleştirilmesini gerektirmektedir. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde yapılan gözlem ve görüşmelerde, saygının korunduğu takdirde, iletişim problemlerinin yaşanmadığı gözlemlenmiştir.

Vella'nın diyaloga dayalı dinlemeyi öğrenme kuramındaki diyalog kavramı, yalnızca sözlü iletişim değildir. Yetişkin eğitimi sürecinde yaptıklarımız ve seçtiklerimizle yetişkinlere bir mesaj veririz. Onları yetişkin olarak görüp görmediğimiz bu mesajlarla iletilir. Vella (2002), yetişkinin öğrenmesini sağlamanın en iyi yolunun diyalog olduğundan ve diyalog başlatmanın, diyalogu sürdürmenin ve geliştirmenin 12 yolundan bahsetmektedir.

Diyalogcu yetişkin eğitimi savunan Vella'nın dinlemeyi öğrenme kuramında da Lindeman ve Knowles'ın görüşlerinin altını çizdiği görülmektedir. Vella (2002), yetişkinlerin bilme gereksinimlerinin karşılanması, öğrenme motivasyonları, öğrenme ortamının olumlu/olumsuz iklimi ve bunların yanı sıra yetişkinden yetişkine gerçekleşen sağlıklı ilişkiler kurulmasının, yetişkinlerin öğrenmeleri üzerindeki olumlu etkisine vurgu yapmaktadır.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde görev yapan deneyimli öğretmenler, yetişkin öğrenenlerle iletişim kurmada sorun yaşamazken öğrenenlere göre daha genç yaşta olan öğretmenlerin sorun yaşama ihtimalinin yüksek olduğu görülmektedir. Öğretmenlik mesleğinin ilk yıllarında olan Ö1, yaşadığı iletişim sorunlarını şu şekilde dile getirmektedir:

Ö1- Başlarda bana hocam, öğretmenim derken çok zorlandılar. İsmimle hitap etmek istediler. Ben bu seviyeyi korumak istedim. Yani bunlarla yani düzgünce konuştum. Aslında bunları açıkladım. Sonra onlar da farkına vardılar, düzelttik ama yani yeni öğrenci gelse yine o da bana ismimle hitap eder. Ben hanım, bey diyorum.

Yaşının sebep olduğu dezavantajı aşmaya çalıştığını ifade eden Ö1, her yeni öğrenciyle başlangıçta aynı döngüye gireceğinin de farkındadır. Öğrencilere karşı belirlediği hitap şekli ile doğru sınırı koymaya çalıştığı görülmektedir.

Mesleğinde daha tecrübeli olan Ö2, öğrencilerle iletişimde sorun yaşamadığını şu sözlerle aktarmıştır:

Ö2- Öğrencilerle seviyemi koruyabiliyorum, şöyle kaba tabirle hem dövüyorum hem seviyorum ama hep severek ben mesela öğrencilerime açık net olmayı severim. Saygı çok önemlidir. Saygı çerçevesinde her konuyu konuşabiliriz. Çünkü kiminin sevgilisi var. Kimi eşinden ayrıldı, kiminin sağlık problemi var, kimi buraya çok zor şartlarda sadece meslek öğrenmeye geldi, seviyeyi iyi koruyabilirsek bu da tabii ki öğretmenle de alakalı. Çünkü öğrenci zaten her şeyi söyleyebilir ama ben hep öğrencilerime diyorum, her şeyi konuşabiliriz, çok samimi olabiliriz ama seviyeyi asla aşmamak lazım ve üsluba çok dikkat etmek lazım. Bugün mesela sınıfta anlaşılamayan öğrenciler var. Asla kimsenin sesini yükseltmesine müsaade etmem, anlaşılamayabiliriz. Burası bir yetişkin eğitimi kurumu. Ben de bir öğretmenim. Kendi aramızda da anlaşılamayabiliriz ama saygı duymak zorundasınız. Sesinizi yükseltmek haklı olduğunuzu göstermiyor. Hani üslup üslup üslup. Ben hep buradan gidiyorum, hep üsluptan gidiyorum, yoksa ben haklıyım, sen haklısın. Kimin haklı olduğu diyorum, beni asla ilgilendirmiyor, üslup çerçevesinde seversin sevmesin, anlaşırsın, anlaşmazsın. Üsluplu konuşmak lazım.

Ö2, yetişkine yakışır şekilde, üsluba dikkat ederek, saygı sınırları içerisinde iletişim sorunlarının çözülebileceğine dikkat çekmektedir. Öğretmenin seviyeyi ayarlaması gerektiğini vurgulayan Ö2, yapılan görüşmede kendisinin de mesleğe ilk başladığı yıllarda yetişkinlerle iletişimde zorlandığından bahsetmiştir.

Öğretmen anlatılarından, yetişkin eğitimi konusunda eğitim almamış ancak yetişkinlerle çalışan öğretmenlerin, yaşları ilerledikçe iletişim konusundaki sorunları çözdükleri anlaşılmaktadır. Yetişkinden yetişkine iletişim, iki taraf da iki tarafın yetişkin olduğunu anladığında başlamaktadır.

Ders Dışı Öğretim Ritüelleri Açısından Ankara Olgunlaşma Enstitüsü.

Yetişkin, genç ya da çocuk fark etmeksizin okul denince akıllara, yalnızca, geleneksek örgün eğitim kurumları gelmektedir. Bu nedenle, bir yetişkin eğitimi kurumunda görülmemesi gereken birçok uygulamayı kimse tuhaf karşılamamaktadır. Geç kâğıdı uygulaması bunlardan biridir. Ayrıca, tüm örgün eğitim kurumlarında olduğu gibi Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde de derse giriş çıkışlarda zil çalmakta; pazartesi günleri sabah girişte ve cuma günleri akşam çıkışta yetişkinler sıraya girmekte ve İstiklal Marşı

okumaktadır. Araştırmacının da bulunduğu bir törende, müdür yardımcılarının birinin, yetişkin öğrenenlere komut verdiğine ve şu sözleri kullandığına şahit olunmuştur, “Yaklaşın arkadaşlaaar, hadiiii!”. Görsel 13’te de görüldüğü gibi, tören alanında bir Atatürk büstü ve bayrak direği bulunmaktadır. Aynı zamanda otopark olarak kullanılan arka bahçede, araçların arasında sıra olan yetişkinler, bu uyarıdan sonra biraz daha öne yaklaşarak “mümkün olduğunca” düzenli bir şekilde İstiklal Marşı’nı okumuştur. Marş bittiğinde, müdür yardımcısının komutu, yine size bir yetişkin eğitimi kurumunda olduğunuzu unutturmaktadır; “Rahat!”. Bu komuttan sonra öğrencilerin dağıldığı gözlemlenmiştir. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nün arka bahçesindeki tören alanına ait fotoğraf, Görsel 13’te sunulmuştur:

Görsel 13. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Arka Bahçe Tören Alanı

Ayrıca, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nün iki yıllık olgunlaşma bölümü öğrencileri, her dönem bittiğinde karne almaktadır. Örgün eğitim kurumlarında verilen karneyle aynı karnenin kullanıldığı görülmüştür. Enstitü’de, belirli gün ve haftalar için program yapılmakta ve milli bayramlarda da tören düzenlenmektedir. 18 Mayıs 2023 tarihinde enstitüye yapılan ziyarette, 19 Mayıs kutlamaları için kurumun süslediği görülmüştür. Görsel 14’te o güne ait fotoğrafa yer verilmiştir:

Görsel 14. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde 19 Mayıs Hazırlıkları

Balon süslemelerinin, kurumdaki atölyelerin kapılarında da asılı olduğu gözlemlenmiştir. Görsel 15'te sunulan örnek fotoğrafta atölye kapılarındaki süslemeler görülebilir:

Görsel 15: Süslenen Enstitü Koridorlarından Bir Örnek

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde, bu uygulamaların onlara nasıl hissettirdiği sorulduğunda, alınan cevaplar beklenilenden oldukça farklıdır. Öğrencilerin çoğunluğunun bu uygulamalardan memnun olduğu gözlemlenmiştir.

K1- Bana güzel bir heyecan veriyor. Yani şey geliyor. Çünkü bunların taze kalması da gerekli bir yerlerden sonra. Yani bir okulda olduğumu hissettiriyor. (...) 35 yıl sonra ben karne aldım mesela hani çok o güzeldi yani.

K3- O kadar güzel ki... insan böyle içine farklı bir enerji doğuyor. Yani çocukluğuna dönüyorsun, yeniden hayata yeniden başlama yeniden tutunmak gibi düşünün... biraz gençlik aşısı gibi düşünün. Yeniden okul sıralarındasın, yeniden zil çalıyor. Teneffüs... yemekhaneye koşuyorsun, teneffüs yapıyorsun falan. Bildiğin sana gençlik aşısı, yani geriye dönük çok büyük bir faydası var.

Özellikle, örgün eğitimini yarıda bırakan yetişkinler, kurumda kendilerine lise öğrencisi gibi davranılmasından oldukça memnun görünmektedir. 47 yaşında olan K3, bu uygulamaları “gençlik aşısı” olarak değerlendirmektedir. Bu uygulamalardan memnun olanların yanı sıra başta garipseyenler de olmaktadır. Ancak, kısa sürede normal karşıladıklarını ifade etmekte. K10 ve K4, bu durumu şu sözlerle aktarmıştır:

K10- onlar bana ilginç geldi ilk önce. Hani halk eğitimden sonra buraya geldiğim için hani bir istiklal marşı okunuyor. Geç kalınca geç kâğıdı isteniyor. Hani okulun giriş ve çıkış saatleri belirli. Halk eğitim gibi değil. İlk önce o bana değişik geldi ama kurallara uyduk.

K4- Valla bayağı öğrenci gibiyiz. Başta bayağı güldük falan kendi kendimize. Özlemişiz falan. Ama hiç rahatsız olmadım. Bu ne ya çocuk muyuz biz, diyenler oldu tabii ama benim açımdan hiç öyle bir şey olmadı. Hani ben biraz kuralcı bir insanımdır kendim de. Yani okulsa okul kuralları işleyecek tabii. Yani hiçbir sıkıntı olmadı benim açımdan.

Yetişkinlerin, bu uygulamalara kısa sürede uyum sağladıkları gözlemlenmiştir. Bunun, yetişkin eğitiminin nasıl olması gerektiği konusunda bilgi sahibi olmamaları ile ilgili olduğu değerlendirilirken diğer yandan da psikolojik olarak kabullenmenin sürece devam etmeyi sağladığını da düşündürmektedir. Diğer katılımcılara göre; örgün eğitimin tüm basamaklarını tamamlamış ve bir üniversite mezunu olan K5, Enstitü'deki örgün eğitim benzeri uygulamaları şu şekilde değerlendirmektedir:

K5 – Karne, zil, istiklal marşı falan beni rahatsız etmedi, ama şaşırdım. Çünkü üniversitede biliyorsunuz istiklal marşı okumak falan yok. Bu galiba biraz protokol usulü hani olmaya da bilir ama olması da bir nevi şu anlamda iyi. Hani şöyle bakıyorum da burası yaş olarak geniş bir yer ve çoğu insan aslında bu evreleri geçirmemiş. Liseye gitmemiş, orta okula gitmemiş, bu disiplini tatmamış aslında burayı hani okul gibi görmek onlara iyi geliyor. Hani sürekli yapmak biraz değişik geliyor bana sadece. Böyle bir şey üniversitede yok ama rahatsız etmiyor yani.

Olgunlaşma enstitülerine göre daha genç yetişkinlere sahip üniversitelerde bile bu uygulamalara yer verilmediğini dile getiren K5, bu tür uygulamaların, öğrenim hayatını yarıda bırakmış kadınların hoşuna gittiğini dile getirmektedir. Öğretmenlerle yapılan

görüşmelerde de öğrenim düzeyinin bu uygulamaları normal karşılamayla bir bağlantısı olduğunu, Ö5, şu sözlerle ifade etmektedir:

Ö5- İlkokul mezunundan üniversite mezununa kadar hepsinde mutlu olduklarını görüyoruz. Yani genelde, hani şöyle çoluk çombalak sahibi daha yetişkinlerde de dediğim gibi yani araya mesafe koymuş, zaman koymuş insanlarda daha belirgin.

Henüz 22 yaşında olan ve lise eğitimini yakın zamanda tamamlamış olan K2 ise, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün uygulamalarını şu şekilde özetlemektedir:

K2- Ben burayla lise arasında bir fark görmüyorum, sadece sınıf arkadaşlarımın yaşı büyük.

İki yıllık olgunlaşma öğrencisi olan K2'ye ek olarak öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, Ö5, Enstitü'yü, şu şekilde özetlemiştir:

Ö5- Burası yetişkin eğitimi görünümlü lise.

Ancak, yönetmeliği dışında, buranın bir yetişkin eğitimi kurumu olduğunu uygulamalara bakarak söylemek oldukça güçtür. Kendisi de daha önce meslek lisesinde görev yapmış olan Ö5, buradaki uygulamalarla ilgili şunları eklemiştir:

Ö5- Ama alıştığımız için çok da sorgulamıyoruz... Öyle bir alışmışız ki, işin içinde yoğrulup gitmeye. Hiç sorgulamadım çünkü öyle bir alıştım ki en başından beri. Bize çok normal geliyor.

Öğrenciler gibi öğretmenlerin de bu uygulamaları sorgulamadıkları görülmektedir. Öğrencilerin hızlı bir şekilde uyum sağladıklarını da Ö5, şu sözlerle dile getirmiştir:

Ö5- Çok çabuk uyum sağlıyorlar. Çok çabuk. Özledikleri bir şey olsa gerek yani çok da hoşlarına gidiyor. Karne mi alacağım. Nasıl yani? Mutlu oluyorlar. Ben şimdi bu karneyle karne paramı alayım. Yani gerçekten kendi içlerinde çok güzel espriler döndürüyorlar. Eşimden para alayım. Şunu yapayım. Karne hediyesi istiyorum falan.

Araştırmacının yaptığı katılımcı gözlem süresince, yetişkin eğitimi uygulamalarında yer verilmemesi gereken birçok uygulamanın kimse tarafından tuhaf karşılanmadığı, hatta bir okulda olması gereken uygulamalar olduğu konusunda herkesin kendini ikna ettiği gözlemlenmiştir. Araştırmacı, 2023 yılı haziran ayında katılımcı gözlemci olarak Enstitü'nün mezuniyet törenine katılmıştır. Enstitü'yü birincilikle

tamamlayan yetişkin bir kadın öğrencinin, sahnede konuşma yapması talep edilmiştir. Program öncesinde, görevli öğretmenlerle birlikte hazırlanan konuşma metni (bkz.Ek-20) hem öğrencinin hem de öğretmenlerin bir yetişkin eğitimi kurumunda olduklarını içselleştiremediklerini göstermektedir. Milli bayramlarda kurumun balonlarla süslenmesi, bayram kutlaması esnasında ilkokullarda olduğu gibi küçük bayrak sallayarak kutlamaların yapılması, görevli öğrenci ve öğretmenlerin şiir okuyor olmaları kimse tarafından garip karşılanmamaktadır. Bunun bir savunma mekanizması olduğunu söylemek gerekir. Birçok yetişkin öğrenci, bu örnekler önüne sunulduğunda normal karşıladığını dile getirmiş, bazıları farkında olmadan kabullendiğini ifade etmiştir. K1, bu konudaki görüşünü, “Kabulleniyorsunuz ya da uyum sağlayamıyorsunuz.” diyerek kurumda geliştirilen savunma mekanizmasına vurgu yapmaktadır.

Ölçme ve Değerlendirme

Yetişkin öğrenenler, andragojik varsayımlarda da söz edildiği üzere, öğrenme yönelimlidir. Eğitim etkinliklerini, çocuklarda ve gençlerde olduğu gibi bir diploma sahibi olmak ya da öğrendiklerini gelecek yaşantısında kullanmak için biriktirmezler. Yetişkin eğitiminin en önemli filozofu kabul edilen Lindeman, 1926 yılında yayınladığı Yetişkin Eğitiminin Anlamı adlı eserinde, yetişkin öğrenmesine dair şu bilgileri paylaşmıştır (Lindeman,1969; Akt. Bilir, 2004):

İyi ki halk eğitimi ne giriş ne de çıkış sınavlarını gerektirmektedir. Yetişkin öğrenciler kurslara gönüllü olarak katılırlar ve öğretim ilgi ölçüsünün altına düşünce ayrılırlar. Öğrendikleri şey, mezuniyete ve diplomaya değil, hayata yaklaştırır.

Lindeman’ın yetişkin eğitime ilişkin görüşlerinden de anlaşıldığı gibi, yetişkinler için ölçme ve değerlendirme süreci, onları hızlıca sonuca götüren bir uygulama olmadığı sürece anlamsızdır.

İki Yıllık Olgunlaşma Bölümlerinde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nün iki yıllık olgunlaşma bölümlerine kaydolun öğrenciler, mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarında olduğu gibi teorik ve uygulama sınavların yer aldığı bir ölçme ve değerlendirme sürecinden geçmektedir. Bu süreci başarıyla tamamlayan öğrenciler, Olgunlaşma Enstitüsü Bitirme Belgesi sahibi olmaktadır. Ayrıca,

mesleki açık öğretim lisesi üzerinden fark derslerini veren öğrenciler meslek lisesi diploması elde etmekte ve iş yeri açma belgesi almaya hak kazanmaktadır.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ne kaydolun öğrencilerin, açıktan da olsa lise okumak için daha önce motive olmadığı ancak ilerleyen yaşına rağmen iş yeri belgesi almayı sağladığından dolayı açık lise okumaya güdülendikleri gözlemlenmiştir. Bu durum, yetişkinin, öğrenmenin ve bunun sonucu olarak diplomanın hayatta bir sorununu çözmeye yaradığı durumda, öğrenme sürecine güdülendiğini göstermektedir.

Enstitü'de, eğitim sürecinin teorik ve uygulama basamakları ile yürütülmesinin ardından, kazanımların değerlendirilmesi de yazılı sınav ve uygulama sınavı olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. 2018 Yönetmeliği'nde, uygulama sınavlarıyla ilgili bilgiler yer alırken yazılı sınavlarla ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır. Öğretmen anlatılarından yola çıkarak, kurumda uygulanan sınavların meslek liselerindeki sınav sistemiyle aynı olduğu tespit edilmiştir.

Ö1- Derslere göre 2 uygulama 1 teorik sınav yapıyoruz.

Ö3- Sınav deyince hem teorik sınav yapıyoruz verdiğimiz bilgilerden hem uygulamalı sınav yapıyoruz.

Ö4- Teorik derslerde klasik sınav sistemi yapıyoruz. Onun dışındakilerde de uygulamalı sınav yapıyoruz. 3 sınav olabiliyor. Dersin saati ile alakalı 3 saatten fazla olan derslerde 3 sınav uygulamalı sınav, 2 saat derslerde de 2 sınav. Diğer okullar gibi yani aynı. Aslında bizim 2 yıllık olgunlaşmalarımız, lise öğretimi gibi. Sadece süremiz 2 yıl. Verdiğimiz diploma değil, sertifika.

Öğretmen anlatıları da olgunlaşma enstitülerinde uygulanan ölçme ve değerlendirme sisteminin ortaöğretim kurumlarıyla aynı olduğunu doğrulamaktadır. Uygulamaların, adeta bir örgün eğitim kurumunun uzantısı gibi yapıldığı görülmektedir.

Yetişkin eğitiminde ölçme ve değerlendirme, daha çok ürün odaklıdır. Yetişkin öğrenen, eğitim sonucunda elde ettiği bilgi ve beceriyi somut olarak görmek ister. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde, bu sürecin yetişkin öğrenmesine uygun olarak yürütüldüğü gözlemlenmiştir. Teorik sınavlar yapılıyor olsa da ağırlıklı olarak ölçme ve değerlendirme, ürün odaklı ilerlemektedir. Öğrenciler, eğitim sürecinde öğrendiklerini uygulamalı olarak sunmakta ve bu ürünlerinden not almaktadır. Sene sonu sergileri, defileler, sunumlar da yine ölçme ve değerlendirme sürecinin bir parçasıdır. Bu bağlamda, bilinçli olarak yapılmasa da uygulamanın yetişkin eğitime uygun şekilde yürütüldüğü görülmektedir.

Bu süreçlerin adil ve standartlara uygun bir şekilde yürütülmesi ve öğrenci başarısının objektif bir biçimde değerlendirilmesi amacıyla, Yönetmelik'in 37. maddesine göre, sınav komisyonu kurulması öngörülmektedir (MEB, 2018). Ayrıca, aynı yönetmeliğin 48. maddesinde, ölçme ve değerlendirme esasları şu şekilde detaylandırılmıştır (MEB, 2018):

(1) Uygulamalı eğitimlerin işletmelerde yapılması durumunda kursiyerlerin yıl sonu puanının belirlenmesinde, yapılan temrin, iş, proje, deney ve hizmetler için öğretmen ve usta öğretici tarafından verilen puanlar ile kurumda yapılan eğitimde verilen puanlar eşit oranda değerlendirilir.

(2) Alan/dalın özelliğine göre dönem içinde yapılacak değerlendirmelerin şekli, sayısı ve değerlendirmeye esas olacak ölçütler, zümre öğretmenler kurulunca belirlenir.

(3) Alan/dalı ile ilgili öğretim programındaki temel dersleri alan kursiyerler, ikinci yılın başından itibaren uygulamaya yönelik bir konuda araştırma/inceleme yaparak bitirme projesi hazırlar ve komisyona sunar.

(4) Bitirme projesi uygun görülenler, bitirme belgesi almaya hak kazanır. Bitirme projesi uygun görülmeyenlere dersleri bitirdiğine dair belge verilir.

(5) Komisyonca değerlendirilen ve bitirme projesi uygun görülmeyenlere, eksikliklerini tamamlamak üzere değerlendirmenin yapıldığı tarihten itibaren en fazla 8 haftalık ek süre tanınır, bu süre sonunda proje yeniden değerlendirilir, eğer proje başarılı bulunmaz ise zümre öğretmenler kurulu kararı ile bir sonraki yılın proje sunum döneminde değerlendirme yapılır.

(6) Proje değerlendirme komisyonu, kurum müdürünün başkanlığında, ilgili alan/bölüm veya atölye şefi, alanın özelliğine göre teorik ve uygulamalı meslek derslerini okutan iki öğretmen, ilgili meslek kuruluşlarınca görevlendirilecek alanında ustalık yeterliğini taşıyan bir temsilciden oluşur.

(7) Bitirme projesi ile ilgili olarak elde edilen ürün veya tasarım modelleri konusunda kursiyerler tarafından değerlendirme komisyonuna sunum yapılır, proje dosyası ve ekleri değerlendirilmek üzere tutanakla komisyona teslim edilir. Komisyon, derslerin kesiminden önce en geç bir hafta içinde başkanın daveti üzerine toplanır ve proje değerlendirmesi yapılır. Proje dosyası ve ekleri bir yıl saklanır, bu süre sonunda proje sahibine tutanakla iade edilir.

İki yıllık olgunlaşma öğrencileri, ilk sene teori ve uygulama, ikinci sene ağırlıklı olarak uygulama eğitime tabi tutulmaktadır. İkinci senenin sonunda, bitirme projesini başarıyla tamamlayan öğrenciler, mezun olmaktadır. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün

öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde, uygulamadaki durum daha da somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Ö10, ölçme ve değerlendirme süreci ile ilgili şu bilgileri paylaşmıştır:

Ö10- Ölçme değerlendirmeyi sene içinde bir kanaat ile birlikte bazı branşlar yazılıya müsait bazı branşlar uygulamaya müsait, uygulamadan değerlendiriliyor. Bir de iki senelik olgunlaşma bölümü öğrencisi ise eğer iki senenin sonunda işte bugün defilesini gördüğümüz gibi bir bitirme projesi yapıyor. Seramik bölümü mesela, sergidekilerin hepsi bitirme projesi. O projenin notunu alıyorlar değerlendirme alıyor, bayağı sınava giriliyor, komisyonlar hazırlanıyor filan.

Ö10'un anlatıları, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde uygulama ve ürün odaklı değerlendirme faaliyetlerinin yapıldığına işaret etmektedir ve Yönetmelik'te öngörülen usullerin uygulandığını doğrulamaktadır.

Kurslarda Ölçme ve Değerlendirme. Olgunlaşma enstitülerinde açılan kurslarda, değerlendirme; yazılı sınav, uygulamalı sınav veya ödev ya da projelere göre yapılmaktadır. Söz konusu yönetmeliğin on birinci bölümü, kurslarda başarının değerlendirilmesine ayrılmıştır. 2018 Yönetmeliği'nin 72. maddesine göre, birden fazla sınav şekli ile sınavı yapılan kursun puanının, sınavların aritmetik ortalaması ile belirlenmesi ve alınan puanın, kursun başarı puanı olarak değerlendirilmesi öngörülmektedir (MEB, 2018). Modüler eğitim uygulanan programlarda, her modülün sonunda başarı değerlendirilmesi yapılarak puanlar elektronik ortamda sisteme girilmektedir. Kursiyerlerin başarıları, 100 tam puan üzerinden değerlendirilmektedir. Yönetmelik'te, puanlara göre başarı derecesi şu şekilde belirlenmiştir (MEB, 2018):

Puan	Derece
85-100	Pekiyi
70-84,99	İyi
60-69,99	Orta
50-59,99	Geçer
0-49,99	Geçmez

Buraya kadar, Yönetmelik'te yer verilen bilgiler doğrultusunda, olgunlaşma enstitülerinde açılan kurslardaki değerlendirme süreçlerinin örgün eğitimde uygulanan standart ölçme araçlarıyla aynı olduğu görülmektedir. Devamında, bazı kurslarda bitirme sınavı yapıldığından bahsedilmiştir. Bitirme sınavı yapılan kurslarda, kursa düzenli olarak devam edip sınavda başarısız olanlar ile geçerli mazeretinden dolayı sınava katılamayanlara, aynı kursa tekrar devam etmeksizin iki yıllık süre içinde üç defa sınava

girme hakkı tanınmaktadır (MEB, 2018). Eğer bu programlar kursa katıldıkları kurumda tekrar açılmazsa, kursiyerler diğer kurumlarda açılmış olan aynı tür programın sınavına katılabilmektedir. Yönetmelik'e göre, kursiyerler daha önce başarısız oldukları kursa tekrar katılmaları veya diğer kurslara devam etmek istemeleri hâlinde, başarılı oldukları modüllerden muaf tutulmaktadır.

İzleme Faaliyetleri

Eğitim sürecinde izleme ve değerlendirme, özellikle mesleki beceri kazandırmayı hedefleyen programlarda büyük önem taşımaktadır. Bu programlardan mezun olan öğrencilerin, edindikleri becerilerin ölçülmesi ve iş hayatına ne ölçüde hazırlandıklarının belirlenmesi, eğitim kurumlarının başarısını gösteren önemli bir göstergedir.

Olgunlaşma enstitülerinin iki yıllık bölümlerinden mezun olan öğrencilerin, eğitimlerinin amaçları doğrultusunda, meslek edinerek iş hayatına atılmaları beklenmektedir. Bu noktada, izleme ve değerlendirme faaliyetleri, eğitim kurumunun, hedeflerine ne ölçüde ulaşıldığını değerlendirmek için kritik bir araçtır. Bu süreç, aynı zamanda, eğitim sürecinin geliştirilmesine ve öğretim metodolojilerinin iyileştirilmesine de olanak sağlamaktadır. Eğer sektör ihtiyaçlarıyla eğitim içeriği arasında uyumsuzluk varsa, bu süreçler sayesinde düzeltilme imkânı doğmaktadır.

Ayrıca, mezun olan öğrencilerin kurdukları işlerde, kendi yetiştikleri kurumlara staj imkânı sunmaları, kurumla bağlarının sürdürülmesine katkıda bulunmaktadır. Bu şekilde, mezunlar, öğrenci yetiştirme sürecine katkı sağlarken aynı zamanda kendi deneyimlerini ve bilgi birikimlerini paylaşma şansı da bulmaktadır.

MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı kurumlar, izleme ve değerlendirme için e-yaygın sistemini kullanmaktadır. 2018 tarihli MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği'nin on ikinci bölümünde, izleme ve değerlendirme ile ilgili detaylara yer verilmiştir. İlgili bölümün 75. maddesinin 5. fıkrasında, e-yaygın sistemi üzerinden yürütülen çalışmalarla ilgili şu bilgilere yer verilmiştir (MEB, 2018):

Genel Müdürlüğe bağlı hayat boyu öğrenme kurumlarında kurs, kursiyer, öğretmen ve usta öğreticilere ait bilgiler ile kursun fiziki ortamı, kursiyerlerin devam devamsızlık ve başarı durumu gibi veriler e-Yaygın sisteminden düzenli olarak toplanır ve periyodik olarak değerlendirme raporları hazırlanır.

Buna göre; sistemin eğitim sürecini takip ettiği ancak sistemdeki öğrencilerin mezun olduktan sonra, herhangi bir izlemeye tabi olmadıkları anlaşılmaktadır.

Olgunlaşma enstitülerinin 1962 tarihli ilk yönetmeliğinde, mezun öğrencilerin izlenmesi ile ilgili detaylara yer verildiği, bir önceki bölümde aktarılmıştı. 2018 Yönetmeliği'nde mezun öğrencilerin izlenmesine dair bir maddenin bulunmadığı göze çarpmaktadır. Uzun yıllar bu kurumda görev yapan öğretmenlerin eski alışkanlıkları devam ettirmeye çalıştıkları, yapılan görüşmelerde ortaya çıkarılmıştır. Eskiden gelen olgunlaşma kültürünün devam ettirilme çabasına rağmen, izleme çalışmalarının sağlıklı yürütülmediği de ortadadır. Yıllardır aynı kurumda çalışan öğretmenler, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün kendini yaşatmaya çabalayan mezun takip sistemi ile ilgili şu bilgileri paylaşmıştır:

Ö2- Bizim bir izleme mekanizmamız var. Derse giren arkadaşlar, yıllardır öğrencilerin telefonları var, irtibatlar yapıyorlar. Aşağıda bir tanıtım pazarlama ofisimiz var ve bizim alan şefimiz var, giyim alan şefi. Onların üçü çok güzel takip ediyorlar. Arıyorlar. Napiyorsunuz? Eleman ihtiyacı var mı? İşletmeye de öğrenci istiyor musunuz? Ne yapıyorsunuz, iş kurdunuz mu falan. Bu arkadaşlarımızdan hakikaten, burada kemikleşmiş bir kadro olduğu için onlar her şeyi biliyor. Herkesi çok iyi takip ediyorlar. O işletmeler de bize öğrenci gönderiyorlar, eğitim alsınlar diye.

Kemikleşmiş bir kadronun varlığı, eskiden gelen öğrenci izleme sistemi alışkanlığının sürdürülmesini sağlamaktadır. Ancak, diğer öğretmen anlatılarından, izleme sürecinin sağlıklı bir şekilde ilerlemediği anlaşılmaktadır. Ö1, sürecin işleyişiyle ilgili tam bir bilgi sunamazken; Ö10, net bir şekilde mezunların izlenmesi ile ilgili bir çalışma yürütülmediğini aktarmıştır:

Ö1- Alan şefimiz takip ediyordu. Hani zaten toplantılarda soruluyordu, takip ediyor musunuz öğrencilerinizi, etmiyor musunuz, nasıl gidiyor falan diye ama şu an için var mı yok mu bilmiyorum. Sanırım yaklaşık bir sene boyunca falan takip ediliyordu.

Ö10- Mezunların kaçısı işe yerleşiyor, öyle bir istatistik yok maalesef. Ya o yönümüz çok zayıf. Maalesef çok zayıf. (...) buradaki öğrencilerden bu sene olmasa seneye öbür sene bir sene muhakkak senenin birinde bir biçimde ya kendi iş kuruyor ya usta öğretici oluyor ya halk eğitimlere giriyor. Böyle bulanlar ve girenler var. Yani bunu dediğim gibi ikili ilişkilerde kendi şifaen duyduklarımız var. Yoksa istatistik olarak okulda öyle bir doküman, öyle bir takip yok.

Bir yandan, mezunların takip edilmediği söylenirken, diğer yandan, öğrencilerle iletişimin koparılmadığı vurgulanmaktadır. Öğretmenlerin de bu konuda net bir bilgiye sahip olmadıkları ve dolayısıyla izleme faaliyetlerinin yürütülmesinin öğretmen

gönlüne bırakıldığı anlaşılmaktadır. Ö5, öğrenci takibinin eskiden daha düzenli ilerletildiğini şu sözlerle aktarmıştır:

Ö5- Toplam kalite yönetimiyle ilgili ekiplerimizin olduğu dönemde çok net izleniyordu, takip ediliyordu, adresleri alınıyordu. Öğrenci bölümüne de ben bakıyordum. Kalem kalem tutardık. Atölye, şey, sınıf öğretmenleriyle iletişim halindeydik. Onlar hep sayıları tutulurdu. Hatta onlara stajyer öğrenci gönderirdik, takip ederdik. Şu anki durum, gene sınıf öğretmenleri takip ediyor, iletişim halindeler diye biliyorum, ama okul ne kadar tutuyor, onu bilmiyorum.

Öğretmenlerin ifade ettiği bu izleme faaliyetlerinin, öğrencilerin mezun olduktan sonraki iş performanslarını kapsadığı anlaşılmaktadır. Ancak, takibi, kimin ne kadar süreyle ne sıklıkta ve hangi nitelikte yaptığı belirsizdir. İletişimde olunan ve iş kurmayı başarmış mezun öğrencilerin, şimdi kendi iş yerlerinde stajyer öğrenci kabul ederek enstitü ile bağlarını koparmadıkları anlaşılmaktadır.

İzleme çalışmaları, öğrencilerin iş dünyasına hazırlanması, mezuniyet sonrası kariyerlerinin izlenmesi ve programların etkililiğinin ölçülmesi gibi amaçlara ne kadar ulaşıldığını değerlendirmek bakımından önemlidir. Özellikle, temel amaçlarından biri meslek edindirmek olan bu kurumun, amacına ne ölçüde ulaştığı, bu izleme çalışmaları sayesinde takip edilebilmektedir. Ancak, kurum, öğretmenlerin belirttiği gibi eğitimi ikinci plana atmakla birlikte izleme faaliyetlerini de ikinci plana atmış görünmektedir. Yapılan izleme çalışmalarının eksik olduğu ve sürekliliğinin sağlanamadığı ifade edilmektedir. Bu durum, kurumun eğitim programlarını sürekli olarak gözden geçirme ve iyileştirme çabalarının yeterince sürdürülemediğine işaret etmektedir.

İstihdam. İzleme faaliyetleri, öğrencilerin mezun olduktan sonra, iş hayatında ne kadar başarılı olduklarını göstererek, öğrencilerin mezuniyet sonrası iş bulma becerilerini değerlendirmektedir. Aynı zamanda, olgunlaşma programlarının iş dünyasının ihtiyaçlarına uygunluğunu ölçmek için de önemli bir yol göstericidir. Ancak, kurumun bu alanda yetersiz kaldığı ortadadır. Mezun öğrencilerin kaçısı işe yerleşiyor kaçısı kendi işini kuruyor gibi bilgilerin olmaması, enstitünün istihdam etme amacına ne derece ulaştığını da ortaya koyamaması anlamına gelmektedir. Bu durum, enstitünün temel amacının bu olmadığını da net bir şekilde ortaya koymaktadır. Yine de mezun olup kurumda usta öğretici olarak devam eden öğrencilerin varlığı, kurumun istihdam yaratma konusundaki çabasını gösteriyor, denebilir. Ö1, usta öğreticiliği, kurumun bir avantajı olarak nitelemekte ve bunu şu sözlerle dile getirmektedir:

Ö1- Yani kendi iş yerini açanlar yani bilmiyorum farklı bölümlerde var mıdır... Ama şöyle bir avantajı var, mezun oluyorsun buranın usta öğreticilik sınavına girebiliyorsun. Yani o yönden bir avantajı var. Hani onlarda diyor ya bu hani bizim öğrencimiz burada çalışabilir, sınava girebilir.

Enstitü'deki üretim atölyeleri, usta öğretici olarak başvuran öğrencilere iş imkânı sunmaktadır. Ö1'in sözlerinden de anlaşıldığı gibi, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, kendi öğrencisinin usta öğretici olarak başvurmasını desteklemektedir. Ö3 de mezun öğrencilerin kuruma başvurduğunu doğrulamaktadır:

Ö3- Burada (üretim atölyelerinde) çalışmak için buradan mezunlar genelde başvuruyor.

Birçok öğretmen, mezun olan öğrencilerin genellikle evde kendi işlerini gördüklerini belirtirken bazı öğretmenlere göre ise kurum, öğrencilere meslek edindirme amacına başarılı bir şekilde ulaşmaktadır. Ö2, bu durumu şöyle anlatmaktadır:

Ö2- ... Yani meslek edindirmeyi hedefliyoruz. Birçoğu da kendine ya iş yeri açıyor ya evde dikiş dikiyor ya bir yerde işe giriyor çok iyi makinacı oluyor. Biz bu anlamda hedefimize ulaşıyoruz.

Öğretmen anlatıları, mezun öğrencilerin enstitüde edindikleri beceriler doğrultusunda bir işe girebildiklerini ya da kendi işini yaptıklarını göstermektedir. Her ne kadar izleme çalışmalarının eksikliği sağlıklı veriye ulaşılmasını engellese de mezun öğrencilerin meslek sahibi oldukları ve istihdam edilebildikleri görülmektedir.

Finansal Yapı

MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösteren olgunlaşma enstitüleri, iki yıl süreli döner sermaye ile işletilen kurumlardır. 2018 Yönetmeliği'nde, olgunlaşma enstitülerinin döner sermaye ile işletilen kurumlar olduğuna dair doğrudan bir bilgi yer almamaktadır. Ancak, öğretim programlarında tasarım, üretim planlaması ve uygulama yapılması başlığı altında yer alan 61. maddenin 2. fıkrasında, şu bilgiye yer verilmiştir (MEB, 2018):

Kurumda, mesleklere ait tasarım ve üretim atölyelerinin oluşturulması esastır. Araştırma, tanıtım ve pazarlama, tasarım ve üretim atölyelerinde, tasarım ve üretim için hazırlanan örneklerle uygun seri üretim yapılır, ayrıca siparişe yönelik ürünler ile sanatsal nitelik taşıyan ürünler hazırlanır.

Aynı maddenin 4. fıkrasında ise; “Mesleklerde eğitimini başarıyla tamamlayanlar istediklerinde, öğretmenler kurulunca belirlenecek kontenjanlar esas alınarak ilgili mesleğin tasarım ve üretim atölyesinde döner sermaye hükümleri doğrultusunda çalışmalarına devam eder.” bilgisine yer verilmiştir. Söz konusu yönetmeliğin, olgunlaşma enstitüleri başlığı ile verilen beşinci bölümünde yer alan 28. maddenin 2. fıkrasında, “Olgunlaşma enstitüleri; eğitim öğretim, araştırma, tasarım ve üretim, tanıtım ve pazarlama bölümlerinden oluşur.” denmektedir. Bu fıkralar doğrultusunda, olgunlaşma enstitülerinin döner sermayeli kurumlar olduğu, yönetmelikte netlik kazanmaktadır.

2018 Yönetmeliği’nin on beşinci bölümünde yer alan döner sermaye başlığı altında şu ifadeler yer verilmiştir (MEB, 2018):

MADDE 86 – (1) Genel Müdürlüğe bağlı kurumlarda öğrenim gören öğrenci ve kursiyerler, bünyesinde döner sermaye bulunan kurumlarda döner sermaye faaliyetleri çerçevesinde alınan siparişler ve yapılan işler üzerinde fiilen çalışarak; kursiyerlerin mesleklerini daha iyi öğrenmeleri ve öğrendiklerini pekiştirmeleri, girişimcilik bilincini kazanmaları, kurumdaki mevcut nitelikli insan gücü, makine potansiyeli ile atölye kapasitesinin ekonomiye kazandırılmasına katkı vermeleri sağlanır.

Bu doğrultuda, öğrenci ve kursiyerlerin üretim atölyelerinde fiilen çalışarak tecrübe kazanmalarının sağlanmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Ancak, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde yapılan gözlem ve görüşmelerde, üretim atölyelerinde öğrenci çalıştırılmadığı not edilmiştir.

Ö1- Yani çoğu bölümde döner sermaye var. Döner sermayeye biz (öğretmenler) üretiyoruz, kazanıyoruz. Tekrar DÖSE’ye para giriyor yani. Kar olursa usta öğreticiler paylaşıyor.

Ö3- Bizim atölyelerde döner sermayeye çalışmak üzere ve proje yapmak üzere sözleşmeli personel alıyoruz. Onlar daha verimli, onlar 15 senedir çalışıyor. Onlar asıl ustalar. Onlarla iş yürüyor.

Kuruma yapılan ziyaretlerde, döner sermayeye çalışan üretim atölyelerinde hiç öğrenci olmadığı gözlemlenmiştir.

Enstitü’de bir de satış odası bulunmaktadır. Üretim atölyelerinde, öğretmenler ve usta öğreticiler tarafından yapılan ürünlerin halka satışı, buradan gerçekleştirilmektedir. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü mezunu olan ve kurumun tek kadrolu usta öğreticisi, satış odasını kurum adına işletmektedir. Burada satılan ürünler için fatura kesilmekte ve gelir,

döner sermayeye aktarılmaktadır. Ayrıca, PTT AVM ile online satış da yapılmaktadır. Satılan ürünlerin tamamı, usta öğretici ve öğretmenler tarafından üretilmektedir. Öğrenci ürünleri, yalnızca, yıl sonunda sergilenmekte ve satış odasında hiçbir öğrenci ürününün satışı yapılmamaktadır.

Döner sermayeye kazandırılan paranın, öğrenci ve usta öğreticiler dışında kalanlar için bir kazanç kapısı olduğu ve kurumun tam bir ticarethane mantığıyla yönetildiğini ifade eden öğretmenler, kazancın nasıl paylaşıldığı ile ilgili şunları aktarmaktadır:

Ö3- Şöyle karar veriliyor, işi işleme günü, diyelim ki 20 günde işledi. 20, o günlük ne işleme saati? 100 veya 150 lira bu sene için. Seneye değişecek, + malzeme parası + %25 idari katkı payı + 18 de KDV'si konuyor. Buna biz bir şey yapamıyoruz. %10'unu idare alıyor, aşağısı. %15'i de sene sonu atölyenin kârına kalmak zorunda. %25 sabit. Bunu isterseniz %30 yapabilirsiniz. Ben sene sonunda kârımı %15 değil de %20 yapacağım da diyebilirim ama öyle bir şey demiyorum. %15 onların koyduğu sabit sınır bu. Yüzde onunu.. kendilerinden de vazgeçmezler idare olarak, %15'ten de biz aşağıya yapamayız. Ama çoğaltan vardır o ayrı mesele, onu bilemem.

Ö2- Ha bu okulun en büyük artışı okulun döner sermayesi. Aslında olay orada yani. Okulun döner sermayesinden okul müdürü bütün atölyelerden çok kâr payı alıyor her yıl. Okulun teknik muavini kâr payı alıyor, okulun saymanı alıyor. Bütün şefler kâr payı alıyor. Atölyedeki öğretmenler de alıyor, biz de aldık ama hani öyle zannedilmesin ki bin iki bin üç bin... Öyle şey, öyle rakamlar yok. Ben öğretmen olarak aldığımı söylüyorum daha hani? İşte dört yüzler, beş yüzler belki bir ay altı yüz almışsınız gibi. Kimse elindeki parayı vermek ve paylaşmak istemiyor. Yani burada, yıllar önce, yanlış söylemeyim, 2009'da olabilir. Yanlış ifade kullanmayım. Bir gün kurul toplantısı okul müdürü okulun cirosunu 4 trilyon olarak açıkladı. Yani biz öyle bir okuldan buralara kadar geldik yani.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün 2023 yılı mart ayı brifing dosyasındaki verilerine göre, tasarım ve üretim atölyelerinde alınan siparişlerin ve hazırda çalışılan ürünlerin son üç yıla ait gelir gider tablosu, Tablo 16'da verilmiştir:

Tablo 16

Yıllara Göre Gelir-Gider Tablosu

Özellikler	2020	2021	2022
Brüt Satışlar	549.655,28	1.084.578,92	1.518.904,00
Satışların Maliyeti	319.535,07	526.215,60	607.783,60
Faaliyet Giderleri	89.350,89	90.388,10	85.560,18
Faiz Gelirleri	16.903,57	32.649,66	28.212,66
Dönem Net Karı	157.615,69	500.601,44	853.678,11

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, enstitünün döner sermaye ile işletildiği ve üretim atölyelerinin eğitimin önüne geçtiği vurgulanmaktadır. Ö3 de bu durumu şu sözlerle vurgulamaktadır:

Ö3- Döner sermayeli ticarethane burası. ... Eğitim odaklı değiliz açıkçası, söyleyeyim.

Kurumun eğitimden çok üretime odaklandığı ve eğitimhane gibi yönetilmediği diğer öğretmenler tarafından da dile getirilmiştir.

Donanımsal Yapı

Bir yetişkin eğitimi kurumunun öğrenme sürecinin verimliliği, yetişkinlerin gelişim ve öğrenme özellikleri gereği, donanımsal imkanları ile doğru orantılıdır. 2018 Yönetmeliği'nde, hayat boyu öğrenme kurumlarının donanımsal özelliklerinin yetişkinlere göre düzenlenmesinin öneminin farkında olduğu anlaşılmaktadır. Olgunlaşma enstitülerinin bina ve tesislerinin bir yetişkin eğitimi kurumu olarak yapılması, yönetmelikte garanti altına alınmıştır. Buna göre; 2018 Yönetmeliği'nin 6. maddesinde, “(1) Kurum bina ve tesisleri, öğrenci/kursiyerlerin yaş ve gelişim durumlarıyla kurumun türü ve programlarına göre Bakanlıkça uygun görülen yapı projeleri çerçevesinde ilgili mevzuat hükümlerine göre yapılır.” denmektedir. Benzer şekilde, derslikler ile ilgili de hayat boyu öğrenme kurumları olarak olgunlaşma enstitülerindeki öğrenci ve kursiyerlerin özelliklerinin dikkate alınması öngörülmektedir. 2018 Yönetmeliği'nin 9. maddesinin 1. fıkrasında, derslikler; “derslerin ve programın özellikleri ile öğrenci/kursiyer sayısı, yaş ve gelişim durumları ile özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin özellikleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak düzenlenir” şartı ile açıklanmaktadır. Öğrenenlerin gelişim özelliklerinin dikkate alınması, bir yetişkin eğitimi kurumu için olmazsa olmazdır. Bu bakımdan yönetmelikte tarif edilen bina, tesis ve dersliklerin yetişkin öğrenmesine uygun yapılar olacağı açıkça ifade edilmiştir. Ancak, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ne yapılan ziyaretlerde, kurumun donanımsal olarak tam anlamıyla bir yetişkin eğitimi kurumu özellikleri göstermediği tespit edilmiştir. Ayrıca, dersliklerin yanı sıra yetişkinlere sargın öğrenme fırsatları sağlayacak kafeterya, kütüphane vb. alanların bulunmadığı gözlemlenmiştir. Sargın öğrenme, yetişkin eğitiminde çok değerlidir ve diğer öğrenme bağlamları içinde yer verilmesi gerekir. Ancak, en önemli öğrenme bağlamının göz ardı edildiği görülmektedir.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, 4 katlı ve 45 atölyeli bir kurum olarak geniş imkanlara sahiptir. Ancak, enstitünün fiziki şartlarının, yetişkinlere göre düzenlenmediği görülmektedir. Enstitü’de yeme-içme bölümü olmasına rağmen yetişkinlerin nefes alacağı kantin veya kafeterya gibi bir alan bulunmamaktadır. Yeme-içme bölümüne ait bir yemekhane mevcuttur ancak pahalı olması nedeniyle öğrenenler tarafından tercih edilmemektedir. Ders aralarında öğrenci ve kursiyerin hava alacağı, rahatlayacağı ve sosyalleşebileceği iç veya dış mekanlar planlanmamıştır. Kurumun arka bahçesi, otopark olarak kullanılmaktadır. Kurumda öğretmenler odası ve kütüphane için aynı alan tahsis edilmiştir. Kasım ve Aralık 2023’te yapılan kurum ziyaretlerinde, bu odanın da derslik olarak kullanıldığı görülmüştür. Diğer yandan, atölyelerde öğretmenler için küçük dinlenme odaları bulunduğundan, öğretmenler odasına ihtiyaç duyulmadığı da gözlemlenmiştir. Ö4 ve Ö10, kurumun fiziki ve donanımsal yapısının yetişkin öğrenenlere göre düzenlenmediğini şu sözlerle aktarmaktadır:

Ö10- Yani çocukların relaks olacağı ve şarj olacağı ya da sosyalleşme edeceği ortamlar alanlar, olaylar yok burada, zayıf. Ne yapsın, kantini yok doğru dürüst, yemekhaneden sadece yemek yiyebiliyor. Öğretmenler ve öğrenciler aynı yerde, yesin. O da sorun değil ama. Bazen bütçesi kaldırmıyor, yiyemiyor, evden getiriyor. E sigara içecek yani sigara içecek falan şurada bir avuç alan... veya atölyeler birbirleriyle sosyalleşecek bir ortak boş zamanlarında, bir yere gelip oturacağı yer yok.. atölye ilişkileri.. mesela makine nakışlarındaki Türk işi öğrencisiyle kaynaşamaz. Çünkü ortak alanları, sosyal alanlar yok.

Öğrencilerin paylaşımında bulunacağı bir alanın olmadığını dile getiren Ö10’a ek olarak Ö4, eski yıllarda kantin varken sosyalleşme imkânı bulduklarını dile getirmektedir:

Ö4- Kantin olduğu zamanları ben biliyorum, orada zil çalana kadar otururduk, muhabbet ederdik, bir şeyler paylaşırdık. Sosyalleşme alanımız olurdu. Onun için çok önemliydi.

Ö4, sosyalleşmek ve paylaşımında bulunmak için ortak yaşam alanlarının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Sosyal alanların dışında, kurumdaki sınıfların da yetişkinler düşünülerek planlanmadığı görülmektedir. Ziyaret edilen tüm atölyeler, farklı büyüklükte ve genişliktedir. Kimi sınıf geniş, kimi sınıf uzun, kimi sınıf ise oldukça küçüktür. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde, özellikle yaşı büyük öğrencilerin tahtayı görmekte zorlandığı kaydedilmiştir.

Yetişkin eğitimi kurumlarında, yalnızca derslik veya kantin değil, yetişkin katılımını artırmak için de donanımsal bazı önlemlerin alınmış olması beklenmektedir.

Söz konusu yönetmeliğin 12. maddesinde, yetişkinlerin katılımını artıracak önlemlerle ilgili şu bilgiye yer verilmiştir (MEB, 2018):

(1) Kurumda uygun ortam ve imkân bulunması durumunda çocuk sahibi olan bireylerin sosyal, kültürel ve mesleki yaşamlarında öğrenme ortamlarına aktif katılımlarını sağlayabilmek amacıyla kursiyerlerin 3-6 yaş arası çocukları için esnek eğitim saat ve zamanlı, toplum temelli çocuk bakım ve oyun odası oluşturulabilir.

Bu madde ile yönetmelikte, bir yetişkin eğitimi kurumu olan olgunlaşma enstitülerinin fiziki imkanlarının, yetişkinlerin katılımını kolaylaştıracak ve artıracak şekilde planlanması yönünde önlemler alındığı görülmektedir.

Kurumda şu an için bir kreş ya da ana sınıfı bulunmamaktadır. Öğrenenler, yapılan görüşmelerde, böyle bir imkân sunulsa daha rahat katılım sağlayacaklarını dile getirmişlerdir. Hatta, birçok kadın, sırf çocuğunu bırakacak bir yer bulamadığından eğitim olanaklarından yararlanamadığını ya da geç yararlandığını ifade etmiştir. Birçok kadın, eğitimine devam edebilmek için çocuklarının büyümesini beklediğini dile getirmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, eskiden kurumda kreş imkânının sunulduğu doğrulanmıştır. Fakat bu imkândan öğrenenler değil, öğretmen çocuklarının faydalandığı anlaşılmaktadır.

Ö11- Ben 89'da bu okula geldiğimde vardı. Öncesini bilmiyorum. Ama baştan beri vardı galiba. Hatta benim çocuğum buradan mezun oldu. 96-97'de hala daha açıktı. 2000 yılı civarı kapandı sanırım.

Ö10- Biz geldiğimizde burada ana sınıfı vardı, ana okulu vardı ve 3 yaşından sonraki çocukları alırdı. (...) Şu anda yok ama bana kalırsa kurumun buraya öğretmen ve öğrencilerine hitap eden kurum içi kreşi olmalı.

Yetişkin eğitimi kurumlarının yetişkin öğrenenlerin katılımını artırıcı fiziki imkanlar sunması gerektiği, öğretmenler tarafından da desteklenmektedir. Özellikle, küçük yaşta çocuğu olduğu için evden çıkamayan, sosyalleşemeyen ve meslek edinme amaçlı kurslara genç yaşta dahil olamayan kadınlar için bu imkanların mutlaka sunulması gerektiğinin altı çizilmektedir.

Yönetici, Öğretmen ve Personelin Sosyo-Demografik Özellikleri

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, deneyimli öğretmen kadrosuyla öne çıkan, kendi ifadeleriyle, “*öğretmenlerin tutkuyla sahiplendiği ve özveriyle çalıştığı*” bir eğitim kurumudur. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, uzun yıllardır burada çalışan tecrübeli öğretmen kadrosuyla, kurumsal hafızayı öğretmenler üzerinden korumayı başarmıştır. Kurumda bulunan 166 öğretmen ve usta öğreticinin 36’sı, 21 yıldan fazla süredir bu kurumda görev yapmaktadır. Bu durum, eskiden bu yana süregelen kurum kültürünün de korunmasını sağlamıştır.

2023 yılının kasım ayında uygulanan anket verilerine göre, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde, 93 usta öğretici ve 73 öğretmen görev yapmaktadır. Usta öğretici sayısının öğretmen sayısından fazla olması dikkat çekicidir. Öğretmenlerin 25’i, usta öğreticilerin ise 11’i, 21 yıldan fazla süredir Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde çalışmaktadır. Yeni öğretmenlerin enstitüyü tercih etmemesinden dolayı kurum kültürünün emekli olanlarla birlikte kaybolmaya başlayacağı düşünülmektedir.

Enstitü’de; idari personel, öğretmen, usta öğretici, teknisyen, memur, sayman ve hizmetliler dahil olmak üzere toplam 174 kişi görev yapmaktadır. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nün personel dağılımı, Tablo 17’de verilmiştir:

Tablo 17

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Personel Dağılımı

Özellikler	Sayı
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’ndeki Görevi	
Müdür	1
Müdür Yardımcısı	5
Öğretmen	67
Kadrolu Usta Öğretici	1
Ücretli Usta Öğretici	92
Teknisyen	2
Memur (V.H.K.İ.)	1
Sayman	1
Hizmetli	4
TOPLAM	174

Personelin neredeyse yarısını, usta öğreticiler oluşturmaktadır. Ancak, bu usta öğreticilerin, halk eğitimi merkezlerindekiilerinin aksine derse girmedikleri, yalnızca üretim atölyelerinde görev aldıkları unutulmamalıdır.

2023 yılı aralık ayı verilerine göre, Enstitü sisteminde bulunan personel sayısı Tablo 17’de verilmiştir. Ancak, öğretmenlerin bazıları görevlendirme olarak bakanlıkta çalışmaktadır ve bazı usta öğreticiler ise görevden ayrılmıştır. Buna rağmen, sistemde görüldükleri için Tablo 17’deki sayılar enstitü sisteminde olduğu gibi paylaşılmıştır. Araştırma sürecinde, öğrenci ve öğretmen sayıları ile ilgili Enstitü kayıtlarından net bir bilgiye ulaşmakta oldukça zorlanılmıştır. Bu nedenle, bazı tutarsızlıklar, araştırmacının iş yükünü artırmıştır. Doğru bilgiye ulaşmak amacıyla, kurumda aktif görev yapan eğitimcileri tespit etmek için bir anket uygulanmıştır. Anket verilerine göre; 2024 yılı ocak ayında kurumda görev yapan toplam öğretmen ve usta öğretici sayısı 153’tür.

En yeni öğretmeni 5 yıldır, en deneyimli öğretmeni ise 35 yıldır bu kurumda görev yapan Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nün görevdeki eğitimci profili, Tablo 18’de detaylı bir şekilde verilmiştir:

Tablo 18

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Eğitimci Profili

Özellikler	Sayı
Yaş	18-24
	25-34
	35-44
	45-54
	55-65
Cinsiyet	Kadın
	Erkek
Medeni Durum	Bekâr
	Evli
	Dul
	Boşanmış
Eğitim Düzeyleri	Lise Mezunu
	Ön Lisans Mezunu (2 Yıllık)
	Lisans Mezunu (4 Yıllık)
	Yüksek Lisans Mezunu
	Doktora Mezunu
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’ndeki Görevi	Müdür
	Müdür Yardımcısı
	Öğretmen
	Kadrolu Usta Öğretici
	Sözleşmeli Usta Öğretici
	Teknisyen
Görevli Olduğu Bölüm	Araştırma Bölümü
	Tanıtım ve Pazarlama Bölümü

(devam ediyor)

Tablo 18 (Devam)

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Eğitimci Profili

Özellikler	Sayı
Görevli Olduğu Bölüm	Tasarım Ofisi
	3
	Üretim Atölyesi
	139
	Ders Atölyesi
	6
	Kurs
	5
Görevli Olduğu Alan	Giyim Üretim Teknolojileri Alanı
	21
	El Sanatları Teknolojisi Alanı
	62
	Grafik ve Fotoğraf Alanı
	11
	Kuyumculuk Teknolojisi Alanı
	6
	Seramik ve Cam Teknolojisi Alanı
	8
Özellikler	Sayı
Görevli Olduğu Alan	Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı
	7
	Sanat Tasarım Alanı
	17
	Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri
	3
	Dekoratif El Sanatları
	4
Meslekteki Hizmet Süresi (Yıl)	0-1
	5
	1-5
	36
	6-10
	15
	11-15
	13
	16-20
	16
	21-25
	14
	26-30
	25
	31 ve üzeri
	29
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ndeki Çalışma Süresi (Yıl)	0-1
	21
	1-5
	48
	6-10
	11
	11-15
	19
	16-20
	18
	21-25
	24
	26-30
	5
	31 ve üzeri
	7

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü; öğretmen, usta öğretici ve teknisyenden oluşan 153 kişilik eğitimci kadrosu ile enstitü faaliyetlerini yürütmektedir. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün öğretmenlerinin cinsiyet dağılımının, öğrenci profili gibi dengesiz olduğu görülmektedir. Aynı durum usta öğreticiler için de geçerlidir. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, atama ile gelen kadrolu öğretmenlerin yanı sıra sözleşmeli/ücretli olarak çalışan usta öğreticileri ile kalabalık bir eğitmen kadrosuna sahiptir. Sözleşmeli usta öğretici sayısının kadrolu öğretmen sayısından fazla olması dikkate değerdir. Bunun nedenini, Ö3 şu sözlerle açıklamaktadır:

Ö3- Bizim atölyelerde döner sermayeye çalışmak üzere ve proje yapmak üzere sözleşmeli personel alıyoruz. Onlar daha verimli onlar 15 senedir çalışıyor. Onlar asıl ustalar. Onlarla iş yürüyor çünkü bizim sayımız da çok düştü. Çünkü hiçbir öğretmen buraya gelmek istemiyor. Ben tek başıma çalışıyorum senelerdir. Birisi gelse emekli olacağım ama gelen yok.

Döner sermayeye çalışmak amacıyla Enstitü’de projeler yapıldığı ve projelerde çalışmak için sözleşmeli usta öğretici görevlendirildiği görülmektedir. 32 üretim atölyesinde 53 öğretmen ve 86 usta öğretici görev yapmaktayken; 6 ders atölyesinde 6 öğretmen derse girmektedir. Öğrenci yetiştirilen ders atölyelerinde hiç usta öğreticinin görev almadığı görülmektedir. Özellikle, üretim atölyelerinin ders atölyelerinden fazla olması, öğretmenlerin de vurguladığı gibi, eğitimin geri planda kaldığına dikkat çekmektedir. Bu durum, kurumda eğitim odaklı çalışmaların yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır. Enstitü’nün her yıl sözleşmeli usta öğretici sayısını daha da artırma eğitiminde olduğu görülmektedir. Buna göre; Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde yıllara göre personel dağılımı Tablo 19’da verilmiştir:

Tablo 19

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Yıllara Göre Personel Dağılımı

Görevi	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Müdür	1	1	1
Müdür Yardımcısı	5	5	5
Öğretmen	93	79	74
Sözleşmeli Usta Öğretici	51	61	93
Kadrolu Usta Öğretici	4	4	3
Yardımcı Personel/Hizmetli	4	4	3
Veri Hazırlama Kontrol İşletmeni	2	1	1
Teknisyen	2	2	2
Memur	0	0	1
Sayman	1	1	1
Güvenlik Personeli (Gündüz)	0	0	0
Genel Toplam	158	158	184

Tablo 19’deki verilere göre, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nün öğretmen sayısı yıldan yıla azalırken sözleşmeli usta öğretici sayısı her yıl artmaya devam etmiştir. Tablo 18’de görüldüğü gibi, 2023-2024 eğitim-öğretim yılı için de durum aynıdır.

Kurumda yapılan gözlemlerde de üretim atölyelerinin ders atölyelerinden fazla olduğu ve atölyelerde öğrenci sanılanların aslında usta öğretici olduğu görülmüştür. Gözlem notlarında, araştırmacı, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde gözlemci olarak bulunduğu ilk günü şu cümlelerle kaleme almıştır:

İlk gün, orijinal bir Türk sanatı olan sırma atölyesini ziyaret etme fırsatı buldum. Atölyenin başında görev yapan öğretmen, aynı zamanda atölye şefi olarak 21 yıldır bu okulda emek verdiğini paylaştı. Atölyeye adım attığımda, sınıfta 7-8 kişinin sırma işlediğini gördüm. Ancak ilginç bir detay dikkat çekiciydi: Bu atölyede hiç öğrenci yoktu. İşleme yapan herkes, bir zamanlar olgunlaşma öğrencisi olan usta öğreticilerdi. El sanatlarında ustalıklarını sergileyerek, çarpıcı

detaylarla eserlere can veriyorlardı. Dersin ortasında, bir usta öğreticiyle sohbet etme şansı yakaladım. 10 yıldır bu atölyeye gelip gittiğini ifade etti. Onları izlerken, sanki maaşlı öğrenciler gibi göründüler gözüme. Geçmişte öğrenci olarak adım attıkları atölyelerde, şimdi sipariş yetiştirmeye çalışıyorlardı. Usta “öğretici” oldukları için, ders verdiklerini düşündüren bu kişiler, usta öğretici adı altında atölyelerde çalışan ‘usta işçiler’di. Üretim yapıyorlardı. Daha sonra bu atölyelere ‘üretim atölyesi’ dendiğini öğrendim.

Usta öğretmenler de öğrenciler gibi öğretmen gözetiminde atölyelere girip çıkmaktadır. Bu nedenle, araştırmacının da paylaştığı gibi, atölyeleri ziyaret eden bir kişinin, ilk bakışta burada bulunan yetişkinlerin öğrenci mi yoksa usta öğretici mi olduğunu anlaması oldukça zordur.

Öğretmenin ve Usta Öğreticinin Görev Tanımları ve Atama Şartları.

Olgunlaşma enstitülerinde, öğretmen ve usta öğretici olmak üzere iki tür görevlendirme bulunmaktadır. Bu iki eğiticinin atama şartlarını detaylandırmadan önce, hayat boyu öğrenme kurumlarında görev yapan öğretmen ve usta öğretici tanımlarını netleştirmek, bu iki eğiticinin görev tanımlarının anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği’nin amaç, kapsam, dayanak ve tanımların yer aldığı birinci bölümünün 3. maddesinde yer alan tanımlara göre; “öğretmen, örgün ve hayat boyu öğrenme kurumlarında, eğitim ve öğretim hizmetlerini yürütenleri; usta öğretici ise hayat boyu öğrenme kurumlarında kadrolu veya ek ders ücreti karşılığında görevlendirilen öğreticiyi” ifade etmektedir (MEB, 2018). Bu tanımlardan, her iki personelin de öğretim yapan kişi olduğu anlaşılmaktadır.

2018 yılında yayınlanan yönetmelikte, olgunlaşma enstitülerinde görev yapabilecek öğretmen kriterlerine dair bir bilgiye rastlanmazken, hayat boyu öğrenme kurumlarında görevlendirilecek usta öğreticilerle ilgili detaylı bilgiye yer verilmiştir.

Söz konusu Yönetmelik’in dördüncü bölümü, tamamen usta öğreticilerin görevlendirilmesi, görevleri ve sorumluluklarına ayrılmıştır. Kadrolu usta öğreticilerin görevleriyle ilgili 25. maddede şu bilgilere yer verilmiştir (MEB, 2018):

(1) Usta öğreticiye kurum müdürü tarafından ihtiyaç olması hâlinde açılan kurslarda görev verilir. Gerekğinde birden çok kurs merkezinde de görev verilebilir.

(2) Kurs görevi verilemediği takdirde, görevli bulunduğu çevrede, kurum müdürlüğünün uygun göreceği planlama, kursa hazırlık, öğretim programı

geliştirme çalışmaları, kurs materyali geliştirme çalışması, alan araştırmaları ve çevre inceleme, atölyelerde üretim çalışmaları görevi verilir.

(3) Asıl alanlarında kurs açılmamışsa istekleri de dikkate alınarak alanlarına yakın kurslarda görev verilebilir. Alanında veya yan alanda kurs açılmaması durumunda kurumunun uygun göreceği büro ve üretim hizmetlerinde görevlendirilir.

Kadrolu usta öğreticilerin görevlerinden de anlaşılmaktadır ki; kadrolu usta öğretici, bir öğretmen gibi derse girmekte ve eğitim-öğretim faaliyetlerine aktif bir şekilde katılmaktadır. Kurs açılmaması durumunda ise büro veya üretimde çalıştırılabilmektedir. Aynı yönetmeliğin 26. maddesi ise ders ücreti karşılığı görevlendirilen usta öğreticilere ayrılmıştır. Buna göre;

(1) Kurs açılacak alanda, kurumda ve kurumun bulunduğu eğitim bölgesinde yeterli sayıda öğretmen ve kadrolu usta öğretici bulunmaması durumunda ihtiyaç, ders ücreti karşılığı görev yapacak istekliler arasından karşılanır.

(2) İhtiyaç hâlinde ders ücreti karşılığı görevlendirmeler, resmî kurumlardan veya ilan yoluyla yapılır.

Usta öğretici başvuru ve seçim kriterlerine, Yönetmelik'te, ekleriyle yer verilmiştir (bkz. Ek-12). Yönetmelik'e göre, ücretli usta öğreticiler, en fazla 11 ay görevlendirilebilmektedir.

Kadrolu ve ücretli usta öğretici görevlendirilmesine dair Yönetmelik'te yer alan bu bilgiler ışığında, olgunlaşma enstitülerinde görevli usta öğreticilerin öncelikle “*öğreticilik görevi*” yürüttüğü anlaşılmaktadır. Ancak, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde yapılan gözlem ve görüşmelerde, kurumda yalnızca 1 tane kadrolu usta öğretici bulunduğu tespit edilmiş, sözleşmeli olarak görevlendirilen usta öğreticilerin ise 11 ay süreyle işe alınarak üretim atölyelerinde ya da bölümlerde çalıştığı gözlemlenmiştir.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü mezunu ve 24 yıldır ücretli usta öğretici olarak AOE'de çalışan Ö8, görevlendirilme süreciyle ilgili şunları paylaşmıştır:

Ö8- Olgunlaşma mezunu, usta öğreticiyim. Hotkütür öğrencisiyim buranın. 11 ayda bir işten çıkarıp tekrar sınavla, yani sınav da dediğim son 10 yıldır sınava giriyoruz. Alanla ilgili uygulama sınavımız var. Önceden şefler mesela Ayşe olsun, Fatma olsun şefin kontrolünde oluyordu. İmtiyaz olursa müdüre hanım da değerlendiriyordu, ama şefin dediği oluyordu.

Sınav şartı gelmeden önce, kadrolu gibi her yıl yenilenen görevlendirmeye üretim atölyelerinde çalıştıklarını ifade eden Ö8, son 10 yıldır 11 ayda bir işten çıkarıldıklarını dile getirmektedir. Senelerdir bu kuruma emek verdiğini ifade eden Ö8, işten çıkarılma ve tekrar sınava girme sürecinin kendisinde anksiyete bozukluğuna sebep olduğunu üzümlere paylaştırmıştır.

Üretim atölyelerinde çalışacak usta öğreticiler, her yıl sınavla alınmaktadır. Sözleşmeli/ücretli usta öğretici alımıyla ilgili 31 yıldır Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde öğretmen olarak çalışan Ö3, sınavların adil ve şeffaf yapıldığına dair şu bilgileri paylaştırmıştır:

Ö3- Burada çalışan ve buradan mezunlar genelde başvuruyor. Sınavda kim geçerse o başlıyor. Bizimki çünkü uygulamalı sınav. Uygulamalı sınav yapıyoruz. Kâğıtlar kapalı oluyor. Biz içeri sınıfa girmiyoruz. Ben sadece desenlerini ve renklerini hazırlıyorum. Birçok renk seçeneklerini ortaya koyuyorum ve çıkıyorum. Daha sonra ben sadece sonucu görüyorum.

Üretim atölyelerinde çalıştırılmak amacıyla sınava alınan bu kişiler haricinde, bir de bölümlerde çalıştırılmak üzere sanat tarihçisi, grafiker vb. usta öğretici görevlendirmeleri de yapılmaktadır.

2018 Yönetmeliği'nin olgunlaşma enstitülerine ayrılan beşinci bölümünde yer alan 28. maddenin 3. ve 4. fıkralarında sırasıyla; “(3) Olgunlaşma enstitülerinde, kadrolu öğretmeni bulunan alanlarda ücretli usta öğretici çalıştırılmaz. Norm açığı olan alanlarda açık norm sayısı kadar ücretli usta öğretici çalıştırılabilir, (4) Proje uygulamalarında, Bakanlık onayı ile ücretli usta öğretici çalıştırılabilir.” denmektedir. Buna göre; Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde görevlendirilen ücretli usta öğreticilerin, proje kapsamında işe alındığı anlaşılmakta ve öğretmen anlatıları da bunu doğrulamaktadır. Kurumda çalışan ücretli usta öğreticiler, kurumun üretim atölyelerinde bir nevi işçi gibi çalıştırılmaktadır. Kurumda yapılan görüşmelerde, bu durum şu şekilde açıklığa kavuşturulmuştur:

Ö10- Sözleşmeli alınıyor bu okula. Sözleşmeli çünkü bir fiil fabrikada çalışan gibi, tamamen üretime yönelik çalışıyor. Şimdi oradan çıkan üretim çok olduğu ve de ciro yükselteceği için sözleşmeli eleman almaya gayret ediliyor. Önceleri 20-30 alınıyordu başlarda mesela, şimdi 40-80-100'leri geçtiği dönemler oldu bu okulda, sözleşmeli alındı. Şimdi o sözleşmelilerle habire ciroydum, işte döner sermayeydi, üretimdi deyince. Sözleşmeli alabilmen için de gerekçe sunman lazım. Bakanlık sözleşmeli alınmasının kurallarını, koşullarını koymuş. Diyor ki, nerede çalıştıracaksın? Bizim okul da diyor ki, şu projede çalıştıracam. Onun için 8, 10, 15 projeler, 20 projeler yaratıldı çıktı. Dolayısıyla da o projeyi yap, bunu yap, eğitim yap, üretim yap, bilmem ne, sanat yap derken bölünüyorsunuz

ve bir yerden taviz vermek zorunda kalıyorsunuz bir noktada. Bu öğrenciye de yansıyor. Kaliteye de yansıyor, öğrenci sayısına da yansıyor.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde 35 yıldır çalışan Ö10'un ifadeleri, sözleşmeli çalışanların artışının, Enstitü'deki eğitim ve üretime dayalı proje odaklı çalışmalar arasında bir denge kurulmasını zorlaştırdığını göstermektedir. Sözleşmeli personelin, üretim ve proje sayısını artırmak için istihdam edilmesi, eğitim ve öğretimle ilgili alanlarda belirli tavizler verilmesine neden olmuştur. Bu durumun, eğitimin niteliğinin düşmesinde ve öğrenci sayısının azalmasında olumsuz etkileri olduğu söylenebilir.

Olgunlaşma enstitülerinde çalıştırılmak üzere alınacak usta öğreticilerin görevlendirilme şartları ve görev tanımlarıyla ilgili yönetmelikte yeterince bilgiye yer verildiği görülmektedir. Ancak, kurumda çalışacak kadrolu öğretmen atamalarına dair bir bilginin yer almaması dikkate değerdir. Halbuki, olgunlaşma enstitüleri; iki yıllık eğitim programları, mesleki ve teknik kurslar ve genel kursları, üretim atölyeleri ve ARGE çalışmalarını yürüten bölümleri ile zengin bir öğretmen kadrosuna ihtiyaç duymaktadır. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, olgunlaşma enstitülerinde kimlerin öğretmen olarak atanabileceği ile ilgili bilgilere ulaşılmış ve yönetmelikte eksik kalan bu bölüm, uygulamadaki esaslar üzerinden açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır. Ö5, bütün öğretmenlerin burada çalışabileceğini ve farklı alanlarda kendilerine yer bulabileceklerini şu sözlerle ifade etmektedir:

Ö5- Herkes çalışabilir. El sanatlarıyla ilgilenen meslek sahibi bütün öğretmenler burada çalışabilir. Yani isteyen derse girer, isteyen kurs verir, isteyen de üretim atölyelerinde çalışır.

Meslek dersi öğretmenlerinin, alanları olması durumunda, olgunlaşma enstitülerinde çalışabileceği ifade edilmiştir. Öğretmen alımı konusunda da oldukça kapsayıcı olan kurumun, buna rağmen öğretmenler tarafından çok fazla tercih edilmediği görülmektedir.

Bir önceki bölümde, 1962 Yönetmeliği'nde olgunlaşma enstitülerinde çalışabilecek öğretmen kriterlerinden söz edilmişti. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde 35 yıldır çalışan Ö10, yürürlükten kalkmış bulunan yönetmelikteki uygulamanın nasıl gerçekleştiğini ve günümüz yönetmeliği doğrultusunda öğretmen alımlarının nasıl yapıldığını şu şekilde açıklamaktadır:

Ö10- Şöyle, çok eskiden hatta talep burada çok olduğu için, çünkü olgunlaşmaların sanki eskiden şöyle bir havası ya da izlenimi varmış. Böyle klasik

üst düzey, çizgi üstü eğitim veren bir kurum olarak bilindiği için buraya genellikle öğretmen talebi çok olurmuş. O zamanlar başvuru çok olduğu için de sınavla alınmış başlarda. Hatta benim geldiğim sene galiba ilk defa sınavsız alındı. Ben 1988’de geldim. Beraber mesai yaptığım arkadaşlarımdan, ondan önceki yıllarda, sınavla gelmiş olanlarla tanıştım. Ben geldiğimde sınavla geldim ben buraya diyen arkadaşlarla tanıştım. Öğretmenlerle sözlü sınav yapılmış kız teknikte. Yani hani ne gibi kriterler varmış? Üniversitenin ilgili alanından mezun olan, üründen galiba dosya hazırlanıp dosya sunulurmuş, sözlü mülakat şeklinde yapılmış. O konuda komisyon yeterli diye bulduğu zaman sanıyorum kız teknikten ve de bizim okuldan idareciler var mıydı ondan çok emin değilim. Onların onayından sonra buraya atanırmış. Sonra bir dönem de burası protokol okulu olduğu için genellikle bürokrat eşlerinin atandığı yer. En baştan beri hala şimdi bile bazen öyle oluyor. Bürokrat eşleri atanıyor. Niye? Çünkü norm kadro olayı var ya. Bazı okullarda öğretmenler gereğinden fazla. Norm dışı, fazlası oluyor. Öyle olunca başka yere atamıyorlar. Bir de bürokrat eşleri olduğu için çok eskiden mesela belki de o sebepten o bölümden o kısımlarında ben yoktum ama izin alma, bürokrat eşlerine refakat etme anlamında daha kolay olduğu için belki de bilmiyorum ya da atanamadıkları için. Buraya çünkü kaç tane atanırsa atansın bölüm içinde tolere edilebiliyor. Çünkü üretim yapan bir okul. Dolayısıyla atölyelerde çalışıyor. Muhakkak atölyede üretim, atıyorum 2 yapılıyorsa o gelen arkadaşla 3 üretim yapılmaya başlar. Dolayısıyla tolere edilebiliyor. Bürokrat eşleri çok geliyordu ama tabii branşı olursa. Şey en son neydi? Anayasa Mahkemesi başkanının eşi vardı. Giyimci mesela, buradalardı. Ama buradan önceki zamanlarda da ağırlıklı olarak bürokrat eşleri gelirmiş. Buraya gelirken de benim zamanımda da vardı mesela, bana şaşırdılar o zaman. Ben 3 yıllık öğretmendim. Seni 3 yıl iken nasıl verdiler, dediler. Belli kriterler gözetilirmiş. Mesela 8, 10 yıldan önce öğretmeni buraya atamazlarmış. ... Ben 85’te mezun oldum. 88’de geldim buraya. O süre içinde şeyde çalıştım, kız meslek lisesinde. Hatta ben geldiğimde, benden sonra da başka hocalar geldiğinde, bu kadar genç öğretmeni buraya nasıl atadılar diye okul idaresi şaşırmıştı. Yani belli bir kıdemden sonra hani sınav kalkmış olsa bile ondan sonra belli bir kıdem aranıyordu. Ama şimdi hiçbir şey aranmıyor, işini gören, yolunu bulan ya da okulda açık varsa herkes atanabiliyor. Devlette kadrolu olma şartı var tabi. Ben 85 yılında ilk öğretmen yeterlilik sınavına girenlerdenim. O zaman adı KPSS değildi, öğretmenlik sınavıydı. 87’de kaldırıldı sanırım. 85’te bizim mezun olduğumuz sene ilk sınava giren grubuz biz. Ondan sonra direkt atandık. ... Ha buranın bir özelliği A tipi okul olduğu için okul müdürünün öğretmen talep etme hakkı, yetkisi var. Mesela bu bölümde diyelim ki seramik bölümünde öğretmen kalmadı veya yeterli değil veya iş gücünü kaldıramıyor, ihtiyaç var, o zaman okul müdürü talep edebiliyor veya dışarıdan bir öğretmen talep ettiğinde okul müdürü onayladığı zaman atanabiliyor. Yani ismen, atıyorum, ben falan hanımı filan filan yerde çalıştırmak için ihtiyacımdan kaynaklı dendiği zaman bakanlık ikiletmiyor, atıyor. Yani öyle bir opsiyonu var. Bu okulların bu okulun daha doğrusu A tipi bir okul olduğu için herhalde öyle bir özerklik tanınmış. Okullar A tipi, B tipi diye şey yapılıyor, ayrılıyor. ... Atamada diyelim ki ben buradaysam mesela diğer okullarda 5 senede 7 senede bir idareciler, öğretmenler değişiyor, norma dahildir. Buradaki öğretmenler norm dışıdır. A tipinde biraz kurallar farklı oluyor galiba başka da ne özelliği var tam bilmiyorum açıkçası.

Ö10'un anlatımında da görüldüğü gibi, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, geçmişte yalnızca öğrenciler tarafından değil, öğretmenler tarafından da çok talep edilen bir kurum olarak bilinmektedir. Enstitü'nün öğretmen alım süreçlerinde başlangıçta sınavla seçim yapılırken sonradan farklı kriterlerin benimsendiği anlaşılmaktadır. Enstitü müdürünün öğretmen talep etme yetkisinin bulunduğu da bahsedilmektedir. Bu durumda, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün, diğer geleneksel eğitim kurumlarından farklı kurallar ve atama süreçleri benimseyerek öğretmen alımında daha fazla özerkliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Eskiye göre çok fazla talep görmeyen Enstitü, olgunlaşma kültürünü kaybetme tehlikesi ile karşı karşıyadır. Öğrenci yaş ortalamalarının yüksek olmasının yanı sıra Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün öğretmen kadrosunda da benzer bir durum mevcuttur. Tablo 17'deki verilere göre, öğretmenlerin yaş ortalamasının, 50-60 aralığında çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu durum, genç öğretmenlerin Ankara Olgunlaşma Enstitü'sünü tercih etmediklerini göstermektedir. Öğretmenler, yapılan görüşmelerde, meslek liselerindeki ya da halk eğitimi merkezlerindeki çalışma şartlarının daha iyi olduğunu ifade etmiştir. Son yapılan yönetmelik değişikliğindeki yeni ek ders politikasının, öğretmen alımlarını daha fazla etkileyeceği değerlendirilmektedir. Olgunlaşma kültürünü yaşatmaya çalışan öğretmenlerin emekli olması ile köklü ve kıymetli olgunlaşma kültürünün de kaybolacağı ortadadır.

Müdire Değişimi. Yönetmelik değişikliklerine ek olarak, kurum yöneticilerinin de olgunlaşma kültürü üzerinde etkili olduğu gözlemlenmiştir. Kurumsal hafızanın ve olgunlaşma kültürünün kaybolma tehlikesinin boyutu, özellikle kurum yöneticilerinin tavrına göre değişkenlik göstermektedir. Bu araştırmaya başlandığında, kurumda görev yapan müdire; araştırma tamamlanmadan önce görevinden alınmıştır. Araştırmanın tam ortasında gerçekleşen bu değişikliğin etkileri öyle dikkat çekici olmuştur ki, araştırmacı tarafından enstitünün gidişatı, iki döneme ayrılmıştır.

İlk dönemde yapılan görüşmelerde, öğretmenler, idarenin yaklaşımından dolayı kurumda huzursuz olduklarını ve artık enstitü için bir şey yapmak istemediklerini dile getirmiştir. Yıllarını Enstitü'ye vermiş öğretmenler, kurumu asıl ayakta tutanın, idarecilerin kuruma yaklaşım tarzı olduğunu dile getirmiştir. Sayıları kalabalık olmasına rağmen, idarenin tavrını kıramadıklarını ifade etmeleri, bu durumu doğrulamaktadır. Enstitü'de eğitimin ikinci planda kalmasının, yönetici kaynaklı olduğunu dile getiren

öğretmenler, 2023 yılı eylül ayında gerçekleşen enstitü müdiresi değişikliğinden sonra, kurumun her yönünün hızlıca canlanmaya başladığını vurgulamaktadır.

Müdire değişikliğinin ardından, araştırmacı tarafından Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ne yapılan ilk ziyarette, atmosferin değiştiği çabucak fark edilmiştir. İlk olarak, giriş kapısında nöbet tutan öğretmenin enerjisi, araştırmacının dikkatini çekmiştir. Çalışma grubunda da yer alan Ö2, neyin farklı olduğu sorulduğunda, “Artık okula gelirken ayaklarım geri gitmiyor, değer verildiğimi hissediyorum.” cevabını vermiştir. Emekli olmayı düşünen birçok öğretmenin emekliliğini ertelemiş olduğu görülmektedir. Müdire değişikliğinin, öğretmen ve öğrencilerde aidiyet duygusunu artırdığı ve geleceğe dair umutlarını yeşerttiği gözlemlenmiştir. Bu değişim, kurum yöneticisinin neyi önceliğe aldığını ortaya koyan bir işaret olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, bir kurumun yöneticisinin, çalışma atmosferini ve bağlılığı ne derece etkileyebileceğinin önemli bir göstergesidir.

Kurumda, olgunlaşma kültürünün yeniden canlandığı ilk göze çarpan bulgu olmuştur. Öğretmenler, heyecanla toplantılar düzenlemekte, öğrencilerin de aktif olduğu etkinlikler planlamaktadır.

Yeni bir müdirenin atanması, kurumun genel atmosferini olumlu yönde değiştirmiştir. Öğretmen ifadelerine göre; önceki müdirenin yönetim tarzı, iletişim biçimi ve liderlik anlayışı ile karşılaştırıldığında yeni müdire, kuruma farklı bir vizyon ve yönetim yaklaşımı getirmiştir. Bu değişim ile kurumdaki herkesin motivasyonunun arttığı gözlemlenmiştir. Öğretmen anlatılarına göre; müdirenin açık iletişimi, öğretmen, personel ve öğrenciler arasındaki ilişkileri güçlendirmiştir. İletişim kanalları ve iş birliği dinamikleri farklılaşmış görünmektedir.

2023 yılı eylül ayında göreve başlayan müdire tarafından, kurumda ihtiyaç saptama çalışması başlatılmış ve her atölye kendi ihtiyaçlarını dile getireceği bir alan bulmuştur. Enstitü'de, geçen yıl görünür olmayan Onur Kurulu, bu yıl aktif bir şekilde çalışmalarını yürütmektedir. Araştırmacının da gözlemci olarak girdiği bir toplantıda, iki öğretmen başkanlığında her bölümden birer temsilci öğrencinin katılım sağlayarak talep ve önerilerini dile getirdiği gözlemlenmiştir. Toplantı sonrası kurul öğretmenleriyle yapılan görüşmede, öğrencilerin dile getirdiği taleplerin kendileri tarafından kurum idaresine iletildiği ve idarenin bu ihtiyaçlara cevap verdiği dile getirilmiştir.

Yeni yöneticinin atanmasının ardından göze çarpan bir diğer değişiklik, sınıf sayılarını artırmak için alan açılması çalışmalarının yürütülmesi olmuştur. Müdire, göreve başladığında ilk olarak atölye sayısını artırabilmek ve kurumun fiziki imkanlarını

iyileştirmek için çeşitli çalışmalar yürütmeye başlamıştır. Bu doğrultuda, kurumun bazı katlarında yenileşme çabaları net bir şekilde görülmektedir. Bazı atölyelerin eksik malzemeleri tamamlanmış, atıl durumda olan atölyeler yeniden işlevsel hale getirilmiştir.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün 33 yıllık öğretmeni olan yeni enstitü müdürü, kurumun, öğretmenlerin ve öğrencilerin ihtiyaçlarının farkındadır. Sunduğu farklı liderlik tarzı, kuruma yeni bir vizyon getirmiş ve kurumun hedefleri ve öncelikleri yeniden değerlendirilmiştir. Bu durumun, kurumun sahip olduğu deneyimli ve nitelikli öğretmen kadrosuyla eğitimin her yönünü etkileyeceği değerlendirilmektedir.

Bir yetişkin eğitimi faaliyetinde, en önemli unsur, güvende hissettiren bir atmosferin inşa edilmesidir. Öğrenenler için olmazsa olmaz olan bu durum, müdire değişikliği ile 2023 yılı eylül ayından itibaren Enstitü öğretmenleri için sağlanmış görünmektedir. Bu da demektir ki; yetişkin öğrenenlerin pozitif öğrenme atmosferi için önkoşul sağlanmıştır. Öğretmenlerin, kısa zamanda, yeni yöneticilerinin kendilerine destek olacağına ve onları motive edeceğine dair bir inanç geliştirdiği gözlemlenmiştir. Eğitim ve üretim dengesini kurabilen bir yöneticinin varlığı ve olgunlaşma enstitülerinin ihtiyaç duyduğu kendine has yönetmeliğinin hayata geçirilmesi ile enstitülerin genel verimliliğinin yükseleceği ortadadır.

Öğrenen Profili

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, 13 yaşını doldurmuş herkesin katılım sağlayabileceği programları ile geniş bir kitleye hitap etmektedir. Bir ayırım yapılmamasına rağmen katılımcılar, ağırlıklı olarak kadınlardan oluşmaktadır. Kadınların tercih ettiği enstitüler olarak öne çıkmasının temel sebebi, kuruluş amacının kız enstitülerine dayanmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, olgunlaşma enstitüleri, hala genellikle kadınlar tarafından tercih edilen bir kurum olma özelliğini korumaktadır. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde de öğrencilerin ifadesiyle daha çok “kadınlara yönelik” programların bulunması ve erkekler tarafından bilinmemesinin bu durumu sürdürdüğü dile getirilmiştir.

Olgunlaşma enstitüleri, halk eğitimi merkezlerinin hedef kitlesi ile benzer özellikler göstermektedir. Tarihi süreçte yaşanan yönetmelik değişiklikleri ve son olarak olgunlaşma enstitülerinin MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlanmasının ardından, daha çok hobi odaklı katılımlar artmış; adeta halk eğitimi merkezlerine benzer, kurs odaklı bir yapıya dönüşmüştür. Kurs programları, olgunlaşma

enstitüleri için yeni bir uygulamadır. Olgunlaşma enstitülerinin temel programları, iki yıl süreli, öğrencileri meslek sahibi yapan olgunlaşma bölümleridir. Ancak, katılımcı profilleri incelendiğinde, daha çok emekli kadınların enstitüyü tercih ettiği görülmektedir. Mesleki becerileri geliştiren bir mesleki ve teknik yetişkin eğitimi kurumu olan olgunlaşma enstitüleri, öğretmenlerin belirttiğine göre, eksik tanıtım sebebiyle doğru hedef kitleye tam olarak ulaşamamaktadır. Katılım örüntülerine göre, yine de katılımcıların yaş bağlamında geniş bir çeşitlilik sunduğu görülmektedir.

Sahip olduğu yaş skalasının en altında 17, en üstünde ise 68 yaşında olan öğrenci ve kursiyerlerin bulunduğu Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün öğrenci profili, Tablo 20'de verilmiştir:

Tablo 20

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Öğrenci Profili

Özellikler		Sayı
Cinsiyet	Kadın	218
	Erkek	2
Yaş	18 yaş altı	1
	18-24	15
	25-34	22
	35-44	32
	45-54	47
	55-65	17
	65 yaş üstü	5
Öğrenen Statüsü	2 Yıllık Olgunlaşma Öğrencisi	139
	Kursiyer	81
İki Yıllık Olgunlaşma Bölümü	Moda Tasarımı Teknolojileri Alanı	70
	El Sanatları Teknolojisi Alanı	20
	Kuyumculuk Teknolojisi Alanı	14
	Seramik ve Cam Teknolojisi Alanı	17
	Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı	15
Eğitim Düzeyi	İlkokul Mezunu	1
	Ortaokul Mezunu	6
	Lise Mezunu	66
	Ön Lisans Mezunu (2 Yıllık)	12
	Lisans Mezunu (4 Yıllık)	49
	Yüksek Lisans Mezunu	4
	Doktora Mezunu	1

Bu veriler, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü öğrenci profiline dair çeşitli bilgiler sunmaktadır. Anlaşılan o ki, kayıtlı öğrencilerin neredeyse tamamı kadınlardan oluşmaktadır. Tablo 20'ye göre, geniş bir yaş aralığından öğrencilerin bulunduğu görülmektedir. En fazla öğrenci, 45-54 yaş aralığındadır. Bunun yanı sıra, 35-44 yaş aralığındaki öğrenci sayısı da görece yüksektir. Katılımcıların çoğunluğu, iki yıllık

olgunlaşma öğrencisidir; diğer bir ifadeyle, bu öğrenciler, kurumda mesleki beceriler kazanmak amacıyla bulunmaktadır. Öğrencilerin farklı mesleki alanlara yönelik kurslara katıldıkları görülmektedir. Modelistlik en fazla katılımı olan bölüm olarak dikkat çekmektedir. Öğrenciler arasında lise mezunu olanların sayısı diğerlerine göre daha fazladır. Ancak, lisans mezunu olan öğrencilerin sayısı da oldukça yüksektir. Meslek edinmeye lise mezunları gibi lisans mezunlarının da ihtiyaç duyması, farklı bir araştırmanın konusu olabilir. Yapılan gözlem ve görüşmelerde, lisans mezunlarının işsiz kaldıkları ve bu nedenle olgunlaşma enstitülerini tercih ettikleri gözlemlenmiştir.

MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Yönetmeliği'nin 46. maddesine göre; zorunlu eğitimin dışına çıkmış, ilköğretim okulu, ortaokul veya imam hatip ortaokulunu tamamlayanlar ile 13 yaşını doldurmuş ve açık öğretim liselerine devam edenler okula kaydolabilmektedir (MEB, 2018). Yönetmelik'te belirlenen yaş sınırının oldukça düşük tutulmasına rağmen, öğretmenler, olgunlaşma enstitüsü öğrenci kitlesinin yaş ortalamasının yüksek olduğuna dikkat çekmektedir. Tablo 20'de de görüldüğü gibi, öğrencilerin çoğunluğu 30 yaş üzeridir. Enstitü'ye katılan öğrencilerin genellikle 40 yaşının üzerinde olduğunu ve birçoğunun açıktan lise eğitimi aldığını ifade eden öğretmenler, bu kurumu çoğunlukla ev hanımları ve emeklilerin, kısmen gençlerin tercih ettiğini ifade etmektedir. Yaş ortalamasının yüksek olması, öğretmenler tarafından oldukça normal karşılanmaktadır. Bazı yaş gruplarının daha fazla temsil edildiğini dile getiren öğretmenler, tipik bir yetişkin eğitimi kurumunda karşılanması beklenen farklı yaş gruplarındaki farklı ihtiyaçlara da dikkat çekmektedir.

2018 Yönetmeliği'ne göre; olgunlaşma bölümlerine 13, kurslara ise 16 yaş ve üzeri herkes kaydolabilmektedir (MEB, 2018). Kayıt şartlarında üst yaş sınırı belirtilmemesine rağmen, Ö5'in ifadelerine göre, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde üst yaş sınırının belirlenmesi ve öğrenci seçiminde esneklik sağlanması konusunda farklı yöntemlerin kullanıldığı anlaşılmaktadır:

Ö5- 16 yaşından büyük herkes kaydolabiliyor. İlkokul mezunu da olsa. Üst yaş sınırı yok, ama biz kendimiz koymak istiyoruz. Şöyle ki, çünkü hobi kurslarında değil de derslerde gerçekten sıkıntı yaşıyabiliyoruz. Yani vakit kaybetmek için, ne diyeyim, sıkılıp da hani zaman geçireyim diye gelenler sınıftaki dersi, ortamı çok etkiliyor. Yani anlamayan birine üç kere anlatıyorsunuz. Sınıf gerçekten yıkılıyor, yani o yüzden sınıfta bazen yaş ortalamasının çok yüksek olması seviyeyi düşürüyor ve bütün sınıfı etkiliyor. O yüzden kendimiz zümre kararı ile bir yaş grubu belirleyelim dedik. 60-65, hatta 65'e kadar çıktık 65'e kadar bu iş tamam tabii ki dedik. Onun üstünde olan da gelmiyor, onlar hobi kurslarına

geliyorlar. Onda sıkıntı yok zaten, hobi kursunda yaş sınırı yok. Yönetmelikte böyle bir sınırlama hiç yok ama.

Ö5, yaş sınırlaması getirilmesinin ders ortamındaki verim için önemli olduğunu ve katılım amaçlarının ve yaş ortalamasının, sınıfın öğrenme ortamını etkilediğini ifade etmektedir. Diğer öğretmenler de kurumu tercih eden öğrenci profiliyle ilgili şu bilgileri paylaşmaktadır:

Ö1- Yaş ortalaması çok yüksek, yani genç yani ister istemez normal Halk Eğitimi veya meslek liseleri varken, ister istemez de yaş ortalaması değişiyor. Yani yaşlı grubumuz daha çok aslında. Ortalama benim öğrencilerim 45-50 yaşlarında. Çoğu açıktan lise okuyor. Ev hanımı, açıktan lise okuyorlar. Buraya da geliyorlar yani açıktan da bir eğitim alıyorlar.

Ö3- Bize şu anda el sanatlarına öğrenci gelmiyor, pratiğe geliyor ve yaş aralığı genelde 50-60'ın üzerinde. Gençler tercih etmiyor çünkü cep telefonu çıktığından beri herkes onunla ilgilenmekten nakış yapmak bir de sıkıyor, zor geliyor. ... Çünkü ilgisini çeken bir bölüm değil artık nakış işlemek. Şimdiki gençlerde nakış hiç ilgi çekmiyor. ... Pratik olarak gelenler yüksek. Bizim çalışanlarımız, biz onların gençliğini biliyoruz. Öğrenci hallerini biliyoruz, onlar büyüdüler, şimdi bize çalışıyorlar. Onlar da evlendiler, çoluk çocuk sahibi oldular ama hala çalışıyorlar.

Ö4- Buraya genelde ev hanımları, emekliler geliyor. Yaş sınırı yok burada yani, çok genç de olabilir 17-19 yaşında, 70 yaşında da olabilir. Hani 70 yaşında öğrencimiz olduğunu da gördük. Genelde yaş şeyi yok, yelpaze çok geniş yani yediden yetmişe ifadesi var ya tam bize uyan bir laf bu hayat boyu öğrenme... 25 en küçüğümüz herhalde en büyüğümüz de 50'nin üzerinde şu an sınıfta.

Öğretmenlerin “pratik” olarak bahsettiği hobi kurslarının, yaşı büyükler tarafından daha çok tercih edildiği ifade edilmektedir. Önceleri nakış öğrenerek bir meslek sahibi olmak, gençler arasında tercih edilirken günümüzde gençlerin hiç ilgisini çekmediği de vurgulanmaktadır.

138 öğrenci ve 81 kursiyerin bulunduğu Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün, bu nitel araştırma için gönüllü olan çalışma grubunda yer alan 10 öğrenci profili üzerinden genel bir örüntüye ulaşılmaya çalışılmıştır. Buna göre, çalışma grubunda yer alan öğrenci profili ve onlara uygulanan anket verileri, Tablo 21'de detaylı bir şekilde verilmiştir:

Tablo 21

Çalışma Grubu Öğrenen Anketi

Özellikler	Sayı		
Cinsiyet	Kadın	10	
	Erkek	0	
Yaş	18 yaş altı	1	
	18-24	2	
	25-34	1	
	35-44	1	
	45-54	3	
	55-65	2	
Medeni Durum	Bekâr	5	
	Evli	2	
	Dul	0	
	Boşanmış	3	
Öğrenen Statüsü	2 Yıllık Olgunlaşma Öğrencisi	10	
	Kursiyer	0	
Bölümü	Kadın Terziliği	2	
	Yeme-içme	1	
	Grafik Tasarımı ve Fotoğrafçılık	2	
	Modelistlik	4	
	Seramik ve Cam Teknolojileri Bölümü	1	
	Eğitim Düzeyi	Ortaokul Mezunu	1
Eğitim Düzeyi	Lise Mezunu	5	
	Ön Lisans Mezunu (2 Yıllık)	1	
	Lisans Mezunu (4 Yıllık)	3	
	Eğitim Düzeyi	Yüksek Lisans Mezunu	0
Lise ve Altı Öğrenim Görmüş Olanların Eğitim Hayatına Devam Edememe Nedeni	Doktora Mezunu	0	
	Ailem okumama karşı çıktı.	3	
	Ekonomik nedenlerle devam edemedim.	1	
	Hayatımı kazanmak için çalışmak zorunda kaldım.	1	
	Daha önce okumanın gerekli olduğuna inanmıyordum.	0	
	Bulduğum yerleşim yerinde lise yoktu.	0	
	Başarılı bir öğrenci olmadığım için cesaret edemedim.	0	
	Diğer	1	
Anne ve Babanızın Eğitim Düzeyi	Anne	Baba	
	Okur-yazar değil	0	0
	Sadece okur-yazar	3	1
	İlkokul mezunu	3	3
	Ortaokul mezunu	0	1
	Lise mezunu	3	2
	Yüksekokul mezunu	0	1
	Üniversite mezunu	1	2
	Lisansüstü mezunu	0	0
Doğum Yeri	Büyükşehir	4	
	Şehir	2	
	Kasaba	3	
	Köy	1	
Ankara’da İkamet Süresi	Doğduğumdan beri	5	
	1 yıldan az	0	
	1-5 yıl	0	
	6-10 yıl	0	
	11-15 yıl	2	
	15 yıldan fazla	3	

(Devam ediyor)

Tablo 21 (Devam)

Çalışma Grubu Öğrenen Anketi

Özellikler		Sayı
İkamet Ettiği Kişi(ler)	Eşim ve/veya çocuklarımla	2
	Anne ve/veya babamla	4
	Tek başıma	3
	Diğer	1
Çocuk Sayısı	Yok	6
	Bir	0
	İki	2
	Üç	2
Bakmakla Yükümlü Olduğu Başka Kişi	Var	2
	Yok	8
Çalıştığı İş Durumu	Var	1
	Yok	9
Çalışmıyorsa, Çalışmama Nedeni <i>*Birden fazla seçenek işaretleyebildiler.</i>	Emekliyim.	2
	Kamuya atanmayı bekliyorum.	0
	İş bulamıyorum.	2
	Ailem/Eşim çalışmama izin vermiyor.	0
	İstihdama uygun becerim yok.	0
	Sağlık sorunları nedeniyle çalışamıyorum.	1
	Evde bakmakla yükümlü olduğum kişiler (çocuk, hasta/yaşlı ebeveyn vb) var.	0
	Maddi durumumuz iyi, çalışmama gerek yok.	1
	Çalışmak istemiyorum.	0
	Diğer	5
Daha Önce Çalışma Durumu	Çalıştım.	8
	Hiç çalışmadım.	2
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nden Haber Aldığı Kanal <i>*Birden fazla seçenek işaretleyebildiler.</i>	Arkadaş	3
	Aile/Akraba	4
	Radio/TV	0
	Sosyal medya	0
	İşveren	0
	Halk Eğitimi Merkezi	2
	Hep bildiğim bir yerdi	0
	Diğer	1
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nü Bu Yaşta Tercih Etme Sebebi <i>*Birden fazla seçenek işaretleyebildiler.</i>	Çocukları büyüttüm, ancak fırsatım oldu.	2
	Bu kurumdan geç haberim oldu.	5
	Para kazanmaya ihtiyaç doğunca gelmeye karar verdim.	0
	Meslek sahibi olmak için geliyorum.	7
	Hobi amaçlı geliyorum.	2
	Sosyalleşmek için geliyorum.	1
	Kişisel gelişim için geliyorum.	4
	İş yeri açma belgesi sahibi olmak için geliyorum.	7
	Meslek lisesi mezunu olabilmek için geliyorum.	3
	Ailemin zoruyla geliyorum.	0
	Mezun olup iş bulmak istiyorum.	3
	Mezun olup işimi değiştirmek istiyorum.	1
	Mezun olup işteki pozisyonumu değiştirmek istiyorum.	1
	Mevcut çalıştığım işte daha yeterli olmak için geliyorum.	0
	Çalıştığım kurum bu eğitimi almamı önerdiği için geliyorum.	1
	Çalıştığım kurum bu eğitimi almamı zorunlu tuttuğu için geliyorum.	0

(Devam ediyor)

Tablo 21 (Devam)

Çalışma Grubu Öğrenen Anketi

Özellikler		Sayı
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nü Bu Yaşta Tercih Etme Sebebi	İş yaşamım için geleceğe dönük bir yatırım olduğunu düşünüyorum.	3
	Öğrenci indirimlerinden (ulaşım kartı vb.) yararlanmak için geliyorum.	1
*Birden fazla seçenek işaretleyebildiler.	Üniversiteye gitmek için geliyorum.	0
	Diploma için geliyorum.	1
	Diğer	1
Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün Sağladığı Yararlar	Çalışmama olanak sağlayacak olması	6
	Yaşıma uygun olarak ikinci şans vermesi	8
	Ekonomik olması	4
*Birden fazla seçenek işaretleyebildiler.	Sosyalleşmeme imkân sağlaması	4
	Diğer	2
AOE'de verilen eğitim yeterli mi?	Evet, yeterli.	8
	Hayır, yeterli değil.	2

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu doğdukları yer olan Ankara'da uzun süredir ikamet etmektedir. Diğerleri de 10 yıldan fazla süredir Ankara'da yaşamaktadır. Buna rağmen, Ankara'nın en merkezi bulvarlarından birinde konumlanan Ankara Olgunlaşma Enstitüsü için "hep bildiğim bir yerdi" seçeneğini kimsenin işaretlememiş olması dikkat çekicidir. Bu da göstermektedir ki, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün izlediği iletişim stratejisi yetersiz kalmaktadır. Katılımcıların çoğunluğunun, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ne aile veya arkadaşlarından haber alarak geldiği görülmektedir.

Katılımcıların eğitim düzeyi, lise ve lisans ağırlıklıdır. Enstitü'nün genel katılımına uygun bir çalışma grubu olduğu görülmektedir. Kurumu tercih etme nedenlerinde de görüldüğü gibi, çoğunluğu bekar ya da boşanmış olan kadınlar, işe girebilmek ve kendi geçimini sağlayabilmek için Enstitü'yü tercih etmiştir.

Katılımcıların çoğunluğu, şehirde doğup büyümüştür. Anne ve babalarının lise ve altı eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların çoğunluğu, okuyamama nedenlerine, ailelerinin karşı çıktığını ya da ekonomik nedenlerden ötürü devam edemediklerini işaretlemiştir. Geç de olsa eğitim fırsatına Ankara Olgunlaşma Enstitüsü sayesinde ulaştıklarını ifade eden katılımcılar olduğu gibi, yalnızca hobi amaçlı gelen katılımcılar da bulunmaktadır. Dolayısıyla, Enstitü'ye katılım amaçları çeşitlenmektedir.

Katılım Amaçları

Katılım amaçlarını detaylandırmadan önce, yetişkin eğitiminde katılımın ne anlama geldiğinden bahsetmek gerekir. Tekin (1988), eğitim bilimlerinde katılımı, eğitim

etkinliklerine ve eğitim programlarına katılmak şeklinde tanımlamaktadır. Yetişkin eğitiminde katılım ise, yalnızca kaydolma ve devamlılık sağlamaktan daha fazlasını ifade etmektedir. Bu kavram, yetişkinlerin sadece etkinliğe katılmakla kalmayıp, aynı zamanda etkinliğin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi süreçlerinde de aktif olarak yer alarak karar alma sürecine dahil olmalarını anlatmaktadır (Şahin ve Uysal, 2017).

Bir yetişkin, öğrenmeye hazır olduğunda çeşitli yönelimlerle eğitim programlarına katılmaktadır. Knowles'ın varsayımlarından biri olan öğrenme yönelimi, ilk olarak Houle (1961) tarafından araştırılmıştır. Katılım amaçlarına yönelik yaptığı çalışmada, Houle (1961), her katılımcının farklı yönelimlerle eğitim sürecine dahil olduğunu bulmuştur. Houle'a (1961) göre; yetişkinler, amaç yönelimli, etkinlik yönelimli ve öğrenme yönelimli olarak eğitime katılmaktadır.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde yapılan anket çalışması verilerine göre, öğrenenlerin katılım amaçları çeşitlenmektedir. Amaç yönelimli katılım sağlayanların yanı sıra etkinlik ve öğrenme yönelimli katılımların da olduğu görülmektedir.

Tablo 20'de verilen anket sonuçlarına göre, iki yıllık olgunlaşma bölümlerinin temel gayesi olan meslek edindirmek, elbette öğrenciler tarafından da amaç edinilmiştir. İş yeri açmak için amaç yönelimli katılan yetişkinlerin yanı sıra evde kendi kendine yaptıkları el işlerini daha iyi yapar hale gelmek için öğrenme yönelimli ve boş vakitlerini değerlendirmek için etkinlik yönelimli de gelenler olduğu görülmektedir.

Anket sonuçlarına göre, iki yıllık olgunlaşma bölümlerini tercih ederek gelen öğrencilerin en fazla tercih nedeni "meslek sahibi olmak" ve "iş yeri açma belgesi sahibi olmak" gibi mesleki amaçlardır. Bunun yanı sıra, "kişisel gelişim" ve "sosyalleşmek" gibi nedenler de dikkat çekmektedir. Tablo 20'de de görüldüğü gibi, öğrencilerin bir kısmı çalışmakta, bir kısmı çalışmamakta ve bir kısmı da emekli konumundadır. Çalışma grubunda yer alan 10 öğrencinin 9'unun şu an bir işi bulunmamaktadır. Bu veriler, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün öğrenci kitlesinin genellikle mesleki beceri kazanma veya geliştirme amacı güttüğünü göstermektedir. Ayrıca, öğrencilerin katılma nedenlerinin çeşitlilik gösterdiği ve kurumun farklı ihtiyaçlara hitap ettiği görülmektedir.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün iki yıllık olgunlaşma bölümlerinde okuyan kadınların çoğunluğunun mesleki amaçlarla geldikleri ortadadır. Anket verilerinde de bu durum açıkça görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğu, kurumdan geç haberinin olduğunu ifade etmiştir. Bir kısmı ise, çocukları büyütüp ancak fırsat bulabildiğini belirtmiştir. Bu iki soruya cevap veren katılımcıların, bir sonraki soruda yaşına uygun

ikinci fırsat vermesi seçeneğini de işaretledikleri görülmektedir. Bu cevap, yetişkin eğitiminin telafi edici yönüne vurgu yapmaktadır.

Katılım amaçları incelendiğinde, yığılmanın neden 45-54 yaş aralığında olduğu anlaşılmaktadır. Ancak, gençlerin bu kurumu neden tercih etmediğini de irdelemek gerekir. Öğretmenler, el sanatlarına ilgi gösteren öğrenci sayısının düşük olduğunu ve genellikle yaşı daha büyük olan bireylerin bu alana ilgi gösterdiğini belirtmektedir. Özellikle, yıllar içinde, gençlerin cep telefonlarına olan ilgilerinin artmasıyla el sanatlarına olan talebin azaldığı ifade edilmektedir.

Gençlerin ilgisini çeken bazı alanlarda, özellikle modelistlik, grafikerlik veya yeme-içme gibi bölümlerde, genç öğrencilere rastlanmaktadır. Bu bölümlerde görev alan Ö6, hedef kitlenin gençleştiğini ifade ederek şunu belirtmiştir:

Ö6- Önceleri şeydi ilk yıllarda altmışın üstü ellinin üstü çok fazla vardı. Sonra gittikçe gençleşti. Şimdi mesela bizim birinci sınıf grubumuzda hani üst yaş var ama gençlerimiz de çoğunlukta, biraz daha gençleşiyorlar.

Nakış işlemek gibi sabır gerektiren bölümlerin yerine günümüz ihtiyaçlarına daha çok cevap veren dijital nakışlık becerileri gerektiren grafikerlik ya da özellikle bu alandaki televizyon programlarının etkisiyle gençler arasında daha fazla tercih edilen yeme-içme bölümleri, gençleri kuruma çekmeyi başarmaktadır. Ancak, kurumun genel yaş ortalaması, buna rağmen, yukarılarda seyretmektedir.

Geniş yaş aralığından katılımcılara sahip Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, öğrencilerin katılım amaçlarında da farklılaşmaktadır. Meslek edinmek için gelen öğrencilerin, özellikle medeni durumunda değişiklik meydana gelmesiyle çalışmaya olan ihtiyacın artması sonucu kendini burada bulduğu dile getirilmektedir. K3, boşandıktan sonra çalışmak zorunda kaldığını ve dikişe yöneldiğini şu şekilde aktarmaktadır:

K3- Ben 40 yaşından sonra hayata tutunmaya başladım. Ben çocuk gelinlerden birisiydim. 40 yaşından sonra sudan çıkmış balık gibi kaldırımın kenarında kaldım, diyebilirim. Hayata tutunmak için hep yollar aradım. ... Ama ne yapabilirim, yani bir kadınsın, sokakta kalamazsın, illa bir şeyler yapmak zorundasın. Mecbursun. Dikişe yöneldim. Dikiş herkese hitap edebilir dedim, yani bir küçük bir terzi atölyesi açayım ben. İyi kötü biraz el becerim de vardı.

Şu an 48 yaşında olan K3, kendi el becerisine güvenerek dikişe yöneldiğini, komşularına ufak tefek bir şeyler dikerek para kazanmaya başladığını anlatmaktadır. Evden çalışma işini büyüterek bir terzi atölyesi açmaya karar verdiğinde, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü ile yollarının kesiştiğini şu sözlerle aktarmaya devam etmiştir:

Bir şeyler yapayım diye 3-5 konudan komşudan başladım ama terzi atölyesi açamıyorsun. Bunun için belgelerin gerekiyor. Bu belgeleri ben ne yaparım, nasıl yaparım, terzilerden sormaya başladım ve usta öğreticilik belgesi alman gerekiyor, dediler. Peki, ne yaparım, dedim. Arkadaşımın biri dedi ki sen dedi, Ankara olgunlaşmaya bir git, bir danış, bir sor. Öyle geldim. Buranın bitiminde bana iş yeri açma belgesi, ustalık belgesi verecekler. Bu da benim işimi görecek yani. En azından ekmek paramı kazanacağım. Kolumda bir altın bileziğim olacak. Onun için ben burada kaldım. Zaten okulun kapısından içeriye girince o atmosferi alınca insan, bırakamıyorsun.

İş yeri açma belgesi sahibi olmak, kadınlar için bu kurumu tercih nedenlerinden biridir. K3 gibi, iş yerini açmak için gelenler arasında 23 yaşındaki K2, 33 yaşındaki K5, 38 yaşındaki K6 ve 62 yaşındaki K7 de bulunmaktadır:

K5- İş yeri açmak ve öğrenmek için geliyorum.

K7- Kendime bakayım hem gerçekten gelecek için belki de hani ufak bir atölye açarım iş, kazanç kapım olabilir diye düşündüm. O şekilde hani kaydoldum ben açıkçası.

K6- İlk önce böyle evde küçükten bir başlamayı düşünüyorum işte bir kendimi duyurmaya çalışacağım. Instagram sitesi açacağım ama daha açamadım. Hafiften bir evden başlayacağım. Sonra eğer Allah nasip ederse küçük bir atölye düşünüyorum yani.

K2- Buraya aşçılığım biraz daha bir şeyler katmayı hedefledim. Benim istediğim, bir yer açmak kendime ait ve o aşamada kendimi daha iyi geliştirebilmeyi düşünerek geldim. (...) Buranın eğitiminden dolayı ustam burada daha iyi gelişebileceğimi söyledi. Buranın eğitiminin çok değerli olduğunu söyledi. Diplomasının çok değerli olduğunu söyledi, iş konusunda da çok daha yaygın olduğunu söyledi. O yüzden burayı tercih ettim.

Kendi işini yaparak para kazanmak için gelen K2 (23), K3 (48), K5 (33), K6 (38) ve K7'nin (62) yaşları birbirinden oldukça farklıdır. Nitekim Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, farklı yaş gruplarından kadınlara, iş yeri açma cesareti de kazandırmaktadır.

Enstitü'de aldıkları eğitim ve öğretmenlerin desteğiyle yeni bir bakış açısı kazanan ve kendi işini kurmak isteyen kadınlar ya ev hanımı ya da örgün eğitimden ayrılmış gençlerdir. Henüz 22 yaşında olan K8, amaçsız olarak başladığı Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde, ikinci sınıf öğrencisiyken dışarıdan iş yapmaya başlayan bir grafik bölümü öğrencisidir. Deneyimiyle ilgili kendi ifadeleriyle şunları paylaşmıştır:

K8- Başta bir amacım yoktu. Şu an hani bir en azından programları öğrendim. Freelance³ olarak şu an çalışıyorum bir yandan. İşte en azından dedim. Evde yattığım yerden harçlığımı cebime koyabilecek kıvama geleyim yeterli.

Enstitü'nün en çok özgüvenine katkı sağladığını söyleyen K8, amaçsızca başladığı Enstitü'den, iş yeri açma düşüncesi ile mezun olduğunu şu sözlerle dile getirmektedir:

K8- Tam olarak freelance çalışmaya devam etmek istiyorum. Çünkü hani birisinin emri altında çalışabilecek bir insan değilim. Onu staj zamanında fark ettim. Zaten kuzenlerim falan da radyo televizyon grafik tasarım okuduğu için ortak bir yer açmayı konuştuk.

Benzer şekilde K4 de biraz sosyalleşmek ve yeni şeyler öğrenmek için geldiği Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nden mezun olduktan sonra iş yeri açmak istediğini dile getirmiştir:

K4- Mezun olduktan sonra ilk başlarken benim hiçbir amacım yoktu. Yani dediğim gibi bir tek amacım biraz kalıp bilgisi öğrenmekti ama şu anda imkân olursa bir yer açmak isterim. Yani küçük, kendi çapında yani diktiğim bir şeyleri koyayım.

Çevresindeki insanların da kendisini desteklemesinin onu cesaretlendirdiğini ifade eden K4, şunları ekleyerek devam etmiştir:

Hani aslında çevremdeki insanlar söylüyorlar hani biz diktiririz yani sen bize de diker misin? Ben de şöyle bir şey istiyorum, bana da yapar mısın, gibi. Yani dedim ki bir yer açsam gelir misiniz, geliriz ya niye gelmeyelim dediler. Yani bir de baktım insanlar meyletmiş yani böyle diktirmeye. Almaktansa diktirmeye meyletmiş.

Bazı öğrencilerin de başlangıçta yaptığı dikiş işinin ilmini öğrenmek, daha iyi dikiş yapmak için geldiği ancak burada aldığı eğimden sonra iş yeri açmaya karar verdiği anlaşılmaktadır. K1 ve K4, kurs amaçlı geldikleri Enstitü'nün onların ufkunu genişlettiğini şu sözlerle dile getirmiştir:

K1- Kendime etek gideceksem daha kalitelisini dikeyim. Yaptığım işin en iyisi olsun. Ben işimi güzel yapmak için olgunlaşmayı tercih ettim. Hiç bunları

³ Freelance terimi, bağımsız olarak çalışan veya serbest meslek sahibi olan bir kişiyi tanımlar. Bu kişi, genellikle belirli bir işverene bağlı olmadan farklı projelerde çalışabilir. Freelancer'lar genellikle kendi işlerini organize eder, farklı müşterilere hizmet verir ve genellikle proje bazlı veya belirli bir süre için çalışırlar. Bu kişiler, genellikle yazılım geliştirme, grafik tasarım, yazı işleri, pazarlama, danışmanlık gibi çeşitli alanlarda uzmanlık sunarlar.

düşünmemiştim bu zamana kadar ama bu okulla beraber düşündüm. Ben kendime küçük bir yer açmak istiyorum.

K4- Ben ilk gelirken sadece bir kurs göreceğim diye geldim. Yani o belediye'deki bir kurs gibi. Dikişi ben seviyorum. İlerletmek istiyorum. Yani bir de zaman ne gösterir belli değil, işte, bizim ülkemizde hanımlar için dikiş bir hanım için her türlü gelir kapısı.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde verilen eğitimin niteliğinden dolayı burayı tercih ettiğini söyleyen K1, daha kapsamlı bir kurs gibi düşünerek iki yıllık olgunlaşma bölümünü tercih ettiğini aktarmaktadır. K4 ise, buranın okul olduğunu bilmeden, kursa geldiğini düşünerek kaydolduğunu ifade etmektedir. Burada aldığı eğitim sürecinde fikirleri değişen ve kendilerine iş yeri açma hedefi koyan K1 ve K4, kendilerine yaptıkları işin de aslında maddi bir kazanç olduğunu söylemektedir. K4, bu fikri, şu sözlerle dile getirmektedir:

K4- Bakın, hiçbir şey yapmayın. Sadece kendime diksem bu bir çalışmaktır. Hani biliyorsunuz bir parça bir şey kaç lira. Evdekilerin birine bir şey diksem ya da bir yere hediye bir şey diksem, inanın bir maaş girmiş kadar gelir olur o. Yani boş vakitlerimde yapsam... Onun haricinde dışarıya yapsam zaten artık gelir getirir. Ama bir yer açsam daha güzel birilerine ekmek de vermiş olurum yani.

Kısa süreli kurslar yerine, vakit geçirmek, sosyalleşmek ve bir şeyler öğrenmek için daha uzun soluklu olduğundan iki yıllık olgunlaşma bölümlerini tercih eden kadınlar da vardır. Uzun bir eğitim sürecinin daha disiplinli olacağı, hayatlarını düzene sokacağı düşüncesiyle, özellikle, emekliler tarafından tercih edildiği görülmektedir. Bu bağlamda, olgunlaşma enstitülerinin kadınların psikolojik iyi oluş hallerini korumalarına destek olduğunu söylemek mümkündür. 62 yaşındaki emekli K7, bunu, şu sözlerle aktarmıştır:

K7- Disiplin gerektiren bir okul, onun için, hani ben gerçekten okul olmasını da istiyordum. En başta okula gideyim, emekliyim ve de hayatımı da düzenlemek istiyorum. 20 yıl 7 ay kadar çalıştım. Emekli olduktan sonra çok büyük iş yoksunluğuna düştüm.

Yalnızca emekli olanların değil, örgün eğitime devam etmeyen gençlerin de terapi amaçlı katılım sağladığı görülmektedir. Enstitü'nün en genç öğrencisi olan K9 (17), liseyi açıktan okumaya karar verdikten sonra bir boşluğa düşmüş ve ailesi tarafından "oyalanması" için Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ne yönlendirilmiştir.

K9- Babam şey dedi. Hani evde oturup sadece hani üniversiteye hazırlanacağına çalışıyorsun zaten dedi. Bir aktivite olsun, evden çıkmış ol en azından, dedi. Öyle geldim.

Bunlara ek olarak, daha detaylı bir eğitim sunulacağı düşüncesiyle kurs yerine iki yıllık olgunlaşma bölümlerini tercih eden öğrenciler de bulunmaktadır. K10 (65) ve K6 (38), daha iyi öğreneceklerini düşünerek Enstitü'ye geldiklerini şu sözlerle ifade etmektedir:

K10- Dikişi daha iyi nasıl öğrenebilirim, diye düşündüm. Burada daha iyi öğrenebileceğimi düşünerek, okul olduğu için, o yüzden geldim ben.

K6- Ben detaylı öğrenmek için geldim. Yani aslında ben buraya sadece kurs amaçlı gelmişim zaman geçirmek için. Sonra işte. Öğrendim ki okulmuş bayağı öğrenci olarak gelecekmişim, öyle dediler.

Meslek sahibi olmak, vakit geçirmek, sosyalleşmek gibi farklı amaçlarla Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nü tercih eden öğrencilerden bazıları, kurumla daha erken yaşta tanışmış olmayı istediğini de paylaşmıştır. Erken yaşta gelebilseydi bazı şeyleri daha farklı yapacağını dile getiren K10, yaşından dolayı sadece güzel vakit geçirmek için burada olduğunu şu sözlerle dile getirmiştir:

K10- Mezun olduktan sonra genç olsaydım bir atölye açardım kendime, terzi dükkânı açardım. Şu an kendime ya da yakınlarıma, çocuklarıma bir şeyler dikmek, amacım o. Kendi yerimi açmak gibi bir niyetim yok çünkü zaten emekliyim. Ben hobi amaçlı geldim.

65 yaşında olan K10'a benzer şekilde, 62 yaşında olan K7 de daha erken yaşta olgunlaşmayla tanışmayı istediğini ifade etmiştir. Ancak, K7, yaşını bir engel olarak görmeyip kendine küçük bir seramik atölyesi açma hayalini de şu sözlerle paylaşmaktadır:

K7- Açıkçası hani genç yaşlarda buraya gelmek isterdim. ... Bir 10 yaş daha bir 15 yaş daha. Hani mali durumlarım... Hani bir sosyal hizmetlerde çalışmak yerine mali durumlarım çok yerinde olmuş olsaydı burada çalışıp, gerçekten çok iyi bir tecrübe kazanıp belki de bir atölye açmayı planlayabilirdim, ama şu an 62 yaşımı sürüyorum. Ya bu tabii çok geç bir yaş da değil. Hani bir küçücük bir atölye açmak, belki anaokulu öğrencilerine. Hani belki küçük bir hani atölye açıp hani küçük çocuklara böyle bir eğitim verebilirim gibi de hayatımı hani kazanca çevirebilirim de diye düşündüm.

Benzer yaşlara sahip olmalarına rağmen, K7 ve K10, farklı görüşlere sahiptir. Yaşını dezavantaj olarak görmeyen K7'ye (62) göre daha genç olan K6 (38) ise, yaşını bir engel olarak gördüğünü şu sözlerle ifade etmektedir:

K6- Daha erken gelseydim diyorum. Şu anda 38 yaşındayım. Daha erken gelseydim daha iyi şeyler yapabileceğimi düşünüyordum yani. Şu an bazı şeyler için biraz gecikmiş olabilirim, diye düşünüyorum, çok fazla duyuramam kendimi, diye düşünüyorum, ama o benim düşüncem ama daha genç yaşta gelseydim mesela o bizim arkadaşlar, bazıları daha genç. Bunlar daha tecrübeleri daha hızlı alıyorlar daha doğrusu. Daha hızlı hareket ediyorlar. Yani eğer onlar gibi olsaydım daha iyi olurdu, diye düşünüyorum.

Henüz 38 yaşında olan K6, kendini gecikmiş hissetmektedir. Daha önce bir iş tecrübesi olan K7, kendine daha özgüvenli yaklaşırken iş hayatından uzak bir şekilde 38 yaşına gelmiş K6'nın endişeli olduğu göze çarpmaktadır. Hayata geç kalmış olmanın verdiği bir his olduğunu söyleyen K6, ilk geldiği güne göre bu kurumun onun özgüvenini geliştirdiğini ve cesaretlendirdiğini de dile getirmiştir.

Anlatılarda da görüldüğü gibi, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü katılımcıları, farklı ihtiyaçlar ve hedefler doğrultusunda eğitim programlarına dahil olmaktadır. Ancak, hepsinin ortak noktası, gönüllü olarak öğrenme sürecine dahil olmalarıdır. Yetişkinlerin gençlerden farklı olan öğrenme yönelimleri ile ilgili, Ö5, şunları paylaşmıştır:

Ö5- Buranın liseden çok büyük farklılıkları var. Lisede mezun olmak için liseye gitmek için geliyor, buraya gerçekten almak için geliyor. O yüzden hani burası zorunlu değil. Zaten eğitimden mezun olmuş, öğrenmeye geldiği için algıları daha açık, daha farkındalar. Oyalanmak için gelmiyorlar, öğrenmek için geliyorlar, lisede öyle değil. Lisede liseyi bitirmek için geliyorlar. Bizim öğrencilerimizin farkındalıkları yüksek, algıları çok açık. Daha etkinler, daha aktifler.

Katılım amaçları farklı olsa da yetişkinler öğrenmeye gönüllü olarak katılmaktadır. Houle'un (1961) tipolojisi doğrultusunda, yetişkinlerin farklı motivasyonları ve ilgi alanlarına dayalı olarak eğitim ve öğrenme fırsatlarına yaklaştıkları görülmektedir. Bu bağlamda; amaç, etkinlik ya da öğrenme yönelimli katılım sağlayan yetişkinlerin katılım örüntülerinin göz önünde bulundurulması, eğitim programlarının ve içeriklerinin çeşitlendirilmesine ve farklı öğrenme yönelimlerinin dikkate alınarak tasarlanmasına yardımcı olacaktır.

BÖLÜM 5

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu başlık altında, ilk olarak, araştırmanın amacına ilişkin elde edilen bulgular doğrultusunda, sonuçlara yer verilmiştir. Ardından, bu sonuçlar bağlamında, olgunlaşma enstitülerine, ilgili yetişkin eğitimi kurumlarına ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

Sonuçlar

Bu tezdeki bulgulardan elde edilen sonuçlar, genel olarak şu konularda yoğunlaşmaktadır: (1) olgunlaşma enstitüleri; kamucu ve kadını öne çıkaran konumuyla cumhuriyetin önemli kurumları arasındadır; (2) enstitülerin doğası ve işlevi, neoliberal koşulların etkisiyle önceki kamucu vurguların ötesinde, piyasalaşma ve artan piyasalaşmayla birlikte “geleneksek Türk kültürünü” vurgulayan söylemlerin ön plana çıktığı bir eksende değişime uğramıştır; (3) olgunlaşma enstitüleri bir yetişkin eğitimi kurumu olmalarına rağmen örgün eğitimin uzantısı gibi işlemektedir; (4) olgunlaşma enstitülerinin katılım örüntüleri, halk eğitimi merkezleriyle benzerlik göstermektedir.

Cumhuriyet modernleşmesinin özgün eğitim kurumlarından biri olan olgunlaşma enstitüleri, cumhuriyetin erken dönemlerinde, kadınlara meslek edindirmek amacıyla, önemli beklentilerle hayata geçirilmiştir. Bugün gelinen noktada, bu görkemli öneminin yitirildiği göze çarpmaktadır. Öğretmen anlatıları da bunu doğrulamaktadır. Kadınların, özellikle ekonomik boyutta güçlenerek toplumsal hayata katılımını destekleyen enstitüler, günümüzde hala varlıklarını sürdürmektedir. Bugün, 2024’ten geriye bakıldığında, olgunlaşma enstitülerinin 79 yıllık köklü tarihinin başlangıcında, kadınların toplumdaki rolünün farkına varıldığı ve kadınların eğitime ve yeteneklerinin geliştirilmesine önem verildiği görülmektedir. Bu doğrultuda, modernleşme sürecinin ilk yıllarından itibaren, ekonomik kalkınmanın sağlanması için kadınların da içinde bulunduğu mekanizmalar kurulmuştur. Olgunlaşma enstitüleri de bu mekanizmanın önemli bir parçasıdır. Ancak, günümüzde, olgunlaşma enstitülerinin, neoliberalizmin

etkisiyle dönüşerek piyasaya eklemlendiği ve eski konumunun yerini farklı önceliklerin aldığı görülmektedir.

Kuruluş amaçlarında, temel amacı kadınlara meslek edindirmekken şimdi, Türk kültürünü, asıllarına bağlı kalarak yaşatmak olmuştur. Olgunlaşma enstitülerinin, Türk kültürü maskesi altında, piyasalaşma yönünde bir ivmede olduğu görülmektedir. Günümüzde, adeta ağırlıklı olarak üretim yapılan bir iş yerine dönüşmüştür. Kuruluş amacından uzaklaşması, yakın bir gelecekte eğitim ayağının giderek zayıflaması tehlikesi ile karşı karşıya kalabileceğini göstermektedir. Neoliberal koşullar etrafında şekillenen yeni amaçlar, değişen koşullara uyum sağlayarak köklerini koruyabilse, olgunlaşma enstitüleri sahip olduğu tarih ve deneyimli kadrosuyla, kuruluş amaçlarını hala eski canlılığıyla yaşatabilme potansiyeline sahiptir.

Kız enstitülerinden mezun olan öğrencilerin devam ettiği bir kurum olarak 1945 yılında kurulan olgunlaşma enstitüleri, ilk yönetmeliğine 1962 yılında kavuşmuştur. 1996 yılında yayınlanan ikinci yönetmeliği ile kurumun işleyişinde önemli değişiklikler yaşanmış; 2018 yılında ise Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlanarak özerkliğini yitirmiştir.

Neoliberal koşulların etkisiyle dönüşen enstitüler, bu araştırmada, iki dönemde incelenmiştir. Birinci dönem (1945-1996), cumhuriyetçi paradigmaya olan bağlılık ve bu bağlamda çağdaş yaşam sahnesinde kadının öne çıkarılan konumu ile dikkat çekmektedir. Başlangıçta; olgunlaşma enstitüleri, kadını, piyasanın acımasız kurallarıyla ilişkilendirmek yerine, kadının toplumsal konumunu güçlendirmeyi amaçlayan bir çizgide görünmektedir.

İkinci dönem ise; 1996'da yayınlanan yönetmelikle başlamakta ve 2018 yılında MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlanarak günümüzde aynı yönetmelik çatısı altında varlığını sürdürmektedir. Bu dönem, önceki kamucu vurguların ötesinde, neoliberal etkilerle piyasalaşma ve bunu perdeleyen milli motiflerin ön plana çıktığı bir süreci yansıtmaktadır. Bu dönemde, enstitülerin öncelikleri ve değerleri, kadınların toplumsal yaşama entegrasyonu yerine, rekabetçi bir yaklaşımla dönüşmüştür. Ayrıca, ikinci dönemde, enstitüler, daha çok Türk-İslam sentezine uygun bir yapı benimsemiştir. Bu dönemde, kurumun temel değerleri ve hedefleri, toplumun kültürel ve dini değerlerine daha fazla odaklanmıştır. Bu değişim, kuruluşun özündeki ilk amaçlardan uzaklaşmasına ve yeni bir kimlik arayışına girmesine neden olmuştur.

Muhafazakâr pencereden, neoliberal politikaların ve kadın istihdamının bir araya gelmesi hem ekonomik hem de kültürel faktörlerin etkisi altında, olgunlaşma

enstitülerinin karmaşık bir yapıya bürünmesine neden olmuştur. Bu bağlamda, muhafazakâr bakış açısı, geleneksel cinsiyet rollerini öne çıkarmaya ve kadınların aile içindeki rollerini korumaya odaklanmıştır.

İkinci dönemde (1996-2023), kadın politikaları, İslami değerlerle uyumlu bir çerçevede şekillenmiştir. Bu dönemde, kadın istihdamını destekleme çabaları, ekonomik kalkınma hedefleriyle birleşmiş olsa da politika yapıcılar, genellikle geleneksel aile yapısını koruma amacı gütmüştür. Bu süreçte, neoliberal ekonomi politikaları ve İslami değerler, kadının kamusal alanda etkin bir aktör olarak görülmesini kısıtlayarak, aile içindeki rolünün ön plana çıktığı bir yapı oluşturmuştur. Bu bağlamda, ikinci dönemde ele alınan yönetmelik değişiklikleri ile olgunlaşma enstitülerinin dönüşümünde, “Neo-İslamcı” iktidarın belirgin etkisi açıkça gözlemlenmektedir.

Son yıllarda sayılarının artması ile enstitülerin yeniden canlandırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Olgunlaşma enstitülerinin sayısı, günümüzde 31’e ulaşmıştır. Ancak, kuruluş amaçlarından uzaklaşan olgunlaşma enstitülerinin, yeni yönetmelikte tanımlanan hedefleri ile bütünsel bir misyon oluşturamadıkları görülmektedir.

Olgunlaşma enstitülerinin kuruluş yönetmeliği oldukça detaylı bir çerçeveye sahip olup, tek başına 138 madde ile kurumun rol ve işleyişini açıklamaktadır. Buna karşın, 2018 yılında yayınlanan MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği, tüm hayat boyu öğrenme kurumlarını tek bir çatı altında toplamak amacıyla hazırlanmıştır ve 96 maddeden oluşmaktadır. Ancak, bu yönetmeliğin olgunlaşma enstitülerine ayrılan beşinci bölümü, yalnızca 5 maddeden ibarettir. Bu durum, neredeyse seksen yıllık bir tarihe sahip olan enstitülerin, sınırlı madde sayısı içinde diğer hayat boyu öğrenme kurumlarıyla birlikte değerlendirilmesine yol açmıştır. Olgunlaşma enstitülerinin özel ihtiyaçlarını ve gereksinimlerini dikkate almayan bu genel yaklaşım, kurumun özgünlüğünün azalmasına ve diğer kurumlar arasında kaybolmasına neden olmuştur. Son yönetmelikle, eğitim faaliyetlerinin basit bir kurs merkezi niteliğinde yürütüldüğüne dair bir görev tanımı karşımıza çıkmaktadır.

Tüm bu değişikliklerin bir sonucu olarak, bu kurumların artık sadece sertifika sağlayıcıları olarak faaliyet gösterdiği ve mezunlarını işe yerleştirme veya takip etme gibi hedeflere odaklanmadıkları gözlemlenmektedir. Adeta halk eğitimi merkezlerine dönüşmüşlerdir.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü de bu değişimden doğrudan etkilenmiştir. Bu dönüşüm, her yönüyle kurumu etkilemiştir. Açılan bölümlerden sunulan eğitime, öğretmen motivasyonundan öğrenci talebine, öğrenci yetiştirilmesinden mezun

durumuna, izleme faaliyetlerinden sosyal etkinliklere, hatta yöneticilere kadar her alan, değişimin etkisi altında kalmıştır. Enstitüler, bütünsel hedeflerini kaybederek yeni hedeflere yönelmiştir ancak yeni bir olgunlaşma misyonunun oluşturulmadığı görülmektedir. Bunun bir diğer nedeninin ise, enstitülerin birer protokol okulu misyonu üstlenmeleri olduğu değerlendirilmektedir. Olgunlaşma enstitülerinin öteden beri iktidar elitlerinin ideolojik eğilimleri doğrultusunda biçimlendiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, mesleki ve teknik yetişkin eğitimi kurumundan “protokol okulu”na evrilmiş, bir tür hediye üretim merkezi ve ağırlama salonuna dönüşmüştür.

Ayrıca, yetişkin eğitimi alanında önemli bir rol üstlenen olgunlaşma enstitülerinin, örgün eğitim kurumlarının bir uzantısı gibi işlediği sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda ulaşılan sonuçlar, bir yetişkin eğitimi kurumu olarak Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nün, diğer örgün eğitim kurumlarından pek fazla ayrılmadığı yönündedir. Mesleki açık öğretim lisesi programları üzerinden de öğrenci yetiştirmesi, örgün eğitime bir alternatif olarak düşünülmesine neden olmaktadır. Ancak, böyle bir algı, işleyişte bazı sorunlara yol açmaktadır. Yetişkin eğitimi, birçok yönden örgün eğitimden farklılaşmaktadır. Bu nedenle, bir yetişkin eğitimi kurumu olarak olgunlaşma enstitülerinde sunulan eğitimin, yetişkin eğitimi ilke ve yaklaşımlarına uygun, bütünsel bir şekilde sunulması, öğrenenler için daha faydalı bir öğrenme ortamı oluşturulmasını sağlayacaktır.

Öğretmenlerin yetişkin eğitimi algısı oldukça zayıftır. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde yapılan görüşmelerde, öğretmenlerin tamamının pedagojik kökenli olduğu ve hizmet içi eğitimlerde de yetişkin eğitimi sürecine dair herhangi bir eğitime tabi tutulmadıkları tespit edilmiştir. Bir yetişkin eğitimcisinin yetişkin eğitime dair eğitim almadan kurumda çalışabiliyor olması, üst kademedeki yöneticilerin de yetişkin eğitiminin ayrı bir meslek olduğunun idrakinde olmadıklarını ortaya koymaktadır. Hayat boyu öğrenmenin en geniş alanına sahip yetişkin eğitiminin amacına ulaşması için kurumsallaşması ve meslek olarak tanınması gerekmektedir.

Öte yandan, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, sağlam bir eğitimci kadrosuna sahiptir ve görülmektedir ki burada oluşan kültür ve birikim, yetişkin eğitimi ilke ve yaklaşımlarının farkında olunmadan iyi bir eğitim sürecinin yürütülmesini sağlamıştır. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, mevcut kültürünü eski olgunlaşma şeflerinin kurduğu düzenin devamı olarak taşımaktadır. Bu kültür, eğitim sürecinin her aşamasına etki etmiş görünmektedir. Yetişkin eğitimi alanında resmi bir eğitim almamış öğretmenlerin, bu kültür içerisinde gelişmeleri, nitelikli birer eğitimci olmalarına katkı sağlamaktadır.

Ancak, olgunlaşma kültürünü sürdürmeye çabalayan öğretmenlerin emekli olmasıyla birlikte, köklü ve değerli olgunlaşma kültürünün de kaybolma riski bulunmaktadır. Bu durum, önemli bir eğitim geleneğinin yok olma tehlikesini beraberinde getirmektedir.

Ayrıca, olgunlaşma enstitüleri kurum kültürünün, potansiyelinin ve hedeflerinin farkında olan yöneticilere ihtiyaç duymaktadır. Eğitim ve üretim dengesini kurabilen bir yöneticinin varlığı ve olgunlaşma enstitülerinin ihtiyaç duyduğu kendine has yönetmeliğinin hayata geçirilmesi ile enstitülerin genel verimliliğinin yükseleceği düşünülmektedir.

Olgunlaşma enstitülerinin hedef kitlesi, halk eğitimi merkezlerinin hedef kitlesiyle benzer özellikler taşımaktadır. Geçmişteki yönetmelik değişiklikleri ve son olarak olgunlaşma enstitülerinin Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlanmasıyla birlikte, hobiye yönelik katılımlar artmıştır. Bu durum, adeta halk eğitimi merkezlerine benzeyen, kurs odaklı bir yapıya dönüşümü beraberinde getirmiştir.

Olgunlaşma enstitülerinin temel programları, genellikle, iki yıl süren ve öğrencilere meslek edindiren olgunlaşma bölümlerini içermektedir. Ancak, katılımcı profilleri incelendiğinde, tercih edenler arasında daha çok emekli kadınların bulunduğu gözlemlenmektedir. Bu enstitüler, yetişkinlerin mesleki becerilerini geliştirmeye yönelik önemli kurumlardır. Ancak öğretmenlerin belirttiğine göre, yetersiz tanıtım sebebiyle, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, doğru hedef kitleye ulaşmak konusunda tam olarak başarılı olamamaktadır. Katılım örüntülerine bakıldığında ise, katılımcıların yaş açısından geniş bir çeşitlilik sunduğu ancak cinsiyet dengesinin söz konusu bile olmadığı görülmektedir. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün hem kadın hem erkek yetişkinlere yönelik faaliyette bulunduğunu ilan ederek duyuru faaliyetlerini zenginleştirilmesi gerekmektedir. Böylece hem toplumsal hem bireysel ihtiyaçlara daha fazla cevap vererek hayat boyu öğrenme alanında önemli bir boşluğu tamamlayacaktır.

Öneriler

Bu bölümde, araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen öneriler; olgunlaşma enstitüsü öğretmen ve yöneticilerine, yetişkinlere hizmet veren diğer kurumlara ve yetişkin odağında çalışmalarını yürütmek isteyen araştırmacılara yönelik ayrı alt başlıklarda sunulmuştur.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Olgunlaşma enstitüleri, tarihi ve amaçları yönünden halk eğitimi merkezlerinden ve örgün eğitim kurumlarından farklıdır. Dolayısıyla, kuruluşunda olduğu gibi kendine özgü bir yönetmelik oluşturulmalı ve mesleki ve teknik yetişkin eğitimi çerçevesinde ilk yönetmeliğinden bugüne kadar yapılan değişiklikler yeniden ele alınarak sadece olgunlaşma enstitülerine ait bütünsel bir çerçeve kurulmalıdır.
- Olgunlaşma enstitülerinde görev yapacak öğretmenler ve yöneticiler, göreve başlamadan önce yetişkin eğitimi programlarına alınmalıdır.
- Ağırlıklı olarak halk eğitimi merkezleri üzerinden yürütülen yetişkin eğitimi faaliyetleri, olgunlaşma enstitüleri üzerinden 1945 yılından bu yana yürütülmektedir. 2010 yılından beri olgunlaşma enstitülerinin sayılarında artış yaşandığı görülmektedir. Dolayısıyla, olgunlaşma enstitüleri üzerinden gün geçtikçe daha fazla yetişkine ulaşılabileceği ortadadır. Ancak, yeni açılan enstitülerde görev alacak yetişkin eğitimcilerin yetiştirimi konusunda bir önlem alınmadığı görülmektedir. Bu nedenle, yetişkin eğitimcilere yönelik üniversitelerin ilgili bölümleriyle iş birliği içinde eğitim programları hazırlanmalı ve hizmet içi eğitimler kapsamında yetişkin eğitimcilerin eğitim süreçleri güncellenmelidir.
- Olgunlaşma enstitüleri, meslek liseleri ile aynı müfredatı kullanmaktadır. Ancak, yetişkinler gençlerden farklı gelişim ve öğrenme özelliklerine sahiptir. Dolayısıyla, yetişkinlere uygulanacak müfredatın yetişkin eğitimi ilke ve yaklaşımlarına uygun hazırlanması gerekmektedir. Benzer şekilde, yetişkin eğitimi kurumu olan olgunlaşma enstitülerinin donanımsal özellikleri de yetişkinlerin gelişim özelliklerine uygun olmalı ve hareket ettirilebilir/yeniden düzenlenebilir yapıda tercih edilmelidir.
- Bir yetişkin eğitimi kurumu, ihtiyaç odaklı ilerlemelidir. Ancak olgunlaşma enstitülerinin, ihtiyaç belirleme süreçlerini güncel tutmadıkları gözlemlenmiştir. Olgunlaşma enstitülerine özgü müfredatların, yeni bölümlerin açılması ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Gün geçtikçe artan işsizlik, çağın gereklerine uygun mesleklerin de müfredata alınmasını zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla, iyi yapılandırılmış ihtiyaç saptama çalışmalarının yürütülmesi ve yeni sektörel alanların belirlenmesi, enstitülerde sunulan mesleki eğitim içeriklerini zenginleştirerek istihdam edilebilirliği artıracaktır.

- Birçok dal, artık unutulmaya yüz tutmuş meslekler kapsamına girmiştir ve bu alanlarda usta bulmak her geçen gün zorlaşmaktadır. Dolayısıyla, unutulmaya yüz tutmuş geleneksel sanatlar kapsamına giren bölümlerin tespit edilerek önlemler alınması, birçok iş kolunun yok olmasını önleyecektir.
- Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde, kendi öğretmenleri tarafından, lise düzeyinin çok üstünde bir eğitim verildiği vurgulanmaktadır. Dolayısıyla, olgunlaşma enstitülerinin konumlarının yeniden değerlendirilmeye alınması, enstitülerin niteliğini artıracaktır. Bu bağlamda, Enstitü, iki aşamada eğitim faaliyetlerini yürütmeye devam edebilir. Bir yandan, ilkokul mezunu ve meslek edinmek isteyen bireylere eğitim sağlanırken diğer yandan daha seçici davranılarak daha kapsamlı bir eğitimle daha donanımlı öğrencilerin mezun olması sağlanabilir. Öğrencilerin yerleştirilmesinde, kapsayıcılık göz ardı edilmezken seçicilikle niteliğin artırılması, kurumun zaten iyi durumda olan konumunun daha da sağlamlaşmasını sağlayacaktır.
- Bu süreçte, müfredatın ve işleyişin sürekli iyileştirilmesine katkı sağlanması için eğitim sürecinin ve mezun olan öğrencilerin izlenmesi gerekmektedir. 1962 yönetmeliğinde, izleme süreci ile ilgili önlemler alındığı görülmektedir. Ne yazık ki, yönetmelik değişikliklerinde bu maddeler kaldırılmış, yerine yenileri konmamıştır. Bir eğitim sürecinin başarısının ölçülmesi, ölçme ve değerlendirme süreçlerinin sağlıklı yürütülmesine bağlıdır. Olgunlaşma enstitülerinde, mezun olan öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerilerle ne yaptıklarının izlenmesi de kurumun amacına ulaşmasında bir ölçüt olacaktır. İzleme çalışmaları, kurumda uygulanan programların etkililiğinin ölçülmesini ve kurumun amacına ne ölçüde ulaştığının değerlendirilmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla, temel amaçlarından biri meslek edindirmek olan bir kurumun, amacına ne ölçüde ulaştığını, izleme çalışmaları ortaya koyacaktır.
- Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde, 2023 yılının kasım ayı verilerine göre; 73 öğretmen görev yapmaktadır. Öğretmenlerin 25'i, 21 yıldan fazla süredir Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde çalışmaktadır. Dolayısıyla, Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, ciddi bir birikime sahiptir. Hem kadınların ekonomik toplumsal yaşama aktif katılımının sağlanması hem de arşiv çalışmalarının beraberinde yürütülmesi açısından yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, kurumun şu anki durumu, yeni öğretmenlerin kurumu tercih etmemesine neden olmaktadır.

Dolayısıyla, kurum kültürünün emekli olanlarla birlikte kaybolmaya başlayacağı ortadadır. Görünürde, bu iki fonksiyonu birlikte yürüten Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde yapılan gözlem ve görüşmeler, sağlıklı bir işleyişin olmadığını ortaya koymuştur.

- Yetişkinlerde, sorumlulukları gereği öğrenme ikinci plandadır. Bu nedenle, yetişkin katılımını artırmak amacıyla önlemler alınması gerekmektedir. Özellikle, kadın katılımının önündeki en büyük engel, çocuklarını bırakacak bir yerin olmamasıdır. Olgunlaşma enstitülerinde kreş ve oyun odalarının bulundurulması, yetişkin katılımını artıracaktır.
- Yetişkin öğrenmesinde sargın öğrenmeler geniş yer kapsamaktadır. Dolayısıyla, uzun molalar, sosyalleşecek alanlar, deneyim paylaşımı faaliyetleri vb. yetişkinlerin öğrenmesine önemli katkılar sağlayacaktır. Bu nedenle, yetişkin eğitimi kurumu olan olgunlaşma enstitülerinde sosyal alanların ve sosyal faaliyetlerin yetişkinlere uygun olarak şekillendirilmesi gerekmektedir.
- Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, Türkiye'de kurulan ikinci enstitü olması sebebiyle oldukça köklü bir tarihe sahiptir. Sahip olduğu deneyimli öğretmen kadrosu ile de canlı bir kurumsal hafıza taşımaktadır. Bu nedenle, zamanın değişimlerine ayak uydururken, deneyimini aktaracak bazı mekanizmalarını kaybetmek üzere olduğu görülmektedir. Enstitü'nün eğitim ve üretim faaliyetlerini dengede yürütebilmesi amacıyla iki farklı fiziki ortama ayrılması, eğitim ayağının yalnızca iki yıllık olgunlaşma bölümleri üzerinden yürütülmesi ve üretim atölyelerinin pratik amaçlı öğrencilere de açılması gerekmektedir. Bir "enstitü" olarak işleyen bu kurumların, hedeflerini net bir çerçeveye oturtması gerekmektedir.
- Ek ders ücret politikasının öğretmen-işçi ayrımı ile yürütülmesi, iş barışını etkilemektedir. Üretim atölyelerinde çalışan öğretmenler için ders saati düzenlemesi yapılamadığından, üretime giren öğretmen derse girememekte, derse giren öğretmen üretime girememektedir. Bu nedenle, ek ders ücreti politikasının yeniden gözden geçirilmesi, enstitülerdeki işleyişin rahatlamasına katkı sağlayacaktır.
- Özellikle ek ders politikasında düzenlemeye gidilmesi ve ders atölyelerinin artırılması ile nitelikli genç öğretmen atamalarının yapılarak kurum kültürünün aktarımının korunması sağlanabilir.

- Olgunlaşma enstitülerine ait ayrı bir yönetmeliğin hazırlanarak; döner sermaye kâr paylarının adil şekilde dağılımının sağlanması için DÖSE yönetmeliğinde ücretli usta öğreticilere yer verilmesi adaleti sağlayacaktır.
- İki yıllık olgunlaşma bölümlerinde sunulan eğitim programının daha sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi için hayat boyu öğrenme kapsamındaki halk eğitimi merkezleri statüsünden ayrılması ve iki yıllık olgunlaşma programlarına kaydedilecek öğrencilere üst yaş sınırlaması getirilmesi, işleyişin verimliliğini artırabilir.
- Ayrıca, olgunlaşma enstitülerine kaydolma yaşı olarak belirlenen alt sınır, 13'ten yukarı çekilmelidir. Lise çağındaki öğrencinin yeri okuldur ve bu yaş grubundaki öğrenciler, lise eğitimine odaklanmalıdır. Olgunlaşma enstitüleri, örgün eğitim kurumlarına ikame olmamalıdır. Olgunlaşma enstitüleri, örgün eğitim kurumlarına bir alternatif olarak değil, tamamlayıcı bir hizmet olarak görülmelidir.
- İki yıllık olgunlaşma programlarının, çağın gereklerine cevap verecek şekilde yeniden ele alınması ve yeni programların eklenmesi gerekmektedir.
- Kurum, yalnızca kadınlara özgü bir kurum olarak kalmamalı; erkek katılımını da artırıcı önlemler geliştirilmelidir.
- Yetişkinlerin eğitim ve öğrenme süreçlerine yaklaşımları, farklı motivasyonlara ve ilgi alanlarına dayalı olarak çeşitlenmektedir. Bu bağlamda, eğitim programları ve içerikleri, katılımcıların amaç, etkinlik ya da öğrenme yönelimlerini dikkate alarak çeşitlendirilmelidir. Yetişkinlerin farklı katılım örüntülerine odaklanmak, eğitim süreçlerini daha etkili hale getirebilir. Bu çeşitlilik, eğitim programlarının daha etkili, ilgi çekici ve katılımcı odaklı olmasına yardımcı olabilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bu araştırmada, yalnızca Ankara Olgunlaşma Enstitüsü üzerinde çalışmalar yürütülmüştür. Olgunlaşma enstitülerinin işleyişinin daha kapsamlı ele alınması için diğer olgunlaşma enstitüleriyle de çalışılması önemlidir.
- Olgunlaşma enstitülerine karşılık gelen yurt dışındaki kurumlar incelenerek karşılaştırmalı bir çalışma yürütülebilir.
- Yapılan çalışmada olgunlaşma enstitülerinin, kadınların ekonomik güçlenmelerine katkılarından bahsedilmiştir. Ancak, bu konu detaylı bir şekilde ele alınmamıştır.

Kadınların, güçlenme boyutlarının tamamı ele alınarak olgunlaşma enstitülerinin bu boyutlara katkıları araştırılabilir.

- Olgunlaşma enstitülerinin halk eğitimi merkezleri gibi bir kurs sağlayıcısı durumuna geldiğinden bahsedilmiştir. Ancak, her iki kurumda yürütülen kurs faaliyetleri ile ilgili karşılaştırmalı bir çalışma bulunmamaktadır. Ne tür kursların açıldığı, kimlerin hangi kurumu tercih etme meylinde olduğu, tamamlama oranları gibi verilere yer verilen bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akbulut, Y. (2010). *Şıklığın Resmi Tarihi Olgunlaşma Enstitüleri*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Akın, M. (2011). *Kız Teknik Eğitim-Öğretiminde Bir Örnek: Ankara Olgunlaşma Enstitüsü (1958-2002)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye
- Akşit, E. E. (2005). *Kızların Sessizliği Kız Enstitülerinin Uzun Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Akyüz, Y. (1999). Osmanlı Son Döneminde Kızların Eğitimi ve Öğretmen Faika Ünlüer'in Yetiştirilmesi ve Meslek Hayatı. *Milli Eğitim*, 143, 12-32.
- Altunya, N. (2020). *Türkiye'de Eğitimin Son 100 Yılı*. Ankara: Eğitim-İş Yayınları.
- Arı, A. (2002). Tevhid-i Tedrisat ve Laik Eğitim. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 181-192.
- Aydoğan, M. (2006). *Köy Eğitim Sistemi: Köy Enstitüleri*. Ankara: Köy Enstitüsü ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları.
- Berkes, N. (2020). *Türkiye'de Çağdaşlaşma*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bilginer, T. (1988, 2 Eylül). 43 Nakışlı Yıl. Refia Övüçle Röportaj. *Hürriyet Kelebek*.
- Bilir, M. (2004). Eduard Christian Lindeman: One of the leaders on modern adult education (1885-1953): Lindeman's life, contributions and views. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 37(2), 15-25. doi: 10.1501/Egifak_0000000096
- Bilir, M. (2013). Yetişkin Eğitiminde Yöntem, Teknik ve Araçlar. A. Yıldız ve M. Uysal (Editörler), *Yetişkin Eğitimi* (ss. 229-253). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Bilir, M. (2013). Yetişkin Eğitiminin Tarihsel Gelişimi. A. Yıldız ve M. Uysal (Editörler), *Yetişkin Eğitimi* (ss. 25-80). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Buyse, O. (1939). *Teknik Öğretim Hakkında Rapor*. İstanbul: Maarif Matbaası.
- Caporal, B. (1982). *Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını*. (E. Eyüboğlu, Çev.). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Coşar S. & Yeğenoğlu M. (2011). New ground for patriarchy in Turkey? Gender policy in the age of AKP. *South European Society and Politics*, 16(4), 555–573. doi: 10.1080/13608746.2011.571919
- Çağlayan, E. (2018). Kemalizm'in "Medeniyet Fabrikası": Kız Enstitüleri. *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 4(3), 8-35. doi: 10.21551/jhf.460360

- Çakır, S. (1994). *Osmanlı Kadın Hareketi*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Çınar, E. (2007). *XIX. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Meslekî ve Teknik Eğitim*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye
- Demirel, F. (2012). II. Meşrutiyet'ten Sonra Osmanlı'da Orta Öğretimler: Sultânîler. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 27(2), 339-358.
- Ercan, F. (1999). 1980'lerde Eğitim Sisteminin Yeniden Yapılanması: Küreselleşme ve Neoliberal Eğitim Politikaları. F. Gök (Ed.), *75 Yılda Eğitim*. (ss. 23-39). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Ergin, O. (1977). *Türkiye Maarif Tarihi*. İstanbul: Eser Matbaası.
- Ergün, M. (1982). *Atatürk Devri Türk Eğitimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları. Erişim adresi: https://www3.weforum.org/docs/WEF_GenderGap_Report_2011.pdf
- Fenelon. (1967). *Kızların Eğitimi* (B. Fırtına ve İ. Öztürk, Çev.). İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Foley, G. (2011). Radikal Yetişkin Eğitimi ve Öğrenme. (S. Özdemir ve A. Özcan, Çev.). *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 7(26), 145-173.
- Gök, F. (1999). 75 Yılda İnsan Yetiştirme Eğitim ve Devlet. F. Gök (Ed.), *75 Yılda Eğitim*. (ss. 1-8). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Gök, F. (1999). Kız Enstitüleri: Ev Kadını Yetiştiren Asrî Bir Müessese. F. Gök (Ed.), *75 Yılda Eğitim*. (ss. 241-248). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Gürçayır, S. (2013). *Resmî Eğitim Süreçlerinde Gelenek Aktarımı ve Kadın: Ankara ve Trabzon Olgunlaşma Enstitüsü Örneği* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Güven, İ. (2021). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kadının Kamusal Alanda Görünürlüğü ve Eğitimin Rolü: Tarihsel Bir Bakış. M. Uysal, A. Yıldız, Ş. E. Bağcı ve N. Korkmaz (Editörler), *Mehmet Bilir'e Armağan* (ss. 249-270). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Houle, Cyril O. (1961). *The Inguring Mind*. Madison: University of Wisconsin Press.
- İleri, T. (2019). Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Bağlamında Kız Enstitüleri'nin Türk Modernleşmesindeki Yeri ve Önemi. *Atatürk Yolu Dergisi*, (65), 193-226.
- İşler, H. (2021). The effects of the first and second industrial revolutions on vocational and technical education systems. *Studies in Educational Research and Development*, 5(1), 72-841.
- Karakışla, Y. S. (2003). Osmanlı Hanımları ve Kadın Terziler I (1869-1923). *Tarih ve Toplum*, 232, 11-20.

- Karaman, U. (2023). *Bir Yetişkin Eğitimi Kurumu Olarak Altındağ Halk Eğitimi Merkezi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya, Y. (2001). *Bozkırdan Doğan Uygarlık: Köy Enstitüleri* (1. Cilt). İstanbul: Tıglat Matbaacılık.
- Kelly, T. (1970). *A history of adult education in Great Britain* (2nd Edition). United Kingdom (Great Britain): Liverpool University Press.
- Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Brifingi. (1982). Ankara.
- Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü Yönetmeliği. (1962, 23 Kasım). *Resmî Gazete* (Sayı: 11264). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11264.pdf>
- Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü Yönetmeliği. (1962, 23 Kasım). *Resmî Gazete* (Sayı: 11264). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11264.pdf>
- Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. (1966, 15 Ağustos). *Resmî Gazete* (Sayı: 12375). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12375.pdf>
- Knowles, M. (2013). Androgoji: Yetişkinlere Öğrenme Konusunda Yeni Bir Teknoloji (S. Ayhan, Çev.) A. Yıldız ve M. Uysal (Editörler), *Yetişkin Eğitimi* (ss. 127-144). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Knowles, M. S. (1980). *The modern practice of adult education: From pedagogy to andragogy* (2nd Edition). New York: Cambridge University Press.
- Knowles, M. S. Holton, E. F. & Swanson, R. A. (2015). *Yetişkin Eğitimi* (O. Gündüz, Çev.). (1. Baskı). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Koçer, H. A. (1972). Türkiye’de Kadın Eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(1), 81-124. doi: 10.1501/Egifak_0000000335
- Koçer, H. A. (1991). *Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773 – 1923)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Kodaman, B. (1988). *Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Kowalski, T. J. (1988). *The organization and planning of adult education*. Albany: State University of New York Press.
- Kozak, N. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kurnaz, Ş. (1997). *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.

- Kurnaz, Ş. (1999). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kadınların Eğitimi. *Milli Eğitim*. Erişim adresi: <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/61>
- Kübra Gül'ün Gelinliği Enstitüden. (2007, 9 Eylül). *Yeni Şafak*.
- Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. (1.Basım). Ankara: Bağlam Yayıncılık.
- Lindeman, E. (1969). *Halk Eğitimin Anlamı*. (C. Şentürk, Çev.). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB. (2019). *Geçmişten Günümüze Fotoğraflarla Mesleki ve Teknik Eğitim 11. yy- 21. yy*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (3. Baskı) (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel Yayın.
- Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği. (2018, 11 Nisan). *Resmî Gazete* (Sayı: 30388). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/04/20180411.htm>
- Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği. (2018, 11 Nisan). *Resmî Gazete* (Sayı: 30388). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/04/20180411-13.htm>
- Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. (2021, 12 Haziran). *Resmî Gazete* (Sayı: 31509). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/06/20210612-7.htm>
- Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. (2021, 15 Ekim). *Resmî Gazete* (Sayı: 31629). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/10/20211015-2.htm>
- Millî Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü Yönetmeliği. (1996, 15 Eylül). *Resmî Gazete* (Sayı: 22758). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22758.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. (1999, 29 Haziran). *Resmî Gazete* (Sayı: 23740). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23740.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi. (1947, 24 Kasım), 10(461), 181.
- Mimarlar Odası. (2023). Erişim adresi: <http://www.mimarlarodasi.ankara.org/index.php?Did=4784>
- Miser, R. (2020). Yetişkin Eğitimi. R. Miser (Ed.), *Yaşamboyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi* (ss. 17-26). Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar* (Cilt I). (S. Özge, Çev.). İstanbul: Yayın Odası Yayınları.
- Olgunlaşma Enstitüleri Kurumsal Kimlik Kılavuzu, (2023).
- Önsoy, R. (1988). *Tanzimat Dönemi Osmanlı Sanayi ve Sanayileşme Politikası*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Öztoprak, S. (1999). *Atatürk Dönemi Kadın Eğitimi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Öztürk, C. (1995). Türkiye'de Meslekî ve Teknik Eğitimin Doğuşu I: Islahhaneler. M. Ç. Varlık (Ed.), *Hakkı Dursun Yıldız Armağanı*. (ss. 427-442). Ankara: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Pürmüşlü, N. (2020). II. Meşrutiyet Dönemi'nde Türk Kadınının Toplumsal Hayattaki Yeri ve Kadın Hareketleri. *Akademik Matbuat*, 4(1), 57-74.
- Robertson, N. (2001). *The girls in the balcony: Women, men, and the New York Times*. iUniverse.
- Sakaoğlu, N. (2003). *Osmanlı'dan Günümüze Eğitim Tarihi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Sayılan, F. & Yıldız, A. (2009). Historical and political context of adult literacy in Turkey. *The International Journal of Lifelong Education*, 28(6), 735-749. doi: 10.1080/02601370903293203
- Sayılan, F. (2006). Küresel Aktörler (DB ve GATS) ve Eğitimde Neoliberal Dönüşüm. *TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Haber Bülteni*, 4, 44-51.
- Sayılan, F. (2009). Yetişkin Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Programı ve Ders Kitapları: Eleştirel Söylem Analizi. *Eğitim Bilim Toplum*, 7(26), 39-68.
- Sayılan, F. (2013). Jack Mezirow ve Dönüştürücü Öğrenme. A. Yıldız ve M. Uysal (Editörler), *Yetişkin Eğitimi* (ss. 161-175). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Semiz, Y. ve Kuş, R. (2004). Osmanlıda Mesleki Teknik Eğitim İstanbul Sanayi Mektebi (1869-1930). *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (15), 275-295.
- Sezer Arıç, A. (2011). Ankara'da Modanın Öncüsü Bir Okul: İsmet Pasa Kız Enstitüsü. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 7(14), 3-16.
- Sezer Arıç, A. (2014). Türkiye'de Kız Enstitüleri: Gelenekten Geleceğe. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(20), 193-215.
- Somel, S. A. (2000). Osmanlı Modernleşme Döneminde Kız Eğitimi. *Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*, 5(10), 223-238.

- Somel, S. A. (2019). *Osmanlı'da Eğitimin Modernleşmesi (1839-1908): İslamlaşma, Otokrasi ve Disiplin*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Stratejik Plan (2023). Ankara Olgunlaşma Enstitüsü 2023 Stratejik Plan. Erişim adresi: https://ankaraolgunlasma.meb.k12.tr/icerikler/toplam-kalite-yonetimi_1233303.html
- Şahin, B. ve Uysal M. (2017). Açık Öğretim Lisesinin Yetişkin Eğitiminde Katılım Sorunsalı Bağlamında İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(50), 127-159.
- Tekin, M. (1988). *Ankara İlinde Yetişkinleri Örgün Yetişkin Eğitimi Programlarına Katılmaya Gündüleyen Etmenler ve Yetişkinlerin Katılmada Karşılaştıkları Güçlükler* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Tonguç, İ. H. (2019). *Canlandırılacak Köy*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Toska, Z. (1998). Cumhuriyet'in Kadın İdeali: Eşiği Aşanlar ve Aşamayanlar. A. B. Mirzaoğlu (Ed.), *75 Yılda Kadınlar ve Erkekler*. (ss. 71-88). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Tuna, S. (2009). Köy Enstitüleri'nde Kadın Olmak. *Fe Dergi*, 1(1), 18-29. doi: 10.1501/Fe0001_0000000004
- Tümer Erdem, Y. (2007). *II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Kızların Eğitimi*. Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
- Unat, F. R. (1964). *Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Uysal, M. (2013). Yetişkin Eğitiminde Program Planlama. A. Yıldız ve M. Uysal (Editörler), *Yetişkin Eğitimi* (ss. 199-228). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Ünlühisarcıklı, Ö. (2020). Mesleki ve Teknik Yetişkin Eğitimi. R. Miser (Ed.), *Yaşamboyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi* (ss. 103-109). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ünlühisarcıklı, Ö. (2020). Yetişkinlerin Gelişim Özellikleri ve Öğrenmeye Etkisi. R. Miser (Ed.), *Yaşamboyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi* (ss. 27-40). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Vella, J. (2002). *Learning to listen, learning to teach: The power of dialogue in educating adults*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Ward, K. & Taylor, R. (2014). *Adult education & the working class: Education for the Missing Millions*. Routledge Library Editions: Education.
- World Economic Forum (2011). The Global Gender Gap Report 2011: Ranking and Scores.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (12. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, A. (2016). Türkiye’de Yetişkin Eğitiminin Dönüşümü: Halk Eğitiminden Yaşam Boyu Öğrenmeye.
- Yıldız, A. (2021). Modern Yetişkin Eğitiminin Batı’daki Gelişimi. M. Uysal, A. Yıldız, Ş. E. Bağcı ve N. Korkmaz (Editörler), *Fevziye Sayılan'a Armağan* (ss. 23-49). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Yıldız, A. (2021). Osmanlı’da Modern Halk Eğitiminin Doğuşu. M. Uysal, A. Yıldız, Ş. E. Bağcı ve N. Korkmaz (Editörler), *Mehmet Bilir’e Armağan* (ss. 27-60). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Yükselbaba, Ü. (2013). AKP'nin Kadına Yönelik Söylem ve Politikaları: Neo-Liberalizm, İlmimli İslam ve Kadın. *Kadın/Woman 2000*, 14(2), 67-92.

EK 1. Aydınlatılmış Onam Formu

Araştırmanın Adı: Bir Yetişkin Eğitimi Kurumu Olarak Ankara Olgunlaşma Enstitüsü

Sayın gönüllü,

Yüksek Lisans Tezi kapsamında planlanmış olan yukarıda adı yazılı araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz. Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir.

Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa, sorunuz ve açık yanıtlar isteyiniz.

Bu araştırmanın amacı, bir yetişkin eğitimi kurumu olan Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün kurumsal yapısını, işleyişini, katılım örüntülerini ve katılımcıların güçlenmesindeki rolünü analiz etmektir. Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılabilmek için Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde öğrenci/öğretmen/yönetici olmanız gerekmektedir. *Çalışma için size ödeme yapılmayacak, sizden de ücret talep edilmeyecektir.* Çalışmanın amacı doğrultusunda, anket ve görüşmeler yapılarak sizden veriler toplanacaktır. Görüşme esnasında ses kaydı alınacaktır.

Araştırma kapsamında 35 gönüllü ile çalışılması planlanmaktadır. İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz. Araştırmada, katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır. Her bir gönüllünün görüşmeler için ortalama bir saat, öğrenen anketi için yarım saat vakit ayırması gerekecektir.

Bu araştırmada yer almak tümüyle sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz ya da başladıktan sonra yarıda bırakabilirsiniz. Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Araştırmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Ancak veriler bir kez anonimleştikten sonra araştırmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırma yayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır.

“Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlanmadan önce gönüllülere verilmesi gereken bilgileri içeren metni okudum (ya da sözlü olarak dinledim). Eksik kaldığını düşündüğüm konularda sorularımı araştırmacılara sordum ve doyurucu yanıtlar aldım. Yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunulan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anladığım kanısındayım. Çalışmaya katılmayı isteyip istemediğim konusunda karar vermem için yeterince zaman tanındı.

Bu koşullar altında, araştırma kapsamında elde edilen şahsıma ait bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını, görüşme esnasında ses kaydı alınmasını, gizlilik kurallarına uyulmak kaydıyla sunulmasını ve yayınlanmasını, hiçbir baskı ve zorlama altında kalmaksızın, kendi özgür irademle kabul ettiğimi beyan ederim.”

İmza/Tarih

İmza/Tarih

Gönüllünün Adı ve Soyadı

Araştırmacının Adı ve Soyadı

EK 2. Veri Toplama Kâğıdı- Öğretmen Soruları

Değerli Eğitimci,

Bu form, “Bir Yetişkin Eğitimi Kurumu Olarak Ankara Olgunlaşma Enstitüsü” konulu araştırmaya gerekli verileri sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma sonuçlarının güvenilirliği, araştırma sorularına vereceğiniz yanıtlarınızın eksiksiz ve içtenlikle olmasına bağlıdır. Cevaplar sadece araştırma için kullanılacaktır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Zeynep İLHAN
Ankara Üniversitesi
Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Anabilim Dalı
Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz:

Kadın () Erkek ()

2. Yaşınız:

18-24 () 25-34 () 35-44 () 45-54 () 55-65 () 66 ve üstü ()

3. Medeni Durumunuz:

Bekâr () Evli () Dul () Boşanmış ()

4. Eğitim düzeyiniz:

- () Lise Mezunu
() Önlisans Mezunu (2 Yıllık)
() Lisans Mezunu (4 Yıllık)
() Yüksek Lisans Mezunu (Evetse, alan belirtiniz:)
() Doktora Mezunu (Evetse, alan belirtiniz:)

5. Branşınız:

6. AOE'deki göreviniz:

Müdür () Müdür Yardımcısı () Öğretmen () Usta Öğretici ()

7. Toplam çalışma süreniz:

1 yıldan az () 1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl ()
16-20 yıl () 21-25 yıl () 26-30 yıl () 31 yıl ve üzeri ()

8. AOE'deki çalışma süreniz:

1 yıldan az () 1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl ()
16-20 yıl () 21-25 yıl () 26-30 yıl () 31 yıl ve üzeri ()

9. Bulunduğunuz görevdeki çalışma süreniz:

1 yıldan az () 1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl ()
16-20 yıl () 21-25 yıl () 26-30 yıl () 31 yıl ve üzeri ()

EK 3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Öğretmen Soruları)

1. Ülkemizde diğer eğitim kurumları ile karşılaştırıldığında olgunlaşma enstitülerinin sayısı oldukça az. Bu enstitüleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Olgunlaşma enstitülerini hiç bilmeyen birine kurumunuzu nasıl anlatırsınız?
2. Yetişkin eğitimi veren ve yetişkin öğrenenlere sahip bir kurum olarak bu okulun diğer okullardan ne gibi farklılıkları olduğunu düşünüyorsunuz? Neler farklı olmalı?
3. Bir yetişkin eğitimi kurumu olan Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, farklı sosyo-demografik özelliklere sahip (yaş, gelir düzeyi, meslek, eğitim, aile hayat döngüsü, ilgi alanı, amaç vb.) öğrenenleri kabul ediyor. Bu öğrenenlerin katılım örüntüleri nasıl şekillenmektedir?

Derinleştirici Sorular

1. Ülkemizde diğer eğitim kurumları ile karşılaştırıldığında olgunlaşma enstitülerinin sayısı oldukça az. Bu enstitüleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Olgunlaşma enstitülerini hiç bilmeyen birine kurumunuzu nasıl anlatırsınız?
 - a. Yönetici, öğretmen ve öğrenenlerin sosyo-demografik özellikleri nelerdir?
 - b. Ne tür program ve içerikler vardır?
 - c. Bu programlar neye göre açılmaktadır? Hangi programların açılacağına kim, neye göre karar veriyor?
 - d. Bölümlerin ders programları, öğrenci sayıları ve mezun durumları nasıl şekillenmektedir?
 - e. Programla ilgili duyuru ve öğrenci başvuru süreci nasıl gerçekleştiriliyor?
 - f. Öğrenciler bu alanlara nasıl yerleştiriliyor?
 - g. Öğrenenler nasıl bir eğitim sürecinden geçiyor? Burada eğitim nasıl gerçekleşiyor? Dersler nasıl işleniyor?
 - h. Burada öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi ve beceriler nelerdir?
 - i. Kazanımları nasıl ölçüyorsunuz? Kurs sonunda nasıl bir ölçme ve değerlendirme yapılıyor?
 - j. Eğitimi tamamlayan bir kursiyerin mesleği tam olarak öğrendiğini düşünüyor musunuz? Hangi düzeyde öğrenme gerçekleşiyor?
 - k. Başarısız olanlar oluyor mu? Oluyorsa, onlar için nasıl bir süreç izleniyor?
 - l. Kursiyerlerin öğrenebilme düzeyi sahip oldukları profile göre değişkenlik gösteriyor mu? Kimler daha fazla gelişim gösteriyor?
 - m. Kursu tamamlayanlar ne tür bir belge sahibi oluyor? (Diploma, sertifika vb.)
 - n. Eğitim süresinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
 - o. Kursu bitirenler için herhangi bir izleme faaliyeti yürütülüyor mu?
 - p. Okulun amaca ulaşma derecesi nedir? Mezunların kaçısı işe yerleşiyor? Kaçısı kendi iş yerini açıyor?
 - q. Yıllara göre öğrenci ve öğretmen sayısında ciddi bir düşüş olduğu görülmektedir. Bunun nedeni sizce nedir?
 - r. Kurum nasıl bir finansal yapıya sahiptir?
 - s. Sizce, kurumunuz donanımsal yapı olarak yetişkin eğitimi kurumu özellikleri gösteriyor mu? Örneklerle açıklayabilir misiniz?
 - t. Genel olarak yaşadığınız sorunlar nelerdir? Eğitimin verimliliği etkileyen sistemsel-yönetimsel eksiklikler nelerdir?

- u. Burası yetişkinler için eğitim veren bir örgün eğitim kurumu. Hem Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne hem de Milli Eğitim Bakanlığına bağlısınız. Bu durum işleyişe nasıl yansıyor? Hangi yönetmeliği neye göre uyguluyorsunuz? Uygulama bu şekilde devam etmeli mi?
- v. Ne tür önerileriniz olabilir? Neler yapılırsa daha iyi sonuç alınabilir?
- w. Olgunlaşma enstitülerinde verilen eğitimi yeterli buluyor musunuz? Değilse, eksik olan nedir? Bunlar dışında, ne tür bir eğitime ihtiyaç olduğunu düşünüyorsunuz?
- x. Olgunlaşma enstitüsünde verilen eğitim ile ilgili görüşünüz nedir? İyi ya da kötü yönde ilerleme varsa, sebepleri sizce neler olabilir?
- y. Burada öğretmenlik yapmayı neden tercih ettiniz? Bu tercihi yapmaya sizi motive eden şey neydi? Aradığınızı bulabildiniz mi? Beklentiniz neydi, neyle karşılaştınız? Burada çalışmaktan memnun musunuz? Eğer tercihte bulunma hakkınız olsa diğer örgün eğitim kurumlarında mı çalışmak istersiniz yoksa olgunlaşma enstitüsünde mi devam etmek istersiniz? Neden?
- z. Sizce olgunlaşma enstitülerinin temel sorunları nelerdir? Bu sorunların çözümü için neler yapılabileceğini düşünüyorsunuz?
- aa. Ülkemizde herhangi bir mesleği olmayan bireylere; olgunlaşma enstitüleri aracılığıyla meslek edindirilmesinin amacına uygun gerçekleştiğini düşünüyor musunuz? Uygulama bu şekilde devam etmeli midir? Bu konudaki görüş ve kanaatleriniz nelerdir?

2. Yetişkin eğitimi veren ve yetişkin öğrenenlere sahip bir kurum olarak bu okulun diğer okullardan ne gibi farklılıkları olduğunu düşünüyorsunuz? Neler farklı olmalı?

- a. Örgün eğitim kurumları olan ilkokul, ortaokul veya liselerde öğretmen olmakla bir yetişkin örgün eğitim kurumu olan olgunlaşma enstitüsünde öğretmen olmak arasında bir fark görüyor musunuz? Örneklerle açıklar mısınız?
- b. Kendinizi yetişkin eğitimcisi olarak görüyor musunuz?
- c. Yetişkin eğitimi alanında herhangi bir eğitim aldınız mı? Aldıysa, ne tür bir eğitim aldınız? Kaç saatlik bir eğitim aldınız? Bu eğitimin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Neden? Almadıysa, bu alanda eğitim almamış olmanın eksikliğini hissediyor musunuz? Ne gibi aksaklıklar yaşıyorsunuz?
- d. Eksiklik hissetmiyorsa, gözlemlediğiniz kadarıyla, bir yetişkin eğitimi kurumu olarak, öğretmenlerin yetişkin eğitimi alanında eğitim almamış olmasının eksikliğini hissediyor musunuz? Öğretmenlerin böyle bir eğitime ihtiyacı olduğunu düşünüyor musunuz? Ne gibi aksaklıklar yaşanıyor? Gözlemlerinizden bahseder misiniz?
- e. Ne tür bir eğitime ihtiyaç olduğunu düşünüyorsunuz?
- f. Daha önce yetişkin eğitimi alanı ile ilgili herhangi bir eğitim, seminer, konferans ya da kursa katıldınız mı? Evetse, detay verebilir misiniz?
- g. Yetişkin eğitimi alanı ile ilgili yayınları takip ediyor musunuz?
- h. Sizce hizmet öncesi ve hizmet sonrasında yetişkin eğitimcileri nasıl yetiştirilmelidir?
- i. Sizce olgunlaşma enstitülerinin temel sorunları nelerdir? Bu sorunların çözümü için neler yapılabileceğini düşünüyorsunuz?
- j. Siz hangi sorunları yaşıyorsunuz?
- k. Müfredatla ilgili bir sorun yaşıyor musunuz? Yaşadığınız sorunlar nelerdir?
- l. Sınıf yönetimi ile ilgili bir sorun yaşıyor musunuz? Yaşadığınız sorunlar nelerdir?

- m.** Öğretim yöntemleri ile ilgili bir sorun yaşıyor musunuz? Yaşadığınız sorunlar nelerdir?
- n.** Ölçme ve değerlendirmede sorun yaşıyor musunuz? Ne gibi yöntemler kullanıyorsunuz? Yaşadığınız sorunlar nelerdir?
- o.** Yetişkin eğitiminde derslere devam ve katılım konusunda kursiyerlerle yaşadığınız sorunlar nelerdir?
- p.** Yetişkin eğitimi kapsamında öğrenenlerle yaşadığınız iletişim sorunları nelerdir? Bunları nasıl aşıyorsunuz?
- q.** Yetişkin eğitimi kapsamında ne gibi kişisel sorunlar yaşıyorsunuz? Hitabet ve sınırı koymada problem yaşıyor musunuz? Yaşadığınız sorunlar nelerdir?
- r.** Disiplin problemleri yaşıyor musunuz? Yetişkin eğitiminde öğrenenlerin sorunlu davranışları nelerdir? Buna karşılık ne tür önlemler alıyorsunuz?
- s.** Yetişkin eğitiminde öğrencilerin eğitim durumu ve statüsü gibi konularda yaşanan sorunlar nelerdir?
- t.** Yukarıda belirtilen sorular haricinde yetişkin eğitimi ile ilgili yaşadığınız sorunlar var mı? Varsa nelerdir?
- u.** Bir yetişkin eğitimi kurumunda çalışan bir yetişkin eğitimci olarak, yetişkin eğitimi ve yetişkin eğitimcilerin yetiştirilmesine dair ne gibi önerileriniz olabilir?

3. Bir yetişkin eğitimi kurumu olan Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, farklı sosyo-demografik özelliklere sahip (yaş, gelir düzeyi, meslek, eğitim, aile hayat döngüsü, ilgi alanı, amaç vb.) öğrenenleri kabul ediyor. Bu öğrenenlerin katılım örüntüleri nasıl şekillenmektedir?

- a.** Öğrenenlerin katılma gerekçeleri ve beklentileri neler?
- b.** Öğrenenler hangi amaçla bu okulu tercih etmektedir?
- c.** Öğrenenlerin amacı sadece meslek öğrenmek mi? Yan faydaları var mı?
- d.** Öğrenenler mezun olduktan sonra ne yapmaktadır?

EK 4. Veri Toplama Kâğıdı- Öğrenen Soruları

Değerli Katılımcı,

Bu form, “Bir Yetişkin Eğitimi Kurumu Olarak Ankara Olgunlaşma Enstitüsü” konulu araştırmaya gerekli verileri sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma sonuçlarının güvenilirliği, araştırma sorularına vereceğiniz yanıtlarınızın eksiksiz ve içtenlikle olmasına bağlıdır. Cevaplar sadece araştırma için kullanılacaktır. *Adınızı ve soyadınızı yazmanız gerekmemektedir.*

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Zeynep İLHAN
Ankara Üniversitesi
Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Anabilim Dalı
Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz:

Kadın () Erkek ()

2. Yaşınız:

18 yaş altı () 18-24 () 25-34 () 35-44 ()
45-54 () 55-65 () 66 ve üstü ()

3. Medeni Durumunuz:

Bekâr () Evli () Dul () Boşanmış ()

4. Bu okuldaki öğrenen durumunuz:

() Öğrenci-2 yıllık () Kursiyer

Bölümünüzü yazınız:

5. Eğitim düzeyiniz:

- () Okur-yazar
- () İlkokul mezunu
- () Ortaokul mezunu
- () Lise mezunu
- () Önlisans mezunu (2 yıllık) (Bölüm:)
- () Lisans mezunu (4 yıllık) (Bölüm:)
- () Yüksek lisans mezunu
- () Doktora mezunu

6. Eğitim düzeyiniz lise ve altı ise; daha önce eğitim hayatınıza devam edememenizin nedeni ne idi?

**Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.*

- () Ailem okumama karşı çıktı.
- () Ekonomik nedenlerle devam edemedim.
- () Hayatımı kazanmak için çalışmak zorunda kaldım.

- ☐ Daha önce okumanın gerekli olduğuna inanmıyordum.
☐ Bulduğum yerleşim yerinde lise yoktu.
☐ Başarılı bir öğrenci olmadığım için cesaret edemedim.
☐ Diğer:

7. Anne ve babanızın eğitim düzeyi:

	Anne	Baba
Okur-yazar değil	☐	☐
Sadece okur-yazar	☐	☐
İlkokul mezunu	☐	☐
Ortaokul mezunu	☐	☐
Lise mezunu	☐	☐
Yüksekokul mezunu	☐	☐
Üniversite mezunu	☐	☐
Lisansüstü mezunu	☐	☐

8. Doğum yeriniz:

Büyükşehir ☐ Şehir ☐ Kasaba ☐ Köy ☐

9. Kaç yıldır Ankara'da ikamet ediyorsunuz?

Doğduğumdan beri ☐ 1 yıldan az ☐ 1-5 yıl ☐
6-10 yıl ☐ 11-15 yıl ☐ 15 yıldan fazla ☐

10. Kiminle yaşıyorsunuz?

☐ Eşim ve/veya çocuklarımla ☐ Anne ve/veya babamla
☐ Tek başıma ☐ Diğer:.....

11. Çocuğunuz var mı?

Yok ☐ Bir ☐ İki ☐ Üç ☐ Dört ☐ Daha fazla ☐

12. Çocuklarınız dışında evde bakmakla yükümlü olduğunuz biri var mı?

Evet ☐ Hayır ☐

13. Şu anda çalıştığınız düzenli bir işiniz var mı?

Evet ☐ Hayır ☐

**Cevabınız hayırsa, 20. soruya geçiniz.*

14. Evetse, mesleğinizi yazınız.

15. Kaç yıldır çalışmaktasınız?

1 yıldan az ☐ 1-5 yıl ☐ 6-10 yıl ☐ 11 yıl ve üzeri ☐

16. Günde kaç saat çalışmaktasınız?

1-4 saat ☐ 4-6 saat ☐ 6-8 saat ☐ 8-10 saat ☐ 10 saat ve üzeri ☐

17. Hangi sektörde çalışmaktasınız?

Özel sektör ☐ Kamu sektörü ☐ Kendi işimde çalışıyorum ☐

18. Aylık kişisel geliriniz ne kadar?

- ☐ Gelirim yok.
☐ 8.500 TL'nin altında
☐ 8.500TL-14.999 TL
☐ 15.000 TL-19.999TL
☐ 20.000-29.999 TL
☐ 30.000 TL ve üzeri

19. Hanenize giren aylık ortalama gelir ne kadardır?

- ☐ 8.500 TL'nin altında
☐ 8.500TL-14.999 TL
☐ 15.000 TL-19.999TL
☐ 20.000-29.999 TL
☐ 30.000 TL ve üzeri

20. Çalışmıyorsanız, çalışmama nedeniniz nedir?

**Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.*

- ☐ Emekliyim.
☐ Kamuya atanmayı bekliyorum.
☐ İş bulamıyorum.
☐ Ailem çalışmama izin vermiyor.
☐ Eşim çalışmama izin vermiyor.
☐ İstihdama uygun becerim yok.
☐ Sağlık sorunları nedeniyle çalışmıyorum.
☐ Evde bakmakla yükümlü olduğum kişiler (çocuk, hasta/yaşlı ebeveyn vb) var.
☐ Maddi durumumuz iyi, çalışmama gerek yok.
☐ Çalışmak istemiyorum.
☐ Diğer:

21. Daha önce herhangi bir işte çalıştınız mı?

Evet () Hayır ()

22. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nü nereden duydunuz?

**Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.*

☐ Arkadaş	☐ Aile	☐ Radyo/TV
☐ Sosyal medya	☐ İşveren	☐ Halk Eğitimi Merkezi
☐ Hep bildiğim bir yerdi		☐ Diğer:

23. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ne ulaşım sağlamakta zorlanıyor musunuz?

Evet () Hayır ()

24. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'ne nasıl ulaşım sağlıyorsunuz?

☐ Yürüyerek	☐ Özel araç ile
☐ Toplu taşıma ile (Tek vesait)	☐ Toplu taşıma ile (Bir aktarma)
☐ Toplu taşıma ile (İki aktarma)	☐ Toplu taşıma ile (İkiden fazla aktarma)
☐ Diğer:	

25. Bu okula öğrenci olarak kaç yaşında başladınız?

26. Bu okulu bu yaşınızda tercih etme sebebiniz nedir?

**Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.*

- ☐ Çocukları büyüttüm, ancak fırsatım oldu.
- ☐ Bu okuldan geç haberim oldu.
- ☐ Para kazanmaya ihtiyaç doğunca gelmeye karar verdim.
- ☐ Meslek sahibi olmak için geliyorum.
- ☐ Hobi amaçlı geliyorum.
- ☐ Sosyalleşmek için geliyorum.
- ☐ Kişisel gelişim için geliyorum.
- ☐ İş yeri açma belgesi sahibi olmak için geliyorum.
- ☐ Meslek lisesi mezunu olabilmek için geliyorum.
- ☐ Ailemin zoruyla geliyorum.
- ☐ Mezun olup iş bulmak istiyorum.
- ☐ Mezun olup işimi değiştirmek istiyorum.
- ☐ Mezun olup işteki pozisyonumu değiştirmek istiyorum.
- ☐ Mevcut çalıştığım işte daha yeterli olmak için geliyorum.
- ☐ Çalıştığım kurum bu eğitimi almamı önerdiği için geliyorum.
- ☐ Çalıştığım kurum bu eğitimi almamı zorunlu tuttuğu için geliyorum.
- ☐ İş yaşamım için geleceğe dönük bir yatırım olduğunu düşünüyorum.
- ☐ Öğrenci indirimlerinden (ulaşım kartı vb.) yararlanmak için geliyorum.
- ☐ Üniversiteye gitmek için geliyorum.
- ☐ Diploma için geliyorum.
- ☐ Diğer:

27. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün size sağladığı yararlar nelerdir?

**Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.*

- ☐ Çalışmama olanak sağlayacak olması
- ☐ Yaşıma uygun olarak ikinci şans vermesi
- ☐ Ekonomik olması
- ☐ Sosyalleşmeme imkân sağlaması
- ☐ Diğer:

28. Günlük yaşamdaki sorumluluklarınız okuldaki başarınızı etkiliyor mu?

Evet () Hayır ()

29. Okul giderlerini karşılamakta güçlük çekiyor musunuz?

Evet () Hayır ()

30. Öğretilenleri anlamakta güçlük çekiyor musunuz?

Evet () Hayır ()

31. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde verilen eğitimin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet, yeterli. ()

Hayır, yeterli değil. ()

Fikrim yok. ()

Anket tamamlanmıştır. Ayırdığınız değerli zamanınız ve katkılarınız için teşekkür ederim.

EK 5. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Öğrenen Soruları)

1. Ülkemizde diğer eğitim kurumları ile karşılaştırıldığında olgunlaşma enstitülerinin sayısı oldukça az. Bu enstitüleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Olgunlaşma enstitülerini hiç bilmeyen birine kurumunuzu nasıl anlatırsınız?

2. Yetişkin eğitimi veren ve yetişkin öğrenenlere sahip bir kurum olarak bu okulun diğer okullardan ne gibi farklılıkları olduğunu düşünüyorsunuz? Neler farklı olmalı?

3. Bu okulu neden tercih ettiniz? Bu okula katılma amacınız nedir? Neler öğrenmeyi hedeflediniz?

Derinleştirici Sorular

1. Ülkemizde diğer eğitim kurumları ile karşılaştırıldığında olgunlaşma enstitülerinin sayısı oldukça az. Bu enstitüleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Olgunlaşma enstitülerini hiç bilmeyen birine kurumunuzu nasıl anlatırsınız?

- a. Olgunlaşma enstitülerinde aldığınız eğitimi yeterli buluyor musunuz? Değilse, neyin eksikliğini çekiyorsunuz? Bunlar dışında, ne tür bir eğitime ihtiyaç olduğunu düşünüyorsunuz?
- b. Eğitim süresinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
- c. Eğitimi tamamlayan bir kursiyerin mesleği tam olarak öğrendiğini düşünüyor musunuz? Hangi düzeyde öğrenme gerçekleşiyor?
- d. Genel olarak yaşadığınız sorunlar nelerdir? Eğitimin verimliliği etkileyen sistemsel-yönetimsel eksiklikler olduğunu düşünüyor musunuz? Ne tür önerileriniz olabilir? Neler yapılırsa daha iyi sonuç alınabilir?

2. Yetişkin eğitimi veren ve yetişkin öğrenenlere sahip bir kurum olarak bu okulun diğer okullardan ne gibi farklılıkları olduğunu düşünüyorsunuz? Neler farklı olmalı?

- a. Eğitim süresince bir yetişkin olarak kabul edildiğinizi hissediyor musunuz?
- b. Örgün eğitim kurumları olan ilkokul, ortaokul veya liselerde öğrenci olmakla bir yetişkin örgün eğitim kurumu olan olgunlaşma enstitüsünde öğrenci olmak arasında bir fark görüyor musunuz? Örneklerle açıkla mısınız?

3. Bu okulu neden tercih ettiniz? Bu okula katılma amacınız nedir? Neler öğrenmeyi hedeflediniz?

- a. Katılma gerekçeniz ve beklentileriniz neler? Okul, beklentinizi karşılıyor mu?
- b. Mezun olduktan sonra ne yapmayı planlıyorsunuz? Eğitim sonunda elde ettiğiniz beceri ile ilgili planlarınız nelerdir?
- c. Daha önce yetişkin eğitimi veren herhangi bir kurumda kursa katıldınız mı? Evetse, hangi kurslara katıldınız?
- d. Bu bölümü tercih etme/katılma kararınızda etkili olan neydi? (Arkadaş, aile, sosyal medya, radyo/TV, işveren vb.)
- e. Katılımınızı destekleyen unsurlar nelerdir?
- f. Okuldaki öğrenme ortamı hakkında ne düşünüyorsunuz?
- g. Olgunlaşma enstitüsü dışında başka bir kurumun kursuna katıldınız mı? Evetse, nedir?

- h.** Bu okulun size sağlayacağı/sağladığı katkılar hakkında ne düşünüyorsunuz?
- i.** Okula katılımınızı güçleştiren nedenler nelerdir? Okula devam etmekten dolayı karşılaşılan güçlükler ve engeller nelerdir?
- j.** Katıldığınız bölümle ilgili eğitim süresince karşılaşılan güçlük ve engeller nelerdir?
- k.** Eğitimin katılımcılar açısından daha verimli hale getirilmesi için sizce neler yapılabilir?

EK 6. Katılımcı Künyesi

ÖĞRETMENLER

Ö1- Kadın. 28 yaşında. Bekâr. Lisans mezunu. 6 yıllık öğretmen. 2 yıldır AOE'de. Yeme-İçme Hizmetleri Bölümünde.

Ö2- Kadın. 48 yaşında. Evli. Lisans mezunu. 30 yıllık öğretmen. 18 yıldır AOE'de. Moda Tasarım Öğretmeni.

Ö3- Kadın. 54 yaşında. Evli. Lisans mezunu. 33 yıllık öğretmen. 31 yıldır AOE'de. El Sanatları ve Nakış Öğretmeni.

Ö4- Kadın. 55 yaşında. Bekâr. Lisans mezunu. 30 yıllık öğretmen. 18 yıldır AOE'de. Kuyumculuk Teknolojileri Öğretmeni.

Ö5- Kadın. 47 yaşında. Evli. Lisans mezunu. 26 yıllık öğretmen. 11 yıldır AOE'de. Moda Tasarım Öğretmeni.

Ö6- Kadın. 49 yaşında. Evli. Lisans mezunu. 31 yıllık öğretmen. 18 yıldır AOE'de. Seramik ve Cam teknolojileri Öğretmeni.

Ö7- Kadın. 50 yaşında. Bekar. Lisans mezunu. 30 yıllık öğretmen. 6 yıldır AOE'de. Seramik ve Cam teknolojileri Öğretmeni.

Ö8- Kadın. 45 yaşında. Bekar. Lisans mezunu. 24 yıllık usta öğretici. 24 yıldır AOE'de. Çocuk Gelişimi Öğretmeni.

Ö9- Kadın. 47 yaşında. Evli. Yüksek Lisans mezunu. 26 yıllık öğretmen. 12 yıldır AOE'de. Çiçek, Örgü, Dokuma Öğretmeni.

Ö10- Kadın. 62 yaşında. Boşanmış. Lisans Mezunu. 38 yıllık öğretmen. 35 yıldır AOE'de. Resim / Grafik ve Fotoğraf Öğretmeni

Ö11- Kadın. 58 yaşında. Boşanmış. Lisans Mezunu. 37 yıllık öğretmen. 34 yıldır AOE'de. Resim / Grafik ve Fotoğraf Öğretmeni

ÖĞRENCİLER

K1- Kadın. 45 yaşında. Bekâr. Lisans mezunu.

K2- Kadın. 23 yaşında. Bekâr. Ön lisans mezunu.

K3- Kadın. 48 yaşında. Boşanmış. Lise mezunu.

K4- Kadın. 47 yaşında. Evli. Lise mezunu.

K5- Kadın. 33 yaşında. Bekâr. Lisans mezunu.

K6- Kadın. 38 yaşında. Boşanmış. Lise mezunu.

K7- Kadın. 62 yaşında. Boşanmış. Lise mezunu.

K8- Kadın. 22 yaşında. Bekâr. Lise mezunu.

K9- Kadın. 17 yaşında. Bekâr. Ortaokul mezunu.

K10- Kadın. 65 yaşında. Evli. Lisans mezunu.

EK 7. Ders Programları

MESLEKİ AÇIK ÖĞRETİM LİSESİ ANADOLU MESLEK PROGRAMI EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ ALANI DÖNEMLERE VE DALLARA GÖRE HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

DERS KATEGORİLERİ	DERSLER	SINIF-DÖNEM							
		9		10		11		12	
		1	2	3	4	5	6	7	8
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (*)	5	5	4	4	4	4	4	4
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2	2	2	2	2
	TARİH	2	2	2	2	2	2		
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK							2	2
	COĞRAFYA	2	2	2	2				
	MATEMATİK	5	5	5	5				
	FİZİK	2	2	2	2				
	KİMYA	2	2	2	2				
	BIYOLOJİ	2	2	2	2				
	FELSEFE			2	2	2	2		
	YABANCI DİL	4	4	2	2	2	2	2	2
	SAGLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ					1	1		
	ORTAK DERSLER TOPLAMI	26	26	25	25	13	13	10	10
YÜZ YÜZE EĞİTİM MESLEK DERSLERİ	DEKORATİF EL SANATLARI DALI	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2					
		TEMEL TEKNİKLER ATÖLYESİ (*)	9	9					
		AKSESUAR ATÖLYESİ (*)			11	11			
		DESEN TASARIM			2	2			
		AHŞAP BOYAMA ATÖLYESİ				4	4		
		GELENEKSEL EL SANATLARI				2	2		
		PROTOTİP ÜRÜNLER VE ORGANİZASYON ATÖLYESİ				4	4		
		ORGU ATÖLYESİ (*)				7	7		
		İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)						24	24
		MESLEK DERSLERİ TOPLAMI	11	11	13	13	17	17	24
	DEKORATİF EV TEKSTİLİ DALI	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2					
		TEMEL TEKNİKLER ATÖLYESİ (*)	9	9					
		DESEN TASARIMI			2	2			
		EV TEKSTİLİ ÜRETİMİ ATÖLYESİ (*)			8	8	11	11	
		SÜSLEME TEKNİKLERİ ATÖLYESİ			3	3			
		GELENEKSEL EL SANATLARI				2	2		
		PROTOTİP ÜRÜNLER VE ORGANİZASYON ATÖLYESİ				4	4		
		İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)						24	24
		MESLEK DERSLERİ TOPLAMI	11	11	13	13	17	17	24
	SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (**)							7	7
	SEÇMELİ DERSLER VE SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (***)					15	15		
	SEÇMELİ DERSLER KREDİSİ		7	7	7	7		4	4
	TOPLAM DERS KREDİSİ		44	44	45	45	45	45	45

AÇIKLAMALAR

- (*) Başarılması zorunlu, muafiyeti olmayan dersleri ifade eder.
- (**) 7. ve 8. dönemlerde çerçeve öğretim programlarında yer alan seçmeli meslek dersleri tablosundan 7 ders kredisi ders verilecektir.
- (***) 5. ve 6. dönemlerde alınabilecek 15 ders kredisi, seçmeli dersler veya seçmeli meslek dersleri tablosu ile varsa alanın diğer dal meslek derslerinden verilebilir.
- Meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 144 olmalıdır ve mezuniyet için meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı en az 126 olmalıdır.
- Mezuniyet için gerekli en az kredi toplamı 242 olmalıdır.
- Alınabilecek meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 174' den fazla olamaz.

SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ TABLOSU							
Sıra No	Ders Adı	Sınıf-Dönem					
		11		12			
		5	6	7	8		
1	El Dokuma	7	7	7	7		
2	Bilgisayarda Halı Tasarımı	4	4	4	4		
3	Motif Çizim Teknikleri	3	3	3	3		

4	El Nakışları	7	7	7	7
5	Makine Nakışları	7	7	7	7
6	Sanayi Nakışları	7	7	7	7
7	Antep İşi	4	4	4	4
8	Maras İşi	4	4	4	4
9	Nakış Tasarımları	4	4	4	4
10	Kırkyama Üretimi	5	5	5	5
11	Yorgan Üretimi	4	4	4	4
12	Çarpama Dokuma	3	3	3	3
13	Dekoratif Ev Aksesuarları	5	5	5	5
14	Dekoratif Ürünlerde Bakım ve Onarım	2	2	2	2
15	Oyuncak Üretimi	3	3	3	3
16	Tamamlayıcı Aksesuarlar	5	5	5	5
17	Yapma Bebek Teknikleri	7	7	7	7
18	Yapma Çiçek Teknikleri	7	7	7	7
19	Yöresel El Sanatları	5	5	5	5
20	E-Ticaret	3	3	3	3
21	Estetik	2	2	2	2
22	Programlama	3	3	3	3
23	Dijital Tasarım	2	2	2	2
24	Sosyal Medya	2	2	2	2

MESLEKİ AÇIK ÖĞRETİM LİSESİ
ANADOLU MESLEK PROGRAMI
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ALANI
DÖNEMLERE VE DALLARA GÖRE HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

DERS KATEGORİLERİ		DERSLER	SINIF-DONEM									
			9		10		11		12			
			1	2	3	4	5	6	7	8		
ORTAK DERSLER		TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (*)	5	5	4	4	4	4	4	4		
		DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2	2	2	2	2		
		TARİH	2	2	2	2	2	2				
		T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK								2	2	
		COĞRAFYA	2	2	2	2						
		MATEMATİK	5	5	5	5						
		FİZİK	2	2	2	2						
		KİMYA	2	2	2	2						
		BİYOLOJİ	2	2	2	2						
		FELSEFE			2	2	2	2				
		YABANCI DİL	4	4	2	2	2	2	2	2	2	
		SAGLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ					1	1				
		ORTAK DERSLER TOPLAMI	26	26	25	25	13	13	10	10		
YÜZ YÜZE EĞİTİM MESLEK DERSLERİ	GELENEKSEL TÜRK SANATLARI DALI	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2								
		TEMEL GELENEKSEL TÜRK SANATLARI	2	2								
		OSMANLI TÜRKÇESİ (****)	2	2								
		TEMEL TASARIM	2	2								
		GELENEKSEL TÜRK SANATLARI DESEN (*)	3	3								
		HÜSN-İ HAT ATÖLYESİ (*)			2	2						
		EBRU ATÖLYESİ			4	4						
		MİNYATÜR ATÖLYESİ			4	4						
		KATI ATÖLYESİ			3	3						
		TEZHİP ATÖLYESİ (*)					5	5				
		ÇİNİ ATÖLYESİ					4	4				
		KALEMİŞİ ATÖLYESİ					4	4				
		ÇİLT ATÖLYESİ					4	4				
		İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)								24	24	
				MESLEK DERSLERİ TOPLAMI	11	11	13	13	17	17	24	24
		SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (**)							7	7		
		SEÇMELİ DERSLER VE SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (***)					15	15				
		SEÇMELİ DERSLER KREDİSİ	7	7	7	7			4	4		
		TOPLAM DERS KREDİSİ	44	44	45	45	45	45	45	45		

AÇIKLAMALAR

- (*) Başarılıması zorunlu, muafiyeti olmayan dersleri ifade eder.
- (**) 7. ve 8. dönemlerde çerçeve öğretim programlarında yer alan seçmeli meslek dersleri tablosundan 7 ders kredisi ders verilecektir.
- (***) 5. ve 6. dönemlerde alınabilecek 15 ders kredisi, seçmeli dersler veya seçmeli meslek dersleri tablosu ile varsa alanın diğer dal meslek derslerinden verilebilir.
- Meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 144 olmalıdır ve mezuniyet için meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı en az 126 olmalıdır.
- Mezuniyet için gerekli en az kredi toplamı 242 olmalıdır.
- Alınabilecek meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 174' den fazla olamaz.
- (****) Osmanlı Türkçesi dersinde Talim ve Terbiye Kurulunun 29.07.2016 tarihli ve 54 sayılı kararı ile kabul edilen öğretim programı uygulanacaktır.

SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ TABLOSU					
Sıra No	Ders Adı	Sınıf-Dönem			
		11		12	
		5	6	7	8
1	Hüsn-i Hat Uygulamaları	7	7	7	7
2	Ebru Uygulamaları	7	7	7	7
3	Minyatür Uygulamaları	7	7	7	7
4	Kâh' Uygulamaları	7	7	7	7
5	Tezhip Uygulamaları			7	7
6	Çini Uygulamaları			7	7
7	Kalemîşi Uygulamaları			7	7
8	Cilt Uygulamaları			7	7
9	Programlama	3	3	3	3
10	Dijital Tasarım	2	2	2	2
11	Sosyal Medya	2	2	2	2

MESLEKİ AÇIK ÖĞRETİM LİSESİ
ANADOLU MESLEK PROGRAMI
GRAFİK VE FOTOĞRAF ALANI
DÖNEMLERE VE DALLARA GÖRE HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

DERS KATEGORİLERİ		DERSLER	SINIF-DÖNEM							
			9		10		11		12	
			1	2	3	4	5	6	7	8
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (*)	5	5	4	4	4	4	4	4	
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2	2	2	2	2	
	TARİH	2	2	2	2	2	2			
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK							2	2	
	COĞRAFYA	2	2	2	2					
	MATEMATİK	5	5	5	5					
	FİZİK	2	2	2	2					
	KİMYA	2	2	2	2					
	BİYOLOJİ	2	2	2	2					
	FELSEFE			2	2	2	2			
	YABANCI DİL	4	4	2	2	2	2	2	2	
	SAGLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ					1	1			
ORTAK DERSLER TOPLAMI		26	26	25	25	13	13	10	10	
YÜZ YÜZE EĞİTİM MESLEK DERSLERİ	GRAFİK DALI	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2						
		TEMEL FOTOĞRAF	3	3						
		TEMEL TASARIM (*)	6	6						
		BİLGİSAYARDA GRAFİK TASARIM (*)			6	6				
		GRAFİK DESEN			3	3				
		PERSPEKTİF VE DESEN			4	4				
		İLLÜSTRASYON UYGULAMALARI					8	8		
		TANITIM GRAFİĞİ					5	5		
		YAYIN GRAFİĞİ (*)					4	4		
		İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)							24	24
		MESLEK DERSLERİ TOPLAMI		11	11	13	13	17	17	24
	FOTOĞRAF DALI	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2						
		TEMEL FOTOĞRAF	3	3						
		TEMEL TASARIM (*)	6	6						
		FOTOĞRAF ÇEKİMİ (*)			7	7				
		FOTOĞRAFTA PERSPEKTİF			3	3				
		FOTOĞRAF YORUMLAMA			3	3				
		BİLGİSAYARDA FOTOĞRAF					4	4		
		ÇEKİM TEKNİKLERİ VE SUNUMU (*)					8	8		
		VIDEO ÇEKİMİ					5	5		
		İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)							24	24
		MESLEK DERSLERİ TOPLAMI		11	11	13	13	17	17	24
SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (**)								7	7	
SEÇMELİ DERSLER VE SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (***)						15	15			
SEÇMELİ DERSLER KREDİSİ		7	7	7	7			4	4	
TOPLAM DERS KREDİSİ		44	44	45	45	45	45	45	45	

AÇIKLAMALAR

- (*) Başarılması zorunlu, muafiyeti olmayan dersleri ifade eder.
- (**) 7. ve 8. dönemlerde çerçeve öğretim programlarında yer alan seçmeli meslek dersleri tablosundan 7 ders kredisi ders verilecektir.
- (***) 5. ve 6. dönemlerde alınabilecek 15 ders kredisi, seçmeli dersler veya seçmeli meslek dersleri tablosu ile varsa alanın diğer dal meslek derslerinden verilebilir.
- Meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 144 olmalıdır ve mezuniyet için meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı en az 126 olmalıdır.
- Mezuniyet için gerekli en az kredi toplamı 242 olmalıdır.
- Alnabilecek meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 174' den fazla olamaz.

SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ TABLOSU					
Sıra No	Ders Adı	Sınıf-Dönem			
		11		12	
		5	6	7	8

1	Grafik ve Fotoğraf Tarihi	2	2	2	2
2	İletişim Araçlarında Fotoğraf	4	4	4	4
3	Karanlık Oda	3	3	3	3
4	Özgün Baskı	4	4	4	4
5	Portfolyo Hazırlama	5	5	5	5
6	Proje Teknikleri	3	3	3	3
7	Temel Sanat Tarihi	2	2	2	2
8	Animasyon Teknikleri	7	7	7	7
9	Belgesel Fotoğraf	7	7	7	7
10	Bilgisayarda Fotoğraf Uygulamaları	5	5	5	5
11	Desen Uygulamaları	5	5	5	5
12	Web Arayüz Tasarımı	5	5	5	5
13	Programlama	3	3	3	3
14	Dijital Tasarım	2	2	2	2
15	Sosyal Medya	2	2	2	2

MESLEKİ AÇIK ÖĞRETİM LİSESİ
ANADOLU MESLEK PROGRAMI
GÜZELLİK HİZMETLERİ ALANI
DÖNEMLERE VE DALLARA GÖRE HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

DERS KATEGORİLERİ	DERSLER	SINIF-DÖNEM							
		9		10		11		12	
		1	2	3	4	5	6	7	8
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (*)	5	5	4	4	4	4	4	4
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2	2	2	2	2
	TARİH	2	2	2	2	2	2		
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK							2	2
	COĞRAFYA	2	2	2	2				
	MATEMATİK	5	5	5	5				
	FİZİK	2	2	2	2				
	KİMYA	2	2	2	2				
	BİYOLOJİ	2	2	2	2				
	FELSEFE			2	2	2	2		
	YABANCI DİL	4	4	2	2	2	2	2	2
	SAGLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ					1	1		
	ORTAK DERSLER TOPLAMI	26	26	25	25	13	13	10	10
YÜZ YÜZE EĞİTİM MESLEK DERSLERİ	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2						
	TEMEL BAKIM ATÖLYESİ (*)	7	7						
	TEMEL ANATOMİ VE FİZYOLOJİ	2	2						
	CİLT BAKIM UYGULAMALARI ATÖLYESİ (*)			7	7	9	9		
	MAKYAJ UYGULAMALARI ATÖLYESİ			4	4	6	6		
	MESLEKİ RESİM			2	2				
	MÜŞTERİ İLİŞKİLERİ YÖNETİMİ					2	2		
	İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)							24	24
	MESLEK DERSLERİ TOPLAMI	11	11	13	13	17	17	24	24
	SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (**)							7	7
SEÇMELİ DERSLER VE SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (***)						15	15		
SEÇMELİ DERSLER KREDİSİ		7	7	7	7			4	4
TOPLAM DERS KREDİSİ		44	44	45	45	45	45	45	45

AÇIKLAMALAR

- (*) Başarılması zorunlu, muafiyeti olmayan dersleri ifade eder.
- (**) 7. ve 8. dönemlerde çerçeve öğretim programlarında yer alan seçmeli meslek dersleri tablosundan 7 ders kredisi ders verilecektir.
- (***) 5. ve 6. dönemlerde alınabilecek 15 ders kredisi, seçmeli dersler veya seçmeli meslek dersleri tablosu ile varsa alanın diğer dal meslek derslerinden verilebilir.
- Meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 144 olmalıdır ve mezuniyet için meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı en az 126 olmalıdır.
- Mezuniyet için gerekli en az kredi toplamı 242 olmalıdır.
- Alınabilecek meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 174' den fazla olamaz.

SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ TABLOSU						
Sıra No	Ders Adı	Sınıf-Dönem				
		11		12		
		5	6	7	8	
1	Kadın Saç Şekillendirme ve Kesim Teknikleri	7	7	7	7	
2	Kadın Saç Renklendirme Teknikleri	6	6	6	6	
3	Erkek Saç Şekillendirme ve Kesim Teknikleri	7	7	7	7	
4	Erkek Saç Renklendirme Teknikleri	6	6	6	6	
5	Sakal Bıyık Tıraşı	2	2	2	2	
6	Temel Beslenme	2	2	2	2	
7	Diksiyon ve Etkili İletişim	4	4	4	4	
8	Temel İlk Yardım	2	2	2	2	
9	Mesleki Yabancı Dil (Güzellik Hizmetleri Alanı)	2	2	2	2	
10	Programlama	3	3	3	3	
11	Dijital Tasarım	2	2	2	2	
12	Sosyal Medya	2	2	2	2	

MESLEKİ AÇIK ÖĞRETİM LİSESİ
ANADOLU MESLEK PROGRAMI
GIDA TEKNOLOJİSİ ALANI
DÖNEMLERE VE DALLARA GÖRE HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

DERS KATEGORİLERİ		DERSLER	SINIF-DÖNEM							
			9		10		11		12	
			1	2	3	4	5	6	7	8
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (*)	5	5	4	4	4	4	4	4	
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2	2	2	2	2	
	TARİH	2	2	2	2	2	2			
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK							2	2	
	COĞRAFYA	2	2	2	2					
	MATEMATİK	5	5	5	5					
	FİZİK	2	2	2	2					
	KİMYA	2	2	2	2					
	BİYOLOJİ	2	2	2	2					
	FELSEFE			2	2	2	2			
	YABANCI DİL	4	4	2	2	2	2	2	2	
	SAGLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ					1	1			
	ORTAK DERSLER TOPLAMI		26	26	25	25	13	13	10	10
YÜZ YÜZE EĞİTİM MESLEK DERSLERİ	GIDA TEKNOLOJİSİ DALI	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2						
		GIDA MİKROBİYOLOJİSİ (*)	4	4						
		LABORATUVAR TEKNİĞİ	3	3						
		GIDA HİJYENİ VE SANİTASYON	2	2						
		GIDALARDA MİKROBİYOLOJİK ANALİZLER (*)			4	4				
		GIDA KİMYASI			3	3				
		MADDEDE TEMEL DEĞİŞİM VE ÖLÇÜMLER			4	4				
		GIDA MUHAFAZA VE AMBALAJLAMA TEKNİKLERİ			2	2				
		GIDALARDA TEMEL KALİTE KONTROL ANALİZLERİ					9	9		
		GIDA ÜRETİM TEKNOLOJİLERİ (*)					6	6		
		GIDA İŞLEME MAKİNELERİ					2	2		
		İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)							24	24
		MESLEK DERSLERİ TOPLAMI		11	11	13	13	17	17	24
SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (**)								7	7	
SEÇMELİ DERSLER VE SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (***)						15	15			
SEÇMELİ DERSLER KREDİSİ		7	7	7	7			4	4	
TOPLAM DERS KREDİSİ		44	44	45	45	45	45	45	45	

AÇIKLAMALAR

- (*) Başarılması zorunlu, muafiyeti olmayan dersleri ifade eder.
- (**) 7. ve 8. dönemlerde çerçeve öğretim programlarında yer alan seçmeli meslek dersleri tablosundan 7 ders kredisi ders verilecektir.
- (***) 5. ve 6. dönemlerde alınabilecek 15 ders kredisi, seçmeli dersler veya seçmeli meslek dersleri tablosu ile varsa alanın diğer dal meslek derslerinden verilebilir.
- Meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 144 olmalıdır ve mezuniyet için meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı en az 126 olmalıdır.
- Mezuniyet için gerekli en az kredi toplamı 242 olmalıdır.
- Alınabilecek meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 174' den fazla olamaz.

SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ TABLOSU							
Sıra No	Ders Adı	Sınıf-Dönem					
		11		12			
		5	6	7	8		
1	Gıda Kalite Kontrol	7	7	7	7		
2	Gıda Ambalajların Kontrolü	2	2	2	2		
3	Beslenme	2	2	2	2		
4	Organik Bileşikler	4	4	4	4		
5	Özel Gıdalar	5	5	5	5		
6	Bitkisel Yağ İşleme	5	5	5	5		
7	Çay İşleme	5	5	5	5		
8	Hububat İşleme	5	5	5	5		

9	Süt İşleme	7	7	7	7
10	Et İşleme	5	5	5	5
11	Meyve ve Sebze İşleme	7	7	7	7
12	Programlama	3	3	3	3
13	Dijital Tasarım	2	2	2	2
14	Sosyal Medya	2	2	2	2

MESLEKİ AÇIK ÖĞRETİM LİSESİ
ANADOLU MESLEK PROGRAMI
MOBİLYA VE İÇ MEKÂN TASARIMI ALANI
DÖNEMLERE VE DALLARA GÖRE HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

DERS KATEGORİLERİ		DERSLER	SINIF-DONEM							
			9		10		11		12	
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (*)	5	5	4	4	4	4	4	4	
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2	2	2	2	2	
	TARİH	2	2	2	2	2	2			
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK							2	2	
	COĞRAFYA	2	2	2	2					
	MATEMATİK	5	5	5	5					
	FİZİK	2	2	2	2					
	KİMYA	2	2	2	2					
	BİYOLOJİ	2	2	2	2					
	FELSEFE			2	2	2	2			
	YABANCI DİL	4	4	2	2	2	2	2	2	
SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ						1	1			
ORTAK DERSLER TOPLAMI		26	26	25	25	13	13	10	10	
YÜZ YÜZE EĞİTİM MESLEK DERSLERİ	MOBİLYA ÜRETİM TEKNOLOJİSİ DALI	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2						
		MOBİLYA TEKNİK RESMİ	3	3						
		BİRLEŞTİRME TEKNİKLERİ (*)	6	6						
		MAKİNE BİLGİSİ			2	2				
		BİLGİSAYARLI TEMEL MOBİLYA ÇİZİMİ			4	4				
		MASİF MOBİLYA ÜRETİMİ (*)			7	7				
		TASARIM VE MALZEME BİLGİSİ					2	2		
		BİLGİSAYAR KONTROLLÜ MAKİNELERDE ÜRETİM (CNC)					3	3		
		BİLGİSAYARLI İÇ MEKÂN RESMİ					4	4		
		PANEL MOBİLYA ÜRETİMİ (*)					8	8		
		İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)							24	24
		MESLEK DERSLERİ TOPLAMI	11	11	13	13	17	17	24	24
	MOBİLYA İÇ MEKÂN RESSANLIĞI DALI	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2						
		MOBİLYA TEKNİK RESMİ	3	3						
		BİRLEŞTİRME TEKNİKLERİ (*)	6	6						
		TEMEL TASARIM VE SÜSLEME			2	2				
		MEKÂN YARDIMCI GEREÇLERİ			3	3				
		BİLGİSAYARLI MOBİLYA TASARIMI (*)			8	8				
		BİLGİSAYAR KONTROLLÜ MAKİNELERDE ÜRETİM (CNC)					3	3		
		ÜÇ BOYUTLU GÖRSEL SUNUM TEKNİKLERİ					4	4		
BİLGİSAYARLI MEKÂN TASARIMI (*)						10	10			
İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)							24	24		
MESLEK DERSLERİ TOPLAMI		11	11	13	13	17	17	24	24	
SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (**)								7	7	
SEÇMELİ DERSLER VE SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (***)						15	15			
SEÇMELİ DERSLER KREDİSİ		7	7	7	7			4	4	
TOPLAM DERS KREDİSİ		44	44	45	45	45	45	45	45	

AÇIKLAMALAR

- (*) Başarılması zorunlu, muafiyeti olmayan dersleri ifade eder.
- (**) 7. ve 8. dönemlerde çerçeve öğretim programlarında yer alan seçmeli meslek dersleri tablosundan 7 ders kredisi ders verilecektir.
- (***) 5. ve 6. dönemlerde alınabilecek 15 ders kredisi, seçmeli dersler veya seçmeli meslek dersleri tablosu ile varsa alanın diğer dal meslek derslerinden verilebilir.
- Meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 144 olmalıdır ve mezuniyet için meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı en az 126 olmalıdır.
- Mezuniyet için gerekli en az kredi toplamı 242 olmalıdır.
- Alınabilecek meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 174' den fazla olamaz.

SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ TABLOSU			
Sıra No	Ders Adı	Sınıf-Dönem	
		11	12

		5	6	7	8
1	Ahşap Oyuncak Yapımı	5	5	5	5
2	Ahşap Restorasyonu	4	4	4	4
3	Bilgisayarlı Dış Mekan Doğrama Resmi	4	4	4	4
4	Bilgisayarlı İç Mekan Doğrama Resmi	4	4	4	4
5	Bilgisayarlı İş Yeri Mekan Tasarımı	4	4	4	4
6	Bilgisayarlı Mobilya Süsleme Resmi	2	2	2	2
7	İç Mekan Maketleri	3	3	3	3
8	İç ve Dış Mekan Doğramaları	7	7	7	7
9	Kesif ve Maliyet	3	3	3	3
10	Mesleki Yabancı Dil	2	2	2	2
11	Mobilya İskeleti ve Döşemesi	7	7	7	7
12	Mobilya Kontrol ve Pazarlama	2	2	2	2
13	Mobilya Montaj İşlemleri	3	3	3	3
14	Mobilya Uygulamaları	4	4	4	4
15	Park ve Bahçe Mobilyaları	4	4	4	4
16	Üst Yüzey İşlemleri	2	2	2	2
17	Programlama	3	3	3	3
18	Dijital Tasarım	2	2	2	2
19	Sosyal Medya	2	2	2	2

MESLEKİ AÇIK ÖĞRETİM LİSESİ
ANADOLU MESLEK PROGRAMI
MODA TASARIM TEKNOLOJİLERİ ALANI
DÖNEMLERE VE DALLARA GÖRE HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

DERS KATEGORİLERİ		DERSLER	SINIF-DÖNEM								
			9		10		11		12		
			1	2	3	4	5	6	7	8	
ORTAK DERSLER		TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (*)	5	5	4	4	4	4	4	4	
		DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2	2	2	2	2	
		TARİH	2	2	2	2	2	2			
		T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK							2		
		COĞRAFYA	2	2	2	2					
		MATEMATİK	5	5	5	5					
		FİZİK	2	2	2	2					
		KİMYA	2	2	2	2					
		BİYOLOJİ	2	2	2	2					
		FELSEFE			2	2	2	2			
		YABANCI DİL	4	4	2	2	2	2	2	2	
		SAGLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ					1	1			
		ORTAK DERSLER TOPLAMI	26	26	25	25	13	13	10	10	
YÜZ YÜZE EĞİTİM MESLEK DERSLERİ	GIYISI KALIP TASARIMI VE ÜRETİMİ DALI	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2							
		ATÖLYE (*)	7	7							
		MODEL ANALİZİ VE MODEL GELİŞTİRME	2	2							
		GIYISI KALIP TASARIMI VE ÜRETİMİ ATÖLYESİ (*)			11	11	14	14			
		MODADA TEMEL SANAT			2	2					
		MODEL TASARIMI					3	3			
		İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)							24	24	
		MESLEK DERSLERİ TOPLAMI	11	11	13	13	17	17	24	24	
	TERZİLİK DALI	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2							
		ATÖLYE (*)	7	7							
		MODEL ANALİZİ VE MODEL GELİŞTİRME	2	2							
		TERZİLİK ATÖLYESİ (*)			11	11	14	14			
		MODADA TEMEL SANAT			2	2					
		GIYIM AKSESUARLARI					3	3			
		İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)							24	24	
		MESLEK DERSLERİ TOPLAMI	11	11	13	13	17	17	24	24	
		SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (**)								7	7
		SEÇMELİ DERSLER VE SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (***)						15	15		
SEÇMELİ DERSLER KREDİSİ		7	7	7	7			4	4		
TOPLAM DERS KREDİSİ		44	44	45	45	45	45	45	45		

AÇIKLAMALAR

- (*) Başarılması zorunlu, muafiyeti olmayan dersleri ifade eder.
- (**) 7. ve 8. dönemlerde çerçeve öğretim programlarında yer alan seçmeli meslek dersleri tablosundan 7 ders kredisi ders verilecektir.
- (***) 5. ve 6. dönemlerde alınabilecek 15 ders kredisi, seçmeli dersler veya seçmeli meslek dersleri tablosu ile varsa alanın diğer dal meslek derslerinden verilebilir.
- Meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 144 olmalıdır ve mezuniyet için meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplam en az 126 olmalıdır.
- Mezuniyet için gerekli en az kredi toplamı 242 olmalıdır.
- Alınabilecek meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 174' den fazla olamaz.

SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ TABLOSU							
Sıra No	Ders Adı	Sınıf-Dönem					
		11		12			
		5	6	7	8		
1	Portfolyo Hazırlama	3	3	3	3		
2	Tekstil Yüzeyleri ve Malzeme Bilgisi	2	2	2	2		
3	Mesleki Yabancı Dil	2	2	2	2		
4	Makine Bakım Onarım	2	2	2	2		
5	Abiye Giysi Üretimi	4	4	4	4		
6	Bilgisayar Destekli Kalıp Hazırlama	5	5	5	5		

7	İç Giyim Kalıp Tasarımı ve Üretimi	7	7	7	7
8	Drapaj	5	5	5	5
9	Deri Giysi Üretimi	7	7	7	7
10	Kostüm Tasarımı ve Üretimi	5	5	5	5
11	Moda Pazarlama	2	2	2	2
12	Çocuk Giyim Kalıp Tasarımı ve Üretimi	7	7	7	7
13	Ev Tekstil Tasarımı ve Üretimi	7	7	7	7
14	Görsel Magazacılık	2	2	2	2
15	Programlama	3	3	3	3
16	Dijital Tasarım	2	2	2	2
17	Sosyal Medya	2	2	2	2

MESLEKİ AÇIK ÖĞRETİM LİSESİ
ANADOLU MESLEK PROGRAMI
TEKSTİL TEKNOLOJİSİ ALANI
DÖNEMLERE VE DALLARA GÖRE HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

DERS KATEGORİLERİ	DERSLER	SINIF-DÖNEM							
		9		10		11		12	
		1	2	3	4	5	6	7	8
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (*)	5	5	4	4	4	4	4	4
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2	2	2	2	2
	TARİH	2	2	2	2	2	2		
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK							2	2
	COĞRAFYA	2	2	2	2				
	MATEMATİK	5	5	5	5				
	FİZİK	2	2	2	2				
	KİMYA	2	2	2	2				
	BİYOLOJİ	2	2	2	2				
	FELSEFE			2	2	2	2		
	YABANCI DİL	4	4	2	2	2	2	2	2
	SAGLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ					1	1		
	ORTAK DERSLER TOPLAMI	26	26	25	25	13	13	10	10
YÜZ YÜZE EĞİTİM MESLEK DERSLERİ	İPLİK ÜRETİM TEKNOLOJİSİ DALI	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2					
		TEMEL TEKSTİL UYGULAMALARI ATÖLYESİ (*)	9	9					
		TEKSTİL LİFLERİ LABORATUVARI			2	2			
		PAMUK İPLİK ÜRETİM ATÖLYESİ/YÜN İPLİK ÜRETİM ATÖLYESİ (*)			9	9			
		TEMEL İPLİK MESLEK HESAPLARI			2	2			
		İPLİK BİTİM İŞLEMLERİ ATÖLYESİ (*)					4	4	
		İPLİK ÜRETİMDE KONTROLLER ATÖLYESİ					5	5	
		İPLİK ÜRETİM HESAPLARI					4	4	
		İPLİKTE FARKLI ÜRETİM SİSTEMLERİ ATÖLYESİ					4	4	
		İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)							24
		MESLEK DERSLERİ TOPLAMI	11	11	13	13	17	17	24
	DOKUMA ÜRETİM TEKNOLOJİSİ DALI	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2					
		TEMEL TEKSTİL UYGULAMALARI ATÖLYESİ (*)	9	9					
		TEKSTİL LİFLERİ LABORATUVARI			2	2			
		KUMAŞ ANALİZİ ATÖLYESİ (*)			8	8			
		DOKUMA ÖRGÜLERİ			3	3			
		NUMUNE KUMAŞ DOKUMA ATÖLYESİ (*)					6	6	
		DOKUMA HAZIRLIK					2	2	
		KUMAŞ DOKUMA VE MAKİNA SİSTEMLERİ ATÖLYESİ					9	9	
		İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)							24
		MESLEK DERSLERİ TOPLAMI	11	11	13	13	17	17	24
	ÖRME ÜRETİM TEKNOLOJİSİ DALI	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2					
		TEMEL TEKSTİL UYGULAMALARI ATÖLYESİ (*)	9	9					
		TEKSTİL LİFLERİ LABORATUVARI			2	2			
		ÖRME MAKİNELERİ ATÖLYESİ (*)			7	7			
		ÖRMEDE MESLEK HESAPLARI			2	2			
		ÖRMEDE KALİTE KONTROL			2	2			
		ÖRMEDE ANALİZ VE DESEN ATÖLYESİ (*)					10	10	
		DÖZ VE ÇORAP ÖRME ÜRETİM ATÖLYESİ/ YUVARLAK ÖRME ÜRETİM ATÖLYESİ					7	7	
		İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)							24
		MESLEK DERSLERİ TOPLAMI	11	11	13	13	17	17	24
	TEKSTİL BASKI VE DESENÇİLİĞİ DALI	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2					
		TEMEL TEKSTİL UYGULAMALARI ATÖLYESİ (*)	9	9					
		TEKSTİL LİFLERİ LABORATUVARI			2	2			
		BASKI DESENİ HAZIRLAMA ATÖLYESİ (*)			11	11			
		BASKI KİMYASI					2	2	
		BASKI MAKİNELERİ					3	3	
		BASKI TEKNİKLERİ ATÖLYESİ (*)					12	12	
		İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)							24
		MESLEK DERSLERİ TOPLAMI	11	11	13	13	17	17	24
	AĞIR VE GİD DALI	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2					
		TEMEL TEKSTİL UYGULAMALARI ATÖLYESİ (*)	9	9					
		TEKSTİL LİFLERİ LABORATUVARI			2	2			
		ÖN TERBİYE İŞLEMLERİ ATÖLYESİ (*)			9	9			

TEKSTİL BOYA LABORANTLI	TEKSTİL KİMYASI			2	2				
	BOYAMA VE APRE TEKNİKLERİ ATÖLYESİ (*)					11	11		
	KİMYASAL VE FİZİKSEL TEST LABORATUVARI					4	4		
	TERBİYE MAKİNELERİ					2	2		
	İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)							24	24
	MESLEK DERSLERİ TOPLAMI	11	11	13	13	17	17	24	24
SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (**)								7	7
SEÇMELİ DERSLER VE SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (***)						15	15		
SEÇMELİ DERSLER KREDİSİ		7	7	7	7			4	4
TOPLAM DERS KREDİSİ		44	44	45	45	45	45	45	45

AÇIKLAMALAR

- (*) Başarılması zorunlu, muafiyeti olmayan dersleri ifade eder.
- (**) 7. ve 8. dönemlerde çerçeve öğretim programlarında yer alan seçmeli meslek dersleri tablosundan 7 ders kredisi ders verilecektir.
- (***) 5. ve 6. dönemlerde alınabilecek 15 ders kredisi, seçmeli dersler veya seçmeli meslek dersleri tablosu ile varsa alının diğer dal meslek derslerinden verilebilir.
- Meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 144 olmalıdır ve mezuniyet için meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı en az 126 olmalıdır.
- Mezuniyet için gerekli en az kredi toplamı 242 olmalıdır.
- Alınabilecek meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 174' den fazla olamaz.

SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ TABLOSU							
Sıra No	Ders Adı	Sınıf-Dönem					
		11		12			
		5	6	7	8		
1	Yapay İplik Üretimi Atölyesi	7	7	7	7		
2	Fantezi İplik Üretim Atölyesi	7	7	7	7		
3	Mesleki Yabancı Dil	2	2	2	2		
4	Tekstilde Üretim Takibi	3	3	3	3		
5	Örme Kumaşlarda Kimyasal ve Fiziksel Testler	3	3	3	3		
6	Örmede Model Geliştirme	4	4	4	4		
7	Temel Tasarım	5	5	5	5		
8	Tekstil Teknik Resim	3	3	3	3		
9	Teknik Tekstiller	4	4	4	4		
10	Programlama	3	3	3	3		
11	Dijital Tasarım	2	2	2	2		
12	Sosyal Medya	2	2	2	2		

MESLEKİ AÇIK ÖĞRETİM LİSESİ
ANADOLU MESLEK PROGRAMI
KUYUMCULUK TEKNOLOJİSİ ALANI
DÖNEMLERE VE DALLARA GÖRE HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

DERS KATEGORİLERİ	DERSLER	SINIF-DÖNEM							
		9		10		11		12	
		1	2	3	4	5	6	7	8
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (*)	5	5	4	4	4	4	4	4
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2	2	2	2	2
	TARİH	2	2	2	2	2	2		
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK							2	2
	COĞRAFYA	2	2	2	2				
	MATEMATİK	5	5	5	5				
	FİZİK	2	2	2	2				
	KİMYA	2	2	2	2				
	BİYOLOJİ	2	2	2	2				
	FELSEFE			2	2	2	2		
	YABANCI DİL	4	4	2	2	2	2	2	2
	SAGLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ					1	1		
	ORTAK DERSLER TOPLAMI	26	26	25	25	13	13	10	10
YÜZ YÜZE EĞİTİM MESLEK DERSLERİ	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2						
	TAKIDA TEKNİK RESİM	2	2						
	ATÖLYE (*)	7	7	6	6	9	9		
	TAKIDA TEMEL TASARIM			4	4				
	TAKİ ETÜDÜ VE ÇİZİMİ			3	3				
	MUM MODELAJ VE DÖKÜM					4	4		
	BİLGİSAYARDA TAKİ TASARIMI					4	4		
	İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)							24	24
	MESLEK DERSLERİ TOPLAMI	11	11	13	13	17	17	24	24
SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (**)								7	7
SEÇMELİ DERSLER VE SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (***)						15	15		
SEÇMELİ DERSLER KREDİSİ		7	7	7	7			4	4
TOPLAM DERS KREDİSİ		44	44	45	45	45	45	45	45

AÇIKLAMALAR

- (*) Başarılması zorunlu, muafiyeti olmayan dersleri ifade eder.
- (**) 7. ve 8. dönemlerde çerçeve öğretim programlarında yer alan seçmeli meslek dersleri tablosundan 7 ders kredisi ders verilecektir.
- (***) 5. ve 6. dönemlerde alınabilecek 15 ders kredisi, seçmeli dersler veya seçmeli meslek dersleri tablosu ile varsa alanın diğer dal meslek derslerinden verilebilir.
- Meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 144 olmalıdır ve mezuniyet için meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı en az 126 olmalıdır.
- Mezuniyet için gerekli en az kredi toplamı 242 olmalıdır.
- Alnabilecek meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 174' den fazla olamaz.

SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ TABLOSU							
Sıra No	Ders Adı	Sınıf-Dönem					
		11		12			
		5	6	7	8		
1	Takı Tarihi	2	2	2	2		
2	Takı Tasarımı	3	3	3	3		
3	Serbest Takı Uygulamaları	7	7	7	7		
4	Gemoloji	4	4	4	4		
5	Mesleki Yabancı Dil Dersi (Kuyumculuk Teknolojisi)	2	2	2	2		
6	Takı Tasarımı ve Modelleme	7	7	7	7		
7	Takı Satışı	3	3	3	3		

8	Kıyunculukta Hasır Örne	4	4	4	4
9	İmitasyon Takı İmalatı	4	4	4	4
10	Telkâri Takı Yapımı	7	7	7	7
11	Mine Teknikler	7	7	7	7
12	Programlama	3	3	3	3
13	Dijital Tasarım	2	2	2	2
14	Sosyal Medya	2	2	2	2

MESLEKİ AÇIK ÖĞRETİM LİSESİ
ANADOLU MESLEK PROGRAMI
YİYECEK İÇECEK HİZMETLERİ ALANI
DÖNEMLERE VE DALLARA GÖRE HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

DERS KATEGORİLERİ	DERSLER	SINIF-DÖNEM							
		9		10		11		12	
		1	2	3	4	5	6	7	8
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (*)	5	5	4	4	4	4	4	4
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2	2	2	2	2
	TARİH	2	2	2	2	2	2		
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK							2	2
	COĞRAFYA	2	2	2	2				
	MATEMATİK	5	5	5	5				
	FİZİK	2	2	2	2				
	KİMYA	2	2	2	2				
	BİYOLOJİ	2	2	2	2				
	FELSEFE			2	2	2	2		
	YABANCI DİL	4	4	2	2	2	2	2	2
	SAGLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ					1	1		
	MESLEK DERSLERİ TOPLAMI	26	26	25	25	13	13	10	10
		2	2						
YÜZ YÜZE EĞİTİM MESLEK DERSLERİ	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	2						
	BESLENME İLKELERİ VE HÜYEN	2	2						
	TEMEL YİYECEK ÜRETİMİ VE SERVİS ATÖLYESİ (*)	7	7						
	MESLEKİ YABANCI DİL			3	3				
	AŞÇILIK ATÖLYESİ (*)			6	6	10	10		
	SERVİS ATÖLYESİ			4	4	5	5		
	MUTFAK HİZMETLERİ YÖNETİMİ					2	2		
	İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)							24	24
	MESLEK DERSLERİ TOPLAMI	11	11	13	13	17	17	24	24
SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (**)								7	7
SEÇMELİ DERSLER VE SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ KREDİSİ (***)						15	15		
SEÇMELİ DERSLER KREDİSİ		7	7	7	7			4	4
TOPLAM DERS KREDİSİ		44	44	45	45	45	45	45	45

AÇIKLAMALAR

- (*) Başarılmaması zorunlu, muafiyeti olmayan dersleri ifade eder.
- (**) 7. ve 8. dönemlerde çerçeve öğretim programlarında yer alan seçmeli meslek dersleri tablosundan 7 ders kredisi ders verilecektir.
- (***) 5. ve 6. dönemlerde alınabilecek 15 ders kredisi, seçmeli dersler veya seçmeli meslek dersleri tablosu ile varsa alanın diğer dal meslek derslerinden verilebilir.
- Meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 144 olmalıdır ve mezuniyet için meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı en az 126 olmalıdır.
- Mezuniyet için gerekli en az kredi toplamı 242 olmalıdır.
- Alınabilecek meslek dersleri ve seçmeli meslek dersleri kredi toplamı 174' den fazla olamaz.

SEÇMELİ MESLEK DERSLERİ TABLOSU							
Sıra No	Ders Adı	Sınıf-Dönem					
		11		12			
		5	6	7	8		
1	Simit Yapımı	2	2	2	2		
2	Pide Yapımı	3	3	3	3		
3	Ekmek Yapımı	2	2	2	2		
4	Perakende Paket Programları	2	2	2	2		
5	Ürün Alımı ve Satışı	2	2	2	2		
6	Hızlı Hazır Yiyecekler	3	3	3	3		
7	Pasta Yapım Teknikleri	5	5	5	5		
8	Pastane Organizasyonu	2	2	2	2		
9	Baklavacılık	7	7	7	7		
10	Otobüs/Tren Hostesliği	7	7	7	7		
11	Coğrafi İşaret Tescilli Ürünlerle Yemekler Hazırlama	7	7	7	7		
12	Sokak Lezzetler	7	7	7	7		

13	Füzyon Mutfacı	7	7	7	7
14	Osmanlı Saray Mutfacı	7	7	7	7
15	Gastronomi Turizmi	5	5	5	5
16	Mutfak Akımları	4	4	4	4
17	Sürdürülebilir Gastronomi	3	3	3	3
18	Profesyonel Kahve Hazırlayıcısı (Barista)	3	3	3	3
19	Diyet Yiyecekleri Hazırlama	5	5	5	5
20	Özel Gruplarda Beslenme	2	2	2	2
21	Yöresel Yemekler	7	7	7	7
22	İleri Servis Teknikleri	7	7	7	7
23	Türk Mutfak Kültürü ve Uygulamaları	7	7	7	7
24	Dünya Mutfak Kültürü ve Uygulamaları	7	7	7	7
25	Fotoğraf Çekimi	4	4	4	4
26	Gastronomi ve Sosyal Medya	3	3	3	3
27	Kurum Beslenmesi	3	3	3	3
28	Almanca (*)	7	7	7	7
29	Fransızca (*)	7	7	7	7
30	Arapça (*)	7	7	7	7
31	Çince (*)	7	7	7	7
32	Korece (*)	7	7	7	7
33	Rusça (*)	7	7	7	7
34	Japonca (*)	7	7	7	7
35	Programlama	3	3	3	3
36	Dijital Tasarım	2	2	2	2
37	Sosyal Medya	2	2	2	2

EK 8. Olgunlaşma Enstitüsü Bitirme Belgesi

Ek-12 (Ek:RG-12/6/2021-31509)

					
T.C.					
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI					
Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü					
OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ BİTİRME BELGESİ					
BELGE SAHİBİNİN		PROGRAMIN		DÜZENLEYEN KURUM	
T.C. KİMLİK NO		ALANI		BELGE NUMARASI	
ADI SOYADI				BELGE TARİHİ	
BABA ADI		DALI		EĞİTİM SÜRESİ	
ANNE ADI				BİTİRME NOTU	
Yukarıda açık kimliği yazılı Olgunlaşma Enstitüsünde açılan süreliprogramını tamamlayarak bu belgeyi almaya hak kazanmıştır.					
..... Müdür Yardımcısı			 Müdürü		

EK 9. Kurs Bitirme Belgesi

Ek-6 (Değişik:RG-12/6/2021-31509)

					
T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü					
KURS BİTİRME BELGESİ					
KURSIYERİN		PROGRAMIN		BELGENİN	
T.C. KİMLİK NUMARASI		ALAN		NUMARASI	
ADI VE SOYADI		MESLEK		TARİHİ	
BABA ADI		MESLEK SEVİYESİ		VERİLDİĞİ YER	
ANA ADI					

Yukarıda açık kimliği yazılı , tarihleri arasında düzenlenen
..... saatlik programını tamamlayarak bu kurs bitirme belgesini almaya hak
kazanmıştır.

.....
..... Müdür Yardımcısı

.....
..... Müdürü

EK 10. Katılım Belgesi

Ek-8 (Değişik:RG-12/6/2021-31509)

											
T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü											
KATILIM BELGESİ											
<table border="1" style="width: 100%;"><thead><tr><th colspan="2">KATILIMCININ</th></tr></thead><tbody><tr><td>T.C. KİMLİK NUMARASI</td><td></td></tr><tr><td>ADI VE SOYADI</td><td></td></tr><tr><td>BABA ADI</td><td></td></tr><tr><td>ANA ADI</td><td></td></tr></tbody></table>		KATILIMCININ		T.C. KİMLİK NUMARASI		ADI VE SOYADI		BABA ADI		ANA ADI	
KATILIMCININ											
T.C. KİMLİK NUMARASI											
ADI VE SOYADI											
BABA ADI											
ANA ADI											
<table border="1" style="width: 100%;"><thead><tr><th colspan="2">BELGENİN</th></tr></thead><tbody><tr><td>NUMARASI</td><td></td></tr><tr><td>TARİHİ</td><td></td></tr><tr><td>VERİLDİĞİ YER</td><td></td></tr></tbody></table>		BELGENİN		NUMARASI		TARİHİ		VERİLDİĞİ YER			
BELGENİN											
NUMARASI											
TARİHİ											
VERİLDİĞİ YER											
..... Müdürlüğünce/...../..... ,/...../..... tarihleri arasında düzenlenen faaliyetine katılan bu katılım belgesi verilmiştir.											
..... Müdür Yardımcısı	 Müdürü										

EK 11. Puan Döküm Çizelgesi

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü										Ek-4		
KURSIYERİN					PUAN DÖKÜM ÇİZELGESİ					KURS BITİRME BELGESİNİN		
T.C. KİMLİK NUMARASI					NUMARASI				TARİH			
ADI VE SOYADI					VERİLDİĞİ YER							
BABA ADI												
ANA ADI												
S.NO	KOD	MODÜL ADI	SÜRE	YETERLİK/KAZANIM	PUAN	S.NO	KOD	MODÜL ADI	SÜRE	YETERLİK/KAZANIM	PUAN	
1						20						
2						21						
3						22						
4						23						
5						24						
6						25						
7						26						
8						27						
9						28						
10						29						
11						30						
12						31						
13						32						
14						33						
15						34						
16						35						
17						36						
18						37						
19						38						

ONAY

 Kurum Müdürü
 (Adı Soyadı)
 (İmza)

EK 12. Ücretli Usta Öğretici Alımı İlan Örneği ve Değerlendirme Formu

11 Nisan 2018 – Sayı : 30388

RESMÎ GAZETE

Sayfa : 59

Ek-1

İLAN ÖRNEĞİ

T.C.

.....VALİLİĞİ / KAYMAKAMLIĞI

(.....İl/İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

.....Müdürlüğünde eğitim öğretim yılında açılacak kurs programlarında görevlendirilmek üzere ücretli usta öğretici talepleri alınacaktır. Başvuru işlemleri tarihleri arasında Ek-2 Ücretli Usta Öğretici Başvuru Değerlendirme Formuna esas belgeler ve dilekçe ile görev almak istenilen kuruma yapılacaktır.

ÜCRETLİ USTA ÖĞRETİCİ BAŞVURU DEĞERLENDİRME FORMU

KURS ALANINDA EĞİTİM (Bu bölümden sadece biri değerlendirilecektir.)	Doktora	65
	Tezli Yüksek Lisans	55
	Eğitim Fakültesi (Lisans)	47
	Lisans	40
	Ön Lisans	25
	Ustalık Belgesi/Meslek Lisesi Diploması/4. Seviye Kurs Bitirme Belgesi/4. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi	10
	ALANINDA EĞİTİM PUANI	65
ALANINDA HİZMET/İŞ DENEYİMİ	Alanında hizmet/iş deneyimi yıl için 1 puan	
	HİZMET/İŞ DENEYİMİ PUANI	10
EK PUAN	Tezli Yüksek Lisans	7
	Pedagojik Formasyon	6
	Tezsiz Yüksek Lisans	5
	Lisans	4
	Ön Lisans	2
	Usta Öğreticilik Belgesi	1
	EK PUAN TOPLAMI	25
TOPLAM PUAN		100

AÇIKLAMALAR:

- 1- Alanında hizmet iş deneyimi “eğitici sigorta günü/360” olarak hesaplanacaktır.
- 2- Alanında hizmet iş deneyimi hesabında, kamu kurum ve kuruluşları ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel kurumlarda eğitici olarak çalışılan süreler dikkate alınacaktır.
- 3- Puanların eşitliği hâlinde sırasıyla; alanında eğitim seviyesi en yüksek olana, eğitim alanında mesleki deneyimi fazla olana öncelik verilir; eşitliğin devamı hâlinde ise kura ile belirlenir.
- 4- Eğitim Fakültesi mezunları Pedagojik Formasyon belgesinden ayrıca puan almayacaktır.
- 5- “Kurs Alanında Eğitim” bölümünden puanı hesaplanan diploma/belge için ayrıca “Ek Puan” bölümünden puan verilmeyecektir.

EK 13. Olgunlaşma Enstitüsü Bitirme Belgesi (1996)

EK- 2

15 Eylül 1996 - Sayı : 22758

RESMİ GAZETE

Sayfa : 57

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
KIZ TEKNİK ÖĞRETİM OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ
BİTİRME BELGESİ

Adı Soyadı:	Bölümü:
Baba Adı:	Belge Numarası:
Doğum Yeri ve Yılı:	Belge Tarihi:
Okul Numarası:	Bitirdiği Son Öğretim Kurumu:
Okulda Bulunduğu İl:	

Yukarıda kimliği yazılı öğrenci, öğretimi süresi 2 yıl olan Kız Teknik Öğretim
.....Olgunlaşma Enstitüsünün.....Bölümünü
başarı ile tamamlayarak bu belgeyi almaya hak kazanmıştır. / /

Enstitü Müdürü

Enstitü Müdür Yardımcısı

EK 15. Tasdikname (1996)

(EK - 3)

..... KIZ TEKNİK ÖĞRETİM OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ
..... ÖĞRETİM YILI
TASDİKNAME

[illegible]

KIZ TEKNİK ÖĞRETİM OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Tasdikname Tarihi	:	
Tasdikname Numarası	:	
Devam Ettiği Günler Toplamı	:	
Devam Etmediği Günler Toplamı	:	

Okulunun-Enstitüsünün aldığı
Lisansın
tarih ve sayılı Tasdikname ile Enstitümüzün
Diploma
..... bölümüne tarihinde Sınavla
Sınavsız

kaydedilmiş olan öğrencilerden numaralı ve
Kızı doğumlu
Oğlu
 yazılı isteği üzerine bu belge düzenlenmiştir.

Öğrenci tarihinde okulumuzdan ayrılmıştır.

OKUL MÜDÜRÜ

Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa : 58

EK 16. Olgunlaşma Enstitüsü Bitirme Belgesi Defteri (1996)

15 Eylül 1996 – Sayı : 22758

RESMÎ GAZETE

Sayfa : 61

(EK - 6)

..... KIZ TEKNİK ÖĞRETİM OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ
BİTİRME BELGESİ DEFTERİ

Okulun Adı :

Öğretim Yılı :

[illegible]

(Bu kısım belge defteri ön kapak arkasına veya arka kapak önüne yazılacaktır.)

AÇIKLAMA :

1. Bu defter iki nüsha olarak hazırlanır.
2. Defterin her düzenlenişinde sıra numarası 1'den başlayarak yazılır.
3. Belge alan öğrencilerin tamamı yazıldıktan sonra listenin altı çizgi ile kapatılır.
4. "Belge almaya hak kazanan öğrenciden ibaret olan bu listenin kayıtlarımıza uygun olduğu tasdik olunur." ibaresi yazıldıktan sonra okul müdürü ve yardımcısı tarafından imzalanarak mühürlenir.

Kayıtlarımıza Uygundur
İmza-Mühür

OKUL MÜDÜRÜ

OKUL MÜDÜR YARDIMCISI

Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa : 61

EK 17. Öğrenim Belgesi (1996)

Sayfa : 60

RESMÎ GAZETE

15 Eylül 1996 – Sayı : 22758

(EK - 5)

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
..... OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ

ÖĞRENİM BELGESİ

ÖĞRENCİNİN

Adı Soyadı : Okul Numarası :
Baba Adı : Bitirme Belgesi Tarihi :
Ana Adı : Okulun Bulunduğu İl :
Doğum Yeri ve Tarihi :
Bitirme Belgesini
Veren Okul :

TEORİK VE UYGULAMALI MESLEK DERSLERİ	HAFTALIK DERS SAATİ SAYISI	TEORİK VE UYGULAMALI MESLEK DERSLERİ	HAFTALIK DERS SAATİ SAYISI

OKUL MÜDÜRÜ

OKUL MÜDÜR YARDIMCISI

EK 18. Üretim Atölyesinde Çalışma Belgesi (1996)

(EK-4)

T.C
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
..... KIZ TEKNİK ÖĞRETİM OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ

ÜRETİM ATÖLYESİ'NDE ÇALIŞMA BELGESİ

...../199 TARİHİ VE NUMARALI BİTİRME BELGESİNİ ALARAK MEZUN OLAN
...../199 TARİHLERİ ARASINDA KIZ TEKNİK ÖĞRETİM OLGUNLAŞMA
ENSTİTÜSÜNÜN ÜRETİM ATÖLYESİNDEKİ ÇALIŞMALARA TOPLAM SAAT KATILMIŞ VE
UYGULAMALARINI BAŞARI İLE YÜRÜTMÜŞTÜR.

OKUL MÜDÜRÜ

OKUL MÜDÜR YARDIMCISI

Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa : 59

15 Eylül 1996 - Sayı : 22758

RESMÎ GAZETE

Sayfa : 59

EK 19. Not Cetveli Örneği (1962)

19 - 19 ÖĞRETİM YILI

1 No. lu CETVEL

Öğrencinin adı	Okul No.	Kayıt tarihi	I. Çalışma devresi	II. İş yeterliği ve teşebbüs kabiliyeti	III. Arkadaş münasebet- lerindeki tutumu	IV Müşteri münasebet- lerindeki tutumu

Öğretmenin
İmzası

Atelye Şefinin
İmzası

NOT : 1 — I, III, IV numaralı kolonlar, Pekiyi - İyi - Orta - Zayıf kelimelerinden biri ile değerlendirilecektir.

2 — II No. lu kolonlar liderlik kabiliyetini kazanmıştır veya çı rak olarak çalışabilir cümlelerinin ilk olan (L) ve (Ç) ile değerlendirilir.

EK 20. 2023 Yılı Mezuniyet Töreni Öğrenci Konuşma Metni

Saygıdeğer konuklarımız, değerli idareci ve öğretmenlerimiz, kıymetli öğrenci arkadaşlarım,
2022-2023 Eğitim-öğretim yılı Olgunlaşma Enstitüsü mezuniyet töreni ve etkinliklerimize hoş geldiniz. Sizleri saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Bugün, kendimi hem gururlu hem hüzünlü hem de sevinçli hissettiğim bir gün. Duygularım böylesine karmakarışık. Okulumuzun ^{Kasım}başından içeri ilk girdiğimde çok heyecanlanmıştım. Benim için biraz korkutucu bir süreç başlıyordu. Uzun bir aradan sonra tekrar okul koridorlarına dönüyordum. Acaba yeni okulum beklentilerimi karşılayıp beni mutlu edebilecek miydi? İyi arkadaşlıklar kurabilecek miydim? Derslerde zorlanacak mıydim? Öğretmenlerime alışabilecek miydim?

Bütün bu soruların cevabını kısa sürede aldım. Okulumuzda yaşadığımız güzel diyaloglar ve arkadaşlıklar her gün biraz daha mutlu bir öğrenci olarak okula gelmemi sağladı. İdareci ve öğretmenlerimizin koordineli çalışmaları da bu duygularımı perçinledi. Okul yaşantımızın en zor olan yanı da derslerin yoğunluğu, ödevler, projeler ve sınavlardı. Tüm bunları öğretmenlerimizin güveni, desteği ve arkadaşlarımin enerjisi ile kolayca aştım.

Başlangıçlar güzeldir, bitişler zor. Tanışmalar heyecanlı ve umutlu, vedalar her zaman zordur. Mutlaka sizden bir şey kalır geride. Hayatımızın bir sayfasını güzel anılarla kapatırken diğer sayfasını yeni beklentiler ve umutlarla açıyoruz.

İki yıl süren birlikteliğimiz artık sona eriyor. Bugün mezun oluyoruz. Her mezuniyet bir başka basamağın başlangıcıdır. Okul günlerimiz, okul anılarına dönüşecektir. Gelecekte başarılarımızda okulumuzu, öğretmenlerimizi en iyi şekilde temsil edeceğimize olan inancım tamdır.

2 yıllık eğitim-öğretim sürecinde ^{Görsel Bölüm}okulumuzun öğretmenleri ve idarecilerinin bizlere olan destekleri ve güvenleri sayesinde bizlere kattığı meslek eğitimi yanında özgüveni yüksek, ne istediğini bilen, hedefleri için cesaretle hareket eden bilgili, görgülü, bireyler olarak mezun olmaktan büyük mutluluk ve heyecan duyuyorum. Hızla değişen dijital dünyada teknik eğitimin yanı sıra değişime ayak uydurmayı ve zorluklarla mücadele etmeyi de öğrendik.

Tüm şirketler ve işverenler kapılarınızı açın. Bilgili, donanımlı, enerjisi yüksek Olgunlaşma Enstitüsü öğrencileri artık hazırlar ve geliyorlar. Emekleri için tüm öğrenci arkadaşlarım adına kıymetli öğretmenlerimize ve bugünkü programda emeği geçen herkese çok teşekkür ediyoruz.

EK 21. Etik Kurul Onayı

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ALT ETİK KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 12/06/2023
Toplantı Sayısı : 12
Karar Sayısı : 120

120- Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğr. Üyesi **Prof. Dr. Ahmet YILDIZ**'ın danışmanlığını yaptığı, yüksek lisans öğrencisi **Zeynep İLHAN**'ın "Bir Yetişkin Eğitimi Kurumu Olarak Ankara Olgunlaşma Enstitüsü " başlıklı teziniz ile ilgili 23/05/2023 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğr. Üyesi **Prof. Dr. Ahmet YILDIZ**'ın danışmanlığını yaptığı, yüksek lisans öğrencisi **Zeynep İLHAN**'ın "Bir Yetişkin Eğitimi Kurumu Olarak Ankara Olgunlaşma Enstitüsü " başlıklı teziniz ile ilgili araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIDIR
12/06/2023

EK 22. Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma İzni/Diğer Kurumlardan Alınan Araştırma İzinleri

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-14588481-605.99-77373105
Konu : Araştırma İzni

01.06.2023

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 26.05.2023 tarihli ve 937152 sayılı yazınız.

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Zeynep İLHAN'ın "Bir Yetişkin Eğitimi Kurumu Olarak Ankara Olgunlaşma Enstitüsü" adlı konulu çalışması kapsamında ilimiz Çankaya İlçesine bağlı okullarda uygulama talebi ilgi (a) Genelge çerçevesinde komisyonumuzca incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda, söz konusu araştırmanın Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ölçme araçlarının; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde okul ve kurum yöneticilerinin sorumluluğunda, gönüllülük esasına göre uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Harun FATSA
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Ek:
Uygulama Araçları

Dağıtım:
Gereği:
Ankara Üniversitesi

Bilgi:
Çankaya İlçe MEM

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Emniyet Mah. Alparslan Türkeş Cad. 4/A Yenimahalle/ANKARA

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: D. KARAGÜZEL BİLGİN

Telefon No : 0 (312) 306 89 07

E-Posta: istatistik06@meb.gov.tr

İnternet Adresi: www.meb.gov.tr

Unvan : Memur

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Faks:

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 4a8c-66d8-3509-8beb-1975 kodu ile teyit edilebilir.

BENZERLİK BİLDİRİMİ

“Tarihsel Süreç İçinde Olgunlaşma Enstitülerinin Yapı ve İşleyişi” başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihal Tespit Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) “Yedi sözcükten daha az olan benzeşmeler” (2) “Kaynaklar” (3) “Doğrudan alıntılar” ve (4) “Lisansüstü tezim ile ilgili yapmış olduğum kendi yayınlarım ve yararlandığım mevzuat metinleri gibi kaynaklar” dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin rapordan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Rapor Tarihi	: 26-Şub-2024
Gönderim Numarası	: 2305065318
Sayfa Sayısı	: 199
Sözcük Sayısı	: 54504
Karakter Sayısı	: 385009
Benzerlik Oranı	: % 5
Savunma Tarihi	: 08.02.2024

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin İntihal Tespit Programı’na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu beyanım ekinde Enstitüye teslim ettiğimi, tezimin %10’dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin, tek bir kaynakla eşleşme oranının ise %2’den fazla olduğunun belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı: Zeynep TÜRKSOY İLHAN

Tarih: 26.02.2024

İmza:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Zeynep TÜRKSOY İLHAN

E-Posta Adresi :

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Proje Uzmanı	Ankara Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Bürosu	2020-
Proje Uzmanı	Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü Uluslararası Projeler Birimi	2018-2020
Öğretmen	Hacı Sabancı Ortaokulu	2017-2018
Proje Uzmanı	Çankırı Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Bürosu	2013-2017
Öğretmen	30 Ağustos Ortaokulu	2012-2013

Akademik Bilgiler

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Yüksek Lisans	Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi	Ankara Üniversitesi	2024-
Lisans	Uluslararası İlişkiler	Anadolu Üniversitesi	2020
Lisans	İngilizce	Gazi Üniversitesi	2012

Yayınlar:

İlhan, Z. (2023, September). *Ankara Olgunlaşma Institute As An Adult Education Institution*. Paper presented at the Third Conference of the ESREA Network: Between Global and Local – Adult Learning and Communities, İstanbul, TR. Abstract retrieved from <https://yetiskinegitimi.org/images/esrea2023/esrea-2023-abstract-book.pdf>

- Türksoy Z. Altunhan Y. ve Dönük O. (2020, Ekim). *Deneyimsel Öğrenme Sürecinin Uzaktan Eğitim ile Yapılmasına İlişkin Katılımcı Görüşleri*. Deneyimsel Öğrenme Kongresi 2020. Deneyimsel Eğitim Merkezi (DeM), İstanbul.
- Türksoy Z. Altunhan Y. ve D. Kırnık. (2020, Ekim). *Dijital Ortamda Deneyimsel Öğrenme Sürecine İlişkin Görüşler*. Deneyimsel Eğitim Merkezi (DeM), İstanbul.
- Türksoy, Z. ve Yılmaz, A. (2019, Kasım). *Gençlik Çalışanlarının Gençlik Çalışmalarındaki Kalitesinin Artırılması Eğitim Faaliyeti*. Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumu (EYFOR) – X, Antalya.
- Türksoy, Z. ve Yılmaz, A. (2019, Kasım). *Gençlik Çalışanlarının Gençlik Çalışmalarındaki Kalitesinin Artırılması Öğrenme Atölyesi*. Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumu (EYFOR) – X, Antalya.

